

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

ספר הזהר

שחבר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א

ובו: "ספר הזהר", "זהר חדש", "תקוני הזהר"

מנקד

- כרך יט -

בא - בשלח

דף ל"ה ע"א - דף נ"א ע"א

מבאר בלשון הקדש עם פרוש קל ונחמד למען ירוץ הלומד בו

מחלק לשנה אחת ולשלוש שנים

מופץ ללא מטרות רווח כלל ועיקר
לקירוב הגאולה ברחמים

בדקות ספורות בלבד תזכה להיות בן עולם הבא

נסדר, נערך והוגה מחנך, בנקוד ופסוק מלא, עם מראה מקומות,
בחלוק קטעים לפי העניינים, באותיות גדולות ומאירות עינים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש תובב"א
כסלו תשע"א לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים בחינם בלבד

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת **"נהר שלום"** (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוֹד הַזֶּהָר (קבלה מהאר"ל)

רבוֹן הַעוֹלָמִים וְאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים, אָב הַרַחֲמִים וְהַסְלִיחוֹת. מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, בְּקִדְהָ וּבְהַשְׁתַּחֲוִיָּה, שְׁקִרְבַּתְנוּ לְתוֹרַתְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, וְנָתַתְּ לָנוּ חֵלֶק בְּסוּדוֹת תּוֹרַתְךָ הַקְּדוּשָׁה. מָה אָנוּ, מָה חַיֵּינוּ, אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּנוּ חֶסֶד גָּדוֹל פְּתָה. עַל כֵּן אֲנַחְנוּ מִפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ, שְׁתַּמְחוּל, וְתַסְלַח, לְכֹל חַטָּאתֵינוּ וְעוֹנוֹתֵינוּ, וְאֵל יִהְיוּ עוֹנוֹתֵינוּ מִבְּדִילִים בֵּינֵינוּ לְבִינֶיךָ.

וּבְכֹן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתַּכּוֹנֵן לְבְבֵינוּ לִירְאָתְךָ וְאֶהְבְּתְךָ, וְתִקְשֵׁב אֲזוּנֶיךָ לְדַבְרֵינוּ אֱלֹהִי, וְתַפְתַּח לְבְבֵינוּ הָעֶרֶל בְּסוּדוֹת תּוֹרַתְךָ, וְיִהְיֶה לְמוֹדֵנוּ זֶה נַחַת רוּחַ לְפָנֶי כֶּסֶף כְּבוֹדְךָ כְּרִיחַ נִיחוּחַ. וְתֵאָצִיל עֲלֵינוּ אוֹר מְקוֹר נְשֻׁמָּתֵנוּ בְּכֹל בְּחִינַתֵינוּ, וְשִׁיתְנוּצְצוּ נִיצוּצוֹת עֲבָדֶיךָ הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר עַל יָדָם גָּלִית דְּבָרֶיךָ אֱלֹהִי בְּעוֹלָם. וְזִכּוֹתֵם, וְזִכּוֹת אֲבוֹתֵם, וְזִכּוֹת תּוֹרַתֵם, וְתַמְיִמוֹתֵם, וְקִדְשָׁתֵם, יַעֲמוּד לָנוּ לְבַל נִפְשַׁל בְּדַבְרֵי אֱלֹהֵינוּ. וּבְזִכּוֹתֵם תֵּאִיר עֵינֵינוּ בְּמָה שָׁאֲנוּ לּוֹמְדִים. כַּמָּאֲמַר נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל "גַּל עֵינֵי וְאֶבְיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ". יְהִי לְרְצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגְיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי. כִּי יי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּיו דַּעַת וְתִבּוֹנָה:

תפלה לְאַחַר לְמוֹד הַזֶּהָר (יאמר בפנות הלב)

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלַךְ רַחֲמָן רַחֵם עֲלֵינוּ טוֹב וּמְטִיב הַדָּרֵשׁ לָנוּ. שׁוּבָה אֲלֵינוּ בְּהַמּוֹן רַחֲמֶיךָ בְּגִלְלֵי אֲבוֹת שְׁעָשׂוּ רְצוּנְךָ. בְּנֵה בֵּיתְךָ כְּבַתְחָלָה וְכוֹנֵן מְקֻדָּשׁ עַל מְכוּנֵנוּ. וְהִרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוּ וְשִׁמַּחְנוּ בְּתַקּוּנֵנוּ. וְהִשָּׁב כַּהֲנִים לְעֲבוֹדָתֵם וְלוֹיִים לְדוּכַנָּם לְשִׁירָם וְלוֹזְמָרָם. וְהִשָּׁב יִשְׂרָאֵל לְנִוְיָהֶם. וּמְלָאָה הָאָרֶץ דַּעַת אֶת ה' לִירְאָה וְלֵאֱהָבָה אֶת שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.

משתלשל אלא על סנפיריו של
זה.

בא ראה, והארץ היתה תהו ובהו
וגו'. שנינו היתה, ובארנו. משום
שפיאור הראשון הנה שאמרנו,
כשהתנין הגדול הנה נכנס בו, אז
מתמלא, ושוטף ודועף הניצוצות
שנלקטו באותן עולמות שנחרבו
בתחלה.

אותם תנינים אחרים שאמרנו היו
ולא היו, למה? משום שנחלש
פחם שלא יחריבו העולם, פרט
לשבעים שנה פעם אחת, והם
מתחזקים בכת התנין הגדול
ההוא, והוא לבדו מתחזק,
ואלמלא נקבתו היתה קימת
אצלו, לא יכול היה העולם לסבל
אותם. (ומשום קרי)

עד שלא הרג הקדוש ברוך
הוא את הנקבה, הארץ היתה
תהו ובהו. תהו היתה. ואחר
שהרג אותה היתה בהו, התחילה
להתקיים. וחשף על. עדן לא היה
מאיר המעשה שעשה.

מה עשה הקדוש ברוך הוא?
מחץ את ראש הנזכר למעלה
ונכפה, משום שהרי התהום
למטה לא היה מאיר. מה הטעם
לא היה מאיר? משום שהתנין
הגדול הנה מנשב רוח על
התהום ומחשיף אותו, ולא היה
מרחף למטה.

ועברה (ועם כל זה) רוח אחרת
שלמעלה, ונשבה (שנשבה) והכתה
באותה רוח והשקיטה אותה,
זהו שכתוב ורוח אלהים מרחפת
על פני המים. וזהו מה ששנינו,
שהקדוש ברוך הוא הפך רוח
ברוח וברא את העולם.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי
אור. האיר האור שלמעלה
והפך על גב הרוח שנשבה,
והסתלק מעל התהום ולא כסה
אותו. כיון שהאיר התהום

ברא דתנין הגדול. ועל דא תנינן, דכל עלמא
לא משתלשל אלא על סנפירוי דדא.

תא חזי והארץ היתה תהו ובהו וגו', תנינן
היתה, ואוקימנא. בגין דבהאי יאורא
קדמאה דקאמרן, בד האי התנין הגדול על
ביה, פדין אתמלייא, ושטיף ודעיף ניצוצין
דאתלקטו באינון עלמין דאתחרבו בקדמיתא.
אינון תנינן אחרנין דקאמרן, הו ולא הו,
אמאי. בגין דאתחלש חילייהו דלא
יטשטשון עלמא, פר לשבעין שנין, חד זמנא,
ואינון אתתקפו בחילא דההוא תנין הגדול,
והאי איהו בלחדוי לאתתקפא. ואלמלא
נוקביה קיימת לגביה, לא יכיל עלמא למסבל
לוין. (ובגין קרי)

עד לא קטל קדשא בריך הוא לנוקבא, הארץ
היתה תהו. (ובהו) תהו היתה. ולכתר דקטל
לה, הוה בהו, שראת לאתקיימא. וחשף על.
עד לא הות נהירא עובדא דעבד.

מה עביד קדשא בריך הוא, מחץ רישיה
דדכורא לעילא, ואתפפא, בגין דהא
תהומא לתתא, לא הוה נהיר. מאי טעמא לא
הוה נהיר, בגין דהאי התנין הגדול, הוה נשיב
רוחא על תהומא, ואחשיף ליה, ולא מרפרפא
לתתא.

ועבר (נ"א ועם כל דא) רוחא אחרא דלעילא, ונשב
(נ"א דנשב) ובטש ביהוה רוחא, ושכיף
ליה, הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת
על פני המים. והיינו דתנינן, דקודשא בריך
הוא בטש רוחא ברוחא, וברא עלמא.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, נהיר
נהירו דלעילא, ובטש (דף ל"ה ע"א) על
גבי רוחא דנשיב, ואסתלק מעל תהומא,
ולא חפא ליה. כיון דתהומא אתנהיר,

וְאִיהוּ אֶסְתֵּלַק, כְּדִין הָהוּ נְהִירוּ.
 זֶה מֵאִיר עַל רֵאשׁוֹ, וּמֵאִיר הוּוּ נִפְקִי מִגּוֹ
 יוֹצְאִים מִתּוֹךְ מִצְחוֹ, וְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת
 לְמַעְלָה וּמֵאִירָה מֵאֹרֹר זֶה, עַד
 שֶׁהִיא יוֹרֵד אֹרֹר, מְנַצֵּן לְשִׁבְעִים
 וּשְׁנַיִם אֹרֹת שֶׁל הַשָּׁמַשׁ. כִּינּוּן
 שְׁאוֹתֶם אֹרֹת נִרְשָׁמוּ בְּתוֹךְ
 הַשָּׁמֶשׁ לְמַטָּה, הֵיוּ הִרְשָׁעִים שֶׁל
 הָעוֹלָם יוֹדְעִים בָּהֶם וְהֵיוּ עוֹבְדִים
 לְשָׁמֶשׁ. כִּינּוּן שֶׁהַסְּתַפֵּל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הִרְשָׁעִים, סֵלֶק
 אֶת אֹרֹר וּגְנֵז אוֹתוֹ. לְמָה גְנֵז אוֹתוֹ?
 מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ תִּנּוּן הִיא עוֹלָה וְיוֹרֵד
 וּמִכָּה בְּאוֹתָם יֵאָרִים, עַד שֶׁגְנֵז
 אוֹתוֹ וְלֹא הִתְגַּלָּה.

וְזָרַע אוֹתוֹ הַזָּרַע בְּצַדִּיק, שֶׁהוּא
 הַגֵּזֶן שֶׁל הַגֵּז, וְהַזָּרַע שֶׁנִּזְרַע בְּגֵן
 הוּא גְנִיזוֹת וְטְמִינַת (ט) שֶׁל הָאֹרֹר
 הַזֶּה הוּא.

בְּשִׁתְּחַנּוּן הַגְּדוֹל הַזֶּה רוֹאֵה
 שְׁצוּמַח בְּגֵן זָרַע שֶׁל אֹרֹר זֶה, אֲזַי
 מִתְעוֹרֵר לְצַד הָאֲחֵר לְאוֹתוֹ נִהַר
 שְׁנִקְרָא גִיחוּן. וְנִחְלָקִים מִימֵי
 הַגִּיחוּן הַזֶּה, שְׁבִיל אֶחָד שְׁלוֹ, הוּא
 הוֹלֵךְ לְתוֹךְ אוֹתוֹ זָרַע שְׁצוּמַח בְּתוֹךְ
 הַגֵּז, וּמֵאִיר בּוֹ בְּגֵדֵל הַזָּרַע הַזֶּה,
 וְנִקְרָא גִיחוּן.

וּמִתּוֹךְ גְּדוּלוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַזָּרַע עֲלָה
 לְגֵדֵלָה שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, כְּשֶׁעֲלָה
 לְמַלְכוּת, שְׁכַתּוּב (מַלְכִים-א א) וְהוֹרְדָתֶם
 אֹתוֹ אֶל גִּיחוּן, וְכַתּוּב
 וּמִשַּׁח אֹתוֹ שָׁם. שָׁם, וְלֹא בְּמִקּוֹם
 אֲחֵר, מִשּׁוּם שֶׁאֵת זֶה יָדַע דָּוִד
 הַמְּלָךְ, וּמִימֵי הָאֲחָרִים עָלוּ
 לְמַלְכוּת אֲחֵרָת, וְזֶהוּ הַמְּלָךְ שֶׁהוּא
 פִּקְדֵי.

וְהַתִּנּוּן הַגְּדוֹל הַזֶּה הַתְּעוֹרֵר אֵלָיו,
 וְהַתְּעֵלוּ סִנְפִירוֹי שֶׁל הַתִּנּוּן הַזֶּה
 בְּאוֹתוֹ נִהַר לְהַתְּחַזֵּק בּוֹ, וְכֹל אוֹתָם
 שָׂאֵר הַיְּאֹרִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים
 בְּתַקְפוֹ שֶׁל הַתִּנּוּן הַגְּדוֹל הַזֶּה,
 וּמִשְׁתּוֹקֵק וְנִכְנָס לְתוֹךְ יְאֹר הַשֶּׁקֶט
 וְשׁוֹכֵף בּוֹ.

שְׁכִיכָא, וְאֶשְׁתַּכַּף בֵּיהּ.

וְאִיהוּ אֶסְתֵּלַק, כְּדִין הָהוּ נְהִירוּ.
 זֶה מֵאִיר עַל רֵשִׁיָּה, וּמֵאִיר הוּוּ נִפְקִי מִגּוֹ
 אֶפּוֹתֵיהּ, וְרוּחָא נָשִׁיב לְעֵילָא. וְנִהִיר
 מְנַהִירוֹ דָּא, עַד דְּהוּא נִחִית נְהוּרִיָּה, מְנַצֵּן
 לְשִׁבְעִין וּתְרִין נְהוּרִין דְּשָׁמְשָׁא, כִּינּוּן דְּאֵינּוּן
 נְהוּרִין אֲתֵרְשִׁימוּ בְּגוֹ שָׁמְשָׁא לְתַתָּא, הוּוּ
 חֵיבִיבָא דְעֵלְמָא יִדְעִין בְּהוּ, וְהוּוּ פִּלְחִין
 לְשָׁמְשָׁא. כִּינּוּן דְּאֶסְתַּפֵּל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 בְּאֵינּוּן חֵיבִיבָא, סֵלִיק נְהוּרִיָּה וּגְנִיזוּ לֵיהּ.
 אֲמֵאִי גְנִיזוּ לֵיהּ. בְּגִין דְּהָהוּא תִּנּוּן, הָהוּ סֵלִיק
 וְנִחִית, וּבְטַשׁ בְּאֵינּוּן יְאֹרִין, עַד דְּגְנֵז לֵיהּ
 וְלֹא אֲתַגְּלִיא.

וְזָרַע לֵיהּ זְרוּעָא בְּחַד צַדִּיק, דְּאִיהוּ גְנֵזָא
 דְּגִנְתָּא, וְזְרוּעָא דְזָרַע בְּגִנְתָּא, בְּגְנִיזוּ
 בְּטְמִירוֹ (ס"א ה"א) דְּהֵאִי אֹרֹר אִיהוּ.

כִּד הֵאִי הַתִּנּוּן הַגְּדוֹל, חֵמִי דְצִמַּח בְּגִנְתָּא
 זְרוּעָא דְאֹרֹר דָּא, כְּדִין אֲתַעַר לְסִטְרָא
 אֲחֵרָא, לְהֵהוּא נִהַר דְּאֶקְרִי גִיחוּן. וְאֲתַפְּלְגוּ
 מִימּוֹי דְּהֵאִי גִיחוּן, חַד שְׁבִילָא דִילֵיהּ, אִיהוּ
 אֲזִיל גּוֹ הֵהוּא זְרוּעָא דְאַצְמַחָא גּוֹ גִנְתָּא,
 וְאֵנְהִיר בֵּיהּ בְּרַבּוֹ דְזְרוּעָא דָּא, וְאֶקְרִי גִיחוּן.
 וּמְגוֹ הֵהוּא רַבּוֹ דְזְרוּעָא דָּא, אֶסְתֵּלַק לְרַבּוֹ
 דְשְׁלֵמָה מְלָכָא, כִּד אֶסְתֵּלַק לְמַלְכוֹ,
 דְכַתִּיב, (מַלְכִים א, א) וְהוֹרְדָתֶם אֹתוֹ אֶל גִּיחוּן,
 וְכַתִּיב וּמִשַּׁח אֹתוֹ שָׁם. שָׁם, וְלֹא בְּאֵתֵר
 אֲחֵרָא, בְּגִין דְּהוּא יָדַע דָּוִד מְלָכָא דָּא,
 וּמִימּוֹי אֲחֵרִין אֶסְתֵּלְקוּ לְמַלְכוֹ אֲחֵרָא, וְדָא
 אִיהוּ מְלָכָא דְאִיהוּ תְקִיפָא.

וְהֵאִי הַתִּנּוּן הַגְּדוֹל, אֲתַעַר לֵיהּ, וְאֶסְתֵּלַק
 סִנְפִירוֹי דְּהֵאִי תִנּוּן, בְּהֵהוּא נִהַר,
 לְאֲתַתְּקָא בֵּיהּ. וְכֹל אֵינּוּן שָׂאֵר יְאֹרִין
 פִּלְהוּ, סֵלִקִין וְנִחִיתִין בְּתַקְפָּא דְּהֵאִי הַתִּנּוּן
 הַגְּדוֹל, וְתַאב וְעַאל לְהֵהוּא יְאֹרָא

וְאֵז, כְּשֵׁאוֹתוֹ אֹרֹךְ נִגְנְזוּ (לְחִסְיָעוּ)
לְהַעֲלוֹתוֹ אוֹתוֹ גִּנְזוּ שְׁאֲמַרְנוּ, אֲזַי
יֹצֵא הַחֹשֶׁף הָרֵאשׁוֹן וּמִכָּה עַל
רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ נִקְבַּ שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ,
וְנִפְרָד חוּט אֶחָד בֵּין אוֹתוֹ הָאֹרֹךְ
שֶׁל הָאֹרֹךְ הַזֶּה שְׁנַגְנְזוּ, וּבֵין אוֹתָהּ
חֹשֶׁכָה שֶׁל הַחֹשֶׁף הַזֶּה, שְׁפָתוֹב
(בְּרֵאשִׁית א) וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹרֹךְ
וּבֵין הַחֹשֶׁף.

חֲתַנֵּין הַזֶּה שֶׁבַּ בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה
שֶׁל הַחוּט שֶׁהַפְּרִיד, וְהַפְּרִיד אֶת
אוֹתָם (בֵּין אוֹתָם) יְאוּרִים לְתוֹךְ
הַחֹשֶׁכָה, וְנִפְרָדִים דְּגִים לְמִינֵיהֶם
אֱלֹה מְאֵלָה בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה.

וּכְשֶׁנִּפְרְדוּ הַמַּיִם הַעֲלִיּוֹנִים
הַקְּדוּשִׁים, כָּל אוֹתָם הַיְאוּרִים
נִפְרָדִים, וְנִכְנָסוּ לְתוֹךְ אוֹתוֹ הַיְאוּרִים
הַשְּׂקֵט שֶׁנִּבְחַר מִכָּלֶם, וַיֹּצֵאֵם
וְנִכְנָסִים בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם.

וְכֵן אוֹתָם דְּגִים שְׂגָדִילִים תוֹךְ
אוֹתָם יְאוּרִים, נִפְרָדִים אֱלֹה
מְאֵלָה, וְנִקְרְאִים לִילּוֹת, וְאֵלָה הֵם
רְאשִׁים לְכָל אוֹתָם דְּגִים שְׂיֹצְאִים
הַחוּצָה, וְאֵלָה שׁוֹלְטִים עַל כָּלֶם,
וְאֵלָה נִקְרְאִים בְּכוּרֵי מִצְרַיִם.
וּמִכָּאן הַתְּפִירוֹ הַחוּצָה הַבְּכוּרִים,
וְכָלֶם נִזְוָנִים מִהַשְּׂקָאֵת אוֹתָם
יְאוּרִים. וְהַתַּנִּין הַגְּדוֹל הַזֶּה שׁוֹלֵט
עַל כָּלֶם.

וְהַבֵּרֶךְ בְּהַבְּדִילֵת הַמַּיִם הַעֲלִיּוֹנִים,
שְׁפָתוֹב וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם
לְמַיִם, וְנִרְשְׁמוּ מַיִם הַקְּדוּשִׁים
הַעֲלִיּוֹנִים וְנִפְרְדוּ לְמַעְלָה, וְהַמַּיִם
הַתַּחְתּוֹנִים, נִפְרְדוּ כָלֶם אֱלֹה
מְאֵלָה, קְדוּשִׁים וְשֵׁלֵא קְדוּשִׁים,
וְעַל זֶה נִקְרְאוּ מְלֹאכִים עֲלִיּוֹנִים
פְּרוּדִים, מִשׁוּם שֶׁנִּפְרְדוּ אֱלֹה
מְאֵלָה לְמִינֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא
עֶשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע. סוּד זֶה,
כְּשֶׁהַתַּנִּין הַגְּדוֹל הָיָה מְנַשֵּׁב רוּחַ
בְּאוֹתוֹ נִקְבַּ וּמִרְחוֹף כְּלָפִי מַעְלָה,
אֶת כָּל אוֹתָם הַעֲשָׂבִים הָיָה הוֹפֵף
אוֹתָם לִיכָשׁ, עַד שְׂרוּחַ אַחֲרַת

וּבְרִיָן, כִּד הֵהוּא אֹרֹךְ אֲתַגְנִיז (ס"א לְנִמְלָא) לְעִיּוּלָא
לִיָּה הֵהוּא גִנְנָא דְקַאמְרָן, כְּדִין נִפְקַ
חֹשֶׁף קְדַמָּאָה, וּבְטִשׁ עַל רִישִׁיָּה, בְּהֵהוּא
נִוְקָבָא דְאַתְמַתְחָא בִּיָּה, וְאַתְפָּרֵשׁ חַד חוּטָא,
בֵּין הֵהוּא נְהִירוֹ דְאֹרֹךְ דְאֲתַגְנִיז, וּבֵין הֵהוּא
חֹשֶׁכָא דְחֹשֶׁף דָּא, דְכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּבְדֵּל
אֱלֹהִים בֵּין הָאֹרֹךְ וּבֵין הַחֹשֶׁף.

הָאִי תַנִּין, תָּב בְּהֵהוּא פְרִישׁוֹ דְהָאִי חוּטָא
דְאַפְרִישׁ, וְאַפְרִישׁ לְאַיְנוֹן (נ"א בֵּין אֵינּוֹן)
יְאוּרִין, גּוֹ חֹשׁוּכָא, וְאַתְפָּרֵשׁוּ נִוְנִין לְזַנִּיָּהוּ
אַלִּין מְאֵלִין, בְּהֵהוּא פְרִישׁוֹ.

וְכֵן אֲתַפְּרֵשׁוּ מִיָּין עֲלָאִין קְדִישִׁין, כָּל אֵינּוֹן
יְאוּרִין אֲתַפְּרֵשׁוּ, וְעָאֵלוֹ לְגוֹ הֵהוּא יְאוּרָא
שְׂכִיכָא דְאַתְבְּרִיר מִכְּלָהוּ, וְנִפְקִין וְעָאֵלִין בִּיָּה
תְּלַת זְמַנִּין בַּיּוֹמָא.

וְכֵן אֵינּוֹן נִוְנִין דְמַגְדִּילֵן גּוֹ אֵינּוֹן יְאוּרִין,
פְרִישָׁן אֵלִין מְאֵלִין, וְאַקְרוּן לִילּוֹת,
וְאַלִּין אֵינּוֹן רְאשִׁין לְכָל אֵינּוֹן נִוְנִין דְנִפְקִין
לְבַר, וְאַלִּין שְׁלִטִין עַל כְּלָהוּ. וְאַלִּין אֲקְרוּן
בְּכוּרֵי מִצְרַיִם, וּמִהֶכָּא אֲתַבְּדַר לְבַר בּוּכְרִין,
וְכָלָהוּ אֲתַזְנוּ מִשְׁקִיוֹ דְאַיְנוֹן יְאוּרִין. וְהָאִי
הַתַּנִּין הַגְּדוֹל, שְׁלִטָא עַל כְּלָהוּ.

וְכֵן אֲפְרִישׁוֹ דְמִיָּין עֲלָאִין, דְכַתִּיב וַיְהִי
מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְאַתְרִישִׁמוּ מִיָּין
קְדִישִׁין עֲלָאִין, וְאַתְפָּרֵשׁוּ לְעִילָא, וּמִיָּין
תְּתַאִין, אֲתַפְּרֵשׁוּ כְּלָהוּ אֵלִין מְאֵלִין, קְדִישִׁין
וְדִלָא קְדִישִׁין, וְעַל דָּא אֲקְרוּן מְלֹאכִין עֲלָאִין
פְרִישָׁן, בְּגִין דְאַתְפָּרֵשׁוּ אֵלִין מְאֵלִין לְזַנִּיָּהוּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְשָׂא עֶשֶׂב מִזְרִיעַ
זֶרַע, רְזָא דָא, כִּד הָאִי הַתַּנִּין הַגְּדוֹל,
הָיָה נִשִּׁיב רוּחָא בְּהֵהוּא נִוְקָבָא, וּמִרְפָּרְפָא
לְגַבֵּי עִילָא, כָּל אֵינּוֹן עֲשָׂבִין הָיָה מְהַפֵּף לוֹן
לִיבִישׁוֹ, עַד דְרוּחָא אַחֲרָא נִשִּׁיב בְּהֵהוּא

נושבת באותה רוח ומשקטה אותה למטה, והעשבים צמחו כבתחלה, ושולטים ומשבחים ומודים לפני הקדוש ברוך הוא. מצד שמאל ולתוף היאור השקט יוצאות בהמות למיניהן, והולכים להתקרב לאותם עשבים ולא יכולים, ושבים למקומם. כל היאורים הללו הולכים ושטים עם אותו התנין ששולטים בהם, ומקיפים את אותם העשבים ולא יכולים, פרט לפעמים שרוח עליזנה אינה נושבת, והיא מרחפת הרוח באותו הנקב שלמעלה, כמו שבארנו, ואז שולטת אותה הרוח על אותם עשבים.

והיאור השקט שב למקומו, ועולה ויורד. ומשום שממיו שקטים, הולך בשקט. והתנים הגדול הזה עולה לאותם היאורים, וכל העשבים מתגדלים סביב אותו היאור השקט, ואלה (הם) גדלים בכל עבר, ואז עולה אותו תנין ומתגדל ביניהם, ושב אל כל אותם היאורים.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים. זהו נחש בריח. למה בריח? משום שסוגר את שני הצדדים, ולא יוצא לעולמים, אלא פעם אחת ביובל.

ובספרי הראשונים, זה נחש עקלתון, שהוא תמיד בעקמימות, ומביא קללות על העולם. כשזה קם - נשבר תקפו של אותו התנין, ולא יכול לעמד עד שאובד גופו, משום שהקדוש ברוך הוא כופף אותו לתוף הים כשנכנס אליו, והוא דורך על תקפו של הים, ותקף הים הזה הוא תנין, כמו שנאמר (איוב ט) ודורך על במתי ים.

ובשקם הנחש הזה, אז מה כתוב? (ישעיהו) והרג את התנין אשר בים.

רוחא, ושכיף ליה לתתא, ועשבין צמחו כמלקדמין. ושלטין ומשבחין ואודן קמי קדשא בריך הוא.

מסטר שמאלא, ולגו יאורא שכיכא, נפקין בעירין לזנייהו, ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבין ולא יכלין, ותבין לאתרייהו. כל אלין יאורין אזלין ושאטין, עם ההוא תנינא שליט בהו, וסחרין לאינון עשבין, ולא יכלין. בר לזמנין, דרוחא עלאה לא נשיב, ואיהו מרפרפא רוחא בההוא נוקפא דלעילא, כמה דאוקימנא, פדין שליט ההוא רוחא על אינון עשבין.

ויאורא שכיכא תב לאתריה, וסלקא ונחתא. ובגין דמימיו שכיכין, אזיל בשכיכו, והאי התנים הגדול סלקא לגבי אינון יאורין, ועשבין פלהו מגדלן סחרניה דההוא יאורא שכיכא ואלין (כ"א ואינון) מגדלין בכל עיבר, פדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בינייהו, ותב לכל אינון יאורין.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים, דא איהו נחש בריח. אמאי בריח. בגין דסגיר לתרין סטרין, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא.

ובספרי קדמאי, דא נחש עקלתון, דאיהו בעקימו תדיר, ואיתי ליוטין על

עלמא, פד האי קם, אתבר תוקפיה (דף ל"ה ע"ב) דההוא תנינא, ולא יכיל למיקם, עד דאביד גשמיה. בגין דקודשא בריך הוא כפיף ליה גו ימא, פד עאל לגביה. ואיהו דרך על תקפיה דימא. ותקפיה דימא דא, איהו תנינא, כמה דאת אמר (איוב ט) ודורך על במתי ים.

וכד האי נחש קם, פדין מה כתיב, (ישעיהו כ"ז) והרג את התנין אשר בים, דא איהו

זהו הפנין הגדול. ועל זה כתוב הנני עליך. ונחש זה הוא מארת, בקלות לכל, משום שהוא חזק עליו בחזקו של אותו הנער הגדול שנקרא חזקל, והרי בארנו.

אוחו הנחש שביבשה, כשיוצאים (להלחם) זה בזה, אותו שביבשה תמיד מתגבר, משום שכל דרכו וחקו הוא ביבשה, ואוכל ארץ ועפר תמיד, כמו שנאמר ועפר תאכל כל ימי חייו. זה גדל בעפר, וזה גדל במים. נחש שהתגדל במים לא חזק פנה שהתגדל ביבשה, ועל זה כתוב מארת חסר.

וזה הנדמן לאותו של המים. ואף על גב וזה לא שהנדמן אליו, לא נלחם בו, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו שהרג אותו מתוך הים, כמו שבארנו שבגלל גסות הרוח שבו, כמו שנאמר (יחזקאל כט) אשר אמר לי יארי וגו'.

ועבר ה' לנגף את מצרים וגו'. שנינו, אמר רבי יוסי, פסוק זה קשה, וכי יראה את הדם ואחר כך ופסח, שמשמע שסימן הוא עשה? ואם תאמר בשביל הדם שהוא מצוה, אז למה בחוץ? ולמה בשלשה מקומות של הפתח, והרי כתוב (דניאל ב) הוא מגלה עמקות וגו', ומה הטעם שרצה להיות דם גלוי על המשקוף ועל שתי המזוזות?

א"ר שנינו, כתוב (דברים לב) וירא ה' וינאץ, וכתוב (בראשיתו) וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ. ושנינו, לא נראית ההשגחה העליונה אלא כשנראים למטה המעשים שנעשו מעשה ממנו, ועל זה ועד שעושים מעשה למטה לא משגיחים להרע, פרט להרהור של עבודה זרה, שכתוב (דברים א) השמרו לכם פן יפתה לבבכם. ומשנעשה

הפנין הגדול. ועל דא פתיב, (יחזקאל כ"ט) הנני עליך. ודא נחש, איהו מארת, בלווטין לכלא, בגין דאיהו תקיפא עליה, בתקפיה דההוא נהר רברבא, דאקרי חזקל, והא אוקימנא.

ההוא נחש איהי ביבשתא כד נפקין דא בדא, דא דביבשתא אתתקף תדיר, בגין דכל אורחוי ותקפוי ביבשתא איהו, ואכיל ארעא ועפרא תדיר, פמה דאת אמר (בראשית ג) ועפר תאכל כל ימי חייו. דא גדיל בעפרא, ודא גדיל במיא. נחש דאתגדיל במיא, לאו תקיפא כהאי דאתגדיל ביבשתא, ועל דא כתיב (בראשית כ"א) מארת חסר.

ודא אזדמן לגבי ההוא דמיא. ואף על גב ודא (א) דאזדמן לגביה, לא אגח לגביה, אלא קדשא בריך הוא בלחודוי, דקטיל ליה מגו ימא, פמה דאוקימנא בגין גסות רוחא דביה, פמה דאת אמר (יחזקאל כ"ט) אשר אמר לי יארי וגו'.

ועבר יי' לנגוף את מצרים וגו'. תנא אמר רבי יוסי, האי קרא קשיא, וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח, דמשמע דסימנא הוא דעביד. ואי תימא בגין דמא דאיהו מצוה, אמאי לבר. ואמאי בתלת דוכתי דפתחא. והא כתיב (דניאל ב) הוא גלי עמיקתא וגו'. ומאי טעמא בעא דאתגליא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות.

א"ר תנא, פתיב, (דברים ל"ב) וירא יי' וינאץ, וכתוב, (בראשית ו) וירא יי' כי רבה רעת האדם בארץ. ותנינן לא אתחזי אשגחותא דלעילא, אלא כד אתחזי לתתא עובדא דאתעבירו עובדא מניה ועל דא (נ"א) ועד דעבדון עובדא לתתא) לא משגיחין לאבאשא, בר הרהורא דעבודה זרה, דכתיב, (דברים י"א) השמרו לכם פן

המעשה, מתעוררת ההשגחה מלמעלה, ולכן הכל, בין לטוב בין לרע, תלוי הדבר במעשה. אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים היו מלאים אלילים, ועוד, שבכל בית ובית היו מצויים מינים שנקשרים בכשפיהם באותם פתרים תחתונים שלמטה, ומעוררים רוח טמאה בתוכם.

וסוד הדבר למדנו, פתוב ולקחתם אגדת אוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות. אגדת אוב למה? כדי לבער רוח טמאה מביניהם,

(זה הפסוק קשה, וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח, שמשמע שסימן הוא שעשה, מדוע? והרי הכל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא, וכתוב (דניאל ב) הוא מגלה עמקות ונסתרות. אלא שנינו, כתוב וראה ה' וינאץ וגו', וכתוב וראה ה' כי רבה רעת וגו'. ושינוי, לא מתראה השגחה למעלה, אלא

כאשר נראה למטה מעשה, ומשעשע מעשה - ההשגחה למעלה מתעוררת, ומפני כן הכל, בין לטובה ובין לרעה, במעשה תלוי הדבר. ולקחתם אגדת אוב וגו'. אגדת אוב למה? ומה הטעם

רצה שיתגלה דם על המשקוף ועל שתי המזוזות? אמר רבי יוסי, כל השוקים במצרים היו מלאים אלילים, ובכל בית ובית היו נמצאים מינים שמקטירים בכשפיהם באותם פתרים תחתונים שלמטה ומעוררים רוח טמאה אצלם, ועל זה

אגדת אוב, כדי לבער רוחות מביניהם) ולהראות בפתחיהם בשלשת המקומות הללו האמונה השלמה. אחד פאן, ואחד פאן, ואחד פאן, על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף, משום שרואה את השם הקדוש רשום על הפתח.

אמר רבי יהודה, אם כך אז לשם מה דם, שהרי שנינו, לכן ואדם ואחד שכלול בין הגונים? אמר לו, שני דמים היו, אחד של מילה ואחד של פסח. של מילה רחמים, ושל פסח דין.

אמר רבי יהודה, לא פך, אלא כמו שלמדנו, שהחזיר הקדוש

יפתה לבבכם. ומדאתעביד עובדא, אשגחותרא דלעילא אתער, ובגין כך, פלא, בין לטב ובין לביש, בעובדא תליא מלתא.

אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים, מליין טעוון הוו, ועוד דבכל ביתא וביתא, הוו שכיחי זינין, דמתקטרי בחרשייהו, באינון פתרין תפאין דלתתא, ומתערין רוח מסאבא בגווייהו.

ורוא דמלה תנא, פתיב, ולקחתם אגדת אוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות. אגדת אוב למה. בגין לבערא רוח מסאבא מבינייהו, (נ"א

האי קרא קשרא וכי וראה את הדם ואחר כך ופסח דמשמע דסימנא הוא דעביד אמאי והא כלא גלייא קמיה קדשא ברוך הוא וכתוב הוא וכתוב וראה ה' כי רבה רעת ומסתרתא אלא תנא כתיב וראה ה' וינאץ וגו' וכתוב וראה ה' כי רבה רעת וגו' ותנינו לא אתחוי אשגחותרא לעילא אלא כד אתחוי לתתא עובדא

ומדאתעביד עובדא אשגחותרא לעילא אתער ובגין כך בולא בין לטב בין לביש בעובדא תלייא מלתא. ולקחתם אגדת אוב וגו' אגדת אוב למה ומאי

טעמא בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות. אמר רבי יוסי כל שוקי מצרים מליין טעוון הוו ובכל ביתא וביתא הוו שכיחי זינין דמתקטרין בחרשייהו באינון פתרין תפאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו ועל

דא אגדת אוב בגין לבערא רוחי מבינייהו) ולאחזאה בפתחיהו, בהני תלת דוכתי, מהימנותא שלימתא. חד הכא, וחד הכא, וחד בגווייהו, בגין כך, ופסח יי' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף, משום דחמי

שמא קדישא רשים על פתחא.

אמר רבי יהודה, אי הכי אמאי דמא, דהא תנינו, תוור וסומק וחד דכליל ביני גווגי. אמר ליה, תרי דמי הוו, חד דמילה, וחד דפסחא. דמילה רחמי. דפסחא דינא.

אמר רבי יהודה, לאו הכי, אלא כמה אמר רבי יהודה, לא פך, אלא כמו שלמדנו, שהחזיר הקדוש

כאלו היו לכן בתוך הגונים. זהו שכתוב (יחזקאל טו) ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי וגו'. ואף על גב שהיה אדם, החזר לרחמים, שכתוב בדמיך חיי. ולכן רשום הפתח בשלשה צדדים - אחד פאן, ואחד פאן, ואחד ביניהם.

שנה רבי חזקיה, שני דמים נראו כנגד שני כתרים שגראו (שהתעוררו) למעלה באותה שעה. אמר רבי יוסי, פתח אחד שפלול בשני צדדים טמונים, ברחמים ודין.

אמר רבי אבא, בכמה מקומות חס הקדוש ברוך הוא על בניו. בן אדם עושה בית, והקדוש ברוך הוא אומר לו: כתב את שמי ושם אותו בפתח שלך, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני יושב מחוץ לפתח לשמר אותך. וכאן אמר: רשם על הפתח את סוד האמונה שלי, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני שומר אותך מבחוץ, שכתוב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף.

עוד אמר רבי אבא, כמו השם הקדוש עשו באותה שעה. מה השם הקדוש חזר באותה שעה לדין, אף כף חזר דם זה בשעה זו לדין, שכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות. רשם של כלם אדם, להראות שהרי חזר להיות דין לעשות נקמות.

וסוד הדבר - כמו שהוא למעלה באותה שעה, כשרוצה להראות למטה, אם רחמים - רחמים, ואם דין - דין. זהו שכתוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. ולעתיד

דאוליפנא, דאתחזר קדשא בריך הוא הוא דמא לרחמי, כאילו הוו חזור בגו גונוני, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל ט"ו) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו'. ואף על גב דהיה סומקא, אתחזר לרחמי, דכתיב בדמיך חיי. ובגין כן, רשים פתחא בתלת סטרין, חד הכא, וחד הכא, וחד ביניהו.

תאני ר' חזקיה, תרין דמי אתחזרו, לקבל תרי כתרין, דאתחזרו (נ"א דאתערו) לעילא בהיא שעתא. אמר רבי יוסי, חד כתרא דכלילא בתרין סטרין טמירין, (דף ל"ו ע"א) ברחמי ודינא.

אמר רבי אבא, בכמה אתרין חס קדשא בריך הוא על בנוי: עבד בר נש ביתא, וקודשא בריך הוא אמר ליה, כתוב שמי, ושוי לפתחך, ואת שרי לגו ביתא, ואנא אותיב לבר בפתחך לנטרא לך. והכא אמר, רשים על פתחא רזא דמהימנותא דילי, ואת שרי לגו ביתך, ואנא נטיר לך לבר, דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ד' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף.

הו אמר רבי אבא, פגוונא דשמא קדישא עבדו בההוא שעתא. מה שמא קדישא ה אתחזר בהאי שעתא דינא, אוף הכי אתחזר האי דמא בהאי שעתא דינא, דכתיב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, רשימא דכלהו סומקא, לאתחזאה, דהא אתחזר בדינא, למעבד נוקמין.

ורזא דמלה, פגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא, פד בעי לאתחזאה

לכא פתוב, (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. שעתידי להראות (להחזיר) פלם דין לעשות נקמות.

ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מה הטעם? משום ששנינו, אמר רבי יצחק ואמר רבי ירמיהו, לא צריך לאדם ללכת בשוק ולהמצא בשוק בזמן שהדין תלוי בעיר, שפיון שנתנה רשות למשחית - מי שפוגש אותו, נזק. וכאן משום שהדין נמצא, לא צריך לצאת בחוץ.

שנינו, אמר רבי יוסי, באותו ממש שנמצא דין למצרים, באותו ממש נמצא דין לישראל, זהו שכתוב וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. וכן שנינו, בכל אותם פתרים קדושים שלמעלה - כמו שנמצא דין, נמצאים רחמים, והכל בשעה אחת. שנה רבי חזקיה, פתוב (שם יט) ונגף ה' את מצרים נגף ורפוא. נגף למצרים, ורפוא לישראל. מה זה ורפוא? ממה שנמולו צריכים רפואה.

ושנינו, באותה שעה שנגפו המצרים, באותה שעה נתרפאו ישראל. ששנינו, אמר רבי יוסי, מה שכתוב ופסח ה' על הפתח, מה זה על הפתח? ופסח ה' עליכם הצטרף היה צריך (לכתב)! אבל על הפתח, על הפתח ממש, זהו פתח הגוף. ואיזהו פתח הגוף? הני אומר זו מילה.

רבי שמעון אמר, בשעה שחלק הלילה, והפתח הקדוש מתעורר אליה (מתערב בו) הזכר. ומי הזכר? חסד עליון, שמשמע שזה בלי זה לא עולה, ובשביל זה, זה מכה וזה מרפא, והכל בשעה אחת.

לתת, אי רחמי רחמי, ואי דינא דינא, הדיא הוא דכתיב, וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. ולזמנא דאתי כתיב, (ישעיה ס"ג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. דזמין לאחזאה (נ"א לאתחזרא) פלהו דינא למעבד נוקמין.

ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאי טעמא, משום דתנינן, אמר רבי יצחק, (אמר רבי ירמיה) לא ליבעי ליה לאינש למיזל בשוקא, ולאשתפחא בשוקא, בזמנא דדינא תליא במתא, דכיון דרשותא אתייהיב למחבלא, מאן דפגע ביה אתזק. והכא משום דדינא אשתכח, לא בעיא לנפקא לבר.

תניא אמר רבי יוסי, בההוא ממש דאשתכח דינא למצראי, בההוא ממש אשתכח רחמי לישראל, הדיא הוא דכתיב, וראיתי את הדם ופסחתי עליכם. וכן תנא, בכל אינון פתרון קדישין דלעילא, כמה דאשתכח דינא, אשתכח רחמי, וכלא בשעתא קדא. תנא רבי חזקיה, כתיב, (ישעיה י"ט) ונגף יי' את מצרים נגוף ורפא. נגוף למצרים, ורפא לישראל. מאי ורפא. ממאי שנימולו צריכים רפואה.

ותנא, באותה שעה שנגפו מצראי, באותה שעה נתרפאו ישראל. דתניא אמר רבי יוסי, (אמר רבי חזקיה) מהו דכתיב, ופסח יי' על הפתח, מאי על הפתח. ופסח יי' עליכם מיבעי ליה. אבל על הפתח, על הפתח ממש זהו פתח הגוף. ואי זהו פתח הגוף. הוי אומר זו מילה.

רבי שמעון אמר, בשעתא דאתפלג ליליא, וכתרא קדישא אתער לגבה (נ"א אתערב ביה) דכורא. ומאן דכורא. חסד עלאה, דמשמע, דדא בלא דא לא סלקא, ובגין דא, דא מחי, ודא מסי, וכלא בשעתא קדא.

וּכְתוּב, וּפְסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח הַיְדוּעַ. מֵאֵי הַפֶּתַח, מִשּׁוּם דְּאִיהוּ פֶתַח וּמִשִּׁיכָא דְרוּחָא וְגוֹפָא, וְתָא חֲזִי, עַד לָא אֲתַגְזֹר אַבְרָהָם, הָוּה אָטִים וְסָתִים מִכָּל סְטֻרֵי. מִדְּאֲתַגְזֹר אֲתַפְתַּח מִכְּלָא, וְלֹא הָוּי אָטִים וְסָתִים פְּקֻדְמִיתָא.

וְהֵינּוּ רִזָּא דְתַנִּינֵן, (בראשית י"ח) וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהֶל, מִשּׁוּם הָאֵהֶל. מִשּׁוּם שְׁהִתְגַּלְתָּה יו"ד. מַה זֶה אוֹמֵר? אֵלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁהוּא הַשְּׂרָה בְּגֻלְיָי זֶה חֶסֶד בְּצַדִּיק, וְזֶהוּ פֶתַח שֶׁל מִשְׁכַּן הַעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב הָאֵהֶל, הָאֵהֶל הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֶׁהִתְגַּלְתָּה הַיְדוּעַ, הַיְדוּעַ הַזֶּה, הַתְּבַשֵּׁר (הַתְּבַשֵּׁם) וְהַתְּבַרֵךְ בְּפֶתַח הָאֵהֶל, שֶׁהִיא צַדִּיק, לְהַתְּבַשֵּׁם בְּחֶסֶד. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כַּחַם הַיּוֹם, שֶׁהוּא שְׁעָה שְׁשׁוּלֵט הַחֶסֶד, חֲלָקוּ שֶׁל אַבְרָהָם. וּמִיָּנִין לָנוּ שְׁפָתוֹב הָאֵהֶל הַזֶּה הַתְּבַשֵּׁם כְּנֶגֶד אַבְרָהָם? שְׁפָתוֹב וְהוּא בְּרוּךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל. שְׁהִתְבַשֵּׁם בְּחֶסֶד מִשְׁהִתְגַּלְתָּה הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהֶל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שֵׁם כּוֹד) וְהוּא בְּרוּךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל. שְׁזֵהוּ הַפֶּתַח הַקְּדוֹשׁ, כְּתָר עֲשִׂירֵי כַחַם הַיּוֹם, כְּמוֹ שְׁנַתֵּן לוֹ כְּתָר שֶׁל חֶסֶד. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כַּחַם הַיּוֹם. כְּמוֹ שְׁיִשָּׁב בְּזָה, יֹשֵׁב בְּזָה, שְׁלֹא עוֹלָה זֶה בְּלֵי זֶה.

דְּבַר אַחַר וְעֵבֶר הוּא לְגַנְיָ אֵת מְצָרִים, מַה זֶה וְעֵבֶר? שְׁעֵבֶר עַל שׁוֹרֵת הַדִּין שֶׁל הַכְּתָרִים, (שְׁקֻשְׁרִים) שְׁהִיוּ מִתְקַשְׂרִים בְּכְתָרִים אַחֲרֵים שְׁלֹמְעֵלָה, וְהַתִּיר אוֹתָם מִקְיֻמָּם, וְעֵבֶר עַל דְּרָכֵי כְּדֵי לְעֲשׂוֹת בְּהֵם דִּין וְלִשְׁמַר עַל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן הוּא, כָּל וְעֵבֶר, וְעֵבֶרְתִּי, וְעֵבֶר - שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵבֶר עַל כָּל דְּרָכֵי אוֹ לְדִין אוֹ לְרַחֲמִים. כְּאֵן

וּכְתוּב, וּפְסַח יְיָ עַל הַפֶּתַח הַיְדוּעַ. מֵאֵי הַפֶּתַח, מִשּׁוּם דְּאִיהוּ פֶתַח וּמִשִּׁיכָא דְרוּחָא וְגוֹפָא, וְתָא חֲזִי, עַד לָא אֲתַגְזֹר אַבְרָהָם, הָוּה אָטִים וְסָתִים מִכָּל סְטֻרֵי. מִדְּאֲתַגְזֹר אֲתַפְתַּח מִכְּלָא, וְלֹא הָוּי אָטִים וְסָתִים פְּקֻדְמִיתָא.

וְהֵינּוּ רִזָּא דְתַנִּינֵן, (בראשית י"ח) וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהֶל. מִשּׁוּם דְּאֲתַגְלִיָּא יו"ד. מֵאֵי קָא מִיָּרִי. אֵלָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק דְּהוּא אֲשִׁרִי בְּגֻלְיָא דָּא, חֶסֶד בְּצַדִּיק. וְדָא הוּא פֶתַח, דְּמִשְׁפָּנָא עַלְאָה קַדִּישָׁא, מִשְׁמַע דְּכְתוּב הָאֵהֶל, הָאֵהֶל הַיְדוּעַ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּדֵי אֲתַגְלִיָּא הַאי יו"ד, אֲתַבְשֵׁר, (ג"א אֲתַבְשֵׁם) וְאֲתַבְרֵךְ בְּפֶתַח הָאֵהֶל, דְּהִיא צַדִּיק, לְאֲתַבְשֵׁמָא בְּחֶסֶד. הַדָּא הוּא דְכְתוּב, כַּחַם הַיּוֹם, דְּהוּא שְׁעָתָא דְשִׁלְטָא חֶסֶד, חוּלְקָא דְאַבְרָהָם. וּמִנָּא לָן דְּהִיא פֶתַח הָאֵהֶל, אֲתַבְשֵׁם לְקַבְלִיָּה דְאַבְרָהָם. דְכְתוּב, (בראשית כ"ד) וַיְיָ בְרוּךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל. דְּאֲתַבְשֵׁם בְּחֶסֶד, מִדְּאֲתַגְלִיָּא יו"ד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְהוּא יֹשֵׁב פֶתַח הָאֵהֶל, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שֵׁם כּוֹד) וְהוּא בְּרוּךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל. דְּדָא הוּא פֶתַח קַדִּישָׁא, כְּתָרָא עֲשִׂירָאָה. כַּחַם הַיּוֹם, כְּמוֹ דְּאֲתִיָּהִיב לִיָּה כְּתָרָא דְחֶסֶד, הַדָּא הוּא דְכְתוּב כַּחַם הַיּוֹם. כְּמוֹ דְּיִתִיב בְּהֵאֵי, כְּפֵן יִתִיב בְּהֵאֵי, דְּלֹא סְלִיק הַאי בְּלֹא הַאי.

דְּבַר אַחַר (דף ל"ו ע"ב) וְעֵבֶר יְיָ לְגַנְיָ אֵת מְצָרִים. מֵאֵי וְעֵבֶר. דְּעֵבֶר עַל שׁוֹרֵי דִינָא דְכְתָרִין, (ג"א דְכְתָרִין) דְּהוּוּ מִתְקַשְׂרִי בְּכְתָרִין אַחֲרֵינִין דְּלְעִילָא, וְשָׂרָא לְהוּוּ מִקְיֻמִּיהוּן, וְעֵבֶר עַל אוֹרְחוֹי, כְּגִין לְמַעַבְדַּב בְּהוּוּ דִינָא, וְלִנְטָרָא לְהוּוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵדִין הוּא, כָּל וְעֵבֶר, וְעֵבֶרְתִּי, וְעֵבֶר, דְּקוֹדֶשָׁא כְּרִיף הוּא אֲעֵבֶר עַל כָּל

ועבר, כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין. שָׁם וַיַּעֲבֹר,
כְּדִי לְרַחֵם.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַה' הִפָּה כֵּל
בְּכוֹר וְגו'. (ותוב (תהלים סט) וַאֲנִי תַפְלְתִי
לְדָה עַתְרָצוֹן וְגו') רַבִּי חֵיִיא רַבִּי יוֹסִי
הָיו הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָיָה
רַבִּי חֵיִיא רוֹכֵב בַּחֲמוֹר. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, נָשַׁב כָּאֵן וְנִתְפַלֵּל, שְׁהָרִי
הַגִּיעַ זְמַן תַּפְלַת מִנְחָה, וְשָׁנִינוּ,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זְהִיר בַּתַּפְלַת
מִנְחָה. לְמָה זְהִיר? מִשּׁוֹם שֶׁהִיא
שַׁעַת שְׁפִלוּי הַדִּין וְצָרִיף אָדָם
לְכוֹן דַּעְתּוֹ. יַרְד רַבִּי חֵיִיא
וְהַתַּפְלֵל.

עַד שֶׁהָיו הוֹלְכִים, נָטָה הַשָּׁמַשׁ
לְהַפְסֵם. אָמַר רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יוֹסִי,
לְמָה אַתָּה שׁוֹתֵק? אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
הַיִּיטִי מִסְתַּפֵּל בְּדַעְתִּי שְׁאִין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלָא עַל רֵאשִׁי
הָעָם. אִם רֵאשִׁי הָעָם צְדִיקִים -
טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא צְדִיקִים -
אוֹי לְעוֹלָם וְאוֹי לְעָם.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וַדַּאי כִּף הוּא,
מִנֵּין לְנוּ? שְׁפַתּוֹב (דְּבָרֵי הַיָּמִים-ב' יח)
רֵאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים עַל
הַהָרִים כַּצֶּאֱן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רַעָה
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה יִשׁוּבוּ
אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יִשׁוּבוּ, יִשׁוּבוּ
הִיָּה צָרִיף (לְכַתֵּב)! לְבֵיתוֹ, כְּבֵיתוֹ
הִיָּה צָרִיף (לְכַתֵּב), שְׁהָרִי בַּמָּקוֹם
עוֹמְדִים!

אֲרֵא כִּף שָׁנִינוּ, אִם רֵאשׁ הָעָם לֹא
זוֹכָה, הָעָם נִתְפַסֵּים בַּחֲטָאוֹ, מִנֵּין
לְנוּ? שְׁפַתּוֹב וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו' הִנֵּה
אֲנִכִּי חֲטָאִיתִי וְאֲנִכִּי הָעֵוִיתִי וְאֵלֶּה
הַצֶּאֱן מָה עָשׂוֹ. (וְכַתּוֹב (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א
כא) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאִיתִי וְגו') דָּוִד חֲטָא,
וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ. וְאִם רֵאשׁ הָעָם
נִתְפַס בַּחֲטָאוֹ - הָעָם נָצַל, שְׁהָרִי
הַדִּין לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, שְׁפַתּוֹב
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה.
כְּלוֹמֵר, (אִם אֵלוֹ) אֵלוֹ לֹא הָיוּ
רֵאשִׁים לְעָם, מִדְּרָף זֹו יִשׁוּבוּ אִישׁ
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כָּלֵם נְצוּלִים אִם

אוֹרְחוֹי, אוֹ לְדִינָא, אוֹ לְרַחֲמֵי. הֲכָא וְעָבֵר,
בְּגִין לְמַעַבְד דִּינָא, הֲתָם וַיַּעֲבֹר, בְּגִין לְרַחֲמָא.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיְי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר וְגו'. (כְּתִיב
(תהלים ס"ט) וַאֲנִי תַפְלְתִי לְדָה יְי' עַתְרָצוֹן וְגו')

רַ' חֵיִיא וְר' יוֹסִי הָיוּ אֲזֵלִי מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָיָה רַבִּי חֵיִיא
רַכִּיב בַּחֲמָרָא. אָמַר ר' יוֹסִי, נִיְתִיב הֲכָא וְנִצְלִי,
דְּהָא מָטָא זְמָנָא דְצָלוֹתָא דְמִנְחָה, וְתַנִּינָן,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זְהִיר בְּצָלוֹתָא דְמִנְחָה. אָמַאי
זְהִיר. מִשּׁוֹם דְּהִיא שַׁעְתָּא דְתַלְיָא דִּינָא וּבְעִי
כַר נָשׁ לְכוּוֹנָא דַּעְתִּיהָ, נַחַת ר' חֵיִיא וְצָלִי.

עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי, נָטָה שְׁמַשָּׁא לְמִיעַל. אָמַר רַבִּי
חֵיִיא לְר' יוֹסִי אָמַאי אַתָּ שְׁתִּיק. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִסְתַּפֵּל הוּינָא בְּדַעְתָּאִי, דְּלִית עֲלָמָא
מִתְקַיֵּמָא, אֲלָא עַל רֵישִׁיהוֹן דְּעָמָא. אִי רֵישִׁי
עָמָא זַכָּאִין, טַב לְעֲלָמָא, טַב לְעָמָא. וְאִי לֹא
זַכָּאִין, וְוִי לְעֲלָמָא, וְוִי לְעָמָא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וַדַּאי כִּף הוּא, מִנֵּין. דְּכַתִּיב,
(דְּבָרֵי הַיָּמִים ב', י"ח) רֵאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל

נְפוּצִים עַל הַהָרִים כַּצֶּאֱן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוּעָה
וַיֹּאמֶר יְי' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
בְּשָׁלוֹם. יִשׁוּבוּ, יִשְׁבוּ מִיְבַעֲי לִיהָ. לְבֵיתוֹ,
כְּבֵיתוֹ מִיְבַעֲי לִיהָ. דְּהָא בְּאַתְרֵיהוּ קִיַּיְמִי.

אֲרֵא הֲכִי תַנִּינָן, אִי רֵישָׁא דְעָמָא לֹא זְכִי, עָמָא
מִתְפַסֵּן בַּחוּבִיָּה. מִנֵּין. דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל ב',

כ"ד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו' הִנֵּה אֲנִכִּי חֲטָאִיתִי וְאֲנִכִּי
הָעֵוִיתִי וְאֵלֶּה הַצֶּאֱן מָה עָשׂוֹ, (ס"א וְכַתִּיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים

א' כ"א) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאִיתִי וְגו') דָּוִד חָב, וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ.
וְאִי רֵישָׁא דְעָמָא מִתְפַס בַּחוּבִיָּה, עָמָא

מִשְׁתַּזְכֵּן. דְּהָא דִּינָא לֹא שְׁרִיא עֲלֵיהוּ.
דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר יְי' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה, כְּלוֹמֵר,

(ס"א אִם אֵלוֹ) אֵלוֹ לֹא הָיוּ רֵישִׁין לְעָמָא, מִהֵאִי
אוֹרְחָא יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כְּלָהוּ

מִשְׁתַּזְכֵּן, אִי רֵישִׁיהוֹן מִתְפַסֵּן. וְאִפְּלוּ

רְאִישֵׁיהֶם נִתְפָּסִים. וְאִפְלוּ
יְהוֹשֶׁפֶט נִגְזַר עֲלָיו לְהַעֲנֹשׁ מִשׁוּם
שֶׁהִתְחַבֵּר עִם אַחָאָב, אִם לֹא
אוֹתָהּ צִוְּחָה, שְׁכַתּוֹב (מַלְכִים א-כב)
וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, יָרַד הַלְלִילָה.
אָמְרוּ, מָה נַעֲשֶׂה? אִם נִלְךְ - חֲשָׁף
הַלְלִילָה. אִם נָשַׁב - פָּחַד הוּא. סָטוּ
מִהֲדַרְךָ וַיֵּשְׁבוּ פַחַת אֵילָן אַחַד.
וַיֵּשְׁבוּ וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּכָרֵי תוֹרָה,
וְלֹא יִשְׁנוּ.

בַּחֲצוֹת הַלְלִילָה רָאוּ אֵילָה אַחַת
שֶׁעָבְרָה לִפְנֵיהֶם, וְהִיְתָה צוֹנַחַת
וּמְרִימָה קוֹלוֹת. שָׁמְעוּ. קָמוּ רַבִּי
חֵיָא וְרַבִּי יוֹסִי וְהִזְדַּעְזְעוּ. שָׁמְעוּ
קוֹל אַחַד שֶׁמְכַרִּיז וְאוֹמֵר:
מִתְעוֹרְרִים קוּמוּ! יִשְׁנִים
הַתְעוֹרְרוּ! עוֹלָמוֹת הַזְדַּמְנוּ לִפְנֵי
אֲדוֹנֵכֶם! (שְׁחָרֵי קוֹל יוֹצֵא שְׂבֹאֲבַת הָאֵילָה
שֶׁל מַעְלָה וְשֶׁל מַטָּה, שְׂכַתּוֹב (תַּהֲלִים כ"ט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
יְחוֹלֵל אֵילוֹת וְחֲשֵׁהוּ יַעֲרוֹת) שְׁחָרֵי אֲדוֹנֵכֶם
יוֹצֵא לְגַן עֵדֶן, שֶׁהוּא הֵיכְלוֹ,
לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים, שְׂכַתּוֹב
וּבְהֵיכְלוֹ פְּלוֹ אוֹמֵר פְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חֵיָא, עֲכָשׁוּ חֲצוֹת
הַלְלִילָה מִמֶּשׁ, וְקוֹל זֶה הוּא הַקּוֹל
שֶׁיֹּצֵא, וְכוֹאֲבַת הָאֵילָה שֶׁל מַעְלָה
וּמַטָּה, שְׂכַתּוֹב (תַּהֲלִים כ"ט) קוֹל ה'
יְחוֹלֵל אֵילוֹת. אֲשֶׁרֵי חֲלָקְנוּ
שְׂזַכִּינוּ לְשִׁמְעַת אֵת זֶה!

וְבֹא רְאֵה סוּד הַדְּבָר. בְּשַׁעַה
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִרְאֶה עַל הַגֶּן,
כֹּל הַגֶּן מִתְפַּנֵּס וְלֹא נִפְרָד מֵעֵדֶן,
וּמִהָעֵדֶן הַזֶּה יוֹצֵאִים מַעֲנִינּוֹת
לְכַמָּה דְרָכִים וּשְׂבִילִים, וְהַגֶּן הַזֶּה
נִקְרָא צְרוּר הַחַיִּים, שֶׁשֵּׁם
מִתְעַדְנִים הַצְּדִיקִים מֵאוֹר שֶׁל
הָעוֹלָם הַבָּא, וּבְשַׁעַה זֹאת מִתְגַּלֶּה
עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְשִׁנְיָנוּ,
בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִתְעוֹרֵר בְּגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצְּדִיקִים, כְּרוּז יוֹצֵא וְקוֹרָא: עוֹרֵי
צְפוֹן וּבוֹאֵי תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יָזְלוּ

יְהוֹשֶׁפֶט אֲתַגְזֹר עָלֶיךָ לְאַתְעַנְשָׂא, מִשׁוּם
דְּאַתְחַבֵּר בְּאַחָאָב. אִי לָאוּ הָהוּא צְוֹחָא,
דְּכַתִּיב, (מַלְכִים א', כ"ב) וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט.

עַד דִּהּוּוּ אֲזִילֵי רַמְשׁ לִילְיָא, אָמְרוּ, מָה נַעֲבִיד,
אִי נִיזִיל חֲשָׁף לִילְיָא, אִי נִיְתִיב דְּחִלָּא
הוּא. סָטוּ מְאוֹרְחָא, יִתְבוּ תַחֲוֹת אֵילָנָא חַד.
וַיִּתְבוּ וְהוּוּ אָמְרֵי מְלֵי דְאוֹרֵייתָא, וְלֹא דְמִיכוּ.
בְּפִלְגָנוֹת לִילְיָא, חֲמוּ חַד אֵילְתָא דְעַבְרָא
קְמִייהוּ, וְהוֹת צוֹחַת וּרְמִיאת קָלִין
שָׁמְעוּ, קָמוּ ר' חֵיָא וְר' יוֹסִי וְאֲזִדְעַזְעוּ. שָׁמְעוּ
חַד קָלָא דְמְכַרְזָא וְאָמַר, מִתְעַרִּין קוּמוּ. נִימִין
אַתְעַרוּ. עֲלָמִין, אֲזַדְמְנוּ לְקַדְמַת מְרִיכוֹן. (דְּהָא
קָלָא נִפְקַד בְּכַאֲיֵב אֵילְתָא דְלְעִילָא וְתַתָּא. דְּכַתִּיב (תַּהֲלִים כ"ט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
אֵילוֹת וְחֲשֵׁהוּ יַעֲרוֹת) דְּהָא מְרִיכוֹן נִפִּיק לְגַן עֵדֶן,
דְּאִיְהוּ הֵיכְלִיָּה, לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָא,
דְּכַתִּיב וּבְהֵיכְלוֹ פְּלוֹ אוֹמֵר פְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חֵיָא, הַשְׁתָּא פְּלָגוּ דְלִילְיָא מִמֶּשׁ.
וְקָלָא דָא, הוּא קָלָא דְנַפְקָא, וְכַאֲיֵב
אֵילְתָא דְלְעִילָא וְתַתָּא, דְּכַתִּיב קוֹל יְי' יְחוֹלֵל
אֵילוֹת. זַפְּאָה חוֹלְקָנָא, דְּזַכִּינָא לְמִשְׁמַע דָּא.
וְתָא חֲזִי רְזָא דְמַלְאָה, בְּשַׁעַתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתַחֲזִי עַל גְּנִתָּא, כֹּל גְּנִתָּא אֲתַפְּנֵשׁ,
וְלֹא מִתְפָּרֵשׁ מֵעֵדֶן. וּמֵהָאֵי עֵדֶן מְבוּעֵי נְפִיקִין,
לְכַמָּה אוֹרְחִין וּשְׂבִילִין, וְהָאֵי גְּנִתָּא, אֲתַקְרִי
צְרוּרָא דְחֵיָי, דְּתַמָּן מִתְעַדְנִין צְדִיקָא, מִנְהִירוּ
דְעֲלָמָא דְאַתִּי. וּבְהָאֵי שַׁעַתָּא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתַגְלִי עָלֵייהוּ. וְתַנְיָנָן בְּשַׁעַתָּא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר בְּגְנִתָּא דְעֵדֶן לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא
עִם צְדִיקָא כְּרוּזָא נִפִּיק וְקָרִי עוֹרֵי צְפוֹן וּבוֹאֵי
תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יָזְלוּ בְּשִׁמְיוּ יָבֵא דוּדֵי לְגַנוּ
וַיֵּאכַל פְּרִי מְגַדִּיו מָאֵי וַיֵּאכַל פְּרִי מְגַדִּיו אֵלִין
בְּשִׁמְיוּ יָבֵא דוּדֵי לְגַנוּ וַיֵּאכַל פְּרִי מְגַדִּיו. מַהוּ וַיֵּאכַל פְּרִי מְגַדִּיו? אֵלוּ קְרַבְנוֹת שְׁנַקְרְבוּ לְפָנָיו

מנשמות הצדיקים, זה בחצי הלילה. בזמן אחר שאר קרבנות ממש.

יָשְׁבוּ רַבֵּי חֵיִיא וְרַבֵּי יוֹסִי. אָמַר רַבֵּי יוֹסִי, בְּכַמָּה פְּעָמִים שָׁאַלְתִּי, זֶה שְׁכָתוֹב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהָיָה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם, לָמָּה זֶה לֹא הָיָה בַּיּוֹם, שִׁיתְגַּלָּה לְכָל פְּרוֹסוּם הַנֶּס? וְלָמָּה מֵתוּ כָּל אוֹתָם חֲלָשִׁים שְׂאֵחַר הַרְחִים וְאוֹתָם טְלָאִים שֶׁל בְּנֵי הַצֶּאֱנָה, וְלֹא מֵתוּ מַלְכִּים וְשָׂרִים וְאַנְשֵׁים עוֹרְכֵי קְרֻבוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּסִנְחָרִיב, שְׁכָתוֹב (מַלְכִּים ב', י"ט) וַיֵּצֵא מֶלֶךְ ה' וַיִּפֶּן בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר וְגו'. וְשָׁנִינוּ, כָּל מַלְכִּים בְּנֵי מַלְכִּים, שָׂרִים וְקִצְיָנִים. שֵׁם נִרְאָתָה הַגְּבוּרָה שֶׁל שְׁלִיחַ אֶחָד שָׁלוֹ, יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁהָיָה רְאוּי לְהִיּוֹת שָׁלוֹ יוֹתֵר.

אָמַר לוֹ, יָפָה שְׁאַלְתָּ, וְאַנִּי לֹא שֹׁמְעֵתִי דְבַר בְּזֶה וְלֹא אֹמֵר, אֲבָל הָרִי זְכִיתִי לְכָל זֶה, וְהַדְרָךְ מִתְקַנֵּת לְפָנֵינוּ. אֲנִי שֹׁמְעֵתִי שְׂרָבִי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי מִטְהַר אֶת הַשְּׂוֹקִים שֶׁל טְבַרְיָה, גִּלְף אֵלָיו. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. כִּשְׁעֵלָה הָאוֹר קָמוּ וְהִלְכוּ. כִּשְׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מִצְאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, וְסִפֵּר הָאֲגוּדָה בְּיָדוֹ.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדוּ וְתָהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ. כְּאִין נִגְדוּ מֵאִפְסָא וְתָהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ. כְּאִין שְׂאֵמַר כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדוּ, לָמָּה פְּתוּב מֵאִפְסָא וְתָהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ? אֵלָּא לְמַדְנֹו, דְּעַתְמָא שֶׁל כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, שְׂאֵמוּנָתָם הִיא כְּאִין, שְׂלֵא נִדְבְּקוּ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְשׁוּיִם כְּנִגְדָם אִמּוּנָה שֶׁל שְׂטוּת. אֲבָל מֵאִפְסָא וְתָהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ, כְּמוֹ הַמוֹץ שֶׁסּוֹבֵב (שְׁעָר) בְּרוּחַ וּמִתְגַּלְגַּל בְּקִיץ בְּרִיקָנוּת, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (דניאל ד) וְכָל דִּיְרֵי הָאָרֶץ כְּכֻלּוֹם חֲשׁוּבִים.

קָרְבָּנִין דְּאֵתְקָרְבוּ קָמִיָּה מְנַשְׁמָתֵיהוֹן דְּצַדִּיקָיָא הָאִי בְּפִלְגוֹת לַיְלָא בְּשַׁעְתָּא אַחְרָא שְׂאֵר קָרְבָּנִין מִמֶּשׁ.

יָתְבוּ רַבֵּי חֵיִיא וְרַבֵּי יוֹסִי, אָמַר רַבֵּי יוֹסִי, בְּכַמָּה זְמַנִּין שְׂאִילָנָא, הָאִי דְכָתִיב, וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיְהִי הָפָה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם אֲמַאי לָא הָוָה בִּימָמָא, דִּיתְגַּלִּי לְכָלֵּא פְרוֹסוּמֵי נִיסָא, וְאַמַּאי מֵיתוּ כָּל אֵינּוֹן חֲלָשֵׁי דְבַתְר רַחֲיִיא, וְאֵינּוֹן טְלָיִיא דְבְנֵי עֲאֲנָא, וְלֹא מֵיתוּ מַלְכֵי וּפְרִדְשָׁכֵי, וְגוּבְרֵי מַגִּיחֵי קְרַבָּא, כְּמָה דְהָוָה בְּסִנְחָרִיב, דְכָתִיב, (מַלְכִּים ב', י"ט) וַיֵּצֵא מֶלֶךְ ה' וַיִּפֶּן בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר וְגו'. וְתַנִּינוּ, כְּלָהוּ מַלְכִּין בְּנֵי מַלְכִּין רּוֹפִינוּס וּפְרִדְשָׁכֵי, הָתָם (דף ל"ז ע"א) אֲתַחְזִי גְבוּרָתָא דְחַד שְׁלִיחָא דִּילֵיהּ, יִתִּיר מֵהָאִי, דְהָוָה יָאוֹת לְמַהוּי דִּילֵיהּ יִתִּיר.

אָמַר לֵיהּ יָאוֹת שְׁאַלְתָּ, וְאַנָּא לֹא שֹׁמְעָנָא מִיָּדִי בְהָאִי, וְלֹא אִימָא, אֲבָל הָא זְכִינָא לְכָל הָאִי, וְאַרְחָא אֲתַתְקַן קָמָן. אֲנָא שֹׁמְעָנָא דְרַבֵּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי מְדַכֵּי שְׂוֹקִין דְטְבַרְיָה, נִיזִיל גְּבִיָּה. יָתְבוּ, עַד דְהָוָה נְהִיר יִמָּמָא. כַּד סָלִיק נְהוּרָא, קָמוּ וְאָזְלוּ. כַּד מָטוּ גְּבִיָּה. אֲשַׁכְּחֵהוּ, דְהָוָה יָתִיב, וְסִפֵּרָא דְאַגְדָּתָא בִּידֵיהּ.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדוּ מֵאִפְסָא וְתָהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ. כְּאִין נִגְדוּ מֵאִפְסָא וְתָהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ. אֵלָּא אוֹלִיפְנָא, דְעַתְיָהוּ דְכָל עַמִּין דְעֵלְמָא, דְמַהִימְנוּתָא דְלָהוֹן הוּא כְּאִין, דְלֹא אֲדַבְּקוּ עֲלָאִין וְתַתְאִין, (בְּתַתְאִין) וְשׁוּיִין לְקַבְּלֵיהוּ מַהִימְנוּתָא דְשְׂטוּתָא, אֲבָל מֵאִפְסָא וְתָהוּ נַחֲשָׁבוּ לוֹ, כְּהָאִי עֲלֵעוּלָא, דְסִחְרָא (כ"א דְפִרְחָא) בְּרוּחָא, וּמִתְגַּלְגַּלָּא בְּקִיטָא בְּרִיקָנָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל ד) וְכָל דִּיְרֵי אַרְעָא כְּלָא חֲשִׁיבִין.

עוד פתח ואמר, בראשית ברא
אלהים את השמים ואת הארץ.
את - זה ימין של הקדוש ברוך
הוא. ואת - זה השמאל. למדנו
שנטה הקדוש ברוך הוא ימינו
וברא את השמים, ונטה שמאלו
וברא את הארץ. זהו שכתוב
(ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני
טפחה שמים קרא אני אליהם
יעמדו יחדו.

מה זה יעמדו יחדו? היעלה על
לבך ששמים וארץ? לא כן
(מהשמים קורא אני אליהם. והארץ לא כן)
אלא ימין ושמאל שהם א"ת
וא"ת. והיאך יעמדו יחדו? בזאת
ההיא ששולטת בחצות הלילה
שכלולה א"ת בזאת.

ושנינו, כתוב (קהלת א) את הכל
עשה יפה בעתו. א"ת - זה
שאמרנו. הכל - כמו שנאמר
(בראשית כד) וה' ברוך את אברהם
בכל. ושנינו שהיא כתר שנקרא
זא"ת, שכלולה מא"ת וא"ת,
ושולטת בחצות הלילה בשני
צדדיה, ברחמים ודין. רחמים
לישראל, ודין לעמים עובדי
כוכבים ומזלות.

פתח ר' חייא ואמר, אם נוח
לפני מר שנאמר דבר אחד על מה
שבאתי כתוב, ויהי בחצי הלילה
וה' הפה כל בכור בארץ מצרים.
ומזה שאמר מר, נשמע שפסוק
זה באותו דבר בא, ואנו הדרוך
תקינה לפנינו לבא ולשאל לפניך.
פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג)

מי פה' אלהינו המגביהי לשבת
וגו'. מי פה' אלהינו - שעולה
ומתעטר להתישב בכתר עליון
קדוש, מאיר על כל המנורות
שמאירות כתרים ועטרות.
המשפילי לראות - שיורד בכתרו
מכתר לכתר, מנזר לנזר, מאור
לאור, ממנורה למנורה, להשגיח
בעליונים ותחתונים. זהו שכתוב

עוד פתח ואמר, בראשית ברא אלהים את
השמים ואת הארץ, את דא ימינא
דקודשא בריך הוא, ואת דא שמאלא.
אוליפנא, דסטא קדשא בריך הוא ימיניה,
וברא ית שמאי, וסטא שמאלא, וברא ית
ארעא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"ח) אף ידי
יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני
אליהם יעמדו יחדו.

מהו יעמדו יחדו. סלקא דעתך שמאי וארעא
לאו הכי, (ג"א מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי)
אלא ימינא ושמאלא דאינון א"ת וא"ת,
והיאך יעמדו יחדו. בזאת ההיא, דש'לטא
בפלגות ליליא, דכלילא א"ת בזאת.

ותנינו, כתיב (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו.
א"ת, הא דאמרן. הכל, כמה דאת
אמר, (בראשית כד) וי' ברוך את אברהם בכל.
ותאנא, דהיא כתרא דאתקרי זא"ת, דכלילא
מא"ת וא"ת. ושלטא בפלגות ליליא, בתרין
סטרין, ברחמי ודינא, רחמי לישראל, ודינא
לעמין עובדי כוכבים ומזלות.

פתח ר' חייא ואמר, אי ניחא קמיה דמר,
דינימא חד מלה, על מה דאתינא כתיב,
ויהי בחצי הלילה וי' הפה כל בכור בארץ
מצרים. ומהאי דאמר מר, אשתמע דהאי
פסוקא בההוא מלה אתא ואנן אורחא
אתתקנא קמן, למיתי למשאל קמן.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג) מי בני'
אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי בני'
אלהינו, דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא
עלאה קדישא, נהירו על כל בוציני דנהרו
כתרין ועטרין. המשפילי לראות, דנחית
בכתרו, מכתרא לכתרא, מנזרא לנזרא,
מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא. לאשגחא

בְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים יד) יי' מְשַׁמֵּים הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי מִיבְעֵי לֵיהּ, אוּ פַחְצוֹת, פְּגוּוֹנָא דְאָמַר מִשָּׁה. וְאִי כְמָה דְאָמְרֵי חֲבַרְנָא, דְּלֹא יִימְרוּן אֲצִטְגְּנִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְדָאֵי הוּא. הָא קוּשְׂיָא בְּאַתְרֵיהּ קִיִּמָּא, בְּתַלְתַּת גְּווּנֵי, דְּאֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל יִימְרוּן הַכִּי. חַד, דְּאִי הַכִּי הוּא לֵיהּ לְמִימַר וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כַּחצוֹת הַלַּיְלָה. אָמַאי קָאָמַר, כַּה אָמַר יי' וְגו'. כְּמָה דְלֹא אֲתַפְּוּן שְׁעֵתָא, דְּהָא לָא יִתְפָּסוּן בְּמִשָּׁה, אֲלֹא בְּפִטְרוּנָא, בְּגִין דְּאָמַר כַּה אָמַר יי' וְגו'. תְּרִי, דְּהָא מִשָּׁה אָמַר, עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הוּא הַכִּי, אֲלֹא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פְּנִים אֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל נְמִי יִימְרוּן הַכִּי, דְּהָא לָא אֲתַבְּרוּן מְלִי. תַּלְתַּת דְּאִיהוּ אָמַר מְשַׁמָּא דְּפִטְרוּנָא כַּחצוֹת, וּכְתִיב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד, שְׂאֵלְתָא דִּילְכוּן, יִתִּיר עַל מְטוֹל דְּלָא יְכִיל בְּעִירָא לְמַסְבֵּל. אָמַאי הוּא בְּפַלְגוֹת לֵילִיא, וְלֹא בִימְמָא. וְאָמַאי מִיתְּנוּ כָּל אֵינּוֹן חַלְשִׁין דְּבַתְר רַחֲמֵי. אֲלֹא כְּלָא רִזָּא עֲלָאָה הוּא, בֵּין מַחְצְדֵי חַקְלָא, וְכְלָא אֲתַכְּשֶׁר (נ"א אֲתַכְּשֶׁר) בְּנִבְיָאָה מְהִימְנָא.

זְבָאָה חוֹלְקִיהּ דְּמִשָּׁה, דְּעֵלִיהּ כְּתִיב (תהלים נה) יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל פֶּן בְּרַכָּה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֵּת אֲצִדָּק וְתִשְׁנָא רִשְׁעָה עַל פֶּן מִשְׁחָף אֱלֹהִים אֲלֵהֶּךָ שְׁמֹן (דף ל"ו ע"ב) שְׁשׂוֹן מַחְבְּרִיד. יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם: מִשְׁתַּת וְחֲנוּף. הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ: מִנְחָה וּבְנִיּוֹ. עַל פֶּן מִשְׁחָף אֱלֹהִים אֲלֵהֶּךָ: מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׂוֹן: מֵיַעֲקֹב. מַחְבְּרִיד: מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר נְבִיאִי. וְכִי גָבַר דְּסִלִּיק בְּדַרְגִּין עֲלֵאִין דְּלֹא

שִׁם יד) ה' מְשַׁמֵּים הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

בָּא רָאָה, כְּתוּב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי הִיָּה צְרִיף (לכחם), אוּ פַחְצוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵמַר מִשָּׁה. וְאִם כְּמוֹ שְׂאֵמַרוּ חֲבַרְנֵי, שְׁלֹא יֵאמְרוּ אֲצִטְגְּנִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְדָאֵי הוּא. הָרִי הַקְּשִׂיא בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת בְּשִׁלְשָׁה אֲפָנִים, שְׂאֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל יֵאמְרוּ כֶּף. אֶחָד - שְׂאֵם כֶּף, הִיָּה לוֹ לומר, וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כַּחצוֹת הַלַּיְלָה. לְמָה אָמַר כַּה אָמַר ה' וְגו', כְּמוֹ שְׁלֹא יִכּוֹן אֶת הַשְּׁעָה, שְׁהָרִי לֹא יִתְפָּסוּ בְּמִשָּׁה אֲלֹא בְּפִטְרוּן, מִשׁוּם שְׂאֵמַר כַּה אָמַר ה' וְגו'? שְׁנַיִם - שְׁהָרִי מִשָּׁה אָמַר עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הִיָּה כֶּף, אֲלֹא עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פְּנִים, אֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל גַּם יֵאמְרוּ כֶּף, שְׁהָרִי לֹא הִתְבָּרְרוּ הַדְּבָרִים. שְׁלִשָּׁה - שֶׁהוּא אָמַר מִשָּׁם הַפְּטְרוּן כַּחצוֹת, וְכְתוּב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד שְׂאֵלְתָא שְׁלַכְּם יוֹתֵר עַל הַמִּשָּׂא שְׁלֹא יְכוּלָה הַבְּהֵמָה לְסַבֵּל, לְמָה הִיָּה בַּחצוֹת הַלַּיְלָה וְלֹא בְיוֹם? וְלְמָה מִתּוּ כָּל אוֹתָם הַחֲלָשִׁים שְׂאֵחַר הַרְחִים? אֲלֹא הַכֵּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין קוֹצְרֵי הַשְּׂדֵה, וְהַכֵּל הַכְּשֶׁר (הַתְּבַשֶּׂר) בְּנִבְיָא הַנְּאָמֵן.

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שַׁל מִשָּׁה, שְׁעִלְיוּ כְּתוּב יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל פֶּן בְּרַכָּה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֵּת אֲצִדָּק עַל פֶּן מִשְׁחָף אֱלֹהִים אֲלֵהֶּךָ שְׁמֹן מַחְבְּרִיד. יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם: מִשְׁתַּת וְחֲנוּף. הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ - מִנְחָה וּבְנִיּוֹ. עַל פֶּן מִשְׁחָף אֱלֹהִים אֲלֵהֶּךָ - מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׂוֹן - מֵיַעֲקֹב. מַחְבְּרִיד - מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר שְׁעוּלָה בְּדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁלֹא

עולה שום אדם אחר לא יודע
מה שאומר?

אָלָא כִּף שְׁנִינוּ, הַפְתָּר הַזֶּה
שֶׁנֶּקְרָא זֹאת, נִקְרָא אֲשֶׁה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא
אִשָּׁה. לְמָה? מִשּׁוּם פִּי מֵאִישׁ
לִקְחָהּ זֹאת. מִי הוּא אִישׁ? אוֹתוֹ
שֶׁנֶּקְרָא זֶה, וְזֶהוּ אִישׁ זָכָר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) כִּי זֶה מִלְּשֵׁה
הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְנִקְרָא אִישׁ
זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת נִלְקַחְתָּ מִזֶּה
שֶׁנֶּקְרָא זָכָר.

וּמִשּׁוּם כִּף הַתְּמַר הַזֶּה זָכָר
וְנִקְבָּה, שְׁלֵא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה.
תְּמַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א) כְּתַמְרוֹת
עֵשׂוֹן. מִה עֵשׂוֹן עוֹלָה לְכֹן וְשָׁחַר,
אִף כִּף הַכַּל כְּלוּל בָּהּ בְּחֻצוֹת
הַלְּיָלָה לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּתִיהָ בְּשַׁעַה
אחַת לְכֹן לְיִשְׂרָאֵל וְשָׁחַר לַעֲבוּדֵי
כוֹכְבִים וּמַזְלוֹת.

וְעוֹד, שֶׁהַלְּיָלָה הַזֶּה לֹא נִחְלַק
לֹא עוֹשֶׂה הַנְּהַגוּתוֹ. מִנֵּינן לָנוּ?
מֵאֲבָרָהֶם, שְׁפָתוֹב וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם
לְיָלָה, שֶׁנֶּחְלַק לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּתוֹ.
אִף כִּאֵן מִשֶּׁה אָמַר בְּחֻצוֹת,
וּמִהוּ בְּחֻצוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב-א) בְּעֻלוֹת
הַמִּנְחָה, (איוב ד) בְּעֻלוֹת גְּדִישׁ. אִף כִּאֵן בְּחֻצוֹתוֹ
כְּשֶׁמִּתְחַלֵּק. שְׁמִשֶּׁה יָדַע שְׁלֵא
יַעֲשֶׂה הַנְּהַגוּתוֹ עַד שִׁיתְחַלֵּק.

וְכִּף הַזֶּה, שְׁלֵא עֲשֶׂה הַלְּיָלָה
הַנְּהַגוּתוֹ עַד שֶׁהִתְחַלֵּק, בְּחֻצֵי
הָאֲחָרוֹן עֲשֶׂה הַנְּהַגוּתוֹ, זֶהוּ
שְׁפָתוֹב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה. מִה
זֶה בְּחֻצֵי? בְּמִחְצֵית הָאֲחָרוֹנָה,
בְּזִמְן שֶׁהִיא שׁוֹלְטָת, וְנִמְצָאָת זֹאת
הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוּת תְּמִיד. וְכֹל
הַנְּהַגָּה שְׁנַעֲשִׂית בְּלִילָה, נַעֲשִׂית
בְּמִחְצֵית הָאֲחָרוֹנָה.

וְה' הִפָּה כָּל בְּכוֹר. וְה' - הוּא
וּבֵית דִּינוֹ. וְה' - הוּא וְהַנְּהַגוּתוֹ.
הִפָּה כָּל בְּכוֹר - הִפָּה? מִשֶּׁה
לֹא אָמַר אֲלֵא וּמַת וְגו', מִהוּ
הִפָּה? אֲלֵא שֶׁהִתְעוֹרַר כֹּה, כְּמוֹ
שֶׁהִפְחִיד אוֹתוֹ מִשֶּׁה, שְׁפָתוֹב

סְלִיק בַּר נָשׁ אַחְרָא, לָא יָדַע מַה דְּאָמַר.
אָלָא הָכִי תַנִּינָן, הָאִי כְתָרָא דְאִקְרִי זֹאת,
אֲתִקְרִי אֲשֶׁה, כְּמַה דְאֵתְ דְּאָמַר, (בראשית ב)
לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. אֲמֵאִי. מִשּׁוּם פִּי מֵאִישׁ
לִקְחָהּ זֹאת. מָאֵן הוּא אִישׁ. הַהוּא דְאִקְרִי זֶה.
וְדָא הוּא אִישׁ דְּכָר, כְּמַה דְאֵתְ דְּאָמַר (שמות לב) כִּי
זֶה מִלְּשֵׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְאִקְרִי אִישׁ זֶה,
וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת, אֲתַנְסִיבֵת מִזֶּה דְאִקְרִי זָכָר.

וּבְגִין דָּא, אִיהִי תְמַר דְּכָר וְנוֹקְבָא, דְּלֹא סְלִיק
דָּא בְּלֹא דָּא. תְּמַר: כְּמַה דְאֵתְ דְּאָמַר, (שיר
השירים ג) כְּתַמְרוֹת עֵשׂוֹן. מַה עֵשׂוֹן, סְלִיק הַיּוֹר
וְאוֹכֶם, אוֹף הָכָא, כְּלֵא כְּלִיל בָּהּ בְּפִלְגוֹת
לְיִלְיָא, לְמַעַבְד נִימוֹסוּי בְּחַד שְׁעֵתָא, הַיּוֹר
לְיִשְׂרָאֵל, וְאוֹכֶם לַעֲבוּדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים
וּמַזְלוֹת.

וְעוֹד דִּהִיא לְיִלְיָא לָא אֲתַפְּלַג, לָא עֵבִיד
נִימוֹסוּי. מִנָּא לָן. מֵאֲבָרָהֶם. דְּכְתִיב,
(בראשית יד) וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם לְיָלָה, דְּאֲתַפְּלַג לְמַעַבְד
נִימוֹסוּי. אוֹף הָכָא מִשֶּׁה אָמַר בְּחֻצוֹת (מִהוּ בְּחֻצוֹת
כְּמַה דְאֵתְ דְּאָמַר (מלכים ב' ג') בְּעֻלוֹת הַמִּנְחָה (איוב ה') בְּעֻלוֹת גְּדִישׁ אוֹף הָכָא
בְּחֻצוֹת) כְּמַפְּלַג. דְּמִשֶּׁה יָדַע דְּלֹא יַעֲבִיד נִימוֹסוּי,
עַד דְּאֲתַפְּלַג.

וְהָבִי הָוָה, דְּלֹא עֵבִיד לְיִלְיָא נִימוֹסוּי, עַד
דְּאֲתַפְּלַג, בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, עֵבִיד
נִימוֹסוּי, הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה.
מֵאִי בְּחֻצֵי. בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, בְּזִמְנָא דְאִיהִי
שְׁלֵטָא, וְאֲשַׁתְּכַח הָאִי זֹאת, לְמַעַבְד נִימוֹסִין
תְּדִירָא, וְכֹל נִימוֹסָא דְאֲתַעֲבִיד בְּלִילְיָא,
בְּפִלְגוֹתָא בְּתַרְאָה אֲתַעֲבִיד.

וַיְי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר, וַיְי': הוּא וּבֵית דִּינוֹ, וַיְי':
הוּא וְנִימוֹסוּי. הִפָּה כָּל בְּכוֹר הִפָּה, מִשֶּׁה
לֹא אָמַר אֲלֵא וּמַת וְגו', מִהוּ הִפָּה. אֲלֵא,
דְּאֲתַעַר כֹּה, כְּמַה דְאֵגְזִים מִשֶּׁה, דְּכְתִיב וְהִנֵּה

לא שמעת עד כה.

ותאנא, פרעה חפים הוה מפל חרשוי,
ואסתפל בהאי זאת, דינעביד ביה
דינא, וזמין להרבא ארעיה, כמה דאמר
משה, בזאת תדע כי אני יי'. ובאיהו מה
כתיב, ויפן פרעה. מהו ויפן. דאפני לביה
מהרהורא דא. כמה דאת אמר, (במדבר יב) ויפן
אהרן. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת.
גם לרבות האי דזמינא להרבא ארעיה, ולא
שוי לביה לקבליה דזא"ת.

כל בכור, אפילו דרגין עלאין ותתאין,
אתברו משולטנהון, (ס"א משלשוליהון) כל
אינון דשלטין בחכמתא דלהון, דכתיב,
בארץ מצרים. וכלהו דרגין, עלאין ותתאין,
דאתברו משולטנהון, (ס"א משלשוליהון) כלהו
בפסוקא אתחזון, (ס"א אתרמיו) דכתיב מבכור
פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה
אשר אחר הרחמים וכל בכור בהמה, הא כלהו
אתחזון בפסוקא.

סתמא דמלה, מבכור פרעה היושב על
כסאו, כתרא תתאה דקוזמיטא
דמלכותא (נ"א ממלכותא) דלעילא. עד בכור
השפחה, כתרא שמאלא, תתאה מינה,
דקוזמיטא מבתר ארבע (נ"א מבתרה אחר) רחיינ,
ארבע משיריין. (משמע) משום דכתיב אחר
הרחים, (ולא מן הרחמים) וכל בכור בהמה,
מתתאין, נוקבא מנוקבתא, דאשתכחו באתני
בבעירי וחרמרי, ברברבי בזוטרי, ומקבלין
מנהון גוברין ונוקבין. עד בכור השבי אשר
בבית הבור, אינון דנפקין משפחה. די בהון
עבדין לאסירי, דישתעבדון בהון לעלמין,
ולא יפקון לחירו.

והנה לא שמעת עד כה.
ושנינו, פרעה היה חכם מפל
מכשפיו, והסתפל בזאת שתעשה
בו דין, ועתידה להחריב את ארצו,
כמו שאמר משה, בזאת תדע כי
אני ה'. ובהוא מה כתוב? (שמות ז)
ויפן פרעה. מה זה ויפן? שהפנה
לבו מהרהור זה, כמו שנאמר ויפן
אהרן. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו
גם לזאת. גם - לרבות זו שעתידה
להחריב את ארצו, ולא שם לבו
כנגד זאת.

כל בכור - אפלו דרגות עליונות
ותחתונות נשברו משלטונם
(מהשתלשלותם), כל אותם ששולטים
בחכמה שלהם, שכתוב בארץ
מצרים. וכל הדרגות, העליונות
והתחתונות שנשברו משלטונם
(מהשתלשלותם), כלם נראות (ברמיות)
בפסוק, שכתוב מבכור פרעה
היושב על כסאו עד בכור השפחה
אשר אחר הרחמים וכל בכור בהמה.
הרי כלם נראים בפסוק.

סתמו של דבר, מבכור פרעה
היושב על כסאו - כתר תחתון של
שליטת המלכות (מהמלכות)
שלמעלה. עד בכור השפחה - כתר
שמאל מתחתיה של שליטה מאחר
ארבע (מבתר אחר) רחמים, ארבע
מתנות. (משמע) משום שכתוב אחר
הרחים, (ולא מן הרחמים). וכל בכור
בהמה - תחתונים מתחתונים,
נקבה מנקבות, שנמצאו באתונות
בבהמות וחרמורים, בגדולים
ובקטנים, ומקבילים מהם גברים
ונקבות. עד בכור השבי אשר בבית
הבור - אותם שיוצאים משפחה,
שבהם עושים לאסירים
שישתעבדו בהם לעולמים ולא
יצאו לחרות.

ובבטחון הדרגות הללו סרבו
המצרים, שבהם עשו קשר

וברוחצנתא דאלין דרגין, סריבו מצראי, די בהון עבדו קשרא לישראל,

לישראל שלא יצאו מעבדותם לעולמים. ובה נראית הגבורה והשלטון של הקדוש ברוך הוא, וזכרון זה לא יכלה מישׂראל לדורי דורות. שאם לא היה פח וגבורה של הקדוש ברוך הוא, כל מלכי העמים וכל מכשפי העולמות וחכמי העולמות, לא יצאו ישראל מן העבדות, שהתיר את הקשרים שלהם ושבר את כל אותם הכתרים כדי להוציא אותם. על זה כתוב (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים פי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין פמוך.

בכה רבי שמעון, ארים קליה ואתנח, אומר קנטורא דקיטפא אשתכח, חשבתון דשבח קדשא בריך הוא כמה זמנין, (דברים ה) אשר הוצאתיך מארץ מצרים, (שם טו) הוציאך ה' אלהיך ממצרים, (שם ה) ויצאך ה' אלהיך משם, (שמות יב) הוצאתי את צבאותיכם, (שם יג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, (דברים ו) ויצאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, הוציא ה' אתכם מזה.

אָלָא שנינו, עשרה כתרים הם למטה כמו שלמעלה, וכלם נסתרים בשלשת אלה שאמרנו. ושלשה קשרים קשורים בהם על שלש דרגות אלו שבהם עשו שישׂראל לא יצאו משעבודם לעולמים.

אשריכם אברהם יצחק ויעקב, שבזכותם התירו את הקשרים, והקדוש ברוך הוא זכר שלשת קשרי האמונה שלכם. זהו שכתוב (שמות ב) ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם - הרי קשר אחד של אברהם. את יצחק - הרי קשר שני של יצחק. ואת יעקב - הרי קשר שלישי, שלמותו של יעקב.

דלא יפקון מן עבדותהון לעלמין. ובהאי אתחזי גבורתא ושלטנותא דקודשא בריך הוא, ודכרנא דא לא ישתצי מישׂראל לדרי (דף פ"ב ע"א) דרין, דאי לא הוה חילא וגבורתא דקודשא בריך הוא, כל מלכי עמין, וכל חרשי עלמין, וחכמי עלמין, לא יפקון לישראל מן עבדותא, דשרא קטרין דלהון, ותבר כל אינון פתרין, בגין לאפקא לון. על דא כתיב, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים פי לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין פמוך.

בכה רבי שמעון, ארים קליה ואתנח, אומר קנטורא דקיטפא אשתכח, חשבתון דשבח קדשא בריך הוא כמה זמנין, (דברים ה) אשר הוצאתיך מארץ מצרים, (דברים טו) הוציאך ה' אלהיך ממצרים, (דברים ה) ויצאך ה' אלהיך משם, (שמות יב) הוצאתי את צבאותיכם, (שמות יג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, (דברים יד) ויצאך בפניו בכחו הגדול ממצרים, (שמות יג) הוציא ה' אתכם מזה.

אָלָא תאנא, עשרה כתרין, אינון לתתא, פגוונא דלעילא, וכלהו סתימין בתלתא אלין דאמרן. ותלת קשרין קשירו בהו, על תלת דרגין אלין דבהו עבדו, דישראל לא יפקון משעבודהון לעלמין.

זכאין אתון אברהם יצחק ויעקב, דבזכותכון שריאו קטרין, וקודשא בריך הוא דכר תלת קטרי מהימנותא דלכון הדא הוא דכתיב, (שמות ב) ויזכר אלהים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. את אברהם, הא קשרא הדא, דאברהם. את יצחק, הא קשרא תננינא, דיצחק. ואת יעקב, הא קשרא תליתאה, שלימתא דיעקב.

למדנו, כל הזמנים והחגים והשבתות, כלם זכרון לזה, ועל זה התקיימו כלם, שאלמלא זה לא היתה שמירה של זמנים וחגים ושבתות, ולכן לא כלה הזכרון של מצרים מפל הזמנים והחגים והשבתות. בא ראה, דין (טו) הוא יסוד ושרש של התורה, וכל מצוותיו, וכל האמונה השלמה של ישראל.

ועוד, למה לא היה ביום כפי ששאלתם? שנינו, כתוב היום אתם יצאים, וכתוב הוציאך ה' אליך ממצרים לילה. אלא שנינו, עקר גאלת ישראל לא היה אלא בלילה, שהלילה מתיר קשרים ועושה נקמות, והיום הוציא אותם בראש גלוי, זהו שכתוב (במדבר לו) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. (ועוד, הלילה מתיר את הקשרים ועושה נקמות ודינים והיום מגלה ומפרסם הנס והנקמה שנעשה. זהו שכתוב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו') וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור. זהו פרסום הנס. באו רבי חייא ורבי יוסי, השתטחו לפניו ונשקו ידו, ובכו ואמרו, חקיקות עליונים ותחתונים מרימים ראש בזכותך. עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למטה כמו שלמעלה. עשה (רשב"י) חומות העיר הקדושה ושעריה. מי שנכנס, לא נכנס עד שיתחוו השערים. מי שעולה, לא עולה עד שיתקנו המדרגות של החומות. מי יכול לפתח את שערי העיר הקדושה, ומי יכול להתקין את המדרגות של החומות? זה רבי שמעון בן יוחאי, שהוא פותח שערים של סודות החכמה והוא מתקן דרגות עליונות. וכתוב (דברים טו) יראה כל זכורך את פני האדון ה'. מי זה פני האדון ה'? זה רבי שמעון בן

תנא, כל זמנין וחגיין ושבתין, בלהו דוכרנא ליהאי, ועל האי אתקיימו בלהו, דאלמלא האי, לא הוה נטורא דזמנין וחגיין ושבתין. ובגיני כן, לא אשתצי דכרנא דמצרים מפל זמנין וחגיין ושבתין. תא חזי דינא (ס"א דא) הוא יסודא ושרשא דאורייתא, וכל פקודוי, וכל מהימנותא שלימתא דישראל.

ועוד אמאי לא הוה ביממא דשאלתו. תנינן, כתיב היום אתם יוצאים, וכתוב הוציאך ה' אליך ממצרים לילה. אלא תאנא, עקרא דפורקנא דישראל, לא הוה אלא בלילה, דלילה שרא קטרין, ועביד נוקמין, ויומא אפיק לון פריש גלי, הדא הוא דכתיב, (במדבר לב) יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים. (ג"א ועוד לילה שארי קטרין ועבד נוקמין ודינין ויומא גלי ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד הדא הוא דכתיב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו') וכתוב ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור, דא הוא פרסומי ניסא.

אתו ר' חייא ור' יוסי, אשתטחו קמיה, ונשקו ידוי. ובכו ואמרו, גליפין עלאין ותתאין, זקפן רישא בגינה, עבד קדשא בריך הוא ירושלים לתתא, פגוונא דלעילא. עבד (רשב"י) שורי קרתא קדישא ותרעוי. מאן דעייל, לא עייל, עד דיפתחון תרעין. מאן דסליק, לא סליק, עד דיתתקנון דרגין דשורי מאן יכיל למפתח תרעין דקרתא קדישא, ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי, דא רבי שמעון בן יוחאי, דאיהו פתח תרעין דרזי דחכמתא, ואיהו אתקין דרגין עלאין, וכתוב (שמות לד) יראה כל זכורך את פני האדון ה'. מאן פני האדון ה', דא רבי שמעון בן יוחאי, דמאן דאיהו

יוחאי, שמי שהוא זכר מן הזכרים
צריך להראות לפניו.

אמר להם, עד עכשו לא סימנו
הדבר על שאלתכם, שהרי שנינו
וה' הפה כל בכור, כל בכור סתם,
כמו שאמרנו. והכל היה כמו של
אותם שמתו, אותם קושרי
הקשרים שהיו משתמשים
בכשפיהם באותם הפתרים. מהם
משתמשים בעליונים ומהם
בתחתונים, ואף על גב שכלם הם
תחתונים. וכל ארץ מצרים מלאה
היתה כשפים, וכתוב פי אין בית
אשר אין שם מת.

ונעשה דין בכל, בשעה שהתכנסו
כלם בבתיהם ולא היו מתפזרים
במדבר ובשדה, אלא כלם נמצאו
בבתיהם, ונאור הנר יפה לבדיקה מבחוץ
ועשה הלילה את דיניו בכל
באותה שעה. ושנינו שהיה מאיר
הלילה כמו היום בתקופת תמוז,
וראה כל העם את דיני הקדוש
ברוך הוא, זהו שכתוב (תהלים קלט)
ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.
ובשעה שיצאו, נמצאו כלם
מתים בשוקים לעיני הכל. רצו
לקבר אותם ולא מצאו, וזה היה
קשה להם מהכל. ראו את ישראל
יוצאים לעיניהם בצד אחד, וראו
את מתייהם בצד האחר. ובכל היה
פרסום הגס שלא היה כזה מיום
שנברא העולם.

ובא ראה, כתוב ליל שמרים הוא
לה' להוציאם וגו', הוא הלילה
הזה לה' שמרים לכל בני ישראל
וגו'. פסוק זה קשה, כיון שאמר
ליל, מה זה שמרים, ולא שמור?
שמור היה צריך (לכתם)! וכתוב
הוא הלילה הזה. ליל אמר
בהתחלה, ואחר כך לילה.

אלא כך שנינו, כתוב (דברים כב) פי
יהיה נערה בתולה. נער כתוב, מה
הטעם? משום שכל זמן שלא
קבלה זכר, נקראת נער. משקבלה

דכורא מן דכרניא, בעי לאתחזאה קמיה.
אמר לון, עד השתא, לא סיימנא מלה
דשאלתא דילכוון, דהא תנינן, וי'י הפה
כל בכור, כל בכור סתם, כדקאמרן. וכלא
הוה כמה דאינון דמיתו, אינון קטורי קטריין,
דהוו משתמשי בחרשייהו באינון פתריין.
מנהון משתמשי בעלאי, ומנהון בתתאי, ואף
על גב דכלהו תתאין אינון. וכל ארעא
דמצרים מליא תרשין הוה. וכתוב פי אין בית
אשר אין שם מת.

ואתעביר דינא בכלא, בשעתא דאתכנשו
כלהו בבתיהון, ולא הוו מתפזרי
במדברא ובחקלא, אלא פלהו אשתכחו
בבתיהון, (ואור הנר יפה לבדיקה מבחוץ) ועבד ליליא
דינוי בכלא בההיא שעתא. ותנא הוה נהיר
ליליא פיומא דתקופה דתמוז, וחמא כל עמא
דינוי דקודשא בריהו הוא, הדא הוא דכתוב
(תהלים קלט) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

ובשעתא דנפקו אשתכחו כלהון מתין
בשוקין לעיניהון דכלא, בעיין
לאקברא להו ולא אשפחו, ודא אקשי להו
מפלא. חמו לישראל נפקין (דף ק"ח ע"ב)
לעיניהון בחד גיסא, וחמו למיתיהון באידך
גיסא. ובכלא הוה פרסומי גיסא, דלא הוה
כהאי מיומא דאתברי עלמא.

ותא חזי, פתיב ליל שמרים הוא ליי'
להוציאם וגו', הוא הלילה הזה ליי'
שמרים לכל בני ישראל וגו', האי פסוקא
קשיא כיון דאמר ליל, מהו שמרים, ולא
שמור, שמור מיבעי ליה. וכתוב הוא הלילה
הזה, ליל קאמר בקדמיתא, ובתר לילה.

אלא הכי תנינן, פתיב, (דברים כב) פי יהיה נערה
בתולה. נער פתיב, מאי טעמא. משום

זָכַר, נִקְרָאת נְעֵרָה. אֶף כָּאן, לִיל -
עַד שְׁלֵא קִבְּלָה זָכַר. וְאֶף עַל גַּב
שְׁפָתוֹב בּוֹ שְׁמוּרִים - זָכַר הָיָה עֲתִיד
לְהִתְחַבֵּר עִמָּה. וּבִשְׁעָה שֶׁהִתְחַבֵּר
עִמָּה זָכַר, כְּתוּב הוּא הִלְיָלָה הַזֶּה
לְה' שְׁמִרִים. שְׁמוּרִים - זָכַר וּנְקֵבָה,
וּמְשׁוּם כֶּף כְּתוּב הִלְיָלָה הַזֶּה.

וּבְמִקּוּם שְׁנִמְצָאוּ זָכַר וּנְקֵבָה אֵין
שָׁבַח אֶלָּא לְזָכַר. וְכֶף שְׁבָחוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹשְׁבֵיחֹתֵיהֶם לְזָכַר וְלֹא לְנְקֵבָה,
זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ,
שְׂאִין שָׁבַח בְּמִקּוּם שְׁזָכַר וּנְקֵבָה
נִמְצָאִים אֶלָּא לְזָכַר. וְעַל זֶה (וְלֹדוּ)
מְחַפְּסִים יִשְׂרָאֵל, שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה כוה)
זֶה ה' קִיְיֵנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה
בִּישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם שְׁכָף עֲתִיד
לְעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁפָתוֹב (מִיכָה ז) כִּימִי
צֹאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֵנוּ
נִפְלְאוֹת.

וְכוֹד זֶה כֶּף הוּא - כְּמוֹ שְׁכָפָן לִיל
וְלִילָה, כֶּף עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁפָתוֹב שְׁמַר מָה
מְלִילָה שְׁמַר מָה מְלִיל. מָה לְהֵלֵן
שְׁמִירָה וְלִיל, אֶף כָּאן שְׁמִירָה וְלִיל.
מָה לְהֵלֵן שְׁמִירָה וְלִילָה, אֶף כָּאן
שְׁמִירָה וְלִילָה.

וְלִילָה נִקְרָא אַגַּב זָכַר, זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(יִשְׁעִיָּה כא) אֶתָּא בְּקָר וְגַם לִילָה. בְּקָר,
כְּמוֹ שְׁנִמְצָא (בְּרַאשִׁית יט) וַיִּשְׁכֵּם
אַבְרָהָם בְּבִקְר, שֶׁהוּא מִדְתּוֹ מִמֶּשׁ.
וְכְתוּב (תְּהִלִּים ה) ה' בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי,
בְּקָר מִמֶּשׁ.

וַיִּשְׁבוּ רַבֵּי חִיָּיא וְרַבֵּי יוֹסִי, וְלָמַד
לָהֶם הַסּוּד שֶׁל תּוֹרַת כְּהֻנִּים, וְהָיוּ
חוֹזְרִים כָּל יוֹם וַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו. יוֹם
אֶחָד יֵצֵא רַבֵּי שְׁמַעוֹן לַחוּץ, הֵלְכוּ
עִמּוֹ, הִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד וַיִּשְׁבוּ.
פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, בֵּא רְאֵה,
כְּתוּב (קֹהֶלֶת ז) אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בְיַמִּי

דְּכָל זְמַן דְּלֹא קִבְּלַת דְּכַר, אֶתְקַרֵי נְעֵר,
מִדְּקִבְּלַת דְּכַר, אֶתְקַרֵי נְעֵרָה. אוֹף הָכָא, לִיל
עַד לֹא קִבְּלַת דְּכַר. וְאֶף עַל גַּב דְּכְתִיב בֵּיה
שְׁמוּרִים דְּכַר הָוָה זְמִין לְאַתְחַבְרָא עִמָּה
וּבִשְׁעָתָא דְאַתְחַבְרָא עִמָּה דְכַר, כְּתִיב, הוּא
הִלְיָלָה הַזֶּה לִיְיִ שְׁמִרִים. שְׁמִרִים: דְּכַר
וּנְוִקְבָא. וּבְגִינֵי כֶף כְּתִיב הִלְיָלָה הַזֶּה.

וּבְאַתְרֵי דְאַשְׁתְּכַחוּ דְכַר וּנְוִקְבָא, לִית שְׁבָחָא
אֶלָּא לְדְכוּרָא. וְהָכִי שְׁבָחוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹשְׁבֵיחֹתֵיהוּ. לְדְכוּרָא וְלֹא לְנוֹקְבָא, הָדָא
הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ. דְלִית
שְׁבָחָא בְּאַתְרֵי דְדְכוּרָא וּנְוִקְבָא אֲשִׁתְּכַחוּ,
אֶלָּא לְדְכוּרָא. וְעַל דָּא (נ"א וְלָדָא) מְחַפְּסָן
יִשְׂרָאֵל, דְכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה יב) זֶה יְיִ קִיְיֵנוּ לוֹ נְגִילָה
וְנִשְׁמַחָה בִישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם דְהָכִי זְמִין לְמַעַבְד
לָהוּ, דְכְתִיב, (מִיכָה ו) כִּימִי צֹאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
אֶרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת.

וְרָזָא דָּא הָכִי הוּא, כְּגוֹוְנָא דְהָכָא לִיל וְלִילָה,
כֶּף זְמִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַעַבְד לָהוּ,
דְכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה כא) שׁוֹמֵר מָה מְלִילָה שׁוֹמֵר מָה
מְלִיל. מָה לְהֵלֵן שְׁמִירָה וְלִיל, אוֹף כָּאן
שְׁמִירָה וְלִיל. מָה לְהֵלֵן שְׁמִירָה וְלִילָה, אוֹף
כָּאן שְׁמִירָה וְלִילָה.

וְלִילָה אֶתְקַרֵי אַגַּב דְכוּרָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב,
(יִשְׁעִיָּה כא) אֶתָּא בְּקָר וְגַם לִילָה. בְּקָר:
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בְּרַאשִׁית יט) וַיִּשְׁכֵּם אַבְרָהָם
בְּבִקְר. דִּהוּא מִדְתּוֹ מִמֶּשׁ. וְכְתִיב (תְּהִלִּים ה) יְיִ
בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָר מִמֶּשׁ.

וַתְּבוּ ר' חִיָּיא וְר' יוֹסִי, וְאוֹלִיף לָהוּ רָזָא
דְתּוֹרַת כְּהֻנִּים, וְהָיוּ מְהִדְרֵי בְּכָל יוֹמָא
וַיִּתְּבִי קָמִיָּה. חַד יוֹמָא נִפְק רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְבַר, אֶזְלוּ בְהַדְרִיָּה, מְטוּ לְחַד
חִקְלָא יְתָבוּ.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (קֹהֶלֶת ז) אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בְיַמִּי הִבְלִי

יש צדיק אוֹבד בְּצַדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מְאָרִיף בְּרַעְתּוֹ, שְׁלֹמֹה דְהוֹת חֲכַמְתָּא יְתִירָא (נ"א יקריא) עַל כֹּלָּא, מְאִי קָאָמַר בְּהַאי קָרָא. אֲלֵא, שְׁלֹמֹה רָמַז דְחֲכַמְתָּא קָא רָמַז. דְהָא חֲזִינָן אֲוִרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא דְלָאוּ הָכִי, דְהָא כְּתִיב, (ירמיה יז) וְלֹתֵת לְאִישׁ כְּפִדְרָכּוֹ וּפְפָרִי מְעַלְלָיו. אֲלֵא תְרִי עֲנִינֵי נִינְהוּ, דְקָא רָמַז שְׁנֵי עֲנִינֵי הֵם שְׂפָאן רָמַז.

שְׁשֻׁנֵנוּ, כְּשִׁעֵינֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא רוּצִים לְהַשְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם וּלְעֵינַן בּוּ, כְּמוֹ שְׂפִתוּב (עֵינֵי ה' הַמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ (זכריה ד) וְכָתוּב כִּי וְגו') כִּי ה' עֵינָיו מְשׁוּטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְנִמְצְאִים רָשָׁעִים בְּעוֹלָם, אוֹתוֹ צַדִּיק שְׁנִמְצָא בְּדוֹר נִתְפָּס בְּחֻטְאָם, וְלָרָשָׁעִים מְאָרִיף הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא רָגֹז עִמָּהֶם עַד שְׁיָשׁוּבוּ, וְאִם לֹא - לֹא יִמְצָא מִי שְׁיִבְקֶשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. זֶהוּ שְׂפִתוּב יֵשׁ צַדִּיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם שְׂאוֹתוֹ צַדִּיק הַסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם.

מִשׁוּם כֶּף שְׁנִינֵי, לְעוֹלָם אַל יְדוּר אָדָם אֲלֵא בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דְרִים בְּתוֹכוֹ. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׂאוֹי לְזֶה שְׁמִדוּרוֹ בֵּין הַרְשָׁעִים, מִשׁוּם שֶׁהוּא נִתְפָּס בְּחֻטְאֵיהֶם, וְאִם יְדוּרוֹ בֵּין צַדִּיקִים, מִיִּטְיָבִים לוֹ בְּגִלְלָם.

שְׁהַרְי רַב חֲסֵדָא הִנֵּה דִיּוּרוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה בֵּין קְפוּטְקָאִים, וְהַשְׁעָה הֵיטְהָ דְחֻקָּה לוֹ וּמַחְלוֹת רוּדְפוֹת אַחֲרָיו. נִסַּע וְשָׁם מְדוּרוֹ בֵּין בְּעֵלֵי מַגְנִים שֶׁל צְפוּרִי, וְעֵלָה וְזָכָה לְכֻמָּה טוֹבוֹת, לְכֻמָּה עֶשֶׂר, לְכֻמָּה תוֹרָה, וְאָמַר: כָּל זֶה זְכִיתִי עַל שְׁנַכְנַסְתִּי בֵּין אוֹתָם שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מַשְׁגִּיחַ לְהִיטִיב לָהֶם.

דְּבַר אַחַר אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִימֵי הַבְּלִי - וְכִי שְׁלֹמֹה, שְׁדַרְגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שֶׁל חֲכַמָּה הָיוּ בּוֹ עַל כָּל בְּנֵי הַדּוֹר, שְׂפִתוּב וַיִּחַפְּס מִכָּל

יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מְאָרִיף בְּרַעְתּוֹ, שְׁלֹמֹה דְהוֹת חֲכַמְתָּא יְתִירָא (נ"א יקריא) עַל כֹּלָּא, מְאִי קָאָמַר בְּהַאי קָרָא. אֲלֵא, שְׁלֹמֹה רָמַז דְחֲכַמְתָּא קָא רָמַז. דְהָא חֲזִינָן אֲוִרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא דְלָאוּ הָכִי, דְהָא כְּתִיב, (ירמיה יז) וְלֹתֵת לְאִישׁ כְּפִדְרָכּוֹ וּפְפָרִי מְעַלְלָיו. אֲלֵא תְרִי עֲנִינֵי נִינְהוּ, דְקָא רָמַז הַכָּא.

דְתַנִּינָן, כִּד עֵינֵי דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא בְּעָאן לְאִשְׁגָחָא בְּעַלְמָא, וּלְעֵינָא בִּיהַ,

כְּמָה דְכְּתִיב (ס"א עֵינֵי ה' הַמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ (זכריה ד) וְכָתוּב כִּי וְגו') (דברי הימים ב טז) כִּי יִי עֵינָיו מְשׁוּטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְאִשְׁפַּחַן חֲיִיבִין בְּעַלְמָא, הַהוּא צַדִּיקָא דְאִשְׁתַּכַּח בְּדָרָא, אִתְפַּס בְּחוּבֵייהוּ. וְחֲיִיבֵיא מְאָרִיף קְדֻשָׁא בְרִיף הוּא רוּגְזִיהַ עִמָּהוֹן עַד דִּיתוּבוּן. וְאִי לָאו, לֹא יִשְׁתַּפַּח מְאֵן דִּיתַבַּע רַחֲמֵי עֲלֵיהוֹן, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, יֵשׁ צַדִּיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם דְהַהוּא זְכָאָה, אִסְתַּלַּק מְעַלְמָא.

בְּנֵינֵי כֶּף תְּנִינָן, לְעוֹלָם אַל יְדוּר אָדָם אֲלֵא בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דְרִים בְּתוֹכוֹ. מְאִי טַעֲמָא. מִשׁוּם דְּוִי לְהַאי דְמְדוּרִיהַ בֵּין חֲיִיבֵיא, דְהוּא אִתְפַּס בְּחוּבֵייהוּ, וְאִי דִיּוּרִיהַ בֵּין זְכָאִין, אוֹטְיָבִין לִיהַ בְּגִינֵיהוֹן.

דְהָא רַב חֲסֵדָא, הָוָה דִּיּוּרִיהַ בְּקַדְמִיתָא בִּינֵי קְפוּטְקָאִי, וְהָוָה דְחִיקָא לִיהַ שְׁעַתָּא, וּמְרַעִין רְדִפִּין אַבְתְּרוּי. נִטַּל וְשׁוּי מְדוּרִיהַ בֵּין מְאָרִי תְרִיסִין דְצְפוּרִי, וְסָלִיק, וְזָכָה לְכֻמָּה טָבִין, לְכֻמָּה עוֹתְרָא, לְכֻמָּה אוֹרִייתָא, וְאָמַר, כָּל הַאי זְכִינָא, עַל דְעֵאלִית בֵּין אִינוּן דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא אִשְׁגַּח לְאוֹטְבָא לָהוּ.

דְּבַר אַחַר, אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִימֵי הַבְּלִי. וְכִי

שְׁלֹמֹה, דִּדְרָגִין עֲלָאִין דְחֲכַמְתָּא הָווּ בִּיהַ, עַל כָּל בְּנֵי דְרָא דְכְּתִיב

הָאָדָם, וְהַשְׁתַּדְּלוּתוֹ בַּתּוֹרָה לַעֲשׂוֹת טוֹב וְאָמַתוּ
שְׂכָתוֹב וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כֶּסֶף ה'
לְמֶלֶךְ, אָמַר בְּיַמֵּי הַבְּלִי, וְכַתּוּב
(קֹהֶלֶת א) הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֹהֶלֶת?
וְשִׁנְיֹו, שָׁבַע שְׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמֹה,
יְדִידִי"ה, אַגּוּר, בֶּן יֶקֶ"א, אִיתִיא"ל,
לְמוֹאֵל, קֹהֶלֶת. קֹהֶלֶת. קֹהֶלֶת פִּנְגֵּד פִּלְס,
וְכֹלָם נִקְרָא כְּעֵין שֵׁל מַעְלָה. קֹהֶלֶת
כְּפִנּוּס קְדוּשׁ שֵׁל עֲשָׂרָה, מִשׁוּם כֶּף
קֹהֵל אֵין פְּחוֹת מַעְשָׂרָה, וְקֹהֵל
אֶפְלוּ מְאָה, וְקֹהֶלֶת כֹּלֵל שֵׁל הַכֹּל,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר קֹהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְשִׁנְיֹו, שְׁמוֹתָיו נִקְרָאוּ עַל שֵׁם
הַחֲכָמָה, וּמִשׁוּם כֶּף עֲשָׂה שְׁלֹשָׁה
סְפָרִים: שִׁיר הַשִּׁירִים, קֹהֶלֶת,
מִשְׁלִי. וְכֹלָם לְהַשְׁלִים הַחֲכָמָה.
שִׁיר הַשִּׁירִים כְּפִנְגֵּד חֶסֶד, קֹהֶלֶת
כְּפִנְגֵּד דִּין, מִשְׁלִי כְּפִנְגֵּד רַחֲמִים, כְּדִי
לְהַשְׁלִים אֶת הַחֲכָמָה. וְהוּא עֲשָׂה
כֹּל מֵה שֶׁעֲשָׂה כְּדִי לְהַרְאוֹת חֲכָמָה,
וְכַנְּגֵד דְרָגָה (וְכַנְּגֵד סוּד) עֲלִיוֹנָה, וְהוּא
אָמַר בְּיַמֵּי הַבְּלִי, הַבֵּל הַבְּלִים.

אֲלֵיָא, סוּד שֵׁל הַבֵּל נִכְבֵּד הוּא,
וְהוּא הַהֲבֵל שִׁיּוּצָא מֵהַפָּה. וְסוּד
הַהֲבֵל שִׁיּוּצָא מֵהַפָּה נַעֲשָׂה מִמֶּנּוּ
קוּל. וְשִׁנְיֹו, אֵין הַעוֹלָם מִתְקַיֵּם
אֲלָא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֵׁל תִּינוּקוֹת שֵׁל
בֵּית רַבֵּן שְׁלֹא חֲטָאוּ. שְׁלֹא חֲטָאוּ
מִמֶּשׁ. וְקוּל וְהַבֵּל נַעֲשָׂה בְּרוּחַ
וּמִים, וְכֹל מֵה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּעוֹלָם
נַעֲשָׂה בְּהַבֵּל. וְסוּד וְשֵׁל דְּבָר וְשֶׁהַבֵּל
זֶה שֵׁל תִּינוּקוֹת נַעֲשָׂה קוּל, וּמִתְפַּשֵּׁט
בְּעוֹלָם, וְהֵם שׁוּמְרֵי
הַעוֹלָם וְשׁוּמְרֵי הָעִיר. זֶהוּ שְׂפָתוֹב
(תְּהִלִּים קכז) אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר וְגו'.

וְכֹא רָאָה, הוּא הַבֵּל, הוּא קוּל. מֵה
בֵּין זֶה לְזֶה? הַבֵּל (הוּא קוּל) עוֹמֵד
בְּכַח לְהוּצִיא קוּל. קוּל מִמֶּשׁ עוֹמֵד

וַיִּחַפְּסֵם מִכָּל הָאָדָם, (וְאִשְׁתַּדְּלוּתָיָהּ בְּאוֹרֵי תֵּמָה
לְמַעַבְד מִיּוֹב וְקִשׁוּט) דְּכַתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כט)
עַל כֶּסֶף יְיָ לְמֶלֶךְ, אָמַר בְּיַמֵּי הַבְּלִי. וְכַתִּיב,
(קֹהֶלֶת א) הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֹהֶלֶת.

וְתֵנָא, שְׁבַעַה שְׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמֹה. יְדִידִי"ה,
אַגּוּר, בֶּן יֶקֶ"א, אִיתִיא"ל, לְמוֹאֵל,
קֹהֶלֶת. קֹהֶלֶת כְּפִנְגֵּד פִּלְס. וְכֹלָם נִקְרָא (דף ק"ט
ע"א) כְּעֵין שֵׁל מַעְלָה, קֹהֶלֶת כְּפִנּוּפִיא קְדִישָׁא
דְּבִי עֲשָׂרָה, בְּגִין כֶּף קֹהֵל אֵין פְּחוֹת מַעְשָׂרָה.
וְקֹהֵל אֶפְלוּ מְאָה, וְקֹהֶלֶת כֹּלֵל דְּכֹלָא, כְּמָה
דְּאֵת אָמַר (דְּבָרִים לג) קֹהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְתֵנָא, שְׁמוֹתָיו עַל שֵׁם הַחֲכָמָה אֶתְקָרוּן,
וּבְגִין כֶּף תֵּלַת סְפָרִין עֲבַד, שִׁיר
הַשִּׁירִים. קֹהֶלֶת. מִשְׁלִי. וְכִלְהוּ לְאַשְׁלֵמָא
חֲכָמָתָא. שִׁיר הַשִּׁירִים לְקַבֵּל דְּחֶסֶד. קֹהֶלֶת
לְקַבֵּל דְּדִינָא. מִשְׁלִי לְקַבֵּל דְּרַחֲמִי. בְּגִין
לְאַשְׁלֵמָא חֲכָמָתָא, וְהוּא עֲבַד כֹּל מֵה דְּעֲבַד
בְּגִין לְאַחְזָאָה חֲכָמָתָא, וְלְקַבֵּל דְּרָגָא (כ"א וְלְקַבֵּל
דְּרָגָא) עֲלָאָה, וְהוּא אָמַר בְּיַמֵּי הַבְּלִי הַבֵּל
הַבְּלִים.

אֲלֵיָא, רְזָא דְּהַבֵּל יִקְרָא הוּא. וְהוּא הַבֵּל
דְּנִפְיָק מִפּוּמָא, וְרְזָא דְּהַבֵּל דְּנִפְיָק
מִפּוּמָא, קָלָא אֶתְעַבִּיד מְנִיָּה. וְתֵנָא, אֵין
הַעוֹלָם מִתְקַיֵּים אֲלָא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֵׁל
תִּינוּקוֹת שֵׁל בֵּית רַבֵּן שְׁלֹא חֲטָאוּ. שְׁלֹא
חֲטָאוּ מִמֶּשׁ. (וְקָלָא) וְהַבֵּל אֶתְעַבִּיד בְּרוּחָא
וּמִיָּא, וְכֹל מֵה דְּאֶתְעַבִּיד בְּעֵלְמָא בְּהַבֵּל
אֶתְעַבִּיד. וְרְזָא (דְּמִילָה) דְּהָאֵי הַבֵּל שֵׁל תִּינוּקוֹת
אֶתְעַבִּיד קָלָא, וְאֶתְפַּשֵּׁט בְּעֵלְמָא, וְאֵינוּן

נְטוּרֵי עֲלָמָא, וְנְטוּרֵי קֶרְתָּא, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב,
עִיר וְגו'.

וְתֵנָא חֲזִי, הוּא הַבֵּל, הוּא קָלָא. מֵה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. הַבֵּל (הוּא קָלָא) קָאִים

בְּקִיּוּמוֹ (שְׁלֵא) לְהוֹצִיא דָּבָר (אחֲרָ),
וְאוֹתוֹ הֵבֵל שֶׁהִיא יִרְשֶׁת אָבִיו
קָרָאוּ הֵבֵל, וּמִמֶּנּוּ רָאָה כָּל מָה
שֶׁרָאָה. וְאֵף עַל גֵּב שְׁסִיּוּעִים רַבִּים
מִלְמַעְלָה, אַחֲרֵים הָיוּ לוֹ,
וְלִהְיוּדִיעַ הַדָּבָר אָמַר בְּיַמֵּי הֵבֵל.
שְׁדָבָר זֶה בָּא מִשָּׁם.

וְסוּד הַדָּבָר - הַכֹּל הֵבֵל, אֵת הַכֹּל
רְאִיתִי בְּיַמֵּי הֵבֵלִי יֵשׁ צְדִיק אֲבֹד
בְּצַדְקוֹ. זֶהוּ סוּד הַדָּבָר שֶׁגִּלָּה
וּפְרָסָם שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בְּיַמֵּי הֵבֵלִי.
כְּלוּמַר, בְּזִמְנֵי שֶׁהֵבֵל הָיָה יוֹגֵק
מִן הַדִּין כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין, צְדִיק
אֲבֹד בְּצַדְקוֹ. וּבְזִמְנֵי שֶׁהֵבֵל הָיָה
יוֹגֵק מִרְחָמִים, רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ, וּשְׁנֵיהֶם תְּלוּיִים בְּהֵבֵל
הַזֶּה. וְלִכֵּן כְּתוּב בְּיַמֵּי וְלֹא כְּתוּב
בְּיוֹם, וְהַכֹּל תְּלוּי בְּיַמֵּי הֵבֵל זֶה.
מִי שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּדִין - בְּדִין, וּמִי
שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּרַחֲמִים - בְּרַחֲמִים.

וְאִם תֹּאמְרוּ, יֵשׁ צְדִיק אֲבֹד, וְלֹא
אָמַר אֲבֹד - כִּי הוּא אֲבֹד מִמֶּשׁ,
שְׁאוֹתוֹ הַדִּין אֲבֹד לְצַדִּיק
מִהַעוֹלָם וּמִהַדוֹר. וְיֵשׁ רָשָׁע
מֵאֲרִיף בְּרַעְתּוֹ - מֵאֲרִיף מִמֶּשׁ.
שֶׁשְׁאוֹתוֹ הַדִּין (הֵבֵל) יוֹגֵק
מִרְחָמִים, עוֹשֶׂה רַחֲמִים לְאוֹתוֹ
רָשָׁע וּמֵאֲרִיף לוֹ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, רָאוּ קִיטוֹר
שֶׁהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה וְיוֹרֵד לְמַטָּה.
אָמַר, הַתְּעַטְרוֹת הַתְּעַטֵּר בְּרַפֵּשׁ
(בַּעֲנִיּוֹת) הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה. בֵּין כִּי
וְכִי הַעֲלָה אוֹתוֹ שְׂדֵה רֵיחַ מִכָּל
הַבְּשָׂמִים. אָמַר, נֹשֵׁב כְּאֵן,
שֶׁשְׂכִּינָה עוֹמְדָת אֶצְלָנוּ. מִשׁוּם
כִּי כִּי רֵיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כ"ו) וַיִּרַח אֵת
רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאָה
רֵיחַ בְּנֵי וְגו'. וַיִּרַח אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו,
מִשְׁמַע שְׁאוֹתָם לְבוֹשִׁים הָיוּ
מַעֲלִים רֵיחַ טוֹב, (שְׁלֵא ח"ו) וְאַחַר כִּי
זוּ מִהֶם אוֹתוֹ רֵיחַ. עֲכָשׁוּ יֵשׁ
לְהַסְתַּפֵּל, כְּתוּב רֵיחַ בְּגָדָיו, וְכְתוּב
רֵיחַ בְּנֵי, וְלֹא אָמַר רֵיחַ הַבְּגָדִים,

בְּחִילָא, לְמִיפֵק קָלָא. קָלָא מִמֶּשׁ קָאִים
בְּקִיּוּמָה (דְּלֵא) לְאַפְקָא (אחֲרָ) מְלָה. וְהַהוּא הֵבֵל
דִּהְוָה אַחֲסַנְתִּיהּ דְּאָבוּי קְרִיִּיהּ הֵבֵל, וּמִנְיָה
חָזָא כָּל מָה דְּחָזָא. וְאֵף עַל גֵּב דְּסִיּוּעִין סְגִיֵּאִין
מִעִילָא אַחֲרָנִין הוּוּ לִיהּ, וְלֹא שְׁתַּמּוּדְעָא מְלָה,
אָמַר בְּיַמֵּי הֵבֵלִי. דְּמְלָה דָּא מִתְּמָן אֲתָא.

וְרָזָא דְּמְלָה, הַכֹּל הֵבֵל אֵת הַכֹּל רְאִיתִי בְּיַמֵּי
הֵבֵלִי, יֵשׁ צְדִיק אֲבֹד בְּצַדְקוֹ, דָּא הוּא
רָזָא דְּמְלָה, דְּגַלִּי וּפְרָסָם, דְּכֹלָא תְּלִיא בְּיַמֵּי
הֵבֵלִי, כְּלוּמַר בְּזִמְנָא דְּהָאִי הֵבֵל יִנְקָא מִן
דִּינָא, בְּגִין לְמַעַבְדֵּי דִּינָא, צְדִיק אֲבֹד בְּצַדְקוֹ,
וּבְזִמְנָא דְּהָאִי הֵבֵל יִנְקָא מִרְחָמִי. רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ. וְתִרְוּוּיָהּ תְּלִיין בְּהָאִי הֵבֵל, וּבְגִין כִּי
כְּתִיב בְּיַמֵּי, וְלֹא כְּתִיב בְּיוֹם. וְכֹלָא תְּלִיין בְּיַמֵּי
הֵבֵל דָּא. מָאן דְּאֵעְרַע בְּדִינָא, בְּדִינָא. מָאן
דְּאֵעְרַא בְּרַחֲמִי, בְּרַחֲמִי.

וְאִי תִימָא יֵשׁ צְדִיק אֲבֹד וְלֹא קָאֵמַר אֲבֹד.
הֵכִי הוּא אֲבֹד מִמֶּשׁ. דִּהַהוּא דִּינָא אֲבֹד
לְצַדִּיק מִעֲלָמָא וּמִדְּרָא. וְיֵשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ, מֵאֲרִיף מִמֶּשׁ, דִּהַהוּא דִּינָא (ס"א הֵבֵל) כִּד
יִנְקָא מִרְחָמִי, עֲבִיד רַחֲמִי לְהַהוּא רָשָׁע,
וּמֵאֲרִיף לִיהּ.

עַד דִּהוּוּ יִתְבִּי חֲמוּ קִטוֹרָא דִּהוּוּ סְלִיק לְעִילָא
וְנִחִית לְתַתָּא. אָמַר אֲתַעַטְרוּתָא אֲתַעַטֵּר
בְּטִינְתָא (נ"א בַּעֲנִיּוֹתָא) דְּאֲרַעָא, מִגּוּ לְעִילָא.
אֲדִהֵכִי, סְלִיק הַהוּא חֲקָלָא רִיחָא, מִכָּל
בוֹסְמִין, אָמַר גִּיתִיב הֵכָא, דְּשְׂכִינְתָא גְּבִין
אֲתַקְיִים. בְּגִין כִּי, כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כ"ו) וַיִּרַח אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו
וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאָה רֵיחַ בְּנֵי וְגו', וַיִּרַח
אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו, מִשְׁמַע דְּאִינוּן לְבוֹשִׁין הוּוּ
סְלִיקִין רִיחָא טָבָא, (ס"א דְּלֵא אֲתַעַדִּי) וְלִבְתַּר אֲתַעַדִּי
מִנְהוּן הַהוּא רִיחָא. הַשְּׁתָא אֵית לְאַסְתַּפְּלָא,

אֵלָא רִיחַ בְּנִי. אֵלָא שְׁנִינוּ, בִּינּוֹן
שְׁנַכְנַס יַעֲקֹב, נַכְנַס עֲמוּ גֵן עֲדָן.
וְשְׁנִינוּ, אוֹתָם בְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם
הָרֵאשׁוֹן, שְׁפָתוֹב (שם) וַיַּעַשׂ ה'
אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתָנוֹת עוֹר
וַיִּלְבָּשֶׂם, וְהוֹצִיאֵם מִגֵּן עֲדָן.

וְאִם תֵּאמַר שְׁפָתוֹב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה
תֵּאנָה, שְׂאֵלָה הָיוּ, אִם כֶּף לְמָה
פְּתוֹב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים, וְכָתוֹב
פְּתָנוֹת עוֹר, הָרִי לֹא הָיוּ אֵלָא עֲלֵה
תֵּאנָה? אֵלָא פְּתַרְגוּמוֹ: לְבוּשֵׁי
כְבוֹד, וְהָיוּ מַעֲלִים רִיחוֹת מִבֶּשֶׂם
שֶׁל גֵּן עֲדָן.

וְשְׁנִינוּ, בְּשֵׁם מְלֹא נַעֲשׂוּ, שְׁפָתוֹב
וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים, מָה שְׂלֹא נַעֲשׂוּ
בּו שְׁמַיִם וָאָרֶץ. וְלֹא? וְהָרִי פְּתוֹב
(שם) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ
וְשְׁמַיִם? לֹא קָשָׁה, זֶה כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ,
לֹא נַעֲשׂוּ בְשֵׁם מְלֹא, פְּרִט
לְכַשְׁתְּהִקְיָמוֹ, בְּשֵׁם מְלֹא
הַתְּקִימוֹ.

זְמַה שְׂאֲמָרוּ שְׂאוֹתָם לְבוּשִׁים הָיוּ
לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ הֲרָשַׁע שְׁלֵקַח אוֹתָם
מִנְמָרוֹד - כֶּף בְּאַרְנֹנ. וְהַדְּבָר
קָשָׁה, שְׂאִם כֶּף, הָרִי פְּתוֹב לְאָדָם
וּלְאִשְׁתּוֹ. לְבוּשִׁים לְאָדָם
וּלְבוּשִׁים לְחַוָּה. לְבוּשִׁים שֶׁל חַוָּה
מָה נַעֲשׂוּ? וְעוֹד, שְׂאִם כֶּף, בְּמָה
נִקְבְּרוּ? הָאִם תַּעֲלֶה עַל דַּעֲתָךְ
שְׁהֵם עֲזָבוּ וְזָרְקוּ מֵהֶם הַזֵּהָר
הַעֲלִיּוֹן שְׁנָתָן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא?

אֲרֵא אוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁהִתְלַבְּשׁוּ
בָהֶם אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, לֹא הִתְלַבְּשׁ
בָהֶם אָדָם אַחֵר, שְׁבִאוֹתָם
לְבוּשִׁים דְּמוּ כְמוֹ שְׁלִמְעֵלָה. וְאִם
תַּעֲלֶה בְּדַעֲתָךְ שְׁהֵם מַעֲצָמִם
הִתְלַבְּשׁוּ בָהֶם - בֵּא רְאֵה, פְּתוֹב
וַיִּלְבָּשֶׂם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הִלְבִּישׁ אוֹתָם, אֲשֶׁרִי חִלְקִם.

כְּתוֹב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת
מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתָּ. וְכָתוֹב (שם)
(צו) הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו. וְכָתוֹב (שם קד)
עוֹטָה אוֹר פֶּשֶׁלְמָה וְגו'. בִּינּוֹן

פְּתִיב, רִיחַ בְּגָדָיו, וְכָתִיב רִיחַ בְּנִי, וְלֹא אָמַר
רִיחַ הַבְּגָדִים, אֵלָא רִיחַ בְּנִי. אֵלָא תֵּאנָא, בִּינּוֹן
שְׁנַכְנַס יַעֲקֹב, נַכְנַס עֲמוּ גֵן עֲדָן. וְתֵּאנָא, אוֹתָן
הַבְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, דְּכָתִיב, (בְּרֵאשִׁית
א) וַיַּעַשׂ יי' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתָנוֹת עוֹר
וַיִּלְבָּשֶׂם, וְהוֹצִיאֵם מִגֵּן עֲדָן.

וְאִי תֵימָא, דְּכָתִיב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תֵּאנָה דְּאִינוֹן
הוּו, אִי הָכִי, אֲמָאִי כָתִיב וַיַּעַשׂ ה'
אֱלֹהִים. וְכָתִיב פְּתָנוֹת עוֹר, הָא לֹא הוּו אֵלָא
עֲלֵה תֵּאנָה אֵלָא כְּתַרְגוּמוֹ, לְבוּשִׁין דִּיקָר וְהוּו
סְלָקִין רִיחִין מִבוּסְמָא דְעֲדָן.

וְתֵינָא, בְּשֵׁם מְלֹא אֲתַעֲבִידוּ, דְּכָתִיב וַיַּעַשׂ ה'
אֱלֹהִים. מָה דְלֹא אֲתַעֲבִידוּ בֵּיה שְׂמִיָּא
וָאָרְעָא. וְלֹא. וְהָא כָתִיב, (בְּרֵאשִׁית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת
יי' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשְׁמַיִם. לֹא קָשָׁיָא הָאִי כַד
אֲתַעֲבִידוּ, לֹא אֲתַעֲבִידוּ בְשֵׁם מְלֹא, בַּר פַּד
אֲתַקְיָמוּ, בְּשֵׁם מְלֹא אֲתַקְיָמוּ.

זְמַה דְּאָמְרוּ דְּאִינוֹן לְבוּשִׁין אָתוּ לְהֵוּא רָשַׁע
דַּעֲשׂוּ, דְּנָסִיב לוֹ מִן נְמָרוֹד הָכִי
אוּקְיָמָנָא, וְקָשָׁיָא מְלָה, דְּאִי הָכִי הָא כָתִיב
לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ, לְבוּשִׁין לְאָדָם, וּלְבוּשִׁין
לְחַוָּה. לְבוּשִׁין דְּחַוָּה מָה אֲתַעֲבִידוּ. וְתוּ, דְּאִי
הָכִי (דף ק"ט ע"ב) בְּמָאִי אֲתַקְבְּרוּ, סְלָקָא דַּעֲתָךְ
דְּאִינוֹן שְׁבָקוּ וְרֵאמוּ מִנְהוֹן זֵהָרָא עֲלֵאָה,
דִּיהִיב לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲרֵא אִינוֹן לְבוּשִׁין דְּאֲתַלְבְּשׁוּ בְּהוּ בְּר נִשׁ
וְאֲתַתִּיה, לֹא אֲתַלְבְּשׁ בְּהוּ בְּר נִשׁ
אַחֲרָא, דְּבְּאִינוֹן לְבוּשִׁין דְּמוּ כְּמוֹ פְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא
וְאִי סְלָקָא דַּעֲתָךְ, דְּאִינוֹן אֲתַלְבְּשׁוּ מִגְּרַמִּיהוֹן
בְּהוּ. תָּא חֲזִי, פְּתִיב וַיִּלְבָּשֶׂם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲלִבִּישׁ לוֹן, זַפְּאָה חוּלְקִיהוֹן.

כְּתִיב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר
לְבִשְׁתָּ. וְכָתִיב (תהלים צו) הוֹד וְהָדָר

שְׁהַתְּלַבֵּשׁ וּמִה שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ, עֲשֵׂה מֵה שְׁעֲשֵׂה. מְלַמֵּד שֶׁהַתְּעַטֵּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹר וּבְרֵא אֶת הַשָּׁמַיִם. אֲלֵא בַּמָּה בְּאֲרָנוּ הַחֲמֵדֵת אֲשֶׁר אִתָּה בְּפִיִּת? הַחֲמֵדֵת - בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשִּׁי וְזָהָב, וְדָרָךְ הַעוֹלָם שְׁגוֹנָזִים אוֹתָם בְּכַשְׁמִים וְרִיחוֹת לְכַבוֹד הַלְּבוּשִׁים שְׁלֵהֶם.

בֹּא רֵאָה, וְיִרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו - בַּתְּחִלָּה. וּכְשֶׁהֲרֵגִישׁ אָמַר, רֵאָה רֵיחַ בְּנִי, שְׂיָדַע שְׁבוּ הַדְּבָר הִיָּה תְלוּי, שְׁבַגְלָלוּ הַעֲלָה רֵיחַ. כְּרֵיחַ שְׂדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', וְכִי מִנִּין הִיָּה יוֹדַע יִצְחָק רֵיחַ שְׂדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'?

אֲלֵא שְׁנֵי דְבָרִים הֵם, וְהַכֵּל הוּא אֶחָד, שְׁכַתּוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשֵׂדָה לְפָנָיו עָרַב. וְכִי לֹא הִיָּה לוֹ בֵּית אוֹ מְקוֹם אַחֵר לְהַתְּפַלֵּל? אֲלֵא אוֹתוֹ הַשְּׂדָה הִיָּה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, שְׁכַתּוּב הַשְּׂדָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבְשֵׂעָה שֶׁהִיָּה יִצְחָק נִכְנַס אֵלָיו, רֵאָה שְׁכִינָה עָלָיו, וְהַעֲלָה רִיחוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים, וּמִשׁוּם כֶּף הִיָּה מִתְּפַלֵּל שָׁם, וְקָבַעוּ לְתַפְלָתוֹ.

וְרֵאָה אַבְרָהָם לֹא הִיָּה מִתְּפַלֵּל שָׁם? מִשׁוּם שְׁקִיבֵעוֹת שֶׁל מְקוֹם אַחֵר הִיָּתָה לוֹ בַּתְּחִלָּה, וְדָבָר אַחֵר רֵיחַ שְׂרָאָה בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה? עַל שֵׁם הַמָּר הַטּוֹב שֶׁהִיָּה שָׁם.

וְהַכֵּל הִיָּה, וְגַן עֵדֵן שְׁנִכְנַס עִמּוֹ וּבְרָכוּ, וּמִשׁוּם כֶּף לֹא תִלָּה הַדְּבָר בְּלְבוּשִׁים, אֲלֵא בִיעָקֵב מִמֶּשׁ, שְׂרָאָה שְׁבוּ הִיָּה הַדְּבָר תְלוּי (וְרֵאָה הִיָּה לְהַתְּבַרֵךְ) וְנִרְאָה, וְזִכְרוֹתָו עוֹלָה לְהַתְּבַרֵךְ, וְנִכְנַס עִמּוֹ גַן עֵדֵן. וּמִשׁוּם כֶּף, כְּשֶׁהַתְּרַעַם עָשׂוּ, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הִצְטַרְכָּה תוֹרָה לְכַתֵּב אֲלֵא מִהַחֲדָשׁ הַזֶּה

לְפָנָיו. וּכְתִיב (תְּהִלִּים קד) עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלְּמָה וְגו' . כִּינּוּן דְּאֵתְלַבֵּשׁ (מִה דְּאֵתְלַבֵּשׁ) עָבַד מֵה דְעָבַד. מְלַמֵּד, שְׁנַתְּעַטֵּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹר, וּבְרֵא יֵת שְׁמִיָּא. אֲלֵא בְּמֵאֵי אוּקִימָנָא הַחֲמֵדֵת אֲשֶׁר אִתָּה בְּפִיִּת. הַחֲמוּדוֹת: בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשִּׁי וְזָהָב, וְאַרְחָא דְעֲלָמָא דְגַנְזֵי לִוְן בְּבוֹסְמִין וְרִיחִין, לִיקְרָא דְלְבוּשִׁיהוּן.

הָא חֲזִי וְיִרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, בַּתְּחִלָּה. וְכֵד אֲרֵגִישׁ, אָמַר רֵאָה רֵיחַ בְּנִי, דִּיְדַע דִּבִּיָּה הוּהוּ תְלוּי מְלֵתָא, דְּבַגְיָנִיה סְלִיק רֵיחָא. כְּרֵיחַ שְׂדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי', וְכִי מִנִּין הוּהוּ יָדַע יִצְחָק רֵיחַ שְׂדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.

אֲלֵא, תְרִין מְלִין אֵינוֹן, וְכֵלָא הוּא חַד. דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשֵׂדָה לְפָנָיו עָרַב. וְכִי לֹא הוּהוּ לִיָּה בֵּיתָא, אוֹ מְקוֹם אַחֵר לְהַתְּפַלֵּל. אֲלֵא אוֹתָהּ הַשְּׂדָה הִיָּה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית כג) הַשְּׂדָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבְשֵׂעָתָא דְהוּהוּ יִצְחָק עָאֵל גְּבִיָּה, חֲמָא שְׁכִינָתָא עָלָיָה, וְסְלִיק רִיחִין עֲלָאִין קְדִישִׁין, וּבַגְיָנִי כֶּף הוּהוּ מְצִלֵי תַמָּן, וּקָבַעִיָּה לְעֲלוֹתִיָּה.

וְאַבְרָהָם אָמַאי לֹא הוּהוּ מְצִלֵי תַמָּן, מִשׁוּם דְּקִבִיעוֹתָא דְאַתְרָא אַתְרָא הוּהוּ לִיָּה בְּקַדְמִיתָא, וּמְלָה אַתְרָא רֵיחָא דְחָמָא בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה. עַל שֵׁם הַמָּר הַטּוֹב דְהוּהוּ תַמָּן.

וְכֵלָא הוּהוּ, וְגַן עֵדֵן דְעָאֵל עִמִּיָּה וּבְרָכִיָּה. וּבַגְיָן כֶּף לֹא תִלָּה מְלָה בְּלְבוּשִׁין, אֲלֵא בִיעָקֵב מִמֶּשׁ, דְּחָמָא דִּבִּיָּה הוּהוּ תְלוּי מְלָה (ס"א וְאוֹת הַיָּה לְאַתְּבַרְכָּה) וְאַתְחֲזִי, וְזִכְרוֹתִיָּה סְלִיק לְאַתְבַּרְכָּא, וְעָאֵל עִמִּיָּה גַן עֵדֵן. וּבַגְיָן כֶּף כַּד אַתְרַעַם עָשׂוּ, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא אֲצַטְרִיךְ אוֹרִיָּיתָא לְמַכְתָּב

לְכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים. מֶה הַטַּעַם?
מִשּׁוּם שֶׁזֶה הִיָּה תַחֲלַת הַלְבָנָה, וְעַל
זֶה הַתּוֹרָה הִצְטַרְכָּה לְכַתֵּב מִכָּאן,
שֶׁהָרִי בְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא נִקְשָׁר
הַדָּבָר.

וְלֹא קָשָׁה שְׁלֵאל כְּתוּב זֹאת, הַחֲדָשׁ
הַזֹּאת, שֶׁהָרִי זֶה וְזֹאת מִתְקַשְּׂרִים
כְּאֶחָד. וּבְמִקּוֹם שֵׁשׁ זָכָר וּנְקֵבָה
כְּאֶחָד, אֵין הַשְּׂבַח אֵלָא לְזָכָר, וְעַל
זֶה רֹאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה,
לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה וְדָאֵי. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, לְמָה פְּעָמִים לְכֶם? אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, מֵהֶם נִשְׁמַע יוֹתֵר, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים לב) כִּי חִלַּק ה' עִמּוֹ.
הַתְּקַשְּׁרוֹת זֹו לְכֶם, וְלֹא לְשָׂאֵר
הַעַמִּים.

דְּבָרוֹ אֵל כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בְּעֵשׂוֹר לְחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ
שָׂה וְגו'. בְּעֵשׂוֹר, לְמָה בְּעֵשׂוֹר? אָמַר
רַבִּי אֲבָא, בְּזִמְנָן שְׂמַאִיר הַיּוֹבֵל
לְלִבְנָה, שֶׁכְּתוּב בַּיּוֹבֵל, בְּעֵשׂוֹר
לְחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים
הוּא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבֵית אֲבַת,
לְמָה? מִשּׁוּם שֶׁבְּזִמְנָן זֶה צָרִיף
לְמִשָּׁף אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, בְּדָבָר
זֶה נִשְׁבַּר הַכֶּתֶר (אֲחִירוֹ) הַתַּחְתּוֹן
שֶׁנֶּאֱחָזִים בּוֹ כָּל שָׂאֵר הַכֶּתֶרִים
הַתַּחְתּוֹנִים. וְעַל זֶה פָּרַשׁ מִשָּׁה
וְאָמַר מִשְׁכוּ וּקְחוּ לְכֶם צֹאן, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה.

אָמַר הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲשׂוּ אִתְּם
מַעֲשֵׂה לְמִטָּה, וְאֵנִי אֲשַׁבֵּר אֶת כְּחֹם
לְמַעְלָה. וּכְמוֹ שֶׁאַתֶּם תַּעֲשׂוּ בְּאֵשׁ,
שֶׁכְּתוּב כִּי אִם צָלִי אֵשׁ - אֵף אֵנִי
כִּף אֲעֵבִיר אוֹתוֹ בְּאֵשׁ בְּנֵהר דִּינּוּר.
לְמָה נִמְשָׁף בְּעֵשְׂרָה וְנִשְׁחַט
בְּאַרְבַּעַ עֶשֶׂר? אָמַר רַבִּי אֲבָא,
בְּזֶה הַתְּקַשְּׁרוֹ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת
שָׁנָה. וְאֵף עַל גַּב שֶׁאַרְבַּע מֵאוֹת
שָׁנָה לֹא הִשְׁתַּעֲבָדוּ בָהֶם, מִכָּל

עֶשֶׂר. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּדָא אֲתַקְשְׁרוּ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאָה שָׁנִין. וְאֵף

אֵלָא מִהַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים. מֵאִי
טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּשִׁירוּתָא דְּסִיְהָרָא הָוִי, וְעַל
דָּא אֲוֵרִייתָא הָוִה אֲצִטְרִיף לְמַכְתַּב מֵהֵכָא,
דְּהָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתַקְשְׁר מְלָה.

וְלֹא קָשְׁיָא, דְּלֹא כְּתִיב זֹאת, הַחֲדָשׁ הַזֹּאת,
דְּהָא זֶה וְזֹאת כְּחַד מִתְקַשְּׂרִין וּבְאִתְר
דְּאִית בֵּיה דְּכָר וְנוֹקְבָא כְּחַדָּא, לִית שְׂבַחָא
אֵלָא לְדַכּוּרָא, וְעַל דָּא רֹאשׁוֹן הוּא לְכֶם
לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה, לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה וְדָאֵי. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, לְכֶם תְּרִי זְמַנִּי לְמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
מִנִּייהוּ, אֲשַׁתְּמַע יַתִּיר, כְּמָה דְּכְתִיב, (דְּבָרִים לב)
כִּי חִלַּק ה' עִמּוֹ. אֲתַקְשְׁרוּתָא דָּא לְכֶם, וְלֹא
לְשָׂאֵר עַמִּין.

דְּבָרוֹ אֵל כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֵשׂוֹר
לְחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה וְגו',
(שְׁמוֹת יב) בְּעֵשׂוֹר, אָמַאי בְּעֵשׂוֹר. אָמַר רַבִּי אֲבָא,
בְּזִמְנָא דְּאֲנַהִיר יוֹבֵלָא לְסִיְהָרָא, דְּכְתִיב
בַּיּוֹבֵלָא, בְּעֵשׂוֹר לְחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי הַזֶּה יוֹם
הַכַּפּוּרִים הוּא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבֵית אָבוֹת, אָמַאי, בְּגִין
דְּבְּזִמְנָא דָּא אֲצִטְרִיף לְמִיגַד לִיה. דְּהָא
תְּנִינָן, בְּמִלְתָּא דָּא אֲתַבַּר כְּתָרָא (תְּדָא) תַּתְּאָה,
דְּמִתְאַחַדִּין בֵּיה כָּל שָׂאֵר כְּתָרִין תַּתְּאִין, וְעַל
דָּא פְּרִישׁ מִשָּׁה וְאָמַר, מִשְׁכוּ וּקְחוּ לְכֶם צֹאן,
כְּמָה דְּכְתִיב, צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה.

אָמַר קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא, עֲבִידוּ אֲתוֹן עוֹבְדָא
לְתַתָּא, וְאַנָּא אֲתַבַּר תְּקַפִּיהוֹן לְעֵילָא,
וּכְמָה דְּתַעֲבָדוֹן בְּנוּרָא אֲתוֹן, דְּכְתִיב כִּי אִם
צָלִי אֵשׁ, אָנָּא אוּף הָכִי אֲעֵבִיר אוֹתוֹ בְּאֵשׁ
בְּנֵהר דִּינּוּר.

אָמַאי אֲתַנְגִּיד בְּעֵשְׂרָה, וְאַתְנַכִּיס בְּאַרְבַּעַ

עֶשֶׂר. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּדָא אֲתַקְשְׁרוּ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאָה שָׁנִין. וְאֵף

מקום, הואיל והיה עתיד להתקשר בהם, נחשב עליו כאלו השתעבד בהם כל ארבע מאות שנים. משום זה מעכבים אותו ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל, ואחר כך ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

למה בין הערבים? בשעה שהדין תלוי ובשעה שדבר זה נמסר לו על ידי אברהם, שכתוב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. אימה - פתור אחד. חשכה - פתור אחר. גדלה - זו היא הגדולה מהכל. ואף על גב שבארנו פסוק זה על שאר שעבודיהם של ישראל, והכל היה. כמו זה כי מזה אמרה, אתם מלמטה, ואני מלמעלה.

שנינו, לא יצאו ישראל ממצרים עד שנשברו כל השליטים שלמעלה (מהשתלשלותם) משליטתם, ויצאו ישראל מרשותם, ונכנסו לרשות הקדושה העליונה בקדוש-ברוך הוא ונקשרו בו. זהו שכתוב פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מה הטעם עבדי הם? אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, שהוצאתי אותם מרשות אחרת, והכנסתים ברשותי.

והינו שאמר רבי שמעון, מה זה שכתוב אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, פי כל אכל מתמצת? אלא כך בארנו, שאור זה ומחמצת זו הן דרגה אחת, וכלם אחד. רשיות אחרות, אותם שליטים הממנים על שאר עמים, וקוראים להם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים - אף כך שאור ומחמצת וקמץ, והכל אחד. אמר הקדוש ברוך הוא, כל

דממן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע, רשותא אחרא, אל נכר,

על גב דארבע מאה שנין לא אשתעבידו בהו, מפל מקום, הואיל והיה זמין לאתקשרא בהו, אתחשיב עליה כאילו אשתעבידו בהו כל ארבע מאה שנין. בגין כך, מעכבין ליה ארבע יומין, קטירא ברשותיהו דישראל, ולכתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

אמאי בין הערבים. בשעתא דדינא תליא, ובשעתא דאתמסר (דף נ"ו ע"א) מלה דא ליה, על ידוי דאברהם, דכתיב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נפלת עליו. אימה: פתרא חדא. חשכה: פתרא אחרא. גדולה: האי דהיא רבבא מפלא. ואף על גב דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודיהו דישראל, וכלא הוה. פגוונא דא, (שמות י"ז) פי מחה אמחה, אתון מתתא, ואנא מעילא.

תנא, לא נפקו ישראל ממצרים, עד דאתברו כלהו שלטונין דלעילא (משלשוליהון) משולטניהון, ונפקו ישראל מרשותהון, ואעלו לרשותא קדישא עלאה בקודשא בריך הוא, ואתקטירו ביה, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם. אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, דאפקית להו מרשותא אחרא, ועאלית לון ברשותי.

והינו דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם פי כל אוכל מחמצת. אלא הכי אוקימנא, האי שאור, והאי מחמצת, דרגא חד אינון, וכלהו חד. רשו אחרתי, אינון שלטנין, דממן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע,

השנים הללו עמדתם ברשות אחרת, עבדים לעם אחר. מפאן והלאה שאתם בני חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתים. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אם כף אז גם כל ימי השנה, למה שבעת ימים, שכתוב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים, שבעת ימים ולא יותר? אמר לו, כל זמן שהתחייב אדם להראות את עצמו בן חורין - כף צריך. כל זמן שלא התחייב - לא צריך.

רמב"ד שעשה אדם אחד קצין. כל אותם ימים שעלה לדרגה זו שמח, ולבש בגדי כבוד. אחר כף לא צריך. לשנה אחרת שומר אותם ימים שעלה לכבוד זה, ולובש אותם בגדים, וכף כל שנה ושנה. כף ישראל, כתוב שבעת ימים שאר לא ימצא, שהם ימי שמחה, ימים שעלו לכבוד זה ויצאו משעבוד אחר, ולכן שומרים בכל שנה ושנה את הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו מרשות אחרת ונכנסו ברשות הקדושה. ועל זה כתוב שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת כתוב, כמו שנאמר מראת אלהים. ולמה נקראו מצת? דין, דין קדוש, דין שנאחז בשם הקדוש, דין שלא היה קשה כל אותו זמן בתוך ישראל, שהרי הלכנה עומדת בפגם, ועל שעומדת הלכנה בפגימתה כתוב לחם עני.

מה הטעם עומדת בפגם? משום שלא נפרעו ולא התגלה אות

אלהים אחרים. אוף הכי, ומחמצת, וחמץ, וכלא חד. אמר קדשא בריה הוא, כל הני שני, קיימתו ברשותא אחרא, עבדין לעם אחרא, מפאן ולהלאה דאתון בני חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתים. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אי הכי כל ימי שתא נמי, אמאי שבעת יומין, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתים, שבעת ימים, ולא יתיר. אמר ליה, כל זמנא דאתחייב פר נש לאתחזאה גרמיה בן חורין, הכי אצטרף, כל זמנא דלא אתחייב לא אצטרף.

רמב"ד דעבד לחד פר נש רופינוס, כל אינון יומין דסליק להאי דרגא, חדי, ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטרף. לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושי, וכן בכל שתא ושתא. כהאי גוונא ישראל, פתיב, שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי חדותא, יומין דסליקו ליקרא דא, ונפקו משעבודא אחרא. ובגין כף, נטרין בכל שתא ושתא, יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אחרא, ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא כתיב, שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת פתיב, כמה דאת אמר, (יחזקאל א) מראת אלהים. ולמה אתקרי מצת. דינא. דינא קדישא. דינא דאתאחדא בשמא קדישא. דינא דלא הוה

תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו ד'ישראל, דהא קיימא סיהרא בפגימותא. ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, (דברים טו) לחם עני כתיב.

מאי טעמא קיימא בפגימותא. בגין דלא אתפרעו, ולא אתגליא האי את

הַבְּרִית הַקְּדוֹשׁ. מִהוּלִים הָיוּ וְלֹא נִפְרְעוּ. מִתִּי נִפְרְעוּ? בְּשִׁעָה שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת טו) שֶׁשׁ לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֶׁם נִסְהוּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁבְּאַרְנוּ פְּסוּק זֶה בְּדָבָר אַחֵר - הַכֹּל הִזָּה וְרֵאוּי.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁנִּפְרְעוּ בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ - לֹא פָּךְ, אֲלֵא אוֹתָם שְׁכָתוֹב (יְהוֹשֻׁעַ ה) וְכֹל הָעַם הִילוּדִים בַּמִּדְבָּר בְּדֶרֶךְ וְגו'. אַחֵר שֶׁנִּפְרְעוּ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּהִתְחַלָּה אֲכַלְתֶּם מִצּוֹת, כְּשֶׁעָמְדָה הַלְּבָנָה בַּפְּגִימָתָהּ, וְנִקְרָא לָחֶם עֲנִי. מִכָּאן וְהִלָּאָה לָחֶם זֶה יִהְיֶה מִמָּקוֹם אַחֵר. מַה הוּא? שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִהַלְּבָנָה כְּמוֹ אוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

וַיִּשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים שׁוֹמְרִים אוֹתָם יָמִים שֶׁנִּכְנְסוּ תַּחַת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לָחֶם שֶׁבָּא מִצְדָּה, וְעַל זֶה כְּתוּב אֵת חֲג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר וְגו', וְכָתוּב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. מַה זֶה וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁם יט) וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי, וְהַכֹּל בְּדֶרֶגָה אַחַת עוֹלָה וְנֶאֱחָזוּ. וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ מֹשֶׁה לֹא פָּרַע אוֹתָם? אֲלֵא כְּדֵי שְׁלֵא יִתְעַכְּבוּ שֶׁם יִשְׂרָאֵל עַד שִׁיתְרַפְּאוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי. מַה הַטַּעַם לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם פִּי בַּחֲפִזוֹן יִצְאֶת וְגו', וְכָתוּב וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה.

בֹּא רֵאָה, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, נִכְנְסוּ מִהוּלִים וְנִפְרְעוּ, וּמַה כְּתוּב? (דְּבָרִים ח) אָרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנֵּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מַה זֶה בְּמִסְפַּנֵּת? לָחֶם עֲנִי. לְמַה נִּקְרָא לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם שֶׁהַלְּבָנָה עוֹמְדָת בַּפְּגִימָתָהּ וְלֹא מִתְבַּרְכֶּת מִן הַשָּׁמַיִם, וְלֹא

קִדְיִשָּׁא. גְּזִירִין הוּוּ וְלֹא אֲתַפְּרְעוּ, אִימָתִי אֲתַפְּרְעוּ, בְּשִׁעָתָא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת טו) שֶׁשׁ שֶׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֶׁם נִסְהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּאוּקִימָנָא הָאִי קָרָא בְּמִלָּה אַחְרָא, כִּלְאָ הוּוּ וַיֵּאוֹת.

וְאִי תִימָא דְבִימֵי יְהוֹשֻׁעַ אֲתַפְּרְעוּ. לָאוּ הֲכִי, אֲלֵא אֵינּוֹן דְּכְּתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ ה) וְכֹל הָעַם הִילוּדִים בַּמִּדְבָּר בְּדֶרֶךְ וְגו', בְּתַר דְּאֲתַפְּרְעוּ, אָמַר קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקִדְמִיתָא אֲכַלְתוּן מִצּוֹת, דְּקִימָא סִיְהָרָא בַּפְּגִימָתָא, וְאִקְרִי לָחֶם עֲנִי, מִכָּאן וְלִהְלָאָה הָאִי לָחֶם מֵאַתְרַ אַחְרָא לְהוּי. מָאִי הוּא. דְּכְּתִיב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִן סִיְהָרָא כִּהוּוּא זְמָנָא, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כְּמַה דְּכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כו) וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

וַיִּשְׂרָאֵל קְדִישִׁין, נְטֵרִין אֵינּוֹן יוֹמִין דְּעָאֵלוּ תַּחַת גְּדַפּוּי דְשְׁכִינְתָּא, וְנְטֵרִין הֵהוּא נִהְמָא דְאַתְיָא מִסְטֵרְהָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת כג) אֵת חֲג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר וְגו', וְכְּתִיב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. מַהוּ וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצּוֹת. כְּמַה דְאַתְּ אָמַר, (שְׁמוֹת יט) וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי. וְכִלְאָ בְּחַד דְּרִגָּא סְלִקָּא וְאַתְּאַחַד.

וְאִי תִימָא מֹשֶׁה הֵיךְ לֹא פָּרַע לְהוּ. אֲלֵא, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַכְּבוּן יִשְׂרָאֵל תַּמָּן עַד דִּיתְסִיאוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דְּבָרִים טו) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי. מָאִי טַעְמָא לָחֶם (ד' טו) עֲנִי, מִשּׁוּם פִּי בַּחֲפִזוֹן יִצְאֶת וְגו' וְכְּתִיב וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֵה.

תָּא חֲזִי, כַּד עָאֵלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, עָאֵלוּ גְזִירִין וְאַתַּפְּרְעוּ. וּמַה כְּתִיב, (דְּבָרִים ח) אָרֶץ

אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנֵּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מָאִי בְּמִסְפַּנֵּת. לָחֶם עֲנִי. אָמַי אִקְרִי

מוֹאֲרַת מִן הַשָּׁמֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר פִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ, וְלֹא מוֹאֲרַת (מִכְּל) מִיּוֹבֵל. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרָעוּ. אָבֵל כָּאֵן שֶׁנִּמְוָלוּ יִשְׂרָאֵל וּנְפָרְעוּ, לֹא תַחֲסֹר כָּל בְּהַ כְּתוּב, וְעַל זֶה לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכֵל בְּהַ לְחֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תַחֲסֹר כ"ל בְּהַ. כְּמוֹ שֶׁתַּחֲסֹרוּ לָהּ בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל זְכוּרֹן שֶׁל מִצְרַיִם וְאוֹכְלִים, וְלֹא מִתְפַּלֵּה מְדוּרֵי דוֹרוֹת. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרָעוּ כָּאֵן בְּמִצְרַיִם, חֲסָרוּ אוֹתוֹ, אֵת הַכָּל הַזֶּה, וְהִלְבְּנָה עוֹמְדַת בְּפָגִימוֹת. וְנִקְרְאָת לְחֶם עֲנִי. עֲנִי כְּתָרְגוּמוֹ מִסְכַּנּוֹת. וּמָה שֶׁאֶכְלוּ אוֹתוֹ שֵׁם בְּאָרֶץ, זֶה הָיָה בְּשִׁבִיל זְכוּרֹן מִצְרַיִם, וְזֶה לְדוּרֵי דוֹרוֹת, וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב (יִשְׁעִיָּהוּ) לֹא יָבֹא עוֹד שֶׁשֶׁמֶשׁ וִירַחַף וְגו'.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי שֶׁמַּעוֹן, כְּתוּב בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם וְגו'. וְכְתוּב אַף בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא. נִשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שֶׁכְּתוּב בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה. מָה זֶה אוֹמֵר? אֵלֶּא בְּעֵשׂוֹר, דְּבַר זֶה תְּלוּי בְּעֵשׂוֹר. לַחֲדָשׁ הַזֶּה? בַּחֲדָשׁ הַזֶּה הָיָה צְרִיף (לְכַתּוּב)! אֵלֶּא כְּשֶׁבֹא הַמַּנְהֵג לְדַרְגָּה הַזֹּאת, כְּתוּב לַחֲדָשׁ הַזֶּה דְּוִקָּא.

וְיִקְחוּ לָהֶם שֶׁהַ לְבֵית אֲבֹת שֶׁהַ לְבֵית. שְׁנִינּוּ, שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים הֵם: בְּכוֹר בְּהֵמָה, בְּכוֹר הַשְּׂבִי, בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה. וְשְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁכָּל הַשָּׂרָר נִקְשָׁרִים בְּשִׁלְשֵׁת הַגּוּנִים הַלְלוּ שֶׁל מַעֲלָה. וּבְזֶה שֶׁנִּקְרָא צֶאֱן הַכָּל נִקְשָׁר, וְהַכָּל כְּלוּל בְּצֶאֱן. נִקְשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יִכּוֹל לְהַפְרֹד מִקְשָׁרֵיו, וּבְזֶה כָּלֵם נִקְשָׁרוּ. וְעַל זֶה

לְחֶם עֲנִי. מִשּׁוּם דְּקִיּוּמָא סִיְהָרָא בְּפָגִימוֹתָא, וְלֹא מִתְפַּרְכָּא מִשְׁמַשָּׂא, וְלֹא מִתְנַהֲרָא מִן שְׁמַשָּׂא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (דְּבַרֵי הַיָּמִים א כ ט) פִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ, וְלֹא אֲתַנְהֲרָא (מִכְּל) מִיּוֹבֵלָא. מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלֹא אֲתַפְרָעוּ. אָבֵל הָכָא, דְּאֲתַגְזְרוּ יִשְׂרָאֵל וְאֲתַפְרָעוּ, לֹא תַחֲסֹר כָּל בְּהַ כְּתוּב, וְעַל דָּא לֹא בְּמִסְפַּנַּת תֹּאכֵל בְּהַ לְחֶם. מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּלֹא תַחֲסֹר כ"ל בְּהַ, כְּמָה דְּחֲסָרוּ לָיָה בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שֶׁתָּא וְשֶׁתָּא דּוּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם קָא עֲבַדֵי יִשְׂרָאֵל וְאוֹכְלֵי, וְלֹא אֲשַׁתְּצֵי מְדַרֵי דְרִין. וּבְגִין דְּלֹא אֲתַפְרָעוּ הָכָא בְּמִצְרַיִם, חֲסָרוּ לָיָה לְהֵאֵי כָּל, וְקִיּוּמָא סִיְהָרָא בְּפָגִימוֹתָא, וְאִקְרִי לְחֶם עֲנִי, עֲנִי: כְּתָרְגוּמוֹ מִסְכַּנּוֹת. וּמָאִי דְּאֶכְלוּ לָיָה תַמְן בְּאֲרַעָא, בְּגִין דּוּכְרָנָא דְּמִצְרַיִם הָוָה, וְהֵאֵי לְדַרֵי דְרִין, וְלִזְמַנָּא דְּאֵתִי כְּתוּב, (יִשְׁעִיָּהוּ) לֹא יָבֹא עוֹד שֶׁשֶׁמֶשׁ וִירַחַף וְגו'.

תִּנָּא אָמַר רַבִּי שֶׁמַּעוֹן כְּתוּב בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם וְגו', וְכְתוּב (וַיִּקְרָא כג) אַף בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא, אֲשַׁתְּמַע כְּמָה דְּאֲתַמַּר, דְּכְתוּב בְּעֵשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה. מָאִי קָא מִיִּירִי. אֵלֶּא בְּעֵשׂוֹר, מְלָה דָּא בְּעֵשׂוֹר תְּלוּיָא. לַחֲדָשׁ הַזֶּה בַּחֲדָשׁ הַזֶּה מִיִּבְעִי לָיָה. אֵלֶּא, כִּד אֲתָא נִימוּסָא לְהֵאֵי דְרָגָא, כְּתוּב לַחֲדָשׁ הַזֶּה דְּיִקָּא.

וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהַ לְבֵית אֲבֹת שֶׁהַ לְבֵית. (שְׁמוֹת יב) תִּנָּא תְּלַת קְשָׁרִין אֵינּוּן, בְּכוֹר

בְּהֵמָה, בְּכוֹר הַשְּׂבִי, בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה. (דְּתְּלַת קְשָׁרִין) דְּכָל שָׂאֵר מִתְקְשָׁרֵי כְּהוּ בְּאֵלִין תְּלַת גְּוּוּנֵי דְלְעִילָא. וּבְהֵאֵי דְּאֲתַקְרִי צֶאֱן, אֲתַקְשָׁר כְּלָא, וְכָלֵל כְּלִיל בְּצֶאֱן, אֲתַקְשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יִכּוֹל לְאֲתַפְרָשָׁא מִקְטָרוּי, וּבְהֵאֵי כְּלָהוּ אֲתַקְשָׁרוּ, וְעַל דָּא

אֲתַקְשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יִכּוֹל לְאֲתַפְרָשָׁא מִקְטָרוּי, וּבְהֵאֵי כְּלָהוּ אֲתַקְשָׁרוּ, וְעַל דָּא

כְּתוּב וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת. קָשְׁרוּ אוֹתוֹ בְּקֶשֶׁר, וְיִהְיֶה מְסוּר בְּיַדְכֶם בְּרִשְׁוֹתְכֶם עַד שֶׁתִּשְׁחַטּוּ אוֹתוֹ וְתַעֲשׂוּ בוֹ דִין. וְלַעֲתִיד לְבֹא כְּתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכְתוּב פִּי זָבַח לֵה' בְּבִצְרָה. וְכְתוּב (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא הִיָּה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד.

רַעִיָּא מְהִימְנָא

וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרִם יַחְמֵץ וְגו'. כ"ה - מְצוּהָ זֹאת לְבַעַר חֲמֵץ, שְׁהָרִי מְצוּהָ זֹאת נִמְסְרָה לְיִשְׂרָאֵל, וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרִם יַחְמֵץ, וְכְתוּב שָׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֹכֶם, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים, וְהַסּוּד בְּאַרְנוֹ, בֵּין חֲמֵץ וּמְצָה שֶׁל כֹּמֵה מְקוּמוֹת, זֶה יֵצֵר רַע, וְזֶה יֵצֵר טוֹב.

כ"ו - מְצוּהָ אַחֵר זֹאת לְסַפֵּר בְּשִׁבְחַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהִיא חוֹבָה עַל כָּן אָדָם לְדַבֵּר בְּשִׁבְחַת זֶה לְעוֹלָמִים. כִּף בְּאַרְנוֹ, כָּל אָדָם שֶׁמְדַבֵּר בְּיְצִיאַת מִצְרַיִם וּבְאוֹתוֹ סִפּוּר שְׁמִיחַ בְּשִׁמְחָה, עֲתִיד הוּא לְשִׁמְחַת בְּשִׁכְנֵיהָ בְּעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שְׁמִיחַת הַכֹּל, שֶׁהָרִי הוּא אָדָם שֶׁשְׁמִיחַ בְּאַדְוָנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמִיחַ בְּאוֹתוֹ סִפּוּר.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כּוֹנֵס הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ, וְאָמַר לָהֶם: לָכוּ וְתִשְׁמְעוּ אֶת סִפּוּר הַשִּׁבְחָה שְׁלִי שֶׁמְדַבְּרִים הַבְּנִים שְׁלִי וְשִׁמְחִים בְּגֵאלָתִי. אֲזַי כָּלֵם מִתְּכַנְּסִים, וּבָאִים וּמִתְחַבְּרִים עִם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹמְעִים סִפּוּר הַשִּׁבְחָה שֶׁשִּׁמְחִים בְּחֻדוֹת גְּאֻלַּת אֲדוֹנָם. אֲזַי בָּאִים וּמוֹדִים לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל אוֹתָם נִסִּים וּגְבוּרוֹת, וּמוֹדִים לוֹ עַל הָעַם הַקְדוּשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּאָרֶץ שְׁשִׁמְחִים בְּשִׁמְחַת הַגְּאֻלָּה שֶׁל אֲדוֹנָם.

כְּתוּב, וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת, קָטִירוֹ לֵיהָ בְּקִטְרוֹתָא, וְיִהְיֶה אֶתְמָסָר בְּיַדִּיכוֹן בְּרִשְׁוֹתְכוֹן, עַד דְּתִנְכְּסוּ לֵיהָ, וְתַעֲבְדוּן בֵּיהָ דִּינָא, וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי כְּתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכְתוּב, (ישעיה לד) פִּי זָבַח לֵיָי בְּבִצְרָה. וְכְתוּב, (זכריה יד) וְהָיָה יָי לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יָי אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד.

רַעִיָּא מְהִימְנָא

וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרִם יַחְמֵץ וְגו'. (שמות יב) כ"ה פְּקוּדָא דָּא, לְבַעַר חֲמֵץ. דְּהָא פְּקוּדָא דָּא, אֶתְמָסָר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרִם יַחְמֵץ. וְכְתוּב שָׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֹכֶם, וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיא, וְרִזָּא אוּקְיִמְנָא, בֵּין חֲמֵץ וּמְצָה דְכֹמֵה דּוּכְתִי, דָּא יֵצֵר רַע, וְדָא יֵצֵר טוֹב.

כ"ו פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָה דִּיְצִיאַת מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ חִיּוּבָא עַל פְּרִי נֶשׁ, לְאַשְׁתַּעֲי בְּהָאִי שְׁבַחָה לְעֵלְמִין. הִכִּי אוּקְיִמְנָא, כָּל פְּרִי נֶשׁ דְּאַשְׁתַּעֲי בִּיְצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְהָהוּא סִפּוּר חֲדִי בְּחֻדוֹהָ, זְמִין אִיהוּ לְמַחְדִּי בְּשִׁכְנֵינְתָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי דְהוּא חֲדוּ מִפְּלָא, דְּהָאִי אִיהוּ פְּרִי נֶשׁ דְּחֲדִי בְּמָרִיָּה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדִי בְּהָהוּא סִפּוּר.

בֵּיהָ שְׁעֵתָא, פְּנִישׁ קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמִלְיָא דִּילֵיהָ, וְאָמַר לוֹן, זִילוּ וְשִׁמְעוּ סִפּוּרָא דְשִׁבְחָה דִּילֵי, דְקָא מְשַׁתְּעוּ בְּנִי, וְחֲדָאן בְּפּוּרְקָנִי. כְּדִין כְּלָהוּ מִתְּכַנְּשִׁין, וְאַתְיִין וּמִתְחַבְּרִין בְּהַדִּיָּהוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְשִׁמְעוּ סִפּוּרָא דְשִׁבְחָה, דְקָא חֲדָאן בְּחֻדוֹא דְפּוּרְקָנָא דְמָרִיָּהוּן, כְּדִין אַתְיִין וְאוּדָן לֵיהָ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל אֵינּוּן נִסִּין וּגְבוּרָן וְאוּדָאן לֵיהָ עַמָּא קְדִישָׁא דְאִית לֵיהָ בְּאַרְעָא, דְחֲדָאן בְּחֻדוֹהָ דְפּוּרְקָנָא דְמָרִיָּהוּן.

אז מתוסף לו כח וגבורה למעלה,
וישאל באותו ספור נותנים כח
לרבונם, כמו מלך שמוסיף כח
וגבורה כשמשבחים גבורתו
ומודים לו, וכלם פוחדים מפניו,
ומתעלה כבודו על כלם. ולכן יש
לשבח ולדבר בספור זה כמו
שנאמר. כמו זה חובה על בן אדם
לדבר תמיד לפני הקדוש ברוך הוא
ולפרסם את הנס בכל אותם נסים
שעשה.

ואם תאמר, למה זה חובה, ונהרי
הקדוש ברוך הוא יודע הכל, כל
מה שהיה ושיהיה לאחר מכן,
מדוע פרסום זה לפניו, על מה
שהוא עושה, והוא יודע? אלא
ודאי צריך אדם לפרסם את הנס
ולדבר לפניו בכל מה שהוא עשה,
משום שאותם דברים עולים, וכל
הפמליא שלמעלה מתכנסת,
ורואים אותם ומודים כלם לקדוש-
ברוך הוא, ומתעלה כבודו עליהם
למעלה ולמטה.

כמו זה מי שמדבר ומפרט חטאיו
על כל מה שעשה, אם תאמר לשם
מה צריך? אלא המקטרג עומד
תמיד לפני הקדוש ברוך הוא כדי
לדבר ולתבע חטאיו בני אדם
ולבקש עליהם דין. בין שמקדים
אדם ומפרט את חטאיו כל אחד
ואחד, אינו משאיר פתחון פה
לאותו מקטרג, ולא יכול לבקש
עליו דין, שהרי תמיד תובע דין
בתחלה, ואחר כך מדבר ומקטרג
שפלוגי עשה כן. ולכן צריך לאדם
להקדים ולפרט חטאיו.

בין שהמקטרג רואה את זה, אין
לו עליו פתחון פה, ואז נפרד ממנו
מכל וכל. אם שב בתשובה - יפה,
ואם לא - הרי המקטרג נמצא עליו
ואומר: פלוני שבא לפניך בעזות
פנים, בעט באדונו, חטאיו כן וכך.

וכל. אי תב בתיובתא יאות, ואי לאו, הא מקטרגא אשתכח עליה, ואמר

ברין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא,
וישראל בההוא ספורא יהבי חילא
למאריהון, כמלכא, דאתוסף חילא
וגבורתא, כד משבחין גבורתיה, ואודן ליה,
וכלהו דחלין מקמיה, ואסתלק יקריה על
פלהו. ובגין כן, אית לשבחא ולאשתעי
בספור דא (דף מ"א ע"ב) כמה דאתמר. פגוונא
דא, חובה איהו על בר נש, לאשתעי תדיר
קמי קדשא בריך הוא, ולפרסומי ניסא בכל
אינון ניסין דעבד.

ואי תימא, אמאי איהו חובתא, והא קדשא
ברוך הוא ידע כלא, כל מה דהוה, ויהוי
לבתר דנא, אמאי פרסומא דא קמיה, על מה
דאיהו עבד, ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך
בר נש לפרסומי ניסא, ולאשתעי קמיה בכל
מה דאיהו עבד, בגין דאינון מלין סלקין,
וכל פמליא דלעילא מתכנשין, וחקמן לון,
ואודאן פלהו לקודשא בריך הוא, ואסתלק
יקריה עלייהו עילא ותתא.

בגוונא דא, מאן דאשתעי ומפרט חטאוי על
כל מה דעבד, אי תימא למאי
אצטריך. אלא מקטרגא קאים תדיר קמי
קדשא בריך הוא, בגין לאשתעי ולמתבע
חובי בני נשא, ולמתבע עליהון דינא. בין
דאקדים בר נש, ומפריט חטאוי, כל חד
וחד, לא אשאיר פטרא דפומא לההוא
מקטרגא, ולא יכיל למתבע עליה דינא. דהא
תדיר תבע דינא בקדמיתא, ולבתר משתעי
ומקטרג פלוני עבד כן. ועל דא, אצטריך
ליה לבר נש לאקדמא, ולפרט חטאוי.

בין דמקטרגא קמי דא, לית ליה פטרא
דפומא עליה, וכדין אתפרש מגיה מפל

על זה יפה שיזהר האדם בכל אלה,
כדי שימצא עבד נאמן לפני
הקדוש ברוך הוא.

כ"ז - מצוה אחר זו לאכל מצה
בפסח, משום שהיא זכרון לדורי
דורות על סוד האמונה, והרי
פרשה, שישראל יצאו באותו זמן
מסוד של אלילים אחרים, ויכנסו
בסוד האמונה, והרי בארו את
הסוד הזה בכמה מקומות.

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת
חקת הפסח וגו'. כ"ח - מצוה זו
לשחט פסח בין הערבים בי"ד
בניסן, וזכרון לאותו פסח מצרים,
וזוהי חובה על כלם, כמו שנאמר
ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל
בין הערבים.

פסח זה צריך להיות שמור מעשרה
ימים והלאה, שפתיב בעשור לחדש
הזה ויקחו להם וגו'. מה הטעם?
משום שהרי אז מתחילה הלכנה
להאיר מעשרה ימים והלאה, עד
שנשלמת בחמשה עשר, ובארבעה
עשר שיהיה נשחט בשעה שהדין
תלוי על העולם.

סוד זה להעביר הזהמה מלפני
הברית הקדושה, ולהננות מאותו
ריח שנודף מצלי האש, ועל זה לא
בא אלא על השבע, ועל זה וכל
ערל לא יאכל בו. מי שיש בו ברית
קדש, יאכל בו. מי שאין בו ברית
קדש, לא יאכל בו. שזה מבני
הברית הוא לשבר פח של חיל
אחר, להעביר ערלה מלפני ברית.
משום כך זהו לעשות בבני ברית
ולא בבני ערלה.

בשבת הקדוש ברוך הוא למצרים,
ראה את הדם של אותו פסח שהיה

פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין, בעיט
במריה, חובוי פך וכו'. על דא יאות
לאזדהרא בר נש בכל הני, בגין דישתבח
עבדא מהימנא קמי קדשא בריך הוא.

כ"ז פקודא בתר דא, לאכול מצה בפסח, בגין
דאיהו דוכרנא לדרי דרין, על רזא
דמהימנותא. והא אוקמוה, דישראל נפקו
בההוא זמנא מרזא דטעוון אחרן, ועאלו
ברזא דמהימנותא. והא אוקמוה רזא דנא
בכמה דוכתי.

ויאמר יי' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח
וגו'. (שמות יב) כ"ח פקודא דא, למשחט
פסח בין הערבים, בי"ד בניסן, דוכרנא
דההוא פסח דמצרים. ודא איהו חובתא על
כלא, כמה דאת אמר, ושחטו אותו כל קהל
עדת ישראל בין הערבים.

פסח דא, אצטריך למהוי נטיר, מעשרה
יומין ולהלאה, דכתיב בעשור לחדש
הזה ויקחו להם וגו'. מאי טעמא. בגין דהא
כדין שריאת סיהרא לאנהרא, מעשרה יומין
ולהלאה, עד דאשתלים בחמיסר. וארביסר
דליהוי נכיס, בשעתא דדינא תליא על
עלמא.

רזא דא, לאעברא זוהמא, מקמי ברית
קדישא, ולאיתהנאה בההוא ריחא
דנדיף טוי נור. ועל דא לא אתיא אלא על
שבועא. ועל דא, וכל ערל לא יאכל בו. מאן
דאית ביה ברית קדישא, ייכול ביה. מאן
דלא אית ביה ברית קדישא, לא ייכול ביה.

דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אחרא, לאעברא ערלה
מקמי ברית. בגין פך, האי בבני ברית איהו למעבד, ולא בבני ערלה.

בד אתא קדשא בריך הוא למצרים, חמא דמא דההוא פסח, דההו רשים

רשום על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שפתיב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. אזוב, הרי בארנו שהוא מעביר רוחות רעות, וכל צד של רוח רע מעביר בהתעוררות שלו, בגאלה העליונה של ישראל.

לעתיד לבא יביא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, פתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא עלאה.

על שתי המזוזות ועל המשקוף, ברשם הזה של אות יו"ד, וברשם הזה של האות יו"ד, להראות את רשם הברית הקדוש, ונשברת ערלה מלפני דם הברית, רשום על הכל, וכא דם על דם. פשעובר אותו המשחית, הנה רואה דם ומתרחק מהבית, כמו שנאמר ולא יתן המשחית וגו'.

אם הקדוש ברוך הוא לכדו הורג, אז למה פתוב ולא יתן המשחית, שמשמע שהמשחית הנה הולך, ולא הקדוש ברוך הוא? אלא ודאי שהקדוש ברוך הוא הנה הורג, והמשחית הנה הולך למצא עלה לישראל. פיון שהנה רואה אותו שברון הערלה בשני צדדים, הנה בורח ונפרד מהם.

ועל שהרג הקדוש ברוך הוא כל אותם בכורות של אותו הצד, נתן בכורות של ישראל לגאלה, שלא ימצא עליהם הצד האחר עלה לכל, ובכל שומר הקדוש ברוך הוא את ישראל כאב על בנים.

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו'. מצוה כ"ט זו לאכל את הפסח הנה על מצות ומרורים. מצות - מצת פתוב. מה זה פנגד

על פתחא, ודמא דברית, היך הוּו קיימין על פתחא, דכתיב, ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. אזובא, הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא, מעבר באתערוותא דיליה, בפורקנא עלאה דישראל.

לזמנא דאתי, ייתי קדשא בריך הוא ליצר הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, פתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא עלאה.

על שתי המזוזות ועל המשקוף בהאי רשימו דאת יו"ד, ובהאי רשימו דאת יו"ד, לאחזאה רשימו דברית קדישא, ואתבר ערלה מקמי דמא דברית, רשים על כלא, ואתא דמא על דמא. פד עבר ההוא משחית, הנה חמי דמא, ואזדקיף מביתא, כמה דאת אמר ולא יתן המשחית וגו'.

אי קדשא בריך הוא הנה בלחודוי קטיל, אמאי כתיב ולא יתן המשחית, דמשמע דמשחית הנה אזיל ולא קדשא בריך הוא. אלא ודאי קדשא בריך הוא הנה קטיל, ומשחית הנה אזיל (דף מ"א ע"ב) לאשכחא עילה לישראל, פיון דהנה חמי ההוא תבירו דערלה, בתרין סטרין, הנה ערק ואתפרש מנייהו.

ועל דקטיל קדשא בריך הוא כל אינון בוכרין דההוא סטרא, יהיב בוכרין דישראל לפורקנא, דלא ישבח עלייהו סטרא אחרא עילה כלל, ובכלא נטיר לון לישראל קדשא בריך הוא, כאבא על בנין.

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו',

(שמות יב) כ"ט פקודא דא, למיכל האי פסח על מצות ומרורין, מצות

זֶה? אֵלָא לְהִרְאוֹת גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה
עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַמְרִירוֹת
שְׁלֵהֶם, שְׂכָתוֹב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
בְּעִבְדָּה קָשָׁה וְגו'. כְּשִׂאוֹכְלִים אֶת
הַפֶּסַח הַזֶּה, לְהִרְאוֹת אֶת כָּל מִה
שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בַּמִּצְרַיִם בְּאוֹתָהּ גְּלוֹת
וּבְאוֹתוֹ שֶׁעָבֹד.

מַה פְּתוּב? וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ,
לְהִרְאוֹת בוּ קִלּוֹן, וּבְכָל אוֹתָם
אֱלִילֵי מִצְרַיִם. שְׁהָרִי הָיָה זוֹרְקִים
בְּשׁוֹק אֶת הָעֲצָמוֹת שְׁלוֹ, וּבָאוּ
הַפְּלָבִים וְגָרְרוּ אוֹתָם מִמְּקוֹם
לְמִקּוֹם, וְזֶה הָיָה קָשָׁה לָהֶם מִהַפְּלָ,
שְׁהָרִי הָעֲצָמוֹת הֵן תִּקּוֹן הַגּוּף,
וְדוּמִים לְגִנּוּן אַחֵר, וְיִשְׂרָאֵל זָרְקוּ
אוֹתָם לְשׁוֹק בְּדֶרֶךְ קִלּוֹן, וְלִכְן פְּתוּב
וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ. אִתָּם לֹא
תִשְׁבְּרוּ, אֲבָל הַפְּלָבִים הָיָה בָּאִים
וּמִשְׁבְּרִים אוֹתוֹ.

עוֹד, הַמִּצְרַיִם הָיָה בָּאִים אַחֵר כִּף
וְהָיָה רוֹאִים אוֹתָם עֲצָמוֹת שְׁהָרִי
לוֹקְחִים הַפְּלָבִים מִמְּקוֹם לְמִקּוֹם
וְשׁוֹבְרִים אוֹתָם, וְהָיָה הַמִּצְרַיִם
טוֹמְנִים אוֹתָם בְּעֶפֶר, כְּדִי
שֶׁהַפְּלָבִים לֹא יִמָּצְאוּ אוֹתָם, וְזֶהוּ
בְּטוֹל שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת
יוֹתֵר מִהַצֵּד שְׁלֵהֶם. וּבְזֶה הַתְּעֵלָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וְנִכְפּוֹ
כָּל הַפְּחוֹת הָאֲחֵרִים, שְׁהָרִי אֲזַנְכְּפוּ
יוֹתֵר, כְּשֶׁהַבְּטוֹל נִמְצָא מִהַצֵּד
שְׁלֵהֶם, וְלִכְן יִשְׂרָאֵל לֹא בְטָלוּ
אוֹתָם, שְׂכָתוֹב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ
בוּ.

קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רַחֵם וְגו'.
מִצְוָה זוֹ לְקִדְשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְעַם
הָאָרֶץ צְרִיף שְׁנֵי דְבָרִים: אֶחָד
שֶׁיְהִיָּה פְדוּי מִתַּחַת שְׁלִטוֹן הַיֵּצֶר
הָרַע, שֶׁהוּא אֲדוֹנוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמַר
יַעֲקֹב לַעֲשׂו (בראשית ל) יַעֲבֹר נָא
אֲדָנִי לִפְנֵי עַבְדִּי, בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲדוֹן
מִצֵּד הָעוֹנוֹת, שֶׁהֵם רַבִּים עַל
הַגּוּף. כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרֶה, רְשַׁע - יֵצֵר

מִצַּת פְּתִיב. מָאִי הָאִי לְקַבֵּל הָאִי, אֵלָא
לְאַחֲזָא גְלוֹתָא דְשְׂכִינְתָא עִמָּהוּן דְיִשְׂרָאֵל,
בְּהִיּוֹא מְרִירוֹ דְלַהוֹן, דְכְּתִיב וַיִּמְרְרוּ אֶת
חַיֵּיהֶם בְּעִבְדוֹהָ קָשָׁה וְגו'. וְכַד אֲכַלִּין לְהָאִי
פֶסַח, לְאַחֲזָא כָּל הָאִי דְעָבְדוּ לוֹן בַּמִּצְרַיִם,
בְּהִיּוֹא גְלוֹתָא וּבְהִיּוֹא שֶׁעָבֹדָא.

מַה פְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ, לְאַחֲזָא בֵּיה
קִלְנָא, וּבְכָל אֵינוֹן טַעוּוֹן דְמִצְרָאִי. דְהָא
גְרַמִּין הוּוּ רַמָּאן בְּשׁוֹקָא, וְאִתּוּ כְּלָפִי וְהוּוּ
גְרַרִי לוֹן מְאֲתֵר לְאַתֵּר, וְדָא קִשְׂיָא לוֹן מִפְּלָא,
דְהָא גְרַמִּי אֵינוֹן תְּקוּוֹנָא דְגּוּפָא, וְדָמִי לְגוּוֹנָא
אַחֲרָא, וְיִשְׂרָאֵל רַמָּאן לוֹן בְּשׁוֹקָא אוֹרְחָ
קִלְנָא, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ,
אַתּוּן לֹא תִשְׁבְּרוּן, אֲבָל פְּלָפִי הוּוּ אִתְיִין
וּמִתְבְּרִין לֵיה.

תּוּ, מִצְרָאִי הוּוּ אִתְיִין לְבִתֵּר, וְהוּוּ חֲמָאן
אֵינוֹן גְרַמִּי דְהוּוּ נְטִילִי כְּלָפִי מְאֲתֵר
לְאַתֵּר, וּמִדְקָן לוֹן, וְהוּוּ מִצְרָאִי טְמֵנִי לוֹן גּוּ
עֶפְרָא, בְּגִין פְּלָפִי דְלֹא יִשְׁפַּחוּן לוֹן, וְדָא
אִיהוּ בְטוּלָה דְעִבְדוֹת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, יִתִּיר,
מִסְטָרָא דְלַהוֹן. וּבְדָא קִדְשָׁא בְרִיף הוּא
אִסְתְּלַק בִּיקְרִיָּה, וְאִתְפְּפִיין כָּל חִילִין אִתְרַנִּין,
דְהָא כְּדִין אִתְפְּפִיין יִתִּיר, כְּדִ בְטִילוּ אִשְׁתְּכַח
מִסְטָרָא דְלַהוֹן, וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל לֹא מִבְטָלִי
לוֹן, דְכְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ.

קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר פֶּל רַחֵם וְגו'. (שמות יג)
פְּקוּדָא דָּא לְקִדְשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְעַם
הָאָרֶץ צְרִיף תְּרִין מִילִין, חַד דִּיהָא פְּדוּי
מִתַּחַת שְׁלִטְנוֹתָא דְיֵצֶר הָרַע, דְאִיהוּ אֲדוֹן
דִּילֵיה, פְּגוּוֹנָא דְאָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂו, (בראשית לג)
יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּהָאִי עֲלָמָא. אֲדוֹן
מִצֵּד חוֹבִין דְנִפְיִשִּׁין עַל גּוּפָא, כְּמָה

דְאִיקְמוּהָ, חַיִּיבָא, יֵצֵר הָרַע שׁוֹפְטוּ. זַכָּאָה, יֵצֵר הַטוֹב שׁוֹפְטוּ. בִּינוּנֵי זֶה

הָרַע שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי - יֵצֵר הַטּוֹב שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי - זֶה וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי הוּא אֶחָד שֶׁל יֵצֵר הָרַע וְאֶחָד שֶׁל יֵצֵר הַטּוֹב. אֶחָד יֵהי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וּבְשִׁרְבוֹת הַזִּכְיוֹת, הַרוּחַ שׁוֹכֵר שְׁתֵּי מִשְׁמְרוֹת - שֶׁל חֲמוֹר נוֹעַר, וְכֻלָּבִים צוֹעֲקִים, וְעוֹלָה לְמִשְׁמֶרֶת הַשְּׁחָר שְׁבוּ הָאָדָם, וְחוֹזֵר הָאָדָם לִהְיוֹת אָדוֹן. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם ל) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. וְעוֹלָה לְדִרְגַת אָדָם, שְׁנֹאמֵר בוֹ (שם א) וַרְדּוֹ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', (שם ט) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְּכֶם וְגוֹ'.

וּבְשִׁהֲזוּבוֹת בִּינוּנִיּוֹת - (שם לב) וַיֵּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּיֹת וְחוֹבוֹת מִתְחַבְּקוֹת לְעֶרְףְךָ קָרָב. מִצַּד הַזְּכוּיֹת - וַיֵּרָא פִי לֹא יָכֹל לוֹ. מִצַּד הַעֲבוֹרוֹת - וַיֵּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, בְּגִיד הַנְּשִׂאָה. נְשִׂאָה לְשׁוֹן (שם מא) פִי נְשִׂאֵי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי. וְהוּא לְשׁוֹן נְשִׂאָה. מְדוֹר אֶחָד מֵאוֹתָן שְׁבַע הָאֲרָצוֹת. מִי שִׁיּוֹרֵד לָשֶׁם, נִשְׁפָּחַת מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה.

וְקָרָם שְׂבִיבָא אָדָם לְעוֹלָם הַזֶּה וַיֵּצֵא מִרְחֹם אִמּוֹ - וַיֵּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ. זֶה גְּבֻרִיאֵל, בְּאוֹתוֹ אָבֵק שֶׁל עֶפְרָא שְׁנֹאמֵר (שם סב) וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָא מִן הָאָדָמָה. וְלָמַד אוֹתוֹ שְׁבָעִים לְשׁוֹן, וּמִשׁוֹם זֶה וַיֵּצֵר, אֶחָד יֵצֵר טוֹב, שֶׁלָּמַד אוֹתוֹ שְׁבָעִים לְשׁוֹן, וְאֶחָד יֵצֵר הָרַע שְׁנֹאבֵק עִמּוֹ, שְׁנֹאמֵר פִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשִׂאָה, וּמִצָּא מִמֶּנּוּ שְׁבָעִים לְשׁוֹן שֶׁלָּמַד אוֹתוֹ יֵצֵר הַטּוֹב.

וְקָרָם כָּל זֶה יָרְדוּ עִמּוֹ אַרְבָּעָה מִלְּאָכִים, שְׁנֹאמֵר בָּהֶם (תהלים צא) פִּי מִלְּאָכִיו יֵצְוֶה לָךְ. אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת אָבוֹת - אֶחָד מִיִּכְאֵל בְּזֻכוֹת אַבְרָהָם, וְהַשְּׁנִי גְּבֻרִיאֵל בְּזֻכוֹת יִצְחָק, וְהַשְּׁלִישִׁי שִׁיּוֹרֵד עִמּוֹ נוֹרִיאֵל בְּזֻכוֹת יַעֲקֹב, וְהַרְבִּיעִי

וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי, הַיֵּינוּ אֶחָד דִּיֵּצֵר הָרַע, וְאֶחָד דִּיֵּצֵר הַטּוֹב, אֶחָד יֵהי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וְכֹר זְכוּוֹן נְפִישִׁין, רוּחָא תְּבַר תְּרִין מִשְׁמְרוֹת, דְּחֲמוֹר נוֹעַר, כְּלָבִים צוֹעֲקִים, וְסָלִיק לְמִשְׁמֶרֶת דְּשְׁחָר, דְּבִיָּה אָדָם וְאִתְהַדָּר בַּר נֶשׂ אָדוֹן, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֲמוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְסָלִיק לְדִרְגָּא דְּאָדָם, דְּאִתְמַר בִּיָּה, (בראשית א) וַרְדּוֹ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', (בראשית ט) וּמוֹרָאֲכֶם וְחַתְּכֶם וְגוֹ'.

וְכֹר זְכוּוֹן בִּינוּנִים, (בראשית לב) וַיֵּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּוֹן וְחוּבִין מִתְחַבְּקוֹן לְאֵגְחָא קָרְבָּא. מִסְטָרָא דְּזְכוּוֹן, (בראשית לב) וַיֵּרָא כִי לֹא יָכֹל לוֹ. מִסְטָרָא דְּחוּבִין, וַיֵּגַע בְּכַף יָרְכוֹ בְּגִיד הַנְּשִׂאָה. נְשִׂאָה: לְשׁוֹן (בראשית מא) פִּי נְשִׂאֵי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי וְאִיהוּ לְשׁוֹן נְשִׂאָה. חַד מְדוֹרָא מְאִינוּן שְׁבָעָה אֲרָעָאן, מָאן דְּנַחִית תַּמָּן אִתְנַשִּׂי מִנִּיהּ אוֹרִיָּתָא.

וְקָרָם דִּיֵּיתִי בַר נֶשׂ בְּהַאי עֲלָמָא וַיִּפּוּק מִרְחֹם אִמִּיהּ, וַיֵּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ, דָּא גְּבֻרִיאֵל, בְּהַהוּא אָבֵק דְּעֶפְרָא, דְּאִתְמַר (בראשית ב) וַיֵּצֵר יי' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָא מִן הָאָדָמָה, וְאוּלִיף לִיהּ שְׁבָעִים לְשׁוֹן. וּבְגִין דָּא, וַיֵּצֵר: חַד יֵצֵר הַטּוֹב, דְּאוּלִיף לִיהּ שְׁבָעִים לְשׁוֹן. וְחַד, יֵצֵר הָרַע דְּאָבִיק עִמִּיהּ. דְּאִתְמַר, פִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשִׂאָה, וְאִשְׁפַּח מִנִּיהּ שְׁבָעִין לְשׁוֹן, דְּאוּלִיף לִיהּ יֵצֵר הַטּוֹב.

וְקָרָם כָּל דָּא, נַחֲתִין עִמִּיהּ אַרְבָּעָה מִלְּאָכִין, דְּאִתְמַר בְּהוֹן (תהלים צא) פִּי מִלְּאָכִיו יֵצְוֶה לָךְ. אִי אִית לִיהּ זְכוּת אָבוֹת, חַד מִיִּכְאֵל, בְּזֻכוֹת אַבְרָהָם. וְתַנְיָנָא גְּבֻרִיאֵל, בְּזֻכוֹת יִצְחָק. וְתַלִּיתָאָה דְּנַחִית עִמִּיהּ נוֹרִיאֵל, בְּזֻכוֹת דְּיַעֲקֹב. וְרַבִּיעָאָה רְפֵאל, בְּזֻכוֹתָא

רפאל בזכות אדם הראשון, ויצר הטוב מעליו.

ואם אין לו זכות - הולכים עמו ארבעה: עון, משחית, אף וחמה, ויצר הרע מעליהם לדון אותו לעולם הבא. ולכן פרשוהו, רשע - יצר הרע שופטו. צדיק - יצר הטוב שופטו. בינוני - זה וזה שופטו. ולכן אם הוא בינוני, גבריאל שהוא יצר טוב, וסמא"ל שהוא יצר הרע, זה וזה שופטו.

שבכ"ל אדם יש ארבעה יסודות, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין, וארבעה משמאל. ארבעה מימין: מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריא"ל. וארבעה משמאל: עון, משחית, אף וחמה. מצד הגוף מטטרון יורד עליו מימין, וסמא"ל משמאל.

ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות, אבל כפי היסוד שיקדים בו, כפי מתחילים הארבעה הללו. אם המזל שלו ארי"ה - מקדים מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפאל. ואם מזלו שו"ר - מקדים גבריאל, ואחריו מיכאל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפאל. ואם מזלו אדם - מקדים רפאל, ואחריו מיכאל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו גבריאל.

ואותם שמצד ימין, מצד של מיכאל, כל הפנים שלו הם רחמים, בעל גמילות חסדים, פנים לבנים, ואדם זה גומל חסד, חסיד וחקם, אם השתדל בתורה. ואם לא - בהפך, מצד של יצר הרע, גזלן, טפש, אין בו חסד. שלא עם הארץ חסיד.

גמיל חסד. חסיד, וחקם, אי אשתדל באורייתא. ואי לאו, בהפך, מסטרא דיצר הרע, גזלן, טפש, לית ביה חסד. דלא עם הארץ חסיד.

דאדם קדמא. ויצר הטוב לעילא מניה. ואי לית ליה זכות, אזלי עמיה ארבע, עון, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע לעילא מניהו, למידן ליה לעלמא דאתי. ובגין דא אוקמוהו, רשע, יצר הרע שופטו. צדיק, יצר הטוב שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. ובגין דא, אי איהו בינוני, גבריאל דאיהו יצר הטוב, (דף מ"ב ע"א) וסמא"ל דאיהו יצר הרע, זה וזה שופטו.

דרב"ל בר נש דאית ביה ארבע יסודין, ארבע מלאכים נחתין עמיה מימינא, וארבע משמאלא. ארבע מימינא: מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריא"ל. וארבע משמאלא: עון, משחית, אף, וחמה. מסטרא דגופא, מטטרון נחית עליה מימינא, וסמא"ל משמאלא.

ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין, אבל כפום יסודא דאקדים ביה, הכי מתחילין אלין ארבע. אי מזל דיליה ארי"ה, אקדים מיכאל, ואבתריה גבריאל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה שו"ר, אקדים גבריאל, ואבתריה מיכאל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפאל. ואי מזליה שו"ר, אקדים גבריאל, ואבתריה מיכאל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפאל. ואי מזליה אדם, אקדים רפאל, ואבתריה מיכאל, ואבתריה גבריאל, ואבתריה נוריא"ל.

ואינון מסטרא דימינא, מסטרא דמיכאל, כלהו אנפין דיליה, אינון רחמי, בעל גמילות חסדים, אנפוי חורין, והאי בר נש

מִצַּד שֶׁל גְּבֻרֵי אֵל, אֲרַבְעַת הַפְּנִים
שֶׁלוֹ דִּין, מִדַּת הַדִּין עַל הַרְשָׁעִים,
וּמִתְגַּרְהַב בָּהֶם, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהָ, מִתְּרָם
לְהַתְּגַרְוֹת בְּרִשְׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה.
גְּבוּרַת בִּיצְרוֹ, יָרָא חֲטָא, יִהְיֶה דִּין,
אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּגְבוּרַת בְּתַלְמוּדוֹ.
בְּהַפֵּךְ מִצַּד שֶׁל יֵצֵר הָרַע - מִתְּגַרְהַב
בְּצַדִּיקִים, דִּין קָשָׁה לָהֶם, גְּבוּרַת
בְּעֵבְרָה לְעֲשׂוֹת אוֹתָהּ, אִינוּ יָרָא
חֲטָא, וּגְוִינִין פְּנִי אַדְמִים, עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף
דְּמִים.

מִי שֶׁמָּזְלוֹ נִשְׁרָר אִינוּ רַחֲמֵן הַרְבֵּה,
וְלֹא מִדַּת הַדִּין הַרְבֵּה, אֲלֵא בִּינוּנֵי
בִּיצֵר הַטוֹב בְּמַדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁלוֹ,
וּבִינוּנֵי בִּיצֵר הָרַע בְּמַדּוֹת הָרָעוֹת,
וְלוֹ פְּנִים לְבָנִים וְאַדְמִים.

מִי שֶׁמָּזְלוֹ אָדָם, מִצַּד הַטּוֹב, כְּלוּל
מִכָּל מַדּוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד וְחֶכֶם
וּגְבוּרַת בַּתּוֹרָה, יָרָא חֲטָא, מְמַלֵּא
בְּכָל מַדּוֹת טוֹבוֹת, וְגוֹן פְּנִי
שְׁחוּרִים. וּמִצַּד שֶׁל יֵצֵר הָרַע מְמַלֵּא
מִכָּל הַמַּדּוֹת הָרָעוֹת.

וְאִם חֲטָאֵי הָאָדָם רַבִּים, שׁוֹלְטִים
עָלָיו כָּל הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע,
עַד שֶׁמִּסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ כָּל מַחְנוֹת
הַיֵּצֵר הַטּוֹב, וּמְמַלֵּיךְ עַל אִיבְרִיו
אֵת סַמְא"ל וְכָל מַחְנוֹתָיו.

וְאִם זְכוּתָיו רַבִּים, שׁוֹלְטִים כָּל
מַחְנוֹת יֵצֵר הַטּוֹב, עַד שֶׁיִּסְתַּלְקוּ כָּל
מַחְנוֹת יֵצֵר הָרַע, וּמְמַלֵּיךְ עַל כָּל
אִיבְרִיו הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַיֵּצֵר הַטּוֹב.
בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹלֵט עָלָיו שֵׁם יְהוָה.
וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבָא הַשָּׁמַיִם
עוֹמְדִים עָלָיו מִיַּמִּינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ.
אֵלוּ מִיַּמִּינֵם לְזַכּוֹת, וְאֵלוּ
מִשְׁמָאֵילִים לְחֻבָּה, וּמִי שְׂאֵלִים -
גּוֹבֵר. וְלִכְּן פְּרֻשָׁה בְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה,
לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ כָּל
הָעוֹלָם כְּלוֹ תְלוּי בּוֹ.

מִסְטָרָא דְּגְבֻרֵי אֵל, אֲרַבְעַת אַנְפִּין דִּילֵיהּ דִּינָא,
מִדַּת הַדִּין עַל רִשְׁיַעֲיָא, וּמִתְגַּרְהַב
בָּהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, מוֹתֵר לְהַתְּגַרְוֹת
בְּרִשְׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. גְּבוּרַת בִּיצְרוּהָ, יָרָא
חֲטָא, דִּיִּין יֵהָא, אִי יִתְעַסֵּק בְּאוּרִיִּיתָא, וּגְבוּרַת
בְּתַלְמוּדֵיהָ. בְּהַפּוּכָא מִסְטָרָא דִּיֵּצֵר הָרַע,
מִתְגַּרְהַב בְּצַדִּיקֵי אֵל, דִּינָא קָשָׁה לוֹן, גְּבוּרַת
בְּעֵבְרָה, לְמַעַבְדַּד לֵיהּ, לָאו דְּחִיל חֲטָאָה
הוּא, וּגְוִינִין דְּאַנְפוּי סוּמְקִין, עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף
דְּמִים.

מֵאַן דְּמִזְלֵיהּ נִשְׁרָר, לָאו רַחֲמֵן סְגִי, וְלָאו
מִדַּת הַדִּין סְגִי, אֲלֵא בִּינוּנֵי, בִּיצֵר טוֹב
בְּמַדּוֹת טְבִין דִּילֵיהּ, וּבִינוּנֵי בִּיצֵר רַע בְּמַדּוֹת
בִּישִׁין, וְלֵיהּ אַנְפִּין חֲוֹרִין וְסוּמְקִין.

מֵאַן דְּמִזְלֵיהּ אָדָם, מִסְטָרָא דְּטוֹב, כְּלוּל מִכָּל
מַדּוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד, וְחֶכֶם, וּגְבוּרַת
בַּתּוֹרָה, יָרָא חֲטָא, מְמוּלָא בְּכָל מַדּוֹת טְבִין,
וְגוֹן אַנְפוּי אוּפְמִין. וּמִסְטָרָא דִּיֵּצֵר הָרַע,
מְמוּלָא מִכָּל מַדּוֹת בִּישִׁין.

וְאִי חוּבוּי דְּבַר נֶשׁ נְפִישִׁין, שְׁלִטִין עָלֵיהּ כָּל
מִשְׁרַיִין דִּיֵּצֵר הָרַע, עַד דִּיִּסְתַּלְקוּ מִגְּוִיָּה
כְּלָהוּ מִשְׁרַיִין דִּיֵּצֵר טוֹב, וְאַמְלִיךְ עַל אִבְרִין
דִּילֵיהּ, סַמְא"ל וְכָל מִשְׁרַיִיתֵיהּ.

וְאִי נְפִישִׁין זְכוּוִי, שְׁלִטִין מִשְׁרַיִין דִּיֵּצֵר
הַטּוֹב, עַד דִּיִּסְתַּלְקוּ מִגְּוִיָּה כָּל מִשְׁרַיִין
דִּיֵּצֵר הָרַע. וְאַמְלִיךְ עַל כָּל אִבְרִין דִּילֵיהּ,
מִשְׁרַיִין דִּיֵּצֵר הַטּוֹב, בְּהַהוּא זְמַנָּא, שְׁלִיט
עָלֵיהּ שֵׁם יְהוָה.

וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו
מִיַּמִּינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ, אֵלִין מִיַּמִּינֵם

לְזַכּוֹת, וְאֵלִין מִשְׁמָאֵילִים לְחֻבָּה, וּמֵאַן דְּאֵלִים גְּבַר. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ
מֵאַרִי מִתְּנִיתִין, לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵילוֹ כָּל הָעוֹלָם כְּלוּל תְלוּי בּוֹ.

וּמִסְטָרָא דְמִיכָאֵל, אֲתִקְרִי בְּכוֹר, דְּדַרְגָּיָה פְּסָף
 תְּנוּרוֹ, וּבִגִּין דָּא, פְּדִיוֹן הַבְּכוֹר כְּסָף,
 ה' סְלָעִים, כְּחוֹשֶׁבֶן ה' דְּאַבְרָהָם, דְּאִי יַחֲפִים
 בַּתּוֹרָה יִתּוֹסֵף עָלֶיהָ י', דְּאִיהוּ קֹדֶשׁ, דְּבִיָּה
 צְרִיף לְקֹדֶשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, דְּהֵינּוּ (יִרְמִיָּה ב) קֹדֶשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַיְי'. וּבִיָּה צְרִיף לְעֶשֶׂר וְלָדוֹת, דְּכָל
 וְלָד אִיהוּ מִסְטָרָא דְבֶן י"ה, וְאִיהוּ ו'.

וּמִצַּד שֶׁל מִיכָאֵל נִקְרָא בְּכוֹר,
 שְׁדַרְגָּתוֹ כְּסָף לְבֶן, וּמִשּׁוּם כִּף
 פְּדִיוֹן הַבְּכוֹר כְּסָף, ה' סְלָעִים,
 כְּחֹשֶׁבֶן ה' שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאֵם
 יַחֲפִים בַּתּוֹרָה, תִּתּוֹסֵף עָלָיו י',
 שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, שְׁבוּ צְרִיף לְקֹדֶשׁ
 בְּכוֹר בְּהֵמָה, שְׁהֵינּוּ (יִרְמִיָּה ב) קֹדֶשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַה'. וְכוּ צְרִיף לְעֶשֶׂר
 וְלָדוֹת, שְׁכָל וְלָד הוּא מִצַּד שֶׁל בֶּן
 י"ה, וְהוּא ו'.

דְּכָל חֵינוּן דְּאֵינוּן חֵינוּת הַקּוֹדֶשׁ, בְּאַתּוּן
 דְּשָׂמָא קֹדִישָׁא אֲתִקְרִיאוּ, הָדָא הוּא
 דְּכִתִּיב, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי
 בְּרֵאתִיו. אֲפִילוּ כָּל בְּרִיין דְּאַתְּבְּרִיאוּ בְּהוּן,
 וְלִית בְּרִיָּאָה דְּלֹא אֲתַרְשִׁים בְּהֵאִי שְׂמָא, בְּגִין
 לְאַשְׁתַּמוּדְעָא לְמֵאן דְּבָרָא לִיה, וְהֵאִי יו"ד,
 אִיהוּ דִּיוֹקְנָא דְרִישָׁא דְּכָל בְּרִיין. ה' ה':
 דִּיוֹקְנָא דְה' אֶצְבָּעָאן דִּימִינָא, וְה' דְּשָׂמָאֵל.
 ו' דִּיוֹקְנָא דְגּוֹפָא.

שְׁכָר חֵינוּת שֶׁהֵן חֵינוּת הַקּוֹדֶשׁ,
 נִקְרָאוּ בְּאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקּוֹדֶשׁ.
 זְהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא
 בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו. אֲפִילוּ כָּל
 הַבְּרִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בָהֶם, וְאִין
 בְּרִיָּאָה שֶׁלֹּא נִרְשְׁמָה בְּשֵׁם הַזֶּה,
 כְּדִי לְהוֹדִיעַ לְמִי שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ,
 וְהֵינּוּ דְּהוּ הַזֶּה הַיָּא דִּיוֹקְנָא שֶׁל רֵאשׁ
 שֶׁל כָּל הַבְּרִיּוֹת. ה' ה' דִּיוֹקְנָא שֶׁל
 חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת הַיְמִין, וְה' שֶׁל
 שְׂמָאֵל. ו' דִּיוֹקְנָא הַגּוֹף.

וּבִגִּין דָּא אָמַר, (ישעיה מ) וְאֵל מִי תִדְמִיוּנִי וְאַשׁוּהָ
 יֵאמֶר קֹדֶשׁ. לִית בְּכָל בְּרִיָּה דְאַשׁוּהָ
 כְּוֹתִי, וְאַף עַל גַּב דְּבְרֵאתִי לָהּ כְּדָמוֹת אֲתוּן
 דִּילִי, דְּאַנָּא יְכִיל לְמַחְאָה הַהִיא צוּרָה,
 וְלִמְעַבְדַּ לָּהּ פְּמָה זְמַנִּין, וְלִית אֱלוֹהֵי אַחְרָא
 עָלֵי דִיכִיל לְמַמְחִי (דף מ"ב ע"ב) דִּיוֹקְנִי וּבִגִּין דָּא
 (דברים לב) כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרֵם וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.
 וְאִי יִקְשֶׁה בְּרֵשׁ, דְּהָא כְּתִיב (דברים ד) כִּי לֹא
 רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. אִיהוּ יִתְרִץ לִיה, הֵאִי
 תְּמוּנָה חֲזִינָא, דְּהָא כְּתִיב (במדבר יב) וְתִמּוֹנֹת ה'
 יִבִּיט. וְלֹא בְּכָל תְּמוּנָה אַחְרָא (כ"א דְּבָרָא וְצַר בְּאַתּוּי'),
 דְּבַר נֶשׁ דִּיצַר בְּאַתּוּי וּבִגִּין דָּא אָמַר, (ישעיה מ)
 וְאֵל מִי תִדְמִיוּנִי וְאַשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיוּן אֵל
 וּמָה דְּמוֹת תַּעֲרֻכוּ לוֹ.

וְכֵן אָמַר, וְאֵל מִי תִדְמִיוּנִי
 וְאַשׁוּהָ יֵאמֶר קֹדֶשׁ. אִין בְּכָל
 בְּרִיָּה שֶׁתְּשׁוּהָ כְּמוֹתִי, וְאַף עַל גַּב
 שֶׁבְּרֵאתִי אוֹתָהּ כְּדָמוֹת הָאוֹתִיּוֹת
 שֶׁלִּי, שְׂאֵנִי יְכוּל לְמַחֹת אֵת אוֹתָהּ
 צוּרָה, וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ כְּמָה
 פְּעָמִים, וְאִין אֱלוֹהֵי אַחַר עָלֵי
 שֶׁיְכוּל לְמַחֹת אֵת צוּרָתִי, וְלִכְן
 (דברים לב) כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרֵם
 וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.

וְאֵם יִקְשֶׁה אָדָם, שֶׁהֲרִי כְּתוּב (שם
 ד) כִּי לֹא רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה - הוּא
 יִתְרִץ לוֹ, הֲרִי תְּמוּנָה רֵאִיתִי,
 שֶׁהֲרִי כְּתוּב וְתִמּוֹנֹת ה' יִבִּיט. וְלֹא
 בְּכָל תְּמוּנָה אַחְרָת (שְׁבָרָא וְצַר
 בְּאוֹתִיּוֹת) שֶׁל אָדָם שֶׁיצַר
 בְּאוֹתִיּוֹתֵי, וְלִכְן אָמַר וְאֵל מִי
 תִדְמִיוּנִי וְאַשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיוּן
 אֵל וּמָה דְּמוֹת תַּעֲרֻכוּ לוֹ.

וְאַפִּילוּ הֵאִי תְּמוּנָה, לִית לִיה בְּאַתְרִיהָ, אֵלָא
 כְּד נַחִית לְאַמְלָכָא עַל בְּרִיין, וְיִתְפַּשֵּׁט
 עָלֶיהוּ, יִתְחַזִּי לוֹן לְכָל חַד, כְּפּוּם מְרָאָה

וְאַפִּילוּ תְּמוּנָה זֹאת אִין לוֹ בְּמִקּוּמוֹ,
 אֵלָא כְּשִׁיזְרַד לְמַלְךְ עַל הַבְּרִיּוֹת
 וּמִתְפַּשֵּׁט עָלֵיהֶם, יִרְאֶה לָהֶם לְכָל
 אַחַד כְּפִי מְרָאָה וְחַזִּיוֹן וְדַמִּיוֹן

שלהם, וזהו וכיז הנביאים אדמה.
 וְכֵן הוּא יֵאמֵר, אִף עַל פִּי שְׁאֲנִי
 אֲדַמָּה לָכֶם בְּדִיּוּקְנֵכֶם, אֵל מִי
 תִּדְמִינִי וְאֲשׁוּה. שְׁהָרִי קִדְּם שְׁבִרָא
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּיּוּקֵן בְּעוֹלָם
 וְצִיר צוּרָה, הִיָּה הוּא יְחִידִי בְּלִי
 צוּרָה וְדִמְיוֹן, וּמִי (וַשׁ) שְׁנוּדַע לֹו
 קִדְּם בְּרִיָּאָה שְׁהוּא מַחוּץ לְדִיּוּקֵן,
 אָסוּר לַעֲשׂוֹת לֹו צוּרָה וְדַמּוּת אוֹ
 דִּיּוּקֵן בְּעוֹלָם, לֹא בְּאוֹת ה' וְלֹא
 בְּאוֹת י', וְאֶפְלוּ בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ, וְלֹא
 בְּשׁוּם אוֹת וּנְקֻדָּה בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ פִי
 לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, מִכָּל דְּבַר
 שֵׁישׁ בּוֹ תְּמוּנָה וְדִמְיוֹן לֹא רְאִיתֶם.
 אֲבָרְ אַחַר שְׁעֵשֶׂה דִּיּוּקֵן זֶה שֶׁל
 הַמְּרַכְּבָה שֶׁל אָדָם עֲלִיּוֹן, יִרְדַּ לְשֵׁם,
 וְנִקְרָא בְּאוֹתוֹ דִּיּוּקֵן יְהוֹ"ה, כְּדִי
 שִׁידְעוּ אוֹתוֹ בַּמִּדּוֹת שֶׁלּוֹ בְּכָל מִדָּה
 וּמִדָּה, וְקָרָא: אֵל, אֱלֹהִים, שְׂדִי,
 צְבָאוֹת, אַהֲי"ה. כְּדִי שִׁידְעוּ אוֹתוֹ
 בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה אִיף יִתְנַהֵג הַעוֹלָם,
 בְּחֶסֶד וּבְדִין, כְּפִי מַעֲשֵׂי בְּנֵי
 הָאָדָם, שְׂאָם לֹא יִתְפַּשֵּׁט אוֹרוֹ עַל
 כָּל הַבְּרִיּוֹת, אִיף יִדְעוּ אוֹתוֹ וְאִיף
 יִתְקַיְּמוּ? (יִשְׁעִיָּה ז) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ
 כְּבוֹדוֹ.

אוֹי לְמִי שִׁישׁוּה אוֹתוֹ לְשׁוּם מִדָּה,
 וְאֶפְלוּ מַעֲשֵׂר הַמִּדּוֹת הִלְלוּ שֶׁלּוֹ,
 כָּל שְׁפָן לְבַנֵּי הָאָדָם (אִיּוֹב ד) אֲשֶׁר
 בְּעַפְר יִסּוּדָם, שְׁכָלִים וְנַפְסָדִים.
 אֵלָא הַדְּמִיּוֹן שֶׁלּוֹ כְּפִי שֶׁלְטוֹנוֹ עַל
 אוֹתָהּ הַמִּדָּה, וְאֶפְלוּ עַל כָּל
 הַבְּרִיּוֹת, וְלִמְעַלָּה מְאוֹתָהּ מִדָּה.
 וְכִשְׁמִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה, אֵינן לֹו מִדָּה
 וְלֹא דִמְיוֹן וְלֹא צוּרָה.
 כְּמוֹ שְׁהִים, שְׂאִינן בְּמִים שֶׁל הַיָּם
 שִׁיּוּצָאִים מִמֶּנּוּ תְּפִיסָה כָּלָל וְלֹא
 צוּרָה, אֵלָא שְׁהַתְּפַשֵּׁטוֹת שֶׁל הַמִּים

וְחִזְיוֹן וְדִמְיוֹן דְּלֶהוֹן, וְהֵאֵי אִיהוּ (הוֹשַׁע יב) וְכִיז
 הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה.

וּבְגִין דָּא יִימָא אִיהוּ, אִף עַל גַּב דְּאָנָא אֲדַמָּה
 לְכוּ בְּדִיּוּקְנֵיכּוֹ, אֵל מִי תִּדְמִינִי
 וְאֲשׁוּה, דְּהָא קִדְּם דְּבִרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 דִּיּוּקֵנָא בְּעֵלְמָא, וְצִיר צוּרָה, הִוָּה הוּא
 יְחִידָאִי בְּלֹא צוּרָה וְדִמְיוֹן, וּמֵאֵן (נ"א וְאִית)
 דְּאֲשַׁתְּמוּדַע לִיהּ, קִדְּם בְּרִיָּאָה, דְּאִיהוּ לְבַר
 מְדִיּוּקֵנָא, אָסוּר לְמַעַבְדַּד לִיהּ צוּרָה וְדִיּוּקֵנָא
 בְּעֵלְמָא, לֹא בְּאוֹת ה', וְלֹא בְּאוֹת י' וְאֶפְלוּ
 בְּשִׁמָּא קְדִישָׁא, וְלֹא בְּשׁוּם אוֹת וּנְקֻדָּה
 בְּעֵלְמָא, וְהֵאֵי אִיהוּ כִי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה,
 מִכָּל דְּבַר דְּאִית בִּיהּ תְּמוּנָה וְדִמְיוֹן לֹא
 רְאִיתֶם.

אֲבָרְ בְּתַר דְּעַבְדַּד הֵאֵי דִיּוּקֵנָא דְּמְרַכְּבָה דְּאָדָם
 עֲלָאָה, נְחִית תְּמָן, וְאֲתַקְרִי בְּהַהוּא
 דִּיּוּקֵנָא יְהוֹ"ה, בְּגִין דִּישַׁתְּמוּדַעוֹן לִיהּ
 בְּמִדּוֹת דִּילִיהּ, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, וְקָרָא: אֵל,
 אֱלֹהִים, שְׂדִי, צְבָאוֹת, אַהֲי"ה. בְּגִין
 דִּישַׁתְּמוּדַעוֹן לִיהּ, בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה, אִיף
 יִתְנַהֵג עֲלְמָא, בְּחֶסֶד וּבְדִינָא, כְּפּוּם
 עוֹבְדֵיהוֹן דְּבְנֵי נָשָׂא, דְּאִי לֹא יִתְפַּשֵּׁט נְהוּרִיָּה
 עַל כָּל בְּרִיּוֹן, אִיף יִשַׁתְּמוּדַעוֹן לִיהּ, וְאִיף
 יִתְקַיְּמוּ, (יִשְׁעִיָּה ו) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

וְוִי לִיהּ, מָאֵן דִּישׁוּה לִיהּ, לְשׁוּם מִדָּה,
 וְאֶפְלוּ מְאֵלִין מִדּוֹת דִּילִיהּ, כָּל שְׁפָן
 לְבַנֵּי הָאָדָם, (אִיּוֹב ד) אֲשֶׁר בְּעַפְר יִסּוּדָם, דְּכָלִים
 וְנַפְסָדִים. אֵלָא דְּמִיּוֹנָא דִּילִיהּ, כְּפּוּם
 שֶׁלְטוֹנוֹתֶיהָ עַל הַהִיא מִדָּה, וְאֶפְלוּ עַל כָּל
 בְּרִיּוֹן. וְלַעֲיֵלָא מַהִּיָּא מִדָּה. וְכַד אֲסַתְּלִיק
 דִּמְיוֹן, וְלֹא צוּרָה.

בְּגוֹזָנָא דִּימָא, דְּלִית בְּמִיָּא דִּימָא דְּנַפְקֵי מִינֵיהּ, תְּפִיסוּ כָּלָל וְלֹא צוּרָה, אֵלָא

באתפשטותא דמיא דימא על מאנא, דאיהו ארעא, אתעביד דמיון, ויכילנא למעבד חושפן תמן, כגון המקור דימא הא חד. נפיק מיניה מעין, כפום אתפשטותא דיליה בהווא מאנא, כעגולא דאיהי י', הא מקור חד, ומעין דנפיק מניה הא תריין.

לבתר עבד מאנא רברבא כגון מאן דעבד (נ"א דחפר) חפירא רברבא ואתמלי מן מיא, דנפיק מן מעיין. והיא מאנא אתקרי ים, והוא מאנא תליתאה, וההוא מאנא רברבא, ואתפליג לשבעה נחלין, (נ"א מאנין) כפום מאנין אריכין, הכי אתפשט מיא מן ימא, לשבעה נחלין והא מקור, ומעיין, וימא, ושבעה נחלין, אינון עשרה ואי יתבר אומנא אלין מאנין דתקין, יהדרון מיא למקור, וישתארו מאנין תבירין יבשין בלא מיא.

הכי עלת העלות, עביד עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, וביה לית סוף לנביעו דנהוריה. ובגין דא קרא לגרמיה אין סוף, ולית ליה דמות וצורה, ותמן לית מאנא למתפס ליה, למנדע ביה ידיעא כלל. ובגין דא אמרו ביה, במופלא ממך אל תדרוש, ובמכוסה ממך אל תחקור.

לבתר עבד מאנא זעירא, ודא י', ואתמליא מניה, וקרא ליה מעין נובע חכמה, וקרא גרמיה בה חכם, ולהווא מאנא קרא ליה חכמ"ה. ולבתר עבד מאנא רברבא, וקרא ליה ים, וקרא ליה בינה, והוא קרא לגרמיה מבין בה.

חכם מעצמו, ומבין מעצמו, פי חכמה איהי לא אתקריאת חכמה מגרמה, אלא בגין ההוא חכם דאמלי לה מנביעו דיליה. ואיהי

של הים על כלי שהוא ארץ. נעשה דמיון, ויכלנו לעשות חשבון שם, כמו המקור של הים - הרי אחד. יוצא ממנו מעין כפי התפשטותו באותו הפלי, כמו עגול שהוא י' - הרי מקור אחד, ומעין שיוצא ממנו - הרי שנים.

אחר כך עושה כלי גדול כמו מי שעושה (שחפר) חפירה גדולה שמתמלאת ממים שיוצאים ממעין. אותו כלי נקרא ים, והוא כלי שלישי, ואותו כלי גדול שנחלק לשבעה נחלים כפי פלים ארפים. כך מתפשטים המים מן הים לשבעה נחלים (בלים), והרי מקור ומעין ים ושבעה נחלים הם עשרה. ואם ישבר האמן את הפלים הללו שתקן, יחזרו המים למקור, וישארו כלים שבורים יבשים בלי מים.

כך עלת העלות עשה עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, וכו' אין סוף לנביעת אורו, ולכן קרא לעצמו אין סוף, ואין לו דמות וצורה, ושם אין כלי לתפס אותו, לדעת בו ידיעה כלל. ולכן אמרו בו, במפלא ממך אל תדרש ובמכוסה ממך אל תחקור.

אחר כך עשה כלי קטן, וזה י', והתמלא ממנו, וקרא לו מעין נובע חכמה, וקרא את עצמו בו חכם, ולאותו הפלי קרא לו חכמ"ה. ואחר כך עשה כלי גדול, וקרא לו ים, וקרא לו בינה, והוא קרא את עצמו מבין בה.

חכם מעצמו ומבין מעצמו, פי חכמה לא נקראת חכמה מעצמה, אלא משום אותו חכם שפלא אותה ממעינו. והיא לא נקראת בינה מעצמה, אלא על שם (בגלגל) אותו מבין שפלא אותה ממנו,

לא אתקריאת בינה מגרמה,

ש'אם ה'יה מסתלק מ'מנה, ה'יא ת'שאר י'בשה. ז'הו ש'פ'תוב (איוב יד) א'זלו מ'ים מ'ני י'ם ו'נהר י'ח'רב ו'יבש.

א'חר כ'ף, ו'הכ'הו ל'שב'עה נ'חלים. ו'ע'שה או'תו ל'שב'עה כ'לים נ'כ'בדים, ו'קרא ל'הם: ג'דל"ה, ג'בור"ה, ת'פ'אר"ת, נ'צ"ח, הו"ד, י'סו"ד, מ'לכו"ת. ו'קרא א'ת ע'צמו ג'דול ב'גדל"ה ו'חסי"ד. ג'בור ב'גבור"ה. מ'פ'אר ב'ת'פ'אר"ת. ב'על נ'צ'חון ק'רבות ב'נצ"ח נ'צ'חים. ו'בהו"ד ק'רא א'ת ש'מו הו'ד יו'צרנו. ו'כ'סוד ק'רא ש'מו צ'דיק. ו'כ'סו"ד ה'פל ס'מוף בו, כ'ל ה'פלים ו'כל ה'עולמות. ו'במ'לכות ק'רא ש'מו מ'לך. ולו ה'גדל"ה ו'הג'בור"ה ו'הת'פ'אר"ת ו'הנצ"ח ו'ההו"ד פ'י כ'ל ב'שמים, ש'הוא צ'דייק. ולו ה'ממ'לכה, ש'היא מ'לכו"ת.

ה'בר ב'רשותו ל'חסר ב'פלים ו'להוסיף ב'הם נ'ביעה ו'לחסר פ'פי ר'צונו (ב'הם), ו'אי'ן ע'ליו א'לוה ש'יוסיף בו או י'גרע בו.

א'חר כ'ף ע'שה מ'שמש'ים ל'פלים ה'ללו, כ'סא ב'ארב'עה ע'מודים, ו'שש ד'רגות ל'כ'סא - ה'רי ע'ש'ר. ו'הכל ה'וא ב'כ'סא. כ'מו כ'וס ש'ל ב'רכ'ה ש'תק'נו בו ע'ש'רה ד'ברים מ'שום ה'תו'רה ש'נת'נה ב'ע'ש'ר ד'ברות, ו'מ'שום ה'עולם ש'הוא מ'ע'שה ב'ראשית ש'נכ'רא ב'ע'ש'רה מ'אמרות.

ו'תק'ן ל'כ'סא כ'תות ל'שמש' אותו, ש'ל או'תם מ'לאכ'ים, א'ראל'ים, ש'רפ'ים, ח'יות, או'פ'נים, ח'ש'מלים, א'לים, א'להים, ב'ני א'להי"ם, איש'ים. ו'לא'לה ה'וא ע'שה ש'משים, סמא"ל ו'כל ה'כ'תות ש'לו, ש'הם כ'מו ע'ננים ל'רכב ב'הם ל'רדת ל'ארץ, ו'הם כ'מו סוסי'ם ל'הם.

א'לא על ש'ם (כ"א ג'יז) ה'הוא מ'בין ד'אמלי ל'ה מ'ניה. ד'אי ה'ה מסתלק מ'נה, א'ש'ת'אר'ת י'בשה. ה'דא ה'וא ד'כתיב, (איוב יד) א'זלו מ'ים מ'ני י'ם ו'נהר י'ח'רב ו'יבש.

ל'ב'תר ו'הפ'הו ל'שב'עה נ'חלים. ו'ע'ביד ל'יה ל'שב'עה מ'אני'ן י'קירי'ן, ו'קרא ל'ון: ג'דול"ה. ג'בור"ה. ת'פ'אר'ת. נ'צ"ח. הו"ד. י'סו"ד. מ'לכו"ת. ו'קרא ג'רמיה ג'דול ב'גדול"ה ו'חסי"ד. ג'בור, ב'גבור"ה. מ'פ'אר, ב'ת'פ'אר"ת. מ'ארי נ'צ'חון ק'רבין, ב'נצ"ח נ'צ'חים. ו'בהו"ד ק'רא ש'מיה, הו'ד יו'צרנו. ו'כ'סו"ד ק'רא ש'מיה צ'דיק. ו'יסו"ד, כ'לא ס'מיה ב'יה, כ'ל מ'אני'ן ו'כל ע'למין. (ד' מ"ג ע"א) ו'במ'לכות, ק'רא ש'מיה מ'לך. ולו ה'גדול"ה ו'הג'בור"ה ו'הת'פ'אר"ת ו'הנצ"ח ו'ההו"ד פ'י כ"ל ב'שמים, ד'איהו צ'דייק. ולו ה'ממ'לכה ד'איהו מ'לכו"ת.

כ'לא ב'רשותיה, ל'מ'חסר ב'מאני'ן, ו'לאוס'פא כ'הון נ'ביעו, ו'ל'מ'חסר כ'פום ר'עותיה (כ"א ב'הון) ו'לית ע'ליה א'להא, ד'יוסיף ב'יה, או י'גרע ב'יה.

ל'ב'תר ע'בד מ'שמש'ין, ל'אלין מ'אני'ן, כ'רס'י'א ב'ארב'ע ס'מכין. ו'שית ד'רגין ל'כ'רס'י'א. ה'א ע'ש'ר. ו'כ'לא א'יהו כ'רס'י'א. פ'גון כ'וס ד'ב'רכ'ה, ד'תק'ינו בו ע'ש'רה ד'ברים, ב'גין תו'רה ד'את'ייהיבת ב'ע'ש'רה ד'ברן. ב'גין ע'למא ד'איהו מ'ע'שה ב'ראשית, ד'את'פ'רי ב'ע'ש'רה מ'אמרות. ו'תק'ן ל'כ'רס'י'א כ'תות ל'שמש'א ל'יה, ד'אינון מ'לאכ'ים. א'ראל'ים ש'רפ'ים. ח'יות. או'פ'נים. ח'ש'מלים. א'לים. א'להים. ב'ני א'להי"ם. איש'ים. ו'ל'אלין ע'ביד ש'מש'ין, סמא"ל, ו'כל כ'תות ד'יליה, ד'אינון כ'ע'ננים ל'מ'רכב כ'הון ל'נח'תא ב'ארעא, ו'אינון כ'סוסי'ן ל'ון.

וּמִנֵּינִי לָנוּ שְׁעָנִים נִקְרְאוּ מְרַכֵּב?
זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רֹכֵב
עַל עֵב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְזֶהוּ מִמְּנֵה
שֶׁל מִצְרַיִם. וּמִיָּד שָׂרְאוּ וּמִמְּנֵה
שְׂאֵלוֹהָ שֶׁהוּא אֱלוֹהֵי מִמְּנֵה
שְׁלָהֶם, רָאוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ סוֹס תַּחַת
מְרַכְבָּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
מִיָּד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵי,
וּלְבַב מִצְרַיִם יָמַס, נָעוּ מֵאֲמוּנָה
שְׁלָהֶם, וּלְבָם נָמַס כְּדוֹנֵג מֵאוֹתָהּ
אֲמוּנָה, וְאוֹמְרִים: וְכִי עַד עָכָשׁ
אֲמוּנָה מִמְּנֵה שְׁלָנוּ כְּמוֹ סוֹס, הִיָּה
נָע לֵב שְׁלָהֶם מֵהָאֲמוּנָה שְׁלָהֶם
וְנָמַס כְּדוֹנֵג. וּמִנֵּינִי לָנוּ שְׁיִמַּס
לְשׁוֹן נָמַס כְּדוֹנֵג הוּא? כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (תהלים כב) הִיָּה לְבִי כְּדוֹנֵג
נָמַס בְּתוֹךְ מַעִי.

וְכֵרִי פֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְּשֵׁה וְגו' (שמות יג) פְּקוּדָא
(שמות יג). וּמִצְוָה לְהִבִּיא קֶרְבָּן מִצְוָה זֹאת
לְפָדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, וְלַעֲרֹף פֶּטֶר
חֲמוֹר אִם לֹא יִפְדֶּה אוֹתוֹ, זֶהוּ
שְׁכָתוּב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעֲרַפְתּוּ.
וְסוּד זֶה יִצֵּר הָרַע, שְׁיִכּוֹל לְחַזֵּר
בְּתִשׁוּבָה, (וְאִחֲרֵי כֵן יִצֵּר הַטּוֹב) וְאִחֲרֵי כֵן
יִחַזֵּר לְהִיּוֹת יִצֵּר טוֹב, כְּמוֹ
שְׁבִאֲרוּקָה, אִם זָכָה - עֲזָר, אִם לֹא
זָכָה - כִּנְגָדוֹ. מִשׁוּם שֶׁהֵם דְּיוֹקָן,
אֶחָד שֶׁל שֵׁה, וְאֶחָד שֶׁל חֲמוֹר.
וְאִם זָכָה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, אֵף עַל
גַּב שֶׁהוּא חֲמוֹר עִם הָאֲרֶץ, תִּפְדֶּה
מִן הַגְּלוּת בְּשֵׁה, שֶׁהוּא (יְרִמְיָהוּ) שֵׁה
פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִם לֹא חֲזָר
בְּתִשׁוּבָה - וְעֲרַפְתּוּ. הַשְׁוֵה אוֹתוֹ
לְעַם קִשָּׁה עֲרֹף, שְׁעִתִּידִים
לְהִמְחוֹת מִסֶּפֶר הַחַיִּים, שְׁעֲלִיָּהֶם
נֵאמַר (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי
אֶמְחִנּוּ מִסְּפָרֵי.

וְהִיָּה לְאוֹת עַל יְדֻכָּה וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ
וְגו'. (שמות יג) פְּקוּדָא דָּא, פְּקוּדָא דְאֶקְרִי
בְּגוֹוָנָא אַחְרָא, דִּלְא אֶקְרִי מִצְוָה, אֶלְא
קְדוּשָׁה, וְאֶלִּין אֵינּוֹן תְּפִילִין. תְּפִלָּה שֶׁל יָד,
וְתְפִלָּה שֶׁל רֵאשׁ. תְּקוּנָא פְּאָרָא שְׁפִירוֹ דְּגוֹוָנִין
עֶלְאִין. וְעַל דָּא אֶקְרוּן טוֹטְפוֹת, כְּמָה דְאֵתְ

וּמִנֵּינִי דְעָנִים אֶקְרוּן מְרַכֵּב. הָדָא הוּא דְכָתִיב,
(ישעיה יט) הִנֵּה יְי' רֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא
מִצְרַיִם. וְדָא מִמְּנֵה דְמִצְרַיִם, וּמִיָּד דְחָזוּ (מִמְּנֵה)
דְאֶלְהָא דִּי הוּא אֱלֹהָא מִמְּנֵה דְלַהוֹן, חָזוּ לִיה
כְּסוּסִיָּא, תַּחַת מְרַכְבָּתִיהָ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
מִיָּד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵי, וּלְבַב מִצְרַיִם
יָמַס, נָעוּ מֵאֲמוּנָה דְלַהוֹן, וּלְבַב דְלַהוֹן נָמַס
כְּדוֹנֵג, מַהֲהִיא אֲמוּנָה, וְאוֹמְרִי, וְכִי עַד כְּעַן
אֲמוּנָה מִמְּנֵה דִילָן כְּסוּסִיָּא, הָוָה נָע לְבַהוֹן
מֵאֲמוּנָה דְלַהוֹן, וְנָמַס כְּדוֹנֵג. וּמִנֵּינִי דִימַס
לְשׁוֹן נָמַס כְּדוֹנֵג אִיהוּ כְּמָה דְאֵתְ אֶמַר, (תהלים
כב) הִיָּה לְבִי כְּדוֹנֵג נָמַס בְּתוֹךְ מַעִי.

וְכֵרִי פֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְּשֵׁה וְגו'. (שמות יג) פְּקוּדָא
(לְהִבִּיא קֶרְבָּן וְכו') פְּקוּדָא דָּא לְפָדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר,
וְלַעֲרוֹף פֶּטֶר חֲמוֹר, אִם לֹא יִפְדֶּה לִיה. הָדָא
הוּא דְכָתִיב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעֲרַפְתּוּ. וְרִזָּא דָּא
יִצֵּר הָרַע, יְכוֹל לְאַחְזָרָא בְּתִיבְתָא, (ס"א) וּלְבַתֵּר יִצֵּר
(הַטּוֹב וְכו') וּלְבַתֵּר לְאַחְזָרָא יִצֵּר הַטּוֹב, כְּמָה
דְאִוְקְמוּהָ, אִם זָכָה עֲזָר, אִם לֹא זָכָה כִּנְגָדוֹ.
בְּגִין דְאֵינּוֹן דִּיּוֹקְנָא, חַד דְשֵׁה, וְחַד דְחֲמוֹר,
וְאִי זָכָה לְאַחְזָרָא בְּתִיבְתָא, אֵף עַל גַּב דְאִיהוּ
חֲמוֹר עִם הָאֲרֶץ, תִּפְדֶּה מִן גְּלוּתָא בְּשֵׁה,
דְאִיהוּ (יְרִמְיָהוּ) שֵׁה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִי לֹא הָדָר
בְּתִיבְתָא, וְעֲרַפְתּוּ, שְׁוִי לִיה עִם קִשָּׁה קָדָל,
דְעִתִּידִין לְאַתְמַחָא מִן סֶפֶר חַיִּים, דְעֲלִיָּהוּ
אֶתְמַר, (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחִנּוּ
מִסְּפָרֵי.

וְהִיָּה לְאוֹת עַל יְדֻכָּה וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ
וְגו'. (שמות יג) פְּקוּדָא דָּא, פְּקוּדָא דְאֶקְרִי
בְּגוֹוָנָא אַחְרָא, דִּלְא אֶקְרִי מִצְוָה, אֶלְא
קְדוּשָׁה, וְאֶלִּין אֵינּוֹן תְּפִילִין. תְּפִלָּה שֶׁל יָד,
וְתְפִלָּה שֶׁל רֵאשׁ. תְּקוּנָא פְּאָרָא שְׁפִירוֹ דְּגוֹוָנִין
עֶלְאִין. וְעַל דָּא אֶקְרוּן טוֹטְפוֹת, כְּמָה דְאֵתְ

אָמַר, (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.
 וּבְתוֹב (הושע יא) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ, יִשְׂרָאֵל
 זֹטָא. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא,
 שְׁפִירוּ דְגֻוּוֹנִין, עֵילָא וְתַתָּא. יוֹסֵף סְלִיק
 וְאַתְעֵטֵר בְּתַרְיִן גְּוּוֹנִין (ב"א דרגין) בְּקַדְמֵיתָא נַע"ר,
 וּבְסוּפָא צַדִּיק. כַּמָּה יָאן בֵּיה גְּוּוֹנִין לְמַחְזֵי,
 וְרָזָא דָא (בראשית ט) וַיְהִי יוֹסֵף יִפְה תֹאֵר וַיִּפְה
 מְרָאָה. שְׁפִירָא בְּתַרְיִן סְטַרְיִן, בְּתַרְיִן דְרַגִּין,
 בְּתַרְיִן גְּוּוֹנִין, עֵילָא וְתַתָּא.

בְּתוֹב (דברים ו) וְעֵשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב. הַיֵּשֶׁר: דָּא
 תְּפִלָּה שֶׁל יָד, לְאַמְשַׁכָּא (ס"א לַאֲמַכָּא) לִיה
 בְּתַפְלִין שֶׁל רֵאשׁ, לְאַתְיַחְדָּא כַחְדָּא. וְתַפְלָה
 שֶׁל יָד, אֶקְדִים לְשֶׁל רֵאשׁ. וְאַצְטְרִיךְ דְלֵא הוּי
 פְּרוּדָא בִּינֵיהוּ כָלֵל.

מֵאן דְּמַתְעַטְרָא בְּתַפְלִין, קָאִים בְּרָזָא דְגֻוּוֹנָא
 עֲלָאָה וְקָאִים בְּאֵינוֹן תְּרִין רְזִין דְקֵאמְרִין
 פְּיוֹסֵף, דְאַקְרִי נַעַר, וְאַקְרִי צַדִּיק, בְּרָזָא דְעֵבֵד
 נְאֻמָּן, בְּרָזָא דְבֵן יַחֲדָאִי. וְאַלִין אֵינוֹן תְּפִלָּה
 שֶׁל יָד, וְתַפְלָה שֶׁל רֵאשׁ, וְאֵינוֹן כָּלֵלָא חְדָּא
 בְּלֵא פְּרוּדָא.

אַרְבַּע פְּרֻשְׁיִין דְתַפְלִין בְּאַרְבַּעָה בְּתִים, בְּאֵינוֹן
 תַּפְלִין שֶׁל רֵאשׁ. וּכְמָה דְאֵינוֹן אַרְבַּעָה
 פְּרֻשְׁיִין בְּאֵינוֹן תַּפְלִין שֶׁל רֵאשׁ, אוֹף הָכִי
 כְּלָהוּ בְתַפְלִין שֶׁל יָד בְּבֵית אַחַד. דְּהָא בְתַפְלָה
 שֶׁל יָד, לִית לָהּ מַגְרָמָה פְּלוּם, אֲלֵא מַה
 דְּנִקְטָא מְלַעֲיָלָא. וְרָזָא דָא, (קֵהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים
 הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּמַגּוּ דְנִקְטָא לֹון מְלַעֲיָלָא,
 אֶקְרִי תַפְלָה, וְאַתְקַדְשַׁת בְּקַדוּשַׁתְהוֹן (וּכְלָא)
 אֶקְרִי קַדוּשָׁה. וְאַקְרִי תַפְלָה וּכְדִין אֶקְרִי
 מְלָכוּת, מְלָכוּת שְׁמַיִם שְׁלָמָה.

אַרְבַּעָה פְּרֻשְׁיִין, הָא אוֹקִימָנָא רְזָא דְלַהוֹן,
 בְּכַמָּה דּוּכְתִי. אֲבָל פְּרָשָׁה קַדְמָאָה,
 קַדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, דָּא אִיהוּ רְזָא (דף מ"ג ע"ב)

בְּתוֹב (דברים ו) וְעֵשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר
 וְהַטּוֹב. הַיֵּשֶׁר - זֶה תַּפְלָה שֶׁל יָד,
 לְהַמְשִׁיךְ (לְהַסְמִיךְ) אוֹתוֹ לְתַפְלִין
 שֶׁל רֵאשׁ לְהַתְיַחַד כְּאַחַד. וְתַפְלָה
 שֶׁל יָד מְקַדֵּים לְשֶׁל רֵאשׁ, וְצַרִּיךְ
 שְׁלֵא יִהְיֶה בְּהֵם פְּרוּד כָּלֵל.
 מִי שְׁמַתְעַטְר בְּתַפְלִין, עוֹמֵד בְּסוּד
 שֶׁל גְּוּוֹן עֲלִיּוֹן, וְעוֹמֵד בְּאוֹתָם שְׁנֵי
 סוּדוֹת שְׁאֵמְרָנוּ כְּמוֹ יוֹסֵף, שְׁנִקְרָא
 נַעַר וְנִקְרָא צַדִּיק, בְּסוּד שֶׁל עֵבֵד
 נְאֻמָּן, בְּסוּד שֶׁל בֵּן יַחֲדָאִי, וְאַלֵּה
 הֵם תַּפְלָה שֶׁל יָד וְתַפְלָה שֶׁל רֵאשׁ,
 וְהֵם כָּלֵל אַחַד בְּלֵי פְּרוּד.
 אַרְבַּע פְּרֻשְׁיּוֹת שֶׁל תַּפְלִין
 בְּאַרְבַּעָה בְּתִים בְּאוֹתָן תַּפְלִין שֶׁל
 רֵאשׁ, וּכְמוֹ שֶׁהֵם אַרְבַּע פְּרֻשְׁיּוֹת
 בְּאוֹתָן תַּפְלִין שֶׁל רֵאשׁ, אֵף כֵּן
 כָּלֵן בְּתַפְלִין שֶׁל יָד בְּבֵית אַחַד,
 שְׁהָרִי בְתַפְלָה שֶׁל יָד אֵין לָהּ
 מַעְצָמָה פְּלוּם, אֲלֵא מַה שְׁאוּחֻזָּת
 מְלַמְעֵלָה, וְסוּד זֶה - (קֵהֶלֶת א) כָּל
 הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּמַתּוּף
 שְׁאוּחֻזָּת אוֹתָם מְלַמְעֵלָה נִקְרָאת
 תַּפְלָה, וּמַתְקַדְשַׁת בְּקַדְשָׁתָם (וּהַכֵּל)
 נִקְרָאת קַדְשָׁה, וְנִקְרָאת תַּפְלָה,
 וְאַזְ נִקְרָאת מְלָכוּת, מְלָכוּת שְׁמַיִם
 שְׁלָמָה.

הַפְּתִים בְּסוּד הָאוֹר הַעֲלִיּוֹן שְׂיוּצָא
מֵאֵין.

וְכָרְ אֹתָן אַרְבַּע גְּרָמִזוּ כָּאן. קִדְשׁ
- זֶה קִדְשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה. סוּד הַחֲכֵמָה
הַעֲלִיּוֹנָה, שְׁמֵשׁם הַפֶּל מִתְקַדֵּשׁ
בְּסוּד הַגְּנִיזָה הַעֲלִיּוֹנָה שְׁנִקְרָאת
קִדְשׁ. לִי - זֶה בֵּינָה, סוּד הָעוֹלָם
הַעֲלִיּוֹן, הַהֵיכָל הַפְּנִימִי. וְסוּד זֶה,
(וַיִּקְרָא כֹה) בִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים. (בַּמְדַּבֵּר ג') כִּי
לִי כָּל בְּכוֹר. (שְׁמוֹת יט) וְהֵייתֶם לִי סִגְלָהוּ כִּ"ל -
סוּד הַחֲסֵד, בְּכָל מְקוֹם, בֵּינָן לְמַעְלָה
בֵּינָן לְמַטָּה. בְּכוֹר - זֶה בֶּן בְּכוֹר,
שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל,
וּבֶן בְּכוֹר זֶה פּוֹלֵל כָּל הַצְּדָדִים וְכָל
הַגְּנִינִים, וְלִכְּנֵן הַפְּתוּב פּוֹלֵל אֶת כָּל
הָאֲרַבַּע בְּסוּד הַחֲכֵמָה הַעֲלִיּוֹנָה.
אֲבָל זֶה בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, לְדַעַת שֶׁהַפֶּל
כְּלוּל בְּזֶה. אֲבָל בְּדֶרֶךְ פֶּרֶט כָּל אֶחָד
לְבַדּוֹ, זֹהוּ פְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה
הַפּוֹלֵלֶת כָּל שְׂאָר הַפְּרָשִׁיּוֹת.

פְּרָשָׁה שְׁנִיָּה - וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵךְ וּגו'.
זֶה בֵּינָה. שְׁהָרִי בְּפִרְשָׁה הַזֹּוּ הִיא
יִצְיָאת מִצְרַיִם, שְׁהֵייתָה מִצַּד שֶׁל
יִבְבֵּל. וְלִכְּנֵן הִרְאֵשִׁית שְׁלָה וְהִי"ה,
שְׁהָרִי דְבָר זֶה הוּא בִּיּוֹבֵל, וְלִכְּנֵן
שְׁמָה וְהִי"ה (הַוָּה), שְׁאִין וְהִיָּה אֵלָא
בְּמְקוֹם זֶה, שֶׁהוּא עֲתִיד לְהַמְשִׁיךְ
לְמַטָּה וְלְהָאִיר מְנוֹרוֹת וְלְהַמְצִיא
בְּדֶרֶגָה תַּחְתּוֹנָה, (וְהָיָה) כְּמִי שְׁאוֹמֵר עַל
הַמְלִיךְ שֶׁהוּא קָיָם (שִׁיחֵיהָ). עֲתִיד לְהַמְשִׁיךְ לְמַטָּה
וְלְהָאִיר מְנוֹרוֹת) וְהַכֵּל בְּסוּד אֶחָד.
וּמִשׁוּם שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ טְמִיר, לֹא
נִקְרָא כְּגִלּוּי בְּשֵׁם זֶה, אֵלָא נִמְסָר
לְחֲכָמִים לְדַעַת, וְעַל זֶה נִרְשַׁם בְּשֵׁם
הַקְּדוֹשׁ בְּדֶבֶר הַזֶּה.

פְּרָשָׁה שְׁלִישִׁית - שְׁמַע. זֶהוּ סוּד
הַיְמִין, שְׁנִקְרָא חֲסֵד עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא
מֵיחַד אֶת הַיְחֻד שֶׁל הַפֶּל לְאַרְבַּעָה
צְדָדִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַדֵּר
בּוֹ אֶת סִדּוֹר כָּל הָעוֹלָם, וְזֶהוּ
שְׁמֵתִפְשֵׁט לְכָל הַצְּדָדִים, אֲפֵלוּ
בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים. בְּזֶה

עֲלָאָה, דְּכָלִיל כָּל אַרְבַּעָה בְּתִים, בְּרָזָא
דְּנִהִירוֹ עֲלָאָה, דְּנִפְקָא מֵאֵין.

וְכָרְ אֵינּוֹן אַרְבַּעָה אֲתֵרְמִיזוּ הַכָּא, קִדְשׁ: דָּא
קְדוּשָׁה עֲלָאָה. רָזָא דְחֲכֵמָתָא עֲלָאָה,
דְּמִתְמָן כְּלָא אֲתֵתְקֵדֵשׁ, בְּרָזָא דְגְנִיזוֹ עֲלָאָה,
דְּאֲתֵקְרִי קִדְשׁ. לִי: דָּא בֵּינָה, רָזָא דְעֲלָמָא
עֲלָאָה, הֵיכְלָא פְּנִימָאָה. (וְרוּא דָּא) (וַיִּקְרָא כ"ה) כִּי לִי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים (בַּמְדַּבֵּר ג') כִּי לִי כָּל בְּכוֹר (שְׁמוֹת י"ט) וְהֵייתֶם לִי סִגְלָהוּ
כ"ל: רָזָא דְחֲסֵד, בְּכָל דְּיוֹכְתָא, בֵּינָן לְעֵילָא
בֵּינָן לְתַתָּא. בְּכוֹר: דָּא בֶּן בְּכוֹר, דְּכִתִּיב, (שְׁמוֹת
ד) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָאִי בֶּן בְּכוֹר, פְּלִיל כָּל
סְטָרִין, וְכָל גְּוֹוִינִין. וּבְגִין כֵּן, קָרָא כְּלִיל
כְּלָהוּ אַרְבַּע, בְּרָזָא דְחֲכֵמָתָא עֲלָאָה. אֲבָל דָּא
בְּאוּרַח כְּלָל, לְמַנְדַּע דְּכָלֵל כְּלִיל בְּהָאִי, אֲבָל
בְּאוּרַח פֶּרֶט, כָּל חַד בְּלַחוּדוֹי, דָּא אִיהוּ
פְּרָשְׁתָא קְדָמָאָה, דְּכָלִיל כָּל שְׂאָר פְּרָשִׁיין.

פְּרָשָׁה תְּנִינָא, וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵךְ וּגו', דָּא בֵּינָה,
דְּהָא בְּפְרָשְׁתָא דָּא, אִיהִי יִצְיָאת
מִצְרַיִם, דְּהָוָה מְסַטְרָא דְּיוֹבְלָא. וְעַל דָּא
שִׁירוּתָא דִּילָהּ וְהִי"ה, דְּהָא מְלָה דָּא אִיהִי
בְּיוֹבְלָא. וּבְגִין כֵּן שְׁמָא דִּילָהּ וְהִי"ה, דְּלִית
וְהִיָּה (נ"א הַוָּה) אֵלָא בְּאַתֵּר דָּא, דְּאִיהוּ זְמִין
לְאַתְמִשְׁכָּא לְתַתָּא, וְלֹאֲנַהֲרָא בּוּצִינִין,
וְלֹאֲשַׁתְּפַחָא בְּדֶרֶגָא תַּתָּאָה, (נ"א וְהָיָה) כְּמִין דְּאִמְרַע עַל
מְלַכָּא דְּאִיהִי תַוּי (נ"א דִּתְהוּ) זְמִין לְאַתְמִשְׁכָּא לְתַתָּא וְלֹאֲנַהֲרָא בּוּצִינִין)
וְכָלֵל בְּרָזָא חָדָא. וּבְגִין דְּאִיהוּ בְּאוּרַח טְמִיר,
לֹא אִקְרִי בְּאַתְגְּלִיָּיא בְּשְׁמָא דָּא, אֵלָא אֲתֵמְסָר
לְחֲפִימִין לְמַנְדַּע. וְעַל דָּא אֲתֵרְשִׁים בְּשְׁמָא
קְדִישָׁא, בְּמְלָה דָּא.

פְּרָשָׁה תְּלִיתָאָה, שְׁמַע, דָּא אִיהוּ רָזָא
דִּימִינָא, דְּאִקְרִי חֲסֵד עֲלָאָה. דְּאִיהוּ
קָא מְיִיחַד יְחֻדָּא דְּכָלֵל לְאַרְבַּעָה סְטָרִין,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַדֵּר בֵּיהּ, סִדּוּרָא דְּכָל עֲלָמָא, וְדָא אִיהוּ דְּקָא

הקדוש ברוך הוא ברא את העולם, כשהתעטף הקדוש ברוך הוא בעטוף של זהר, וזה שמיחד את היחוד, ומשום כך שמע סמוך לוהי"ה.

היחוד של כל יום הוא יחוד לדעת ולשים את הרצון. היחוד הזה הרי אמרנו בכמה מקומות, יחוד של כל יום הוא היחוד שבפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה'. הרי כלם אחד, ולכן נקרא אחד. הרי הם שלשה שמות, איך הם אחד? ואף על גב שקוראים אחד, איך הם אחד?

א"ל בחזיון רוח הקדש נודע, והם במראה של עין סתומה, לדעת ששלשה אלה אחד. וזהו סוד של קול שנשמע, קול הוא אחד, והוא שלשה גונים, אש רוח ומים, וכלם אחד בסוד של הקול. ויאינם אלא אחד אף פאן - ה' אלהינו ה' הם אחד. שלשה גונים, והם אחד.

וזהו הקול שעשה האדם ביחוד, ולשים את רצונו ביחוד של הכל, מאין סוף עד סוף הכל, בקול הזה שעושה בשלש אלה שהם אחד. וזהו היחוד של כל יום שהתגלה בסוד של רוח הקדש.

ובמה גונים של יחוד התעוררו, וכלם אמת. מי שעושה זה עושה, ומי שעושה זה עושה. אבל היחוד הזה שאנו מעוררים מלמטה בסוד של קול שהוא אחד, זהו ברור הדבר, זה בכלל, ואחר כך פרט, כמו שאמרנו.

פרשה רביעית הוא סוד הדין הקשה - השמרו לכם. אלה הן תפלין של ראש, ותפלין של זרוע כמו זה בבית אחד, והרי התעוררו בהם, וכלם סוד אחד. קשר התפלין של ראש הוא דל"ת, ועל זה כתוב (שמות לב) וראית את אחרי. ולכן הוא

מתפשט בכל סטריין, אפילו גו תהומי תתאי. ברא קדשא בריה הוא ברא עלמא, פד אתעטף קדשא בריה הוא בעטופא דזהרא, ודא דקא מייחד יחודא, ובגין פה, שמע סמיה לוהי"ה.

יחודא דכל יומא, איהו, יחודא למנדע ולשוואה רעותא. יחודא דא הא אמרן בכמה דוכתי, יחודא דכל יומא, איהו יחודא דקרא, (דברים ו) שמע ישראל יי' אלהינו יי' הא כלהו חד, ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמיהן אינון, היך אינון חד, ואף על גב דקרינן אחד, היך אינון חד.

א"ל, בחזיונא דרוח קדשא אתיידע, ואינון בחיזו דעינא סתימא, למנדע דתלתא אלין אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע, קול איהו חד, ואיהו תלתא גוונין, אשא ורוחא ומיא, וכלהו חד, ברזא דקול. (ולאו אינון אלא חד) אוף הכא: יי' אלהינו יי' אינון חד. תלתא גוונין, ואינון חד.

ודא איהו קול דעביד בר נש ביחודא, ולשוואה רעותיה ביחודא דכלא, מאין סוף עד סופא דכלא, בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחודא דכל יומא, דאתגלי ברזא דרוח קדשא.

ובמה גוונין דיחודא אתערו, וכלהו קשוט. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחודא דקא אנן מתערי מתתא, ברזא דקול דאיהו חד, דא הוא בריא דמלה, האי בכללא, לבתר פרט, פדקאמרן.

פרשה רביעאה, הוא רזא דדינא קשיא, (דברים כ) השמרו לכם. אלין אינון תפלין דרישא. ותפלין דזרועא, פגוונא דא בחד ביתא, והא אתערנא בהו, וכלהו רזא חדא. קשרא דתפלין דרישא, איהו דל"ת, ועל דא

לְאַחֹר, וְשֵׁם נִקְשָׁר הַכֹּל בְּקִשְׁר
אָחַד.

וְהוּא, כְּשִׁמְנִיחָה תְּפַלֵּין אֵלּוּ שֶׁל
זְרוּעַ לְהַתְקַשֵּׁר, (שֶׁקֶשֶׁר) אַחֵר, סוּד
הַבְּרִית הַקְדוּשׁ, סוּד זֶה כְּמוֹ
שֶׁהַתְּעוֹרֵר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְהַכֹּל
סוּד אָחַד. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל
שִׁינְדָעִים סוּד זֶה, וְצָרִיף אָדָם
לְהַנִּיחֵם כֹּל יוֹם לְהִיּוֹת בְּדִיוֹקָן
עֲלִיּוֹן, וְעֲלִיו כְּתוּב וְרָאוּ כֹל עֲמִי
הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךְ וְיִרְאוּ
מִמֶּךָ. (ע"ב רעיא מהימנא) בְּרוּךְ ה'
לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרֻשַׁת בְּשִׁלַח

וַיְהִי בְּשִׁלַח פְּרַעְיָה אֶת הָעָם וְלֹא
נָחַם אֱלֹהִים דְּרֹךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים
וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (חֲבֻקָק ב)
תְּפִלָּה לְחֻבְקוּק הַנְּבִיא עַל
שְׁגִינּוֹת. פְּסוּק זֶה קִשְׂתָּה, וַיֵּשׁ
לְהַסְתַּפֵּל בּוֹ מֵה שׁוֹנֵה תְּפִלָּה
לְחֻבְקוּק הַנְּבִיא יוֹתֵר מִכֹּל שְׂאֵר
נְבִיאֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא כְּתוּב בָּהֶם
תְּפִלָּה לִישְׁעָה הַנְּבִיא, אוֹ
לִירְמְיָה, אוֹ לִיחֻזְקָאֵל, אוֹ לְהוֹשַׁע,
אוֹ לְשְׂאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם?

אֲרָא כִּף שְׁנִינּוּ, אֲלִישַׁע זָכָה
בְּעוֹלָם הַזֶּה מֵה שֶׁלֹּא זָכָה נְבִיא
אַחֵר, פְּרֻט לְמִשְׁה. וְעַם כֹּל זֶה לֹא רָצָה
לְהַטְרִיחַ אֶת רַבּוֹנוֹ בֵּא רָאָה מֵה כְּתוּב,
(מַלְכִים-בד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֲלִישַׁע
אֶל שׁוֹנֵם וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה. מֵה
זֶה אִשָּׁה גְדוּלָה? אֵלֶּא גְדוּלָה
בְּמַעֲשֵׂיהָ, שְׁכָל בְּנֵי (הַדּוֹר) הַבֵּית
מִשְׁתַּבְּחִים בָּהּ, וְהִיא עֵקֶר הַבֵּית.
וּמִשׁוֹם שְׁפַעְלָה לֹא הָיָה מְצוּי
בַּבֵּית לְהִיּוֹת עֵקֶר, לֹא נִזְכָּר הוּא,
אֵלֶּא הִיא.

וְעוֹד, וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה - גְדוּלָה
עַל כֹּל שְׂאֵר נְשׁוֹת הָעוֹלָם. שְׁהַרִי
שְׂאֵר נְשׁוֹת הָעוֹלָם, כְּשִׁרְאוֹת
אוֹרַח בְּבֵית, מְצַטְעָרוֹת בּוֹ
וְדוֹחֲקוֹת אוֹתוֹ, וְכֹל שְׁפֵן לְהוֹצִיא
עֲלָיו מִמוֹן, וְהִיא שְׁמַחָה בְּאוֹרַח
וְלְהוֹצִיא עֲלָיו מִמוֹן, כֹּל שְׁפֵן בֵּינוֹן

כְּתִיב, (שְׁמוֹת לג) וַרְאִיתָ אֶת אַחֲזָרִי. וְעַל דָּא אִיהוּ
לְאַחֲזָרָא, וְתַמָּן אַתְקַשֵּׁר כֹּלָא בְּקִשְׁרָא חֲדָא.

וְאִיהוּ, כַּד מְנַחֵת אֵלִין תְּפַלֵּין דְּדְרוּעָא
לְאַתְקַשְׁרָא, (ס"א אֵית קִשְׁרָא) אַחֲרָא, רְזָא
דְּבְרִית קְדִישָׁא, רְזָא דָא, כְּמָה דְּאַתְעָר בְּכַמָּה
דּוּכְתֵי, וְכֹלָא רְזָא חֲדָא. וְכַפְאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל
דִּידְעִין רְזָא דָא, וְאַצְטְרִיף בְּר נָש לְאַנְחָא לּוֹן
כֹּל יוֹמָא, לְמַהוּי בְּדִיוֹקְנָא עֲלָאָה, וְעֲלִיָּה
כְּתִיב, (דְּבָרִים כח) וְרָאוּ כֹל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יי'
נִקְרָא עֲלֵיךְ וְיִרְאוּ מִמֶּךָ. (ע"ב רעיא מהימנא)
בִּילָאוּ"א. (דף מ"ד ע"א)

פְּרֻשַׁת בְּשִׁלַח

וַיְהִי בְּשִׁלַח פְּרַעְיָה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים
דְּרֹךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן
פְּתַח, (חֲבֻקָק ג) תְּפִלָּה לְחֻבְקוּק הַנְּבִיא עַל
שְׁגִינּוֹת. הַאי קְרָא קִשְׂתָּא, וְאֵית לְאַסְתַּפְּלָא
בֵּיהּ, מְאִי שְׁנָא תְּפִלָּה לְחֻבְקוּק הַנְּבִיא, יִתִּיר
מִכֹּל שְׂאֵר נְבִיאֵי עֲלֵמָא, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ תְּפִלָּה
לִישְׁעָה הַנְּבִיא, אוֹ לִירְמְיָה, אוֹ לִיחֻזְקָאֵל, אוֹ
לְהוֹשַׁע, אוֹ לְשְׂאֵר נְבִיאֵי עֲלֵמָא.

אֲרָא הָכִי תְּנִינָן, אֲלִישַׁע זָכָה בְּהַאי עֲלֵמָא מֵה
דְּלֹא זָכָה נְבִיאָה אַחֲרָא, בְּר מִמִּשְׁה. (וְעַם
כֹּל דָּא לֹא בְּעָא לְאַמְרָתָא לְמַרְיָה) תָּא חֲזִי, מְאִי כְּתִיב, (מַלְכִים
בד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֲלִישַׁע אֶל שׁוֹנֵם וְשֵׁם
אִשָּׁה גְדוּלָה. מְאִי אִשָּׁה גְדוּלָה. אֵלֶּא גְדוּלָה
בְּעוֹבְדָהָא, דְּכָל בְּנֵי (ס"א דָּרָא) בֵּיתָא, מִשְׁתַּבְּחִין
בָּהּ, וְהִיא עֵקֶר דְּבֵיתָא, וּבְגִין דְּבַעְלָה לֹא הָוָה
שְׂכִיחַ בְּבֵיתָא, לְמַהוּי עֵקֶרָא, לֹא הָוָה אֲדָבָר
הוּא, אֵלֶּא הִיא.

וְתוֹ, וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה: גְדוּלָה עַל כֹּל שְׂאֵר
נְשֵׁי עֲלֵמָא, דְּהֵא שְׂאֵר נְשֵׁי עֲלֵמָא, כַּד
חֲמָאן אוֹשְׁפִיזָא בְּבֵיתָא, מְצַטְעָרֵן בֵּיהּ, וְדַחֲקוֹן
בֵּיהּ כֹּל שְׁפֵן לְאַפְקָא עֲלֵיהּ מִמוֹנָא, וְהִיא חֲדַת

שְׂרָאֲתָה אֶת אֱלִישֶׁע, שְׂמַחָה בּוֹ מְאֹד. וְעַל כֵּן הִשְׁבַּח שֶׁל הַכֹּל הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, שֶׁהָרִי הָאוֹרֶחַ שֶׁל הַבַּיִת הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, וְלִכְּנֹכַר כְּתוּב וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה, גְּדוּלָה עַל שְׂאֵר הַנְּשִׁים. וְתֹאמַר אֵל אִישָׁה הֲנֵה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא. בְּמָה יִדְעָה? אֵלָּא הָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים, שֶׁסְּדִין לְכֹן שְׂמָה לּוֹ בְּמִטָּתוֹ, וְלֹא רָאֲתָה בּוֹ קָרִי מְעוּלָם, וְלֹא עֶבֶר זָכוּב עַל שְׁלַחָנוֹ.

הַדְּבָרִים הַלְלוּ קְשִׁים. אִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא רָאֲתָה בּוֹ קָרִי, הָרִי רַבִּים הֵם בְּגוֹי אָדָם כְּאֵלֶּה בְּעוֹלָם. מָה הַשְּׁנִי כָּאֵן? וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא עֶבֶר זָכוּב עַל שְׁלַחָנוֹ, לְמָה כְּתוּב הֲנֵה נָא יִדְעָתִי? וְכִי הִיא יִדְעָה וְלֹא אַחֲרָ? וְהָרִי כָּל אֵלּוֹ שְׂרָאוּהוּ אוֹכֵל בְּשְׁלַחָנוֹ הֵיוּ יוֹדְעִים!

אֲרָא יִפָּה אֲמָרָה, אֲבָל הֲנֵה נָא יִדְעָתִי - הִיא יִדְעָה וְלֹא אַחֲרָ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא תִּקְנָה אֶת מִטָּתוֹ בְּשִׁעָה שֶׁשֹּׁכֵב בְּלִילָה וּבְשִׁעָה שֶׁקָּם בְּבֹקֶר. וְזֶה שְׂאֵמְרוֹ שֶׁסְּדִין לְכֹן שְׂמָה לּוֹ בְּמִטָּתוֹ, כִּף הִיָּה, וּבְזֶה הִיא יִדְעָה. שֶׁדָּרָךְ הַעוֹלָם, כִּינּוֹן שְׂעוּמָד אָדָם מִמִּטָּתוֹ, מַעֲלָה הַסְּדִין שִׁישׁ בּוֹ רִיחַ מְגוּל. וְזֶה, בְּשִׁעָה שֶׁלְקַחָה אוֹתוֹ סְדִין מִמִּטָּתוֹ, הִיָּה מַעֲלָה רִיחוֹת כְּרִיחוֹת גֵּן עֵדֶן. אֲמָרָה, אֵלּוּלִי שֶׁקָדוֹשׁ הוּא וּקְדוּשַׁת אֲדוֹנוֹ עָלָיו, לֹא הִיָּה מַעֲלָה כְּזֶה רִיחַ קָדוֹשׁ. מִשּׁוּם כִּף צָרִיף לְפָרֵשׁ מִן הַבַּיִת, כִּי לֹא נִזְהַר אָדָם כָּל כִּף בְּבַיִת. אֲבָל אֲמָרָה, נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קִטְנָה וְנִשִּׂים לּוֹ שֵׁם מִטָּה וְשְׁלַחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה. אַרְבָּעָה אֵלֶּה לְמָה? אֵלָּא מִשּׁוּם שֶׁהֵם תִּקוּן שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאת עֲלִית קִיר,

בֵּיה בְּאוֹשְׁפִיזָא, וְלֹא־פָקָא עָלֶיהָ מְמוֹנָא, כָּל שָׁכֵן כִּינּוֹן דְּחִמַּת לִיָּה לְאֱלִישֶׁע חֲדַת בֵּיה לְחֻדָּא. וְעַל דָּא, שְׁבַחָא דְכָלָא דְאַתְתָּא הִיא, דְּהָא אוֹשְׁפִיזָא דְבֵיתָא דְאַתְתָּא הִיא. וּבְגִין כִּף וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה, גְּדוּלָה עַל שְׂאֵר נְשִׁין. וְתֹאמַר אֵל אִישָׁה הֲנֵה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, בְּמָה יִדְעָה. אֵלָּא הִיא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיא, דְּשׁוֹשִׁיפָא חוֹרָא זְרִיקַת לִיָּה בְּעַרְסִיָּה. וְלֹא חִמַּת בֵּיה קָרִי מְעוּלָם, וְלֹא אַעֲבַר זָכוּבָא בְּפִתּוּרִיָּה.

הֲנִי מִלִּי קְשִׁיין, אִי תִימָא דְלָא חִמַּת בֵּיה קָרִי, הָא סְגִיאִין אִינוּן בְּגוֹי נְשָׂא הָכִי בְּעֵלְמָא, מָה שְׁנוּיָא הָכָא. וְאִי תִימָא דְלָא עֶבֶר זָכוּבָא בְּפִתּוּרִיָּה. אֲמָאִי כְּתִיב, הֲנֵה נָא יִדְעָתִי, וְכִי הִיא יִדְעָת, וְלֹא אַחֲרָ, וְהָא כָּל אִינוּן דְּחִמּוֹ לִיָּה אֲכִיל בְּפִתּוּרִיָּה הוּוּ יִדְעִי.

אֲרָא שְׁפִיר קְאֲמַרְת, אֲבָל הֲנֵה נָא יִדְעָתִי, הִיא יִדְעָה, וְלֹא אַחֲרָ, בְּגִין דְּהִיא מְתַקְנַת עַרְסִיָּה, בְּשִׁעָתָא דְשָׁכִיב בְּלִילָא, וּבְשִׁעָתָא דְקָאִים בְּצַפְרָא. וְהִיא דְקָאֲמַרִי דְשׁוֹשִׁיפָא חוֹרָא זְרִיקַת לִיָּה בְּעַרְסִיָּה, הָכִי הוּוּ, וּבָהּ יִדְעָה, דְּאַרְחָא דְעֵלְמָא, כִּינּוֹן דְקָאִים בְּרִשׁוֹ מְעַרְסִיָּה, סְלִיק שׁוֹשִׁיפָא דְנָאִים בָּהּ, רִיחָא מְנוּוֹלָא. וְהִיא, בְּשִׁעָתָא דְסִלְקַת הִיא שׁוֹשִׁיפָא מְעַרְסִיָּה, הוּוּ סְלִיק רִיחִין, כְּרִיחִין דְגִנְתָּא דְעֵדֶן. אֲמָרָה אִי לָאוּ דְקָדִישָׁא הוּא, וּקְדוּשָׁה דְמָרִיָּה עָלֶיהָ, לֹא סְלִיק רִיחָא קָדִישָׁא הָכִי.

בְּגִינֵי כִּף, בְּעִי לְאַתְפְּרָשָׁא מִן בֵּיתָא, דְלָא אֲזִדְהַר בְּרִשׁוֹ כָּל כִּף בְּבֵיתָא. אֲבָל אֲמַרְת, (מלכים ב ד) נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קִטְנָה וְנִשִּׂים לּוֹ שֵׁם מִטָּה וְשְׁלַחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה, אַרְבַּע אֵלִין לְמָה. אֵלָּא בְּגִין דְאִינוּן תִּקוּנָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְאַתְקִרִיאַת

אַרְבַּע אֵלִין לְמָה. אֵלָּא בְּגִין דְאִינוּן תִּקוּנָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְאַתְקִרִיאַת

עליית קיר, והכי אתקריא, כמה דכתיב, (ישעיה לח) ויטב חזקיה פניו אל הקיר.

מטה ושלחן וכסא ומנורה, לאו אינון פתיקון דשמושא, דהא כסא קא בעי בקדמיתא, ולבתר שלחן, לבתר מנורה, לבתר מטה, אמאי אקדימת מטה. בגין דהיא חביבה עליה יתיר מפלא, ואקדים בר נש מה דחביב עליה. ויהי היום ויבוא שמה. (מלכים ב' ד') ויהי היום, מאן הוא יומא דא. אלא כמה דאוקמוה. ותא חזי. ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה הוה, דאתפקדו ביה עקרות דעלמא, ואתפקדן ביה בני עלמא. קרא לשונמית ואמר, (מלכים ב' ד) הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. בגיני כף, אצטריכנא לעיינא יומא דא בדיני דעלמא, דקודשא בריה הוא דאין ביומא דא (דף מ"ד ע"ב) לעלמא, ובגין דאתפרשנא בלחוד באתר דא, אצטריכנא לאסתפלא ברגיזו דעלמא.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. (מלכים ב' ד) וכי מלה דא למה אצטריכא לגבי אתתא, דלא נפקת ולא אזלת ולא עאלת בהיכלא דמלפא. אלא, יומא דא הוה גרים, דכל בני עלמא יתבין (נ"א ברייתא) בדינא, ובההוא יומא אקרי קדשא בריה הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אי את אצטריך לך לגבי מלפא עלאה, על עובדין די בידך.

ותאמר בתוך עמי אנכי ישבת. מאי קאמרת. אלא בשעתא (נ"א בזמנא) דדינא תליא בעלמא, לא יתפרש בר נש בלחודוי, ולא יתרשים לעילא, ולא ישתמודעון ביה בלחודוי, דהא בזמנא (אחרא) דדינא תליא בעלמא, אינון דאשתמודעון ורשימין

וכך נקראת, כמו שכתוב ויטב חזקיה פניו אל הקיר.

מטה ושלחן וכסא ומנורה, הם אינם כמו תקון השמוש, שהרי צריך בתחלה כסא, ואחר כך שלחן, אחר כך מנורה, אחר כך מטה. למה הקדימה מטה? משום שהיא חביבה עליו יותר מהכל, ומקדים אדם מה שחביב עליו. ויהי היום ויבא שמה. ויהי היום, איזהו יום זה? אלא כמו שבארנו. ובא ראה, אותו יום, יום טוב של ראש השנה הנה, שבו נפקדו עקרות העולם ונפקדים בו בני העולם, קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. משום כף הצטערתי לעין היום הנה בדיני העולם, שהקדוש ברוך הוא דן ביום הנה את העולם. ומשום שנופרדתי לבד במקום זה, הצטרכתי להסתפל ברגזו של העולם.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא, וכי דבר זה לשם מה האשה צריכה, שהרי אינה יוצאת ולא הולכת ולא נכנסת להיכל המלך? אלא יום זה היה גורם, שכל בני העולם יושבים (עומדים) בדין, ובאותו יום נקרא הקדוש ברוך הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אם את צריכה בשבילך אצל המלך העליון על המעשים שבנדיך? והאמר בתוך עמי אנכי ישבת.

מה אמרה? אלא בשעה (בזמן) שהדין תלוי בעולם, שלא יפרד אדם לבדו, ולא יהיה רשום למעלה ולא יפירו אותו לבדו, שהרי בזמן (אחר) שהדין תלוי בעולם, אותם שרשומים ונודעים לבדם - אף על גב שהם צדיקים, הם נתפסים בראשונה. ועל כף לא צריך לאדם להפרד מן העם

לעולם, שפכל זמן רחמי הקדוש ברוך הוא על העם כלם כאחד. וזאת צריך האדם לפרש מן העם לעולם ולכן אמרה בתוך עמי אנכי ישבת, ולא רוצה להפרד מהם, כמו שעשיתי עד היום הזה.

ויאמר גיחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר לה אלישע, הרי ודאי שהשעה עומדת, שהרי היום גורם. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חבכת בן. ומה האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. אחר כך מת. מה הטעם מת? אלא משום שנתן לה ולא לבעלה. ונקשר ממקום של נקבה. ומי שמתקשר בנקבה, המות מזמן לפניו. מנין לנו שלה הוא נתן? שפתיב את חבכת בן. בא ראה, באברהם פתיב (בראשית יח) שוב אשוב אליך, ולא אליה. אליך ודאי, כך נקשר, ולא בנקבה. מי שבא מצד הנקבה, המות מקדים לרגליו. ותעל ותשכבהו על מטת איש האלהים, משום ששם ראתה קדשה עליונה מהכל.

ואמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מפאן שהיא עקר הבית, ולא עוד, אלא שהיא הלכה אחריו, ולא בעלה. ויגש גיחזי להדפה, הרי פרושה. ויאמר איש האלהים הרפה לה. מה שונה כאן שאמר איש האלהים, וכשהיה בעיר אלישע? אלא כאן ודאי איש האלהים, שפאן (הוא) מקומו ולא בעיר, ולא בשעה שהיו בני הנביאים לפניו. ור' העלים ממני וגו', כמו שנאמר

בלחודייהו, אף על גב דזכאין אינון, אינון אתפסן בקדמיתא. ועל דא, לא לבעי ליה לאיניש, לאתפרשא מבין עמא לעלם, דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על עמא בלהו כחד. (ולא לבעי ליה לאיניש לאתפרשא מן עמא לעלם) ובגיני כף אמרה, בתוך עמי אנכי ישבת, ולא בעינא לאתפרשא מנייהו, כמה דעבדנא עד יומא דין.

ויאמר גיחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר לה אלישע. הא ודאי שעתא קיימא, דהא יומא גרים. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובכת בן. ומה האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. לבתר מית. מאי טעמא מית. אלא בגין דאתייהב לה, ולא לבעלה. ומאתר דנוקבא אתקשר, ומאן דאתקשר בנוקבא, מותא אזדמנת קמיה. מנא לן דלה אתייהב, דכתיב את חובכת בן.

הא חזי, באברהם פתיב (בראשית יח) שוב אשוב אליך, ולא אליה, אליך ודאי, כך אתקשר, ולא בנוקבא. מאן דאתי מסטרא דנוקבא, מותא אקדים לרגליו. ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים, בגין דתמן חמת קדושה עלאה מפלא.

ויאמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מפאן, דהיא עקרא דביתא, ולא עוד אלא דאיהי אזלת אבתריה, ולא בעלה. ויגש גיחזי להדפה הא אוקמוה.

ויאמר איש האלהים הרפה לה. מאי שנא הכא דאמר איש האלהים, וכד הוה

במתא אלישע. אלא הכא ודאי איש האלהים, דהכא (ס"א הוא) חזא דוכתיה, ולא במתא, ולא בשעתא דהו בני נביאי קמיה.

וי' העלים ממני וגו', כמה דאת אמר (בראשית יט) וי' המטיר על סדום ועל

שם יט) וְהָ הַמְטִיר עַל סֹדֶם וְעַל
עַמְרָה, זֶה בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה. וְלֹא
הַגִּיד לִי, מָה הַטַּעַם לֹא יָדַע
אֱלִישֶׁעַ? אֲלֹא אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּמָה אֲנִי אֶהְרַג אֶת זֶה? אִם
אָמַר לוֹ - לֹא יָמוּת, כִּי הַמִּתְנַהֵג
שָׁלוּ הֵי. וְדַאי שֵׁישׁ לוֹ לְמוֹת,
שֶׁהָרִי נֶאֱמַר, שֶׁכָּתוּב אֵת חֲבֻקַת
בֶּן, וּמִמָּקוֹם הַנִּקְבָּה גּוֹרֵם מוֹת,
וְלָכֵן לֹא אָמַר לוֹ.

וַיֹּאמֶר לְגִיחִזִּי חֲגוּר מִתְנַיֵךְ וְקַח
מִשְׁעֲנַתִּי בְיָדְךָ וְלֶךְ. וְהָרִי פָּרְשֵׁהָ
שֶׁהַסִּתְּלָק הֵנֵס מִמֶּנּוּ. חֵי ה' וְחֵי
נִפְשֶׁךָ אִם אֶעֱזָבְךָ, לְמָה? כִּי־
שֶׁגִיחִזִּי הָיָה הוֹלֵךְ. אֲלֹא שֶׁהִיא
יָדְעָה אֵת דְּרָכֵי אוֹתוֹ גִּיחִזִּי הִרְשָׁע,
שֶׁאִינוּ כְּדַאי שִׁמְצָא נֶס עַל יָדוֹ.
וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו
וְגו', לְמָה? אֲלֹא שֶׁאֱלִישֶׁעַ הִשְׁגִּיחַ
וְיָדַע שֶׁמִּקוֹם (שְׁחָאֵשָׁה הוּא) זֶה הוּא
שְׁגוֹר, שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ כֶּתֶב. וַיֵּשֶׁם פִּי
עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו, לְקִשֵׁר
אוֹתוֹ לְמִקוֹם אַחֵר עֲלִיזוֹן, הַמִּקוֹם
שֶׁנִּמְצְאִים בּוֹ חַיִּים.

וְרֹא יָכִיל לְעַקֵּר אוֹתוֹ מִמִּקוֹם
שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ בַּתְּחִלָּה, אֲלֹא עוֹרֵר
רוּחַ אַחַת מִלְּמַעְלָה, וְנִקְשַׁר
בְּמִקוֹם זֶה וְהִשִּׁיב לוֹ אֵת נִפְשׁוֹ,
שֶׁאִם לֹא כֵּן, לֹא הָיָה עוֹמֵד
לְעוֹלָמִים. וַיִּזְוֶר הַנְּעַר עַד שֶׁבַע
פְּעָמִים, וְלֹא עָלָה יוֹתֵר, כִּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שְׁבַעִים
שָׁנָה.

זֶה הוּא חֲבֻקוֹק הַנְּבִיא, כִּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר אֵת חֲבֻקַת בֶּן. אִם כֵּן,
הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת חֲבֻק, לְמָה
פְּעָמִים - חֲבֻקוֹק? אֲלֹא אֶחָד שֶׁל
אִמּוֹ, וְאֶחָד שֶׁל אֱלִישֶׁעַ שֶׁהִתְחַבֵּק
עִמּוֹ. דְּבַר אַחֵר, שְׁנֵי חֲבֻקִים הָיוּ
בוֹ, בֵּין לְצַד זֶה בֵּין לְצַד זֶה. חֲבֻק
אֶחָד, אוֹתוֹ מִקוֹם שֶׁהָיָה תְלוּי בּוֹ
בַּתְּחִלָּה. חֲבֻר אַחֵר, שֶׁהָעֵלָה

עַמּוּרָה, דָּא בֵּי דִינָא דְלִתְתָא. וְלֹא הַגִּיד לִי,
מֵאִי טַעַמָא לֹא יָדַע אֱלִישֶׁעַ. אֲלֹא אָמַר קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וּמָה אֲנָא קָטִיל לְהָאִי, אִי אִימָא
לִי, לֹא יָמוּת, דְּהָא נְבֻזְבָּזָא דִּילֵיהּ הוּא.
וְדַאי אִית לֵיהּ לְמִימָת, דְּהָא אֲתַמַּר, דְּכַתִּיב
אֵת חוֹבְקַת בֶּן, וּמֵאַתֵּר דְּנוֹקְבָא גְרִים מוֹתָא,
וּבְגִינֵי כַף לֹא אָמַר לֵיהּ.

וַיֹּאמֶר לְגִיחִזִּי חֲגוּר מִתְנַיֵךְ וְקַח
מִשְׁעֲנַתִּי
בְיָדְךָ וְלֶךְ. וְהָא אוֹקְמוּהָ וְאִסְתְּלַק
נִיסָא מִנִּיהּ. חֵי יְי' וְחֵי נִפְשֶׁךָ אִם אֶעֱזָבְךָ,
אִמָּאִי כִיּוֹן דְּגִיחִזִּי הוּהוּ אֲזִיל. אֲלֹא הִיא יָדַעַת
אֲרַחוּי דְּהוּא רִשָׁע דְּגִיחִזִּי, דְּלֹאוּ אִיהוּ כְּדַאי
דִּישְׁתַּכַּח נִיסָא עַל יָדוּי.

וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְגו'.
אִמָּאִי, אֲלֹא דִאֲשַׁבַּח אֱלִישֶׁעַ וְיָדַע
דְּאֲתָרָא (דִּאֲתָרָא הוּא) דָּא הוּא דְּגָרִים, דְּאֲתַקְשַׁר
בֵּיהּ הַשְׁתָּא. וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו,
לְקִשֵׁרָא לִי בְּאֲתָרָא אַחֵרָא עֲלָאָה, אֲתֵר דְּחִיזִין
אֲשֶׁתְּכַחוּ בֵּיהּ.

וְרֹא יָכִיל לְאֲעַקְרָא לֵיהּ מֵאַתֵּר דְּאֲתַקְשַׁר
בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, אֲלֹא אֲתַעַר רוּחָא חָדָא
מִלְּעִילָא, וְאֲתַקְשַׁר בְּהָאִי אֲתֵר, וְאֲתִיב לֵיהּ
נִפְשִׁיהּ. דָּאִי לֹאוּ הָכִי לֹא הוּהוּ קָאִים לְעֲלָמִין.
וַיִּזְוֶר הַנְּעַר עַד שֶׁבַע פְּעָמִים, וְלֹא סָלִיק
יֹתֵר, כִּמָּה דִּאֲתָ אָמַר (תְּהִלִּים ז') יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם
שְׁבַעִים שָׁנָה.

וְרֹא הוּא חֲבֻקוֹק נְבִיאָה, כִּמָּה דִּאֲתָ אָמַר
אֵת חוֹבְקַת בֶּן. אִי הָכִי חֲבֻק מִיבְעֵי
לֵיהּ, אִמָּאִי חֲבֻקוֹק תְּרִי. אֲלֹא, חַד (ד)
ח"ה ע"א) דִּאֲמִיָּה, וְחַד דְּאֱלִישֶׁעַ, דְּאֲתַחֲבַק
עִמִּיהּ. דְּבַר אַחֵר תְּרִי חֲבֻקִין הָווּ בֵּיהּ, כִּי
לְהָאִי סְטָרָא בֵּין לְהָאִי סְטָרָא. חֲבֻקָא חָדָא,
הָהוּא אֲתֵר דְּהוּהוּ תְלוּי בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא. חֲבֻקָא אַחֵרִינָא דְּסָלִיק לֵיהּ

הָהוּא אֲתֵר דְּהוּהוּ תְלוּי בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא. חֲבֻקָא אַחֵרִינָא דְּסָלִיק לֵיהּ

אותו לדרגות יותר עליונות, ולכן
חֲבֻקִיק-שָׁנִים.

תַּפְלָה לְחֲבֻקִיק הַנְּבִיא (חֲבֻקִיק ג) -
איזו תפלה? אלא זהו מקום
שְׁהִיָּה קָשׁוּר בּוֹ בַתְּחִלָּה, וְזֶהוּ
תַּפְלָה שֶׁל יָד. עַל שְׁגִינּוֹת - שְׂאוֹתוֹ
יוֹם שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ, הֵיוּ תַלְוִיִּים
שְׁגִינּוֹת הַעוֹלָם לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וּגְבוּרָה הִיְתָה שׁוֹלֵטָה,
וְלִכֵּן נִקְשְׁרָה בּוֹ תַּפְלָה זוֹ (ב"ו

התפלה).

דָּבָר אַחֵר תַּפְלָה לְחֲבֻקִיק הַנְּבִיא
- תַּפְלָה לְחֲבֻקִיק, מִשׁוּם חֲבֻקִיק
שֶׁהוּא עֹשֶׂה בְּשִׁבְלוֹ. ה' שְׁמַעֲתִי
שְׁמַעֲךָ יִרְאֵתִי וְגו', בֹּא רֵאֵה,
כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרֶת עָלָיו רוּחַ נְבוּאָה עַל
מְקוֹם זֶה שֶׁהוּא תַּפְלָה, הִיָּה בֹּא
וְהִיָּה פּוֹחַד וּמְדַעְעֵז. מִשָּׁל
אוֹמְרִים, מִי שֶׁנִּשְׁפָּךְ מִכָּלֵב, מְקוּלוֹ
הוּא מְדַעְעֵז.

ה' פִּעֲלֶךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיִּיהוּ, מִי
זֶה פִּעֲלֶךָ? אֵלֹא עָלָיו אָמַר, שֶׁהוּא
פִּעַל שָׁלוֹ. בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיִּיהוּ, תָּן
לוֹ חַיִּים לִפְעֲלֶךָ זֶה בְּקֶרֶב שָׁנִים
עָלְיוֹנוֹת. דָּבָר אַחֵר חַיִּיהוּ - שְׁלֹא
יָמוּת כְּמוֹ שֶׁבַתְּחִלָּה.

עַל שְׁגִינּוֹת, מֵה זֶה עַל שְׁגִינּוֹת?
עַל שְׁגִיאוֹת הִיָּה צָרִיף (לְכַתֵּב), כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ט) שְׁגִיאוֹת מִי יִבִּין.
אֵלֹא (וְהַכֵּל הוּא. אֲבָל) שְׁגִינּוֹת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם ז) שְׁגִיּוֹן לְדוֹד. מִיָּנִי
תִּשְׁבַּחוֹת הֵיוּ לִפְנֵי הַנְּבִיאִים
לְהַשְׁרֹת עֲלֵיהֶם רוּחַ נְבוּאָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א-ט) וּפְגַעַתְּ חֶבֶל
נְבִיאִים יִרְדִּים מֵהַכְּמָה וְלִפְנֵיהֶם
נִבֵּל וְתָף וְגו', וְכַתוּב וְעַתָּה קָחוּ
לִי מִנְּגִן וְגו'. וְכֵן שֶׁפֶן חֲבֻקִיק
שֶׁהֻצְטַרַּף לוֹ יוֹתֵר מִכָּלֵם, לְנַחַת
הַרוּחַ, וּלְבָשָׂם אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם,
לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ נְבוּאָה. וְכֵן
כְּמוֹ כֶּף כָּל הַנְּבִיאִים, פָּרַט לְמִשָּׁה
שְׁעָלָה עַל כָּל שְׂאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם.
אֲשֶׁרֵי חָלְקוּ!

לְדַרְגֵּין עֲלָאִין יִתִּיר, וּבְגִין כֶּף חֲבֻקִיק תִּירִי.
תַּפְלָה לְחֲבֻקִיק הַנְּבִיא, מָאִי תַּפְלָה.
אֵלֹא דָא הוּא אַתָּר, דְּהוּה קָשִׁיר בֵּיה
בְּקַדְמִיתָא, וְדָא הוּא תַּפְלָה שֶׁל יָד. עַל
שְׁגִינּוֹת. דְּהוּהוּ יוֹמָא דְאַתְקָשַׁר בֵּיה,
שְׁגִינּוֹת דְּעֲלָמָא הוּוּ תַלְוִיִּין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא, וּגְבוּרָה הוּהוּ שְׁלִיט, וְעַל דָּא אַתְקָשַׁר בֵּיה
הוּא תַּפְלָה. (נ"א בְּהַאי תַּפְלָה)

דָּבָר אַחֵר תַּפְלָה לְחֲבֻקִיק הַנְּבִיא, תַּפְלָה
לְחֲבֻקִיק: בְּגִין חֲבֻקִיק, דְּאִיהוּ עֶבֶד
בְּגִינִיה. יי' שְׁמַעֲתִי שְׁמַעֲךָ יִרְאֵתִי וְגו', תָּא
חַזִּי, כִּד הוּהוּ אַתְעַר עָלֵיהּ רוּחָא דְנְבוּאָה עַל
אַתָּר דָּא דְהוּא תַּפְלָה, הוּהוּ אֲתִי וְהוּהוּ דְחִיל
וּמְדַעְעֵז. מִתְלָא אֲמַרִי, מָאן דְנִשְׁיף מִכָּלְפָא,
מְקַלִּיה אֲזַדְעֵז.

יי' פִּעֲלֶךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיִּיהוּ, מָאן פִּעֲלֶךָ. אֵלֹא,
עָלֵיהּ קָאָמַר, דְּאִיהוּ פִּעַל דִּילֵיהּ. בְּקֶרֶב
שָׁנִים חַיִּיהוּ. הָב לֵיה חַיִּין לְהַאי פִּעֲלֶךָ, בְּקֶרֶב
שָׁנִין עֲלָאִין. דָּבָר אַחֵר, חַיִּיהוּ דְלֹא יָמוּת כִּד
בְּקַדְמִיתָא.

עַל שְׁגִינּוֹת, מָאִי עַל שְׁגִינּוֹת, עַל שְׁגִיאוֹת
מִיבְעֵי לֵיהּ. כְּמָה דְאַתְ אָמַר (תְּהִלִּים ט)
שְׁגִיאוֹת מִי יִבִּין. אֵלֹא (כָּלֵא הוּא אֲבָל) שְׁגִינּוֹת,
כְּמָה דְאַתְ אָמַר (תְּהִלִּים ז) שְׁגִיּוֹן לְדוֹד. זִינִי
תִּשְׁבַּחוּן הוּוּ קָמִייהוּ דְנְבִיאֵי, לְמִישְׁרֵי עֲלִיִּיהוּ
רוּחַ נְבוּאָה, כְּמָה דְאַתְ אָמַר (שְׁמוּאֵל א ט) וּפְגַעַתְּ
חֶבֶל נְבִיאִים יִרְדִּים מֵהַכְּמָה וְלִפְנֵיהֶם נִבֵּל וְתָף
וְגו', וְכַתִּיב (מְלָכִים ב ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְּגִן וְגו'.
וְכֵן שֶׁפֶן חֲבֻקִיק, דְּאַצְטְרִיף לֵיהּ יִתִּיר
מִכָּלְהוֹן, לְנִיחָא דְרוּחָא, וּלְבִסְמָא לְהוּהוּ
אַתָּר, לְאַמְשָׁכָא עָלֵיהּ רוּחַ נְבוּאָה. וְכֵן כָּלְהוּ
נְבִיאֵי כְּהַאי גְוֹנָא, בַּר מִמְּשָׁה דְסָלִיק עַל כָּל
שְׂאֵר נְבִיאֵי דְעֲלָמָא, זְכָאָה חוֹלְקִיהּ.

בא ראה, כְּשִׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, רוּחַם הִיָּתָה שְׁבוּרָה בְּתוֹכְכֶם, וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אוֹתָם תִּשְׁבְּחוֹת וְלֹא יִכּוּלִים לִשְׁמֹחַ. וּבְשַׁעֲרֵי שַׁקְלֵי הָאוּכְלוֹסִין וְהַמְרַפְבוֹת יִצְאוּ עִם הַשְּׂכִינָה, כָּלֵם הָרִימוּ שִׁירִים וְתִשְׁבְּחוֹת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת רוּחַם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת אוֹתָם תִּשְׁבְּחוֹת, וְעִמְדָה רוּחַם בְּתוֹכְכֶם שֶׁלֹּא פָּרְחוּ.

כְּשֶׁאֵדָם עוֹזֵב עֲבוּדָה, אִזּוֹ יוֹדֵעַ אֶת שְׁבוּרֵי הַעֲצָמוֹת וְשִׁבְרוֹן הָרוּחַ. כִּי יִשְׂרָאֵל, כְּשִׁיִצְאוּ מִמִּצְרַיִם, אִזּוֹ טַעְמוֹ טַעַם הַמּוֹת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָפָא אוֹתָם, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת יג) וְה' הִלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגו'. וְכָל הַדְּרָכִים הָיוּ מַעֲלוֹת רִיחוֹת שֶׁל רְפוּאָה, וְנִכְנָסִים לְגוֹפָם וּמִתְרַפְּאִים, וְקוֹל הַתִּשְׁבְּחוֹת שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים, הָיוּ שְׂמֵחִים וְנִחְמִים בְּרוּחָם.

וּפְרָעָה וְכָל אוֹתָם הָאוּכְלוֹסִים שֶׁלּוֹ הָיוּ הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם לְלוֹוֹת אוֹתָם עַד שִׁיִצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְכָל כָּל אוֹתָם גְּדוּלִים שְׂרִים הַמְּמַנִּים עֲלֵיהֶם וְעַל שְׂאֵר הָעַמִּים, לָוִו אֶת הַשְּׂכִינָה וְאֶת יִשְׂרָאֵל כָּלֵם, עַד שֶׁחָנּוּ בְּאִיתָם בַּקֶּצֶה הַמְּדַבֵּר. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְיָהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְגו'. כִּי קָרוֹב הוּא, כִּי קָרוֹב הוּא, אוֹתָהּ שְׁבוּעָה שְׁנֹשְׁבַע אַבְימֶלֶךְ לְאֹבוֹת עַל אוֹתוֹ טוֹב שֶׁעָשׂוּ הַפְּלִשְׁתִּים לְאֹבוֹת, שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית כ) בְּחֹסֶד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם הָאֶרֶץ אֲשֶׁר גִּרְתָּה בָּהּ.

וְיָהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם. מֵהַ כְּתוּב לְמַעַל? וְיָקָם פְּרָעָה לְלִילָה הוּא וְכָל עֲבָדָיו. בֹּא רֵא, הַנִּקְמָה הַעֲלִינָה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, שֶׁלֹּשָׁה סוּגֵי מוֹת הָיוּ: אֶחָד שֶׁעָשׂוּ הַבְּכוֹרִים בְּמִצְרַיִם, שֶׁהִרְגוּ כָּל אוֹתָם שְׁנֵי בְּרוּךְ הוּא

תָּא חֲזִי, כִּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, רוּחֵיהוֹן הָיָה תְּבִיר בְּגוּוֹיָיְהוּ, וְהָיוּ שְׁמֵעִין אֵינּוֹן תִּשְׁבְּחוֹן, וְלֹא יִכְלִין לְמַחְדִּי, וּבְשַׁעֲרֵי דְכָלְהוּ אוּכְלוֹסִין וְרִתִּיכִין נִפְקוּ בְּשִׁכְנֵינָתָא, כָּלְהוּ אָרִימוּ תִשְׁבְּחוֹן וְשִׁירִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, וְהָיוּ שְׁמֵעִין אֵינּוֹן תִּשְׁבְּחוֹן, וְקָאִים רוּחֵיהוֹן בְּגוּוֹיָיְהוּ דְלֹא פָּרְחוּן.

כִּד נָשׁ כִּד אִיהוּ שְׂבִיק פּוֹלְחָנָא, כְּדִין יָדַע תְּבִירוֹ דִּגְרָמוֹי, תְּבִירוֹ דְרוּחֵיהּ. כִּי יִשְׂרָאֵל, כִּד נִפְקוּ מִמִּצְרַיִם, כְּדִין טַעֲמֵי טַעְמָא דְמוֹתָא, וְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסִּי לוֹן, דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת יג) וַיֵּי' הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגו'. וְכָל אוֹרְחִין, הָיוּ סִלְקִין רִיחִין דְאַסְוֹתָא, וְעָאִין לְגוֹפֵיָיְהוּ וְאַתְסִיין, וְקַל תִּשְׁבְּחוֹן דְהָיוּ שְׁמֵעִין, הָיוּ חֲדָאן וְנִיחִין בְּרוּחֵיהוֹן.

וּפְרָעָה וְכָל אֵינּוֹן אוּכְלוֹסִין דִּילֵיהּ, הָיוּ אֲזִלִּי בְּתִרְיָיְהוּ, לְאוֹזְפָא לוֹן, עַד דְנִפְקוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְכֵן כָּל אֵינּוֹן רְבִרְבִין דְמִמְנָן עֲלֵיהוֹן, וְעַל שְׂאֵר עַמִּין, אוֹזִיפוּ לָהּ לְשִׁכְנֵינָתָא וְלִישְׂרָאֵל כָּלְהוּ, עַד דְשָׂארוּ בְּאִיתָם בַּקֶּצֶה הַמְּדַבֵּר, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, וְיָהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְגו'. כִּי קָרוֹב הוּא, כִּי קָרוֹב הוּא, הוּא אוֹמָאָה דְאוּמֵי אַבְימֶלֶךְ לְאַבְהֶן, עַל הוּא טִיבוֹ דְעַבְדוֹ פְּלִשְׁתִּים לְאַבְהֶן, דְכְּתִיב (בְּרַאשִׁית כ) בְּחֹסֶד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם הָאֶרֶץ אֲשֶׁר גִּרְתָּה בָּהּ.

וְיָהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם, מֵהַ כְּתִיב לְעִילָא, וְיָקָם פְּרָעָה לְלִילָה הוּא וְכָל עֲבָדָיו. תָּא חֲזִי, נוֹקְמָא עֲלָאָה דְעַבְד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם. תִּלְת מוֹתָנֵי הָיוּ. חַד, דְעַבְדוֹ בּוֹכְרִין בְּמִצְרַיִם, דְקָטִילוּ כָּל אֵינּוֹן דְאַשְׁכְּחוּ. וְחַד, הָיוּ: אֶחָד שֶׁעָשׂוּ הַבְּכוֹרִים בְּמִצְרַיִם, שֶׁהִרְגוּ כָּל אוֹתָם שְׁנֵי בְּרוּךְ הוּא

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. וְאֶחָד כְּשֵׁרָאָה פָּרְעָה אֶת הַמּוֹת כִּבִּיתוּ בְּבָנוּי וּבַעֲבָדָיו, קָם וּזְרָז אֶת עַצְמוֹ, וְהִרְג שָׂרִים וּמוֹשְׁלִים וְכָל מִי שֶׁיַּעֲזֹ לֹו לְסָרֵב לַעֲם, עַד שֶׁהַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא קָם בְּלַיְלָה מִמָּוֶשׁ, כְּמוֹ (שְׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּחֲצוֹת) שֶׁהַלַּיְלָה הִרְג בְּכוֹרוֹת וַעֲשָׂה נִקְמוֹת, כִּף קָם פָּרְעָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִרְג וַעֲשָׂה נִקְמוֹת בְּשָׂרָיו וּמוֹשְׁלָיו וְאֶמְרָכָלוֹ וּבְכָל אוֹתָם גְּדוּלִים. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פָּרְעָה לַיְלָה וּלְלַחַמ מִמָּוֶשׁ, שֶׁקָּם לְהִרְג וּלְהַשְׁמִיד.

דֶּרֶךְ הַכֶּלֶב, כְּשֶׁמִּפְּסִים אוֹתוֹ בְּאֶבֶן, הוּא בָּא וְנוֹשֵׁף אֶת חֲבֵרוֹ. כִּף פָּרְעָה, אַחַר הוּא הָיָה הוֹלֵךְ בְּשׂוֹקִים, וְהָיָה מְכַרְיוֹ וְאוֹמֵר: קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אַתֶּם הִרְגַתֶּם לְכָל בְּנֵי הָעִיר, אַתֶּם הִרְגַתֶּם הַשָּׂרִים וְהַמּוֹשְׁלִים וְכָל בְּנֵי בֵּיתִי. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה. כִּי־נִוֶן שְׁבִידְכֶם הָיָה הַפֶּל - וּבִרְכַתֶּם גַּם אֹתִי, שֶׁלֹא תִהְיֶה אֹתִי. אַחַר כִּף הוּא בַּעֲצָמוֹ לִוְה אוֹתָם וְהוֹצִיא אוֹתָם מִהָאֶרֶץ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וַיְהִי כִּשְׁלַח פָּרְעָה אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמַּדְבָּר יָם סוּף, לְתַקַּן דֶּרֶךְ לְמִקְוָמָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מֵה שׁוֹנָה כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁכַתּוֹב (שֵׁם ה) שֶׁלַח אֶת עַמִּי, (שֵׁם ט) כִּי אִם מֵאֵן אֲתָה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שֵׁם ד) בְּנֵי בְּכָרִי יִשְׂרָאֵל, וּבְאֹתוֹ זְמַן לֹא הָיוּ מְהוּלִים וְלֹא נִקְשְׁרוּ בּו כְּרָאוּי, וְכֹאן, שֶׁהָיוּ מְהוּלִים וַעֲשׂוּ פֶסַח וּנְקִשְׁרוּ בּו, קָרָא לָהֶם אֶת הָעָם? אֲלֵא מִשׁוּם עֲרַב רַב שֶׁנִּדְּבָקוּ בָהֶם וְהִתְעַרְבוּ עִמָּהֶם, קָרָא לָהֶם אֶת הָעָם סֵתָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם אג)

דִּקְטַל קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא בְּפִלְגוֹת לַיְלָא. וְחַד, פֶּד חָמָא פָּרְעָה מוֹתְנָא בְּבֵיתִיהָ בְּבָנוּי וּבַעֲבָדָיו, קָם וּזְרָז גְּרַמְיָה, וְקִטִּיל אֶפְרַיִן וְסֹרְכִין, וְכָל דְּאִמְלִיכוּ לִיה לְסָרְבָא בַּעֲמָא עַד דְּאוּרִייתָא אֶסְהִידַת עָלֶיהָ דְּאִיהוּ קָם בְּלַיְלָא מִמָּוֶשׁ. כְּמָה (דִּקְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּפִלְגוֹת) דְּלַיְלָא קִטִּיל בּוֹכְרִין וְעַבִּיד נוֹקְמִין, הִכִּי קָם פָּרְעָה בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם, וְקִטִּיל וְעַבִּיד נוֹקְמִין בְּסֹרְכוּי, וְאֶפְרַכוּי, וְאֶמְרָפְלוּי, וּבְכָל אֵינוֹן רַבְרַבִּין (ד) מ"ה ע"ב) הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פָּרְעָה לַיְלָה (לַיְלָה מִמָּוֶשׁ), דְּקָם לְקִטְלָא וּלְשִׁיפָּאָה.

אוּרְחוּי דְּכַלְפָּא, פֶּד מַחֲזִין לִיה בְּאַבְנָא, אִיהוּ אֲתִי וְנִשְׁיף לְחַבְרִיָּה, כִּף פָּרְעָה, לְבַתֵּר אִיהוּ הָוָה אֲזִיל בְּשׂוֹקִי, וְהָוָה מְכַרְיוֹ וְאָמַר, קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אַתּוֹן קִטְלַתּוֹן לְכָל בְּנֵי מִתָּא, אַתּוֹן קִטְלַתּוֹן סֹרְכִי וְאֶפְרַכִּי וְכָל בְּנֵי בֵּיתִי, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה. כִּי־נִוֶן דְּבִידְכוֹן הָוָה כְּלָא, וּבִרְכַתֶּם גַּם אוֹתִי, דְּלֹא תִקְטְלוּן לִי. לְבַתֵּר אִיהוּ בְּגְרַמְיָה אוּזִיף לוֹן, וְאַפִּיק לוֹן מֵאֶרְעָא, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב וַיְהִי כִּשְׁלַח אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמַּדְבָּר יָם סוּף. (שְׁמוֹת יג) לְתַקַּנָּא אֶרְחָא לְאַתְרִיָּה. ר' יְהוּדָה אָמַר, מָאִי שְׁנָא כִּד הָוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת ה) שֶׁלַח אֶת עַמִּי, (שְׁמוֹת ט) כִּי אִם מֵאֵן אֲתָה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְּכָוְרִי יִשְׂרָאֵל, וּבַהֲהוּא זְמַנָּא לֹא הָוּוּ גְזִירִין, וְלֹא אֲתַקְשְׁרוּ בֵּיה פְדָקָא יֹאוֹת. וְהָכָא דְהוּוּ גְזִירִין, וְעַבְדוּ פֶסַחָא, וְאַתְקִשְׁרוּ בֵּיה, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם.

אֲלֵא בְּגִין הָהוּא עֲרַב רַב, דְּאַתְדְּבָקוּ בְּהוּ, וְאַתְעַרְבוּ בְּהַדְרִיָּהוּ, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם סֵתָם. כְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (שְׁמוֹת לב)

(שְׁמוֹת לב)

ויגוף יי' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם פי בשש משה. וכן בלהו.

ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם פי בשש משה. וכן בלם.

רבי יצחק ור' יהודה הוו אזלי מאושא ללוד, והיה עמהון יוסי טייעא, בקטירא דגמלי עטופירא בכתפיהו. עד דהוו אזלי, אשפח ההוא יוסי טייעא אנתו חדא דשאר עמין, דקטירא בירוקי חקלא, אשתמיט מנייהו ואתקיף בה, ואתא עלה. תוהו ר' יצחק ור' יהודה, אמרו ניתוב מארחא דא, דהא קדשא ברין הוא בעא לאחזאה לן, דלא נתחבר בהדיה. תבו מארחא, בדקו בתריה, ואשפחו דבריה דבת אל נכר הוה, ואבוה פסיל זרעא הוה. אמרו, ברין רחמנא דשזיב לן.

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים מאושא ללוד, והיה עמם יוסי הסוחר עם גמלים קשורים ומשאות על כתפיהם. עד שהיו הולכים, מצא יוסי הסוחר אשה אחת משאר העמים שלקטה ירקות בשדה. נשמט מהם והחזיק בה וכא עליה. תמהו רבי יצחק ורבי יהודה. אמרו, נשוב מהדרך הזו, שהרי הקדוש ברוך הוא רצה להראות לנו שלא נתחבר עמו. שבו מהדרך, בדקו אחריי, ומצאו שהיה בן של בת אל נכר, ואביו זרע פסול היה. אמרו: ברוך הרחמן שהצילנו.

פתח ר' יצחק ואמר (תהלים לו) אל תתחר במרעים. מאן אינון מרעים, דלא כתיב חטאים, או רשעים. אלא מרעים, דאבאישין לגרמייהו, ולהני דמתחברן בהדייהו. ר' יהודה אמר, מרעים: ארחיק גרמך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כחדא, דלא יבאישו לך עובדוי, ותתפס בחטאוי.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים לו) אל תתחר במרעים. מי הם המרעים, שלא כתיב חטאים או רשעים? אלא מרעים, שמרעים לעצמם ולאותם שמתחברים עמם. רבי יהודה אמר, מרעים - הרחק עצמך ממרעים, שלא תהיו רעים וחברים כאחד, שלא ירעו לך מעשיו ותתפס בחטאיו.

תא חזי, אי לא הוו אינון ערב רב דאתחברו בהון בישראל, לא אתעביד ההוא עובדא, ולא מיתו מישראל, כל אינון דמיתו, ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים. ותא חזי, ההוא עובדא, וההוא חובה ממש, גרים גלותהון דישראל.

בא ראה, אלולי היו אותם ערב רב שהתחברו עם ישראל, לא נעשה היה אותו מעשה, ולא מתו מישראל כל אותם שמתו, ולא גרם לישראל מה שגרם. ובא ראה, אותו מעשה ואותו חטא ממש גרם לגלות ישראל.

דתנינן, בעא קדשא ברין הוא, דישתפחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי, ולמעבד לון חירין מפלא, חירין ממותא, ולמהוי חירין מן שעבודא דשאר עמין, כמה דאת אמר, (שמות לב) חרות על הלוהות, אל תקרי חרות, אלא חירות.

ששנינו, רצה הקדוש ברוך הוא שימצאו ישראל באותה שעה כמו מלאכים עליונים ולעשות אותם חורין מהפל, בני חרות ממות, ולהיות בני חורין משעבוד של שאר העמים, כמו שגאמר (שמות לב) חרות על הלחת. אל תקרי חרות אלא חרות.

בין שנעשה אותו מעשה - גרמו הכל. גרמו מות, גרמו שעבוד מלכיות, גרמו שנשברו אותם לוחות ראשונים, גרמו שמתו מישראל כמה אלפים מהם. וכל זה משום ההתחברות של אותם ערב רב שהתחברו בהם.

אך פאן בגללם לא נקראו בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם. ואם תאמר, וחמשים עלו בני ישראל? כשהיו עולים ממצרים ולא התחברו עמם אותם ערב רב, קרא להם בני ישראל. פיון שהתחברו עמם, שפתיב וגם ערב רב עלה עמם, קרא להם העם.

רבי יוסי הקשה ואמר, כתוב פי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אם כן, כל יום היו רואים את אותו ערב רב? אמר רבי יהודה, ערב רב כתוב, ולא מצרים, שהרי כמה שאר עמים היו דרים במצרים, ולא עוד, אלא שכלם נמולו, וכיון שנמולו, יותר לא נקראו מצרים.

ועל פי משה קבלו אותם, והינו מה שאמר הכתוב לך רד פי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתוב. וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים - אחד מחמשה היו. ורבי יוסי אומר, חמשה מישראל, ואחד מהם. רבי יהודה אומר, וחמשים - אחד מחמשים.

אמר רבי שמעון, משום שאותו יובל העלה אותם ממצרים, משום כן וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, ואם לא - לא עלו, ולכן התעכבו חמשים יום לקבל תורה. וימאתו מקום יוצאת תורה ונתנה, ועל זה וחמשים חסר, שבגלל זה עלו בני ישראל מארץ מצרים.

בין דאתעביד ההוא עובדא, גרימו כלא. גרימו מותא, גרימו שעבוד מלכוון, גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי, גרימו דמיתו מישראל, כמה אלפין מנייהו. וכל דא, בגין אתחברותא דאינון ערב רב, דאתחברו בהו.

אוף הכא, בגיניהון, לא אתקרון בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם. ואי תימא וחמושים עלו בני ישראל. פד הו סלקין ממצרים, ולא אתחברו בהדיהו אינון ערב רב, קרי לון בני ישראל, פיון דאתחברו בהדיהו, דכתיב וגם ערב רב עלה אתם, קרי לון העם.

רבי יוסי אקשי ואמר, כתיב פי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אי הכי, כל יומא הו חמאן לההוא ערב רב. אמר רבי יהודה, ערב רב כתיב, ולא מצרים, דהא כמה שאר עמין הו דיירי במצרים. ולא עוד אלא דכלהו אתגזרו, וכיון דאתגזרו, לא אקרון מצראי.

ועל פומא דמשה קבילו לון. והיינו מה (דף מ"ו ע"א) דאמר הכתוב, (שמות לב) לך רד פי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתיב. וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, חד מחמשה הו. ור' יוסי אומר חמשה מישראל, וחד מנייהו. רבי יהודה אומר, וחמשים: אחד מחמשים.

אמר רבי שמעון, בגין דההוא יובלא סליק לון ממצרים, בגין כן וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. ואי לאו, לא סליקו, ועל דא אתעכבו חמשין יומין לקבלא אורייתא. ומההוא אתר נפקת אורייתא, ואתיהיבת, ועל דא וחמשים חסר. דבגין דא עלו בני ישראל מארץ מצרים.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף וַגּוֹ'.
לְמַה הֶעֱלָה עֲצָמוֹתָיו? אֵלֶּא
מִשּׁוּם שֶׁהָיָה רֹאשׁ לְרֵדֶת לְגִלוֹת,
וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שֶׁהוּא סִימָנָא
הַגָּאֻלָּה הָיָה לוֹ, וְהַשְּׂבִיעַ אֶת
יִשְׂרָאֵל עַל זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כִּי
הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

אֲשֶׁרֵי חִלְקוּ שֵׁל מֹשֶׁה, שִׁישְׁרָאֵל
הָיוּ עוֹסְקִים לְבַקֵּשׁ מִמּוֹן מִן
הַמְּצָרִים, וּמֹשֶׁה הָיָה עֹסוּק
בְּשִׁבּוּעַת יוֹסֵף. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים
שֶׁהָאֲרוֹן הָיָה בְּנִילוּס, וְהֶעֱלָה
אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. וְעוֹד אָמַר
מֹשֶׁה: יוֹסֵף, הִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּת
יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר: עֲלֵה שׁוּר. וְעֲלֵה.
וַיֵּשׁ שְׂאוֹמְרִים שֶׁהָיָה בֵּין מַלְכֵי
מְצָרַיִם, וּמִשֵּׁם הֶעֱלָה (אוֹתוֹ). וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים, כְּדֵי שְׁלֹא יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ
עֲבוּדָה זָרָה שְׁמוֹ אוֹתוֹ בְּנִילוּס,
וְשָׂרַח בַּת אֲשֶׁר הָרְאֵתָה לְמֹשֶׁה.
וְהוּא הִלְךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. רַבִּי יוֹסֵי
פָּתַח, (תְּהִלִּים כב) לְמַנְצַחַת עַל אֵילַת
הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר לְדוֹד. כְּמָה חֲבִיבָה
הַתּוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שְׁכַל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֶהוּב
הוּא לְמַעַלָּה וְאֶהוּב הוּא לְמַטָּה,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַשֵּׁב
לְדַבְּרֵיו, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.
וּבַתּוֹרָה צָרִיף לְעֵסֶק בְּיוֹם
וּבְלִילָה, שֶׁכְּתוּב (יהושע א) וְהָיִיתָ
בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְכַתּוּב (ירמיה לג)
אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וַגּוֹ'.
מִילָא בְּיוֹם, אֲבָל לְמַה בְּלִילָה?
כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְצוּיֵי אֵל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
שְׁלָם. כְּמוֹ שְׂאִין יוֹם בְּלֵי לִילָה,
וְאֵינוֹ שְׁלָם אֵלֶּא זֶה עִם זֶה, כִּף
צָרִיף בַּתּוֹרָה לְהִמָּצֵא עִם הָאָדָם
יוֹם וְלַיְלָה, לְהִיוֹת שְׁלֵמוֹת לְאָדָם
יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהָרִי נִאָּמַר שֶׁעָקַר הַלִּילָה מִחֲצוֹת
וְאֵילָף, וְאָף עַל גֵּב שֶׁמְחַצֵּית
הִרְאִשׁוֹנָה בְּכֻלָּל הַלִּילָה הִיא, אֲבָל

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף וַגּוֹ'. (שמות יג) אֲמַאי
סָלִיק גְּרַמּוּי. אֵלֶּא, בְּגִין דְּהָוָה רִישָׁא
לְנַחֲתָא לְגִלוּתָא. וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא דְאִיהוּ סִימָנָא
דְּגִאוּלָּה הָוָה לִיהּ וְאוּמִי לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל עַל דָּא,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב כִּי הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וְהָא אֲתָמַר.

זְבָאָה חוֹלְקָא דְמֹשֶׁה, דִּישְׂרָאֵל הָוּוּ עֲסָקִי
לְמִשְׂאֵל מְמוּנָא מִמְּצָרָאֵי, וּמֹשֶׁה הָוָה
עֲסִיק בְּאוּמָאָה דִּיוֹסֵף. וְאִית דְּאֲמַרִי אֲרוּנָא
בְּנִילוּס הָוָה, וּבְשִׂמָא קְדִישָׁא סָלִיק לִיהּ, וְעוֹד
אָמַר מֹשֶׁה, יוֹסֵף, הִגִּיעַ זְמַן פּוּרְקָנָא דִּישְׂרָאֵל,
וְאָמַר עֲלֵה שׁוּר. וְסָלִיק. וְאִית דְּאֲמַרִי, בֵּין
מַלְכֵי מְצָרָאֵי הָוָה, וּמִתְּמָן סָלִיק (כ"א ל"ה). וְאִית
דְּאֲמַרִי, בְּגִין דְּלֹא יַעֲבֹדוּן לִיהּ עֲבוּדָה זָרָה,
שׁוּוּ בְּנִילוּס וְסָרַח בַּת אֲשֶׁר חִוִּיאַת לִיהּ לְמֹשֶׁה.
וַיְוִי הוֹלְךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. (שמות יג) רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח,
(תהלים כב) לְמַנְצַחַת עַל אֵילַת הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר
לְדוֹד. כְּמָה חֲבִיבָא אוּרִייתָא קְמִיהּ דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיף הוּא, דְּכָל מָאן דְּאֲשַׁתְּדֵל בְּאוּרִייתָא,
רְחִים הוּא לְעֵילָא, רְחִים הוּא לְתַתָּא, קְדִישָׁא
בְּרִיף הוּא אֲצִית לִיהּ לְמַלּוּלוּי, לֹא שְׂבִיק לִיהּ
בְּהָאֵי עֲלָמָא וְלֹא שְׂבִיק לִיהּ בְּעֲלָמָא דְאַתִּי.
וְאוּרִייתָא בְּעֵי לְמַלְעֵי בְּהּ בִּימָמָא וּבְלִילָא,
דְּכְּתִיב, (יהושע א) וְהָיִיתָ בּוֹ יוֹמָם
וְלַיְלָה. וְכַתּוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם
וְלַיְלָה וַגּוֹ'. תִּינַח בִּימָמָא, בְּלִילָא אֲמַאי. בְּגִין
דִּיהָא שְׂכִיחַ לְגַבֵּי שְׂמָא קְדִישָׁא שְׁלִים. כְּמָה
דְּלִית יוֹמָם בְּלֹא לִילָא, וְלֹא אִיהוּ שְׁלִים,
אֵלֶּא דָּא עִם דָּא, כִּף בְּעֵי אוּרִייתָא, לְאֲשַׁתְּכָחָא
עֲמִיהּ דְּבַר נֶשׁ יוּמָא וְלִילָא, לְמַהוּי שְׁלִימוֹתָא
לְגַבֵּי דְּבַר נֶשׁ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהָא אֲתָמַר, דְּעָקְרָא דְּלִילָא, מִפְּלָגוֹתָא
וְאֵילָף. וְאָף עַל גֵּב דְּפִלְגוּ קְדַמִּיתָא

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִכְנַס הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא לָגֵן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצַּדִּיקִים, וְאִז צָרִיף לְאָדָם לְקוֹם
וּלְעֶסֶק בַּתּוֹרָה.

וְהָרִי נֶאֱמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוא
וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבָּגֵן עֵדֶן, כָּלֵם
מִקְשִׁיבִים לְקוֹלוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שיר
ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּנִים חֲבָרִים
מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֶךָ הַשְּׁמִיעֵנִי. וְהָרִי
פָּרְשֵׁה, הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּנִים - זֹו כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל שֶׁמְשַׁבַּחַת אֶת הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוא בְּשִׁבַח הַתּוֹרָה בַּלַּיְלָה.
אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁמְשַׁבַּחַת
עִמָּה לְשִׁבַח אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוא
בְּשִׁבַח הַתּוֹרָה.

וְכִשְׁבָּא הַבֶּקֶר, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בָּאָה
וּמְשַׁתַּעֲשֵׂעַ בַּהּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוא,
וּמוֹשִׁיט לָהּ שְׂרָבִיט שֶׁל חֶסֶד, וְלֹא
רַק עָלֶיהָ לְכַדָּה, אֲלֵא עָלֶיהָ וְעַל
אֵלוֹ שֶׁמְשַׁתַּפְּסִים עִמָּה, וְהָרִי
נֶאֱמַר שְׁכָתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה
ה' חֶסֶדוֹ וּבַלַּיְלָה וְגוֹ'. וְעַל זֶה
נִקְרָאת אֵילַת הַשַּׁחַר.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעַר שְׂרוּצָה
לְהָאִיר הַבֶּקֶר, נִחְשָׁף, וְהָאִוֵּר נִהְיָה
קוֹדֵר, וְקִדְרוֹת נִמְצָאת. אִז
מִתְחַבֵּרַת אִשָּׁה בְּכַעֲלָה, שֶׁשְּׁנִינֹו,
אִשָּׁה מְסַפֶּרַת עִם כַּעֲלָה לְדַבֵּר
עִמּוֹ וּנְכַנְסַת לְהִיכְלוֹ.

אֲחֵר כֶּף פְּשׂוּרָצָה הַשְּׁמֵשׁ לְהַכְנִס,
מֵאִיר וּבָא הַלַּיְלָה, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ.
אִז כָּל הַשְּׁעָרִים סְתוּמִים,
וְחִמּוּרִים נוֹעְרִים, וְכָלְבִים
נוֹכְחִים. כְּשֶׁנִּחְצָה הַלַּיְלָה מִתְחִיל
הַמְּלָךְ וְלִקְרָא לְקוֹם וְהַגְּבִירָה לְזֹמֵר,
וּבָא הַמְּלָךְ וּמְקִישׁ עַל שַׁעַר
הַהִיכָל, וְאָמַר פִּתְחֵי לִי אַחֲוֵי
רַעֲיָתִי וְגוֹ'. וְאִז מְשַׁתַּעֲשֵׂעַ
בְּנִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים.

אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁמְתַעוֹרֵר

בְּכֻלָּא דְלִילָיָא הוּא, אָבַל בְּפִלְגוֹת לִילָיָא,
קָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עָאל בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן,
לְאַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם צַדִּיקָיָא, וּכְדִין, בְּעֵי לִיה
לְבַר נֶשׁ לְמִיָּקָם, וּלְמַלְעֵי בְּאוּרֵייתָא.

וְהָא אֲתָמַר, דְּקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקָיָא
דְּבַגְנָתָא דְעֵדֶן, כְּלָהוּ צִייתִין לְקַלְיָה, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּנִים חֲבָרִים
מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֶךָ הַשְּׁמִיעֵנִי, וְהָא אוּקְמוּהָ,
הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגְּנִים: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי
מְשַׁבַּחַת לִיה לְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּשִׁבַּחָא
דְּאוּרֵייתָא, בְּלִילָיָא. זַכָּאָה חוּלְקִיָּה, מָאן
דְּאַשְׁתַּתַּף בַּהֲדָה, לְשִׁבַּחָא לִיה לְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, בְּשִׁבַּחָא דְאוּרֵייתָא.

וְכַר אֲתִי צַפְרָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתִיָּא
וּמְשַׁתַּעֲשֵׂעַ בֵּיה בְּקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
וְאוֹשִׁיט לָהּ לְגַבְהָ שְׂרָבִיטָא דְחֶסֶד, וְלֹא עָלָהּ
בְּלַחֲוּדָהָ, אֲלֵא עָלָהּ, וְעַל אֵינוֹן דְּמְשַׁתַּתַּפְּיִן
בַּהֲדָה, וְהָא אֲתָמַר דְּכְּתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה
יְי' חֶסֶדוֹ וּבַלַּיְלָה וְגוֹ'. וְעַל דָּא אֵילַת הַשַּׁחַר
אֲקָרִי.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעַתָּא דְּבְעֵי לְאַתְנַהֲרָא
צַפְרָא, אֲתַחְשָׁף וְאַתְקַדֵּר נְהוּרָא,
וְקִדְרוּתָא אֲשַׁתְּכַח. כְּדִין אֲתַחַבֵּרַת אֲתַתָּא
בְּכַעֲלָה, דְּתַנִּינָן, אִשָּׁה מְסַפֶּרַת עִם כַּעֲלָה,
לְמַשְׁתַּעֲי בַּהֲדִיָּה, וְעָאלַת לְהִיכְלִיָּה.

לְבַתָּר כַּד בְּעֵי שְׁמַשָּׂא לְמִיעַל, אֲתַנְהִיר וְאַתַּת
לִילָיָא, וְנוֹטִיל לִיה. כְּדִין כָּל תַּרְעִין
סְתִימִין, וְחִמּוּרִין נְעָרִין, וְכָלְבִין נְכָחִין, כַּד
אַתְפְּלַג לִילָיָא, שְׁאַרִי מְלַכָּא (לְמַקְרֵי) לְמִיָּקָם,
וּמְטְרוֹנִיתָא לְזֹמְרָא, וְאַתִּי מְלַכָּא וְאַקִישׁ
לְתַרְעָא דְהִיכְלָא, וְאָמַר (שיר השירים ה) פִּתְחֵי לִי

אַחֲתִי רַעֲיָתִי וְגוֹ'. וּכְדִין מְשַׁתַּעֲשֵׂעַ בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא.

זַכָּאָה חוּלְקִיָּה דְהָהוּא, דְּאַתַּעַר הָהוּא זְמַנָּא בְּמִלֵּי דְאוּרֵייתָא, בְּגִין דָּא, כָּל

באותו זמן בדברי תורה. ולכן כל אותם בני היכל הגבירה, כלם צריכים לקום באותו זמן לשבח את המלך, וכלם משבחים לפניו. והשבח שעולה מהעולם הזה, זה שהוא רחוק, (יותר) זה נחת רוח לקדוש-ברוך-הוא מהכל.

בשמוסתלק הלילה ובא הבקר (ובחשיף) והתקדר, אז המלך והגבירה בסוד בחדרה, ונותן לה מתנות ולכל בני היכלה. אשרי חלקו של מי שהוא במנינא.

וה' הלך לפניהם יומם - הקדוש ברוך הוא ובית דינו. אמר רבי יצחק, הינו ששנינו, שכינה נוסעת באבות. הלך לפניהם יומם - זה אברהם. בעמוד ענן - זה יצחק. לנחתם הדרך - זה יעקב, שכתוב בו (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך. ולילה בעמוד אש להאיר להם - זה דוד המלך.

ובכלם מרפכה עליונה קדושה ללכת עם ישראל בשלמות הכל, כדי שהאבות יראו את גאולתם, שכתוב ואנכי אעלה גם עלה, עם המרפכה. וכתוב וה' הלך וגו' ללכת יומם ולילה. וכי למה היו הולכים יומם ולילה? ילכו ביום, ולא ילכו בלילה כאנשים שבורחים, כיון שהקדוש ברוך הוא שמר אותם, למה הלכו ביום ובלילה? אלא כדי להמצא בהם שלמות הכל, שאין שלמות אלא יום ולילה.

אמר רבי אבא, כך בארנו, וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן - זה אברהם. ולילה בעמוד אש - זה יצחק. ואם כך, איפה יעקב? אלא שנאמר בדיבור הראשון, ושם התחיל, כמו שכתוב וה'. ולילה בעמוד אש, היה מאיר בצד זה ובזה, כדי שהמצרים ירדפו אחריהם, שיתכבד שם הקדוש ברוך הוא במרפכותיו

אינון דבני היכלא דמטרוניתא, פלהו בעיין למיקם בההוא זמנא, לשבחא למלכא וכלהו משבחן קמיה, ושבחא דסליק מהאי עלמא, דא דאיהו רחיק, (תיר) דא ניחא ליה לקודשא בריה הוא מפלא.

בד אסתליק ליליא, ואתי צפרא, (נ"א ואיתחשיף) ואתקדר, פדין מלכא ומטרוניתא ברזא בחדרה, ויהיב לה מתנן, ולכל בני היכלה. זפאה חולקיה מאן דאיהו במנינא.

וי' הולך לפניהם יומם. קדשא בריה הוא, ובית דיניה. (דף מ"ו ע"ב) אמר רבי יצחק, הינו דתנינן, שכינתא באברהתא נטלא. הולך לפניהם יומם: דא אברהם. בעמוד ענן: דא יצחק. לנחתם הדרך: דא יעקב. דכתיב ביה (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך. ולילה בעמוד אש להאיר להם: דא דוד מלכא.

וברהו רתיכא עלאה קדישא, למהו ישראל בשלימותא דכלא, בגין דיחזון אבהן פורקנא דלהון, דכתיב, (בראשית מו) ואנכי אעלה גם עלה, עם המרפכה. וכתיב וי' הולך וגו', ללכת יומם ולילה. וכי אמאי הו' אזלי יומם ולילה, יחזון ביממא, ולא יחזון בליליא, כבני אנשא דערקין, כיון דקודשא בריה הוא נטיר לון, אמאי אזלין ביממא ובליליא. אלא לאשתפחא בהו שלימותא דכלא, דלית שלימו אלא יומם ולילה.

אמר רבי אבא, הכי אוקימנא, וי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן: דא אברהם. ולילה בעמוד אש: דא יצחק. ואי הכי יעקב אן הוא. אלא במלה קדמאה אתמר, ותמן שארי, כמה דכתיב וי'.

ולילה בעמוד אש, הוה נהיר, בסטרא דא ובדא. בגין דירדפון מצראי בתריהון,

וּפְרָשׁוּ. כְּדֵי לְלַכֵּת יוֹמָם וְלַיְלָה,
אֲסַפְקֶלְרִיהָ הַמְּאִירָה, וְשֵׁלָא
מְאִירָה. וְעוֹד, כְּדֵי לְהַטְעוֹת אֶת
הַמְּצָרִים, שְׂיֵאמְרוּ מִקְרָה הוּא,
שְׁכַתוֹב (ישעיה' ט) נוֹאֲלוּ שְׂרֵי צוּעֵן,
וְכַתוֹב (שם מד) מְשִׁיב חַכְמִים אַחוֹר,
וְעַל פֶּן הִלְכוּ בַיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

רַבִּי אָבָא אָמַר, אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל
יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא
אוֹתָם מִמְּצָרִים לְהוֹיֹת חֲלָקוֹ
וְנִחַלְתּוּ. וּבֵא רָאָה, בְּצַד הַיּוֹבֵל
נִמְצְאָה חֲרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵן לְעֵתִיד
לְבֹא, שְׁכַתוֹב (ישעיה' כו) וְהָיָה בַיּוֹם
הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל וְגו'.

וּמְשׁוּם אוֹתוֹ יוֹכַל עֲלִיּוֹן, הַתְּעַכְּבוּ
חַמְשִׁים יוֹם לְקַבֵּל הַתּוֹרָה וְלִקְרַב
לְהַר סִינַי. וְכֵינֵן שֶׁהִלְכוּ בַיּוֹם, הִלְכוּ
בַּלַּיְלָה, לְהוֹיֹת הַכֹּל יוֹם אֶחָד בֵּין
יוֹם וְלַיְלָה, וְלֹא נִמְצְאָת הַפְּרָדָה.

וְרַא עוֹד, אֵלָא שְׁכַלָם הִלְכוּ
בְּמִנוּחָה לְרִצּוֹן נִפְשָׁם, בַּיּוֹם
שֶׁקָּבְלוּ הַתּוֹרָה, הָיוּ חַמְשִׁים יָמִים
שְׁלָמִים, יָמִים וְלַיְלוֹת כְּרֵאוּי, שְׁאִין
יוֹם בְּלֵי לַיְלָה, וְאִין לַיְלָה בְּלֵי יוֹם,
וְלַיְלָה וַיּוֹם נִקְרָא יוֹם אֶחָד. וְכֵינֵן
שֶׁהִלְכוּ חַמְשִׁים יָמִים שְׁלָמִים, אֲזַ
שָׂרוּ עֲלֵיהֶם אוֹתָם חַמְשִׁים יָמִי
הַיּוֹבֵל, וּמִצַּד שֶׁל הַיּוֹבֵל (בִּינָה) נִתְּנָה
לְהֵם תּוֹרָה, וְלִכְּן הִלְכוּ יוֹמָם וְלַיְלָה.
וְאָמַר רַבִּי אָבָא, כְּתוֹב וַיְהִי כִּי זָקַן
יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, לְמָה? הֲרֵי
בְּאַרְנֹה, שְׁמִי שְׂאוּהֵב רְשָׁעִים, כִּף
הוּא. וּבֵא רָאָה, בְּיִצְחָק נִכְלָל
הַלַּיְלָה, וְלַיְלָה לֹא כְּהִיר, וְעַל זֶה
וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, וְהַכֹּל אֶחָד.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, וַיַּגֵּד לְמַלְךְ
מְצָרִים כִּי בָרַח הָעָם. וַיַּגֵּד - מִי אָמַר
לוֹ? אֵלָא כִּף פְּרִשׁוּהָ. אֲבָל חַכְמֵי

לְאַתְיִיקָרָא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
בְּרַתִּיכוּי וּפְרָשׁוּי. בְּגִין לְמִיזַל יְמָמָא וְלַיְלָא,
אֲסַפְקֶלְרִיא דְנִהְרָא, וְדִלָּא נִהְרָא. וְתוּ, בְּגִין
לְאַטְעָאָה לְמְצָרָאֵי דִימְרוּן מִקְרָה הוּא,
דְּכַתִּיב, (ישעיה' ט) נוֹאֲלוּ שְׂרֵי צוּעֵן, וְכַתִּיב (ישעיה'
מד) מְשִׁיב חַכְמִים אַחוֹר, וְעַל דָּא אֲזֵלִי בִימָמָא
וּבַלַּיְלָא.

רַבִּי אָבָא אָמַר, זַפְּאָה חוּלְקִיהוּן דִּישְׂרָאֵל,
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲפִיק ל׳וֹן מִמְּצָרִים,
לְמַהּוּי חוּלְקִיָּה וְאַחַסְנִתִּיָּה. וְתָא חֲזִי, בְּסִטְרָא
דִּיּוֹבְלָא, אֲשֶׁתְּכַח חִירוֹ לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן לְזַמְנָא
דְּאַתִּי, דְּכַתִּיב, (ישעיה' כז) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע
בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל וְגו'.

וּבְגִין הַהוּא יוֹבְלָא עֲלָאָה, אֲתַעַכְּבוּ חַמְשִׁין
יוֹמִין, לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא, וְלִמְקַרְב
לְטוֹרָא דְסִינַי. וְכֵינֵן דְּאֲזֵלִי בִימָמָא, אֲזֵלִי
בַּלַּיְלָא, לְמַהּוּי כֹּלָא חַד יוֹמָא, בֵּין יְמָמָא
וְלַיְלָא, וְלֹא אֲשֶׁתְּכַח פְּרִישׁוּ.

וְרַא עוֹד, אֵלָא דְכֻלְהוּ בְּנִיחָא אֲזֵלִין,
לְרַעוּתָא דְנִפְשֵׁייהוּ, בְּיוֹמָא דְקַבְּלוּ
אוֹרֵייתָא, הוּוּ חַמְשִׁין יוֹמִין שְׁלָמִין, יוֹמִי
וְלַיְלִי כְּדָקָא יְאוּת, דְּלִית יוֹם בְּלֹא לַיְלָה, וְלִית
לַיְלָה בְּלֹא יוֹם, וְלַיְלָה וַיּוֹם אִקְרִי יוֹם אֶחָד.
וְכֵינֵן דְּאֲזֵלוּ חַמְשִׁין יוֹמִין שְׁלִימִין, כְּדִין (לְקַבֵּל
חַמְשִׁין דִּיּוֹבְלָא וּכְמוֹ) שְׂאָרוּ עֲלֵייהוּ אֵינוֹן חַמְשִׁין
יוֹמִין דִּיּוֹבְלָא, וּמִסְטָרָא דִּיּוֹבְלָא אֲתִיִּיהִיב
לְהוּ אוֹרֵייתָא, וּבְגִין כִּף אֲזֵלִין יוֹמָא וְלַיְלָא.

וְאָמַר רַבִּי אָבָא, כְּתִיב (בראשית כז) וַיְהִי כִּי זָקַן
יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, אָמַאי. הָא

אוּקִימְנָא, מָאן דְּרַחִים לְחַיִּיבָא, הָכִי הוּא. וְתָא חֲזִי, בְּיִצְחָק אֲתַפְּלִיל
לַיְלָא, וְלַיְלָא לֹא כְּהִיר, וְעַל דָּא וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, וְכֹלָא חַד.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, (שמות יד) וַיַּגֵּד לְמַלְךְ מְצָרִים כִּי בָרַח הָעָם, וַיַּגֵּד, מָאן

ומכשפיו התכנסו אליו והודיעוהו כי ברח העם. ולמה אמרו את זה? אלא ראו בחכמה שלהם שהיו הולכים יומם וליל, אמרו ודאי שהם בורחים. ולא עוד, אלא שראו שאינם הולכים בדרך ישרה, כמו שכתוב וישבו ויחננו לפני פי החירות.

ויקח שש מאות וגו'. שש מאות למה? אמר רבי יוסי, כנגד המנין של ישראל, שכתוב כשש מאות אלה רגלי. בחור - כנגד הגברים שהם העקר של כל ישראל. וכל רכב מצרים - שאר המרפכות, שהם טפלים לאחורים (לאחרים), כנגד הטה, שכתוב לבד מטף. והכל עשה בעצת מכשפיו וחכמיו. ושלשם על כלו - הכל בחכמה, כנגד דרגות העליונות שנים ואחד. רבי יצחק אמר, פתרגומו - ומזרזין. שהיו זרזים בכל.

ויקח שש מאות רכב בחור. רבי חייא אמר, כתוב יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמן שהקדוש ברוך הוא נותן שלטון לגדולי העמים למעלה, נותן להם לעם שלהם למטה. ובשעה שמוריד אותם מדרגתם שלמעלה, מוריד את העם למטה. ויקח שש מאות רכב בחור - הרי הממנה שלהם, ופרשיה, שהנהיג את מרפכות שאר העמים, וכלם נפלו במחנה סיסרא אחר כך, והיגו בחור (ואחר כך) וכל רכב מצרים.

כתוב (שיר א) לססתי ברכבי פרעה דמיתיה רעיתי. בא ראה, כדגמת סוסה נקבה נראתה לסוסים של פרעה, ופרשיה. אלא לססתי ברכבי פרעה - בא ראה, בשעה שפרעה היה רודף אחר ישראל, מה עשה? נטל סוסות נקבות, וכפת אותן במרפכותיו בתחלה,

קאמר ליה. אלא, הא אוקמוה. אבל חכמוי וחרשוי אתכנשו לגביה, ואודעוהו כי ברח העם. ואמאי קאמרו דא. אלא חמו בחכמתא דלהון, דהו אזלי יממא וליילא, אמרו ודאי ערקין אינון. ולא עוד אלא דחמו דלא הו אזלי באורח מישר, כמה דכתיב וישבו ויחננו לפני פי החירות.

ויקח שש מאות וגו'. (שמות יד) שש מאות אמאי. אמר רבי יוסי, לקבל מניינא דישראל, דכתיב כשש מאות אלה רגלי. בחור: לקבל הגברים דאינון עקרא דכל ישראל. וכל רכב מצרים: שאר רתיכין, דאינון טפלין לאחורי, (ג"א לאחורי) לקבל הטה דכתיב לבד מטף. וכלא עביד בעיטא דחרשוי וחכמוי. ושלשם על כלו, פלא בחכמתא, לקבל דרגין עלאין, תרין וחד. ר' יצחק אמר, פתרגומו, ומזרזין. זרזין הו בכלא.

ויקח שש מאות רכב בחור. ר' חייא אמר, כתיב (ישעיה כד) יפקוד יי' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמנא דקודשא בריה הוא יהיב שלטנותא לרכבי עמין לעילא, יהיב להו לעמא דלהון לתתא. ובשעתא דנחית לון מדרגיהון דלעילא, נחית לון לעמא לתתא, ויקח שש מאות רכב בחור, הא ממנא דלהון, ואוקמוה, דדבר רתיכין דשאר עמין, וכלהו נפלו במשריתא דסיסרא לבתר והיינו בחור (ג"א ולבתי) וכל רכב מצרים. כתיב (שיר השירים א) לססתי ברכבי פרעה

דמיתיה רעיתי. תא חזי, כדוגמת סוסיא נוקבא, אתחזי להון לסוסיהון דפרעה, ואוקמוה. אלא לסוסתי ברכבי פרעה, (ד) חזי ר' יצחק אמר, פרעה בשעתא דהוה רדיף אבתייהו דישראל, מה עבד, נטל סוסון

וְאֵת הַסּוֹסִים הַזְּכָרִים כִּפְתַּת
מֵאַחֲרָיו, וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים
כְּגֹדֵד הַנְּקֻבוֹת, וְהַנְּקֻבוֹת מְסֻרְבוֹת,
וּמְהֵרָיו לְרוּץ. כִּיִּן שְׁקָרָב (וּכְאֲשֶׁר
הַדְּבִיק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נִטַּל אֶת הַנְּקֻבוֹת
וְשָׁם אֹתָם לְאַחֲרָיו, וְהַסּוֹסִים
הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְע
לְיִשְׂרָאֵל וּלְעָרָךְ בְּהֵם קָרָב.

כְּמוֹ זֶה, וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם,
וְאַחֲרָיָם כִּף חֲזָרָה הַשְּׂכִינָה לְאַחֲרָיו
יִשְׂרָאֵל, שְׂכֵתוֹב וַיִּסַּע מִלֵּאָדָּה
הָאֱלֹהִים וְגו'. מִשׁוּם כִּף דְּמִיתִיךְ
רַעֲיָתִי.

וּפְסוּק זֶה הָרִי פִּרְשׁוּהוּ, שֶׁהַקָּרִיב
אֶת כָּל חֵילוֹתָיו וּמִרְכָּבוֹתָיו לְעָרָךְ
קָרָב. וְעוֹד וּפְרָעָה הַקָּרִיב, רַבִּי
יוֹסִי אָמַר, הָרִי נִתְפָּאֵר שֶׁהַקָּרִיב
אוֹתָם לְתִשׁוּבָה. וּפְרָעָה הַקָּרִיב.

כְּתוּב (ישעיה כו) ה' בַּצַּר פְּקֻדוֹךְ
צָקוֹן לַחֹשׁ וְגו'. בַּצַּר פְּקֻדוֹךְ - לֹא
פּוֹקְדִים יִשְׂרָאֵל אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּשַׁעַת מְנוּחָה, אֲלֵא בְּשַׁעַת
שְׂמֻצִיקִים לָהֶם, וְאֵז כָּלֶם פּוֹקְדִים
אוֹתוֹ. צָקוֹן לַחֹשׁ - וְכָלֶם

מִתְפַּלְלִים בְּתַפְלוֹת וּבְכַבְּשׁוֹת,
וּמְרִיקִים לְפָנָיו תַּפְלוֹת. אֵימָתִי?
מוֹסְרָךְ לְמוֹ. בְּשַׁעַת שְׂפּוֹקְד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָצוּעָתוֹ, וְאֵז
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם
בְּרַחֲמִים, וְאוֹתוֹ הַקּוֹל שְׁלָהֶם נוֹחַ
לְפָנָיו כְּדִי לְהַפְרֵע מִשׁוֹנְאֵיהֶם,

וּמִתְמַלֵּא עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים.
כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ, מִשָּׁל לְיוֹנָה עִם
הַנֶּץ וְכו', כִּף יִשְׂרָאֵל הָיוּ קָרְבִים
לָיִם, וְהָיוּ רוֹאִים אֶת הַיָּם לְפָנֵיהֶם
הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר וְגָלְיוֹ עוֹלִים לְמַעְלָה,
הָיוּ פּוֹחֲדִים. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ
אֶת פְּרָעָה וּמִרְכָּבוֹתָיו, וְאֲכַנְיָם,
חֲצִים וּבְלִיסְטְרָאוֹת, וְאֵז וַיִּירָאוּ
מֵאֵד. מָה עָשׂוּ? וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. מִי גָרַם אֶת זֶה שְׁקָרְבוּ
יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שָׁל מַעְלָה?

וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים
כְּגֹדֵד הַנְּקֻבוֹת, וְהַנְּקֻבוֹת מְסֻרְבוֹת,
וּמְהֵרָיו לְרוּץ. כִּיִּן שְׁקָרָב (וּכְאֲשֶׁר
הַדְּבִיק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נִטַּל אֶת הַנְּקֻבוֹת
וְשָׁם אֹתָם לְאַחֲרָיו, וְהַסּוֹסִים
הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְע
לְיִשְׂרָאֵל וּלְעָרָךְ בְּהֵם קָרָב.

כְּמוֹ זֶה, וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם,
וְאַחֲרָיָם כִּף חֲזָרָה הַשְּׂכִינָה לְאַחֲרָיו
יִשְׂרָאֵל, שְׂכֵתוֹב וַיִּסַּע מִלֵּאָדָּה
הָאֱלֹהִים וְגו'. מִשׁוּם כִּף דְּמִיתִיךְ
רַעֲיָתִי.

נוֹקֵבָן, וְכִפְתַּת לוֹן בְּרִיתִיכֹי בְּקִדְמִיתָא, וְסוֹסִין
דְּוִקְרָאֵי כִפְתַּת לוֹן לְאַחֲרֵיהוֹן, וְהוּוּ מְזִינִין
דְּוִקְרִי לְקָבֵל נוֹקְבִי, וְנוֹקְבִי לֹא בְּעָאן, וְאוֹחֶן
לְמִיזְל. כִּיִּן דְּקָרִיב (ג"א וְכִד אֲדִבִּיק) לְגַבִּייהוּ
דְּיִשְׂרָאֵל, נִטַּל נוֹקְבִי וְשׁוּי לוֹן לְאַחֲרֵי,
וְסוֹסוֹן דְּוִקְרִין לְקִדְמִין, לְאַבְאָשָׁא לְיִשְׂרָאֵל,
וּלְאַגְחָא בְּהוּ קָרְבָּא.

בְּגוֹנוֹנָא דָּא, וַיִּי' הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, וּבִתְרָה
חֲזָרָה שְׂכִינְתָא לְאַחֲרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל,
דְּכִתִּיב וַיִּסַּע מִלֵּאָדָּה הָאֱלֹהִים וְגו'. בְּגִינֵי כִף
דְּמִיתִיךְ רַעֲיָתִי.

וְהָאִי קָרָא הָא אוֹקְמוּהָ. דְּאִקְרִיב לְכָל חֵילוֹי
וְרִתִּיכֹי, לְאַגְחָא קָרְבָּא. וְתוּ וּפְרָעָה
הַקָּרִיב. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הָא אֶתְמַר דְּקָרִיב לוֹן
לְתִשׁוּבָה. וּפְרָעָה הַקָּרִיב.

בְּתִיב (ישעיה כו) יי' בַּצַּר פְּקֻדוֹךְ צָקוֹן לַחֹשׁ וְגו'.
בַּצַּר פְּקֻדוֹךְ: לֹא פְּקֻדִין יִשְׂרָאֵל
לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשַׁעַתָּא דְּנִיחָא, אֲלֵא
בְּשַׁעַתָּא דְּעָקִין לָהּ, וּכְדִין כְּלָהּ פְּקֻדִין לִיהָ.
צָקוֹן לַחֹשׁ: וְכָלֶהּ צֵלָאן בְּצִלוֹתִין וּבְכַעֲוֹתִין,
וְאָרִיקוּ קָמִיהָ צִלוֹתִין. אֵימָתִי. (ישעיה כו) מוֹסְרָךְ
לְמוֹ, בְּשַׁעַתָּא דְּפְקִיד לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּרָצוּעוֹי. כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים עֲלֵייהוּ
בְּרַחֲמִי, וְנִיחָא קָמִיהָ הוּא קָלָא דְּלָהוֹן, בְּגִין
לְאַתְפְּרָעָא מִן שְׁנֵאִיהוֹן, וְאַתְמַלִּי עֲלֵייהוּ
בְּרַחֲמִי.

בְּמָה דְּאוֹקִימְנָא, מְתַל לְיוֹנָה עִם הַנֶּץ וְכו', כִּף
יִשְׂרָאֵל הָיוּ קָרִיבִין לְיִמָּא, וְהוּוּ חֲמָאן
לְיִמָּא קָמִייהוּ, אֲזִיל וְסַעִיר וְגַלְגְלוּהִי זְקָפִין
לְעֵילָא, הָיוּ דְּחִילִין. זְקָפוּ עֵינֵיהוּ וְחָמוּ
לְפְרָעָה וּלְמִשְׁרִיטֵיהִי, וְאַבְנֵי גִירִין
וּבְלִסְטְרָאִין, כְּדִין וַיִּירָאוּ מֵאֵד. מָה עָבְדוּ,

וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד וַיִּירָאוּ מֵאֵד.
מִי גָרַם אֶת זֶה שְׁקָרְבוּ יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שָׁל מַעְלָה?
וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים
כְּגֹדֵד הַנְּקֻבוֹת, וְהַנְּקֻבוֹת מְסֻרְבוֹת,
וּמְהֵרָיו לְרוּץ. כִּיִּן שְׁקָרָב (וּכְאֲשֶׁר
הַדְּבִיק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נִטַּל אֶת הַנְּקֻבוֹת
וְשָׁם אֹתָם לְאַחֲרָיו, וְהַסּוֹסִים
הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְע
לְיִשְׂרָאֵל וּלְעָרָךְ בְּהֵם קָרָב.

כְּמוֹ זֶה, וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם,
וְאַחֲרָיָם כִּף חֲזָרָה הַשְּׂכִינָה לְאַחֲרָיו
יִשְׂרָאֵל, שְׂכֵתוֹב וַיִּסַּע מִלֵּאָדָּה
הָאֱלֹהִים וְגו'. מִשׁוּם כִּף דְּמִיתִיךְ
רַעֲיָתִי.

וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים
כְּגֹדֵד הַנְּקֻבוֹת, וְהַנְּקֻבוֹת מְסֻרְבוֹת,
וּמְהֵרָיו לְרוּץ. כִּיִּן שְׁקָרָב (וּכְאֲשֶׁר
הַדְּבִיק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נִטַּל אֶת הַנְּקֻבוֹת
וְשָׁם אֹתָם לְאַחֲרָיו, וְהַסּוֹסִים
הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְע
לְיִשְׂרָאֵל וּלְעָרָךְ בְּהֵם קָרָב.

וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵד וַיִּירָאוּ מֵאֵד.
מִי גָרַם אֶת זֶה שְׁקָרְבוּ יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שָׁל מַעְלָה?
וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים
כְּגֹדֵד הַנְּקֻבוֹת, וְהַנְּקֻבוֹת מְסֻרְבוֹת,
וּמְהֵרָיו לְרוּץ. כִּיִּן שְׁקָרָב (וּכְאֲשֶׁר
הַדְּבִיק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נִטַּל אֶת הַנְּקֻבוֹת
וְשָׁם אֹתָם לְאַחֲרָיו, וְהַסּוֹסִים
הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְע
לְיִשְׂרָאֵל וּלְעָרָךְ בְּהֵם קָרָב.

פְּרָעָה. הָדָא הוּא דְכְתִיב וּפְרָעָה הַקָּרִיב וְהָא אַתְמַר.

פְּרָעָה. זְהוּ שְׁכַתוּב וּפְרָעָה הַקָּרִיב, וְהָרִי זֶה נִתְבָּאָר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ הַתִּינָצְבוּ וִירְאוּ אֶת יְשׁוּעַת יי'. (שמות יד) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן זָבָאָה חוֹלְקִיהוּן דִּישְׂרָאֵל, דְּהָא רַעֲיָא כְּמִשָּׁה אָזִיל בְּגוּוּיָהּ. פְּתִיב (ישעיה סג) וַיִּזְכּוֹר יְמֵי עוֹלָם מִשָּׁה עֲמוֹ. וַיִּזְכּוֹר יְמֵי עוֹלָם: דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מִשָּׁה עֲמוֹ (מִכָּאן אוֹלִיפְנָא) שְׁקִיל הוּהּ מִשָּׁה כְּכֹל יִשְׂרָאֵל. וְאוֹלִיפְנָא מְהָא, פִּי רַעֲיָא דְעֲמָא הוּא מִמֶּשׁ עֲמָא כְּלָהוּ, אִי אִיהוּ זְכִי, עֲמָא כְּלָהוּ זְכָאן. וְאִי אִיהוּ לֹא זְכִי, עֲמָא כְּלָהוּ לֹא זְכָאן וְאַתְעַנְשׂוּ בְּגִינָהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ הַתִּינָצְבוּ וִירְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשֶׁרִי חֲלַקְסָא שְׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי רוּעָה כְּמוֹ מִשָּׁה הֲלֵךְ בְּתוֹכָם. כְּתוּב (שם סג) וַיִּזְכּוֹר יְמֵי עוֹלָם מִשָּׁה עֲמוֹ. וַיִּזְכּוֹר יְמֵי עוֹלָם - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מִשָּׁה עֲמוֹ - (מִכָּאן לְמַדְנָה) שְׁמִשָּׁה הִיָּה שְׁקוּל כְּכֹל יִשְׂרָאֵל. וְלְמַדְנָה מִזֶּה פִּי רוּעָה הָעָם הוּא מִמֶּשׁ הָעָם כְּלוּ. אִם הוּא זוּכָה - כָּל הָעָם זוּכִים, וְאִם אֵינּוּ זוּכָה - כָּל הָעָם לֹא זוּכִים וְנִעְנָשִׁים בְּגִלְלוּ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

הַתִּינָצְבוּ וִירְאוּ, לִית לְכוּ לְאַגְחָא קֶרְבָּא, דְּהָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַגִּיחַ קֶרְבָּא בְּגִינִיכוֹן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. תָּא חֲזִי, הַהוּא לִילִיא, פְּנִשׁ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמְלִיא דִּילִיָּהּ, וְדָאִין דִּינִיָּיָהּ דִּישְׂרָאֵל, וְאֵלְמָלֵא דְאַקְדִּימוּ אַבְהָן עַלִּיָּהּ דִּישְׂרָאֵל, לֹא אֲשַׁתְּזִיבוּ מִן דִּינָא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זְכוּתָא דִיעֶקֶב אַגִּין עַלִּיָּהּ דִּישְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קכד) לוֹלִי יי' שְׁהִיָּה לְנוּ יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא.

הַתִּינָצְבוּ וִירְאוּ - אֵין לָכֶם לַעֲרֵף קֶרֶב, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲרֵף קֶרֶב בְּשִׁכְלִיכֶם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. בֵּא רָאָה, בְּאוֹתוֹ לִילָה כְּנִס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַפְּמִלִיא שְׁלוֹ וְדָן אֶת דִּינֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֵלְמָלֵא שְׁהַקְּדִימוּ הָאֲבוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ נְצוּלִים מִן הַדִּין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זְכוּת יַעֲקֹב הַגְּנָה עַל יִשְׂרָאֵל, זְהוּ שְׁכַתוּב (תהלים קכד) לוֹלִי ה' שְׁהִיָּה לְנוּ יֹאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא.

יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. (שמות יד) רַבִּי אַבָּא פִּתַח (ישעיה נח) אִם תָּשִׁיב מִשְׁפַּת רַגְלֶיךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶיךָ בְּיוֹם קִדְשֵׁי. זָפְאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוּן, לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ, מְכַל שְׂאָר עַמִּין דְּעֲלָמָא, וּמַגּוּ רַחִימוּתָא דְלַהוּן, קָרִיב לוּן לְגַבִּיָּהּ, וְיַהֲב לוּן אוֹרִיָּיתָא, וְיַהֲב לוּן שְׁבַת, דְּאִיהוּ קִדְשָׁא מְכַל שְׂאָר יוֹמִין, וְנִיחָא מְכַלָּא, וְחֻדְוָה דְכֻלָּא, וְשְׁקִיל שְׁבַת, לְקַבֵּל אוֹרִיָּיתָא כְּלָא, וּמֵאן דְנָטִיר שְׁבַת, כְּאִילוּ נָטִיר אוֹרִיָּיתָא כְּלָא.

ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. רַבִּי אַבָּא פִּתַח, (ישעיה נח) אִם תָּשִׁיב מִשְׁפַּת רַגְלֶיךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶיךָ בְּיוֹם קִדְשֵׁי. אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בְּהֶם לְהַדְּבִק בְּהֶם מְכַל שְׂאָר עַמִּי הָעוֹלָם, וּמִתּוֹךְ אַהֲבַתְּם קֶרֶב אוֹתָם אֵלִיו, וְנִתְּנָן לְהֶם תּוֹרָה, וְנִתְּנָן לְהֶם שְׁבַת שְׁהִיא קִדְשׁ מְכַל שְׂאָר הַיָּמִים, וּמְנוּחָה מִהַפֵּל, וְחֻדְוָה שְׁל הַפֵּל, וּשְׁקוּלָה שְׁבַת כְּנִגְדָּא כָּל הַתּוֹרָה, וּמִי שְׁשׁוּמֵר שְׁבַת כְּאֵלוּ שְׁמַר אֶת כָּל הַתּוֹרָה.

וְקִרְאָתָּ לַשְׁבַּת עוֹנָג, עוֹנָגָא דְכֻלָּא, עוֹנָגָא

וְקִרְאָתָּ לַשְׁבַּת עוֹנָג - עוֹנָג שְׁל הַפֵּל, עוֹנָג הַנְּפִשׁ וְהַגּוּף, עוֹנָג

לְעֵלְיוֹנִים וְלַתְּחַתּוֹנִים. וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת, מָה זֶה וְקִרְאתָ? שִׁזְמִין אוֹתָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּלוּמַר מְזֻמְנִים, כְּמוֹ מִי שֶׁזְּמִין אוֹרַח לְבִיתוֹ. וְעַל זֶה וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג, שִׁזְמִין אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁזְּמִינִים אוֹרַח, בְּשִׁלְחֹן מִתְקַן וּבֵבִית מִתְקַן פְּרָאוֵי בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה פְּרָאוֵי יוֹתֵר עַל שְׂאֵר הַיָּמִים. וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג - מִבְּעוֹד יוֹם. לְקֹדֶשׁ ה' מְכַבֵּד - זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁנַיִם שָׁהִם אַחַד. וּכְבִּדְתוּ מַעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ - כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרַנּוּ.

בְּמִצְוֵי חֲפִצֶךָ וּדְבַר דְּבַר, וְהָרִי נִתְבָּאָר, מִשּׁוּם שְׂאוֹתוֹ דְּבַר עוֹלָה וּמַעוֹרֵר דְּבוּר שֶׁל חַל לְמַעְלָה. מִי שֶׁזְּמִין אוֹרַח, צְרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בּוֹ וְלֹא בְּאַחֵר.

בֹּא רֵאָה, אוֹתוֹ הַדְּבוּר שִׁיּוּצָא מִפִּי הָאָדָם, עוֹלָה וּמַעוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיוֹנָה, אִם לְטוֹב אִם לְרָע. וּמִי שִׁיּוּשֵׁב בְּעֵנֵג שַׁבָּת, אֲסוּר לוֹ לְעוֹרֵר דְּבוּר שֶׁל חַל, שֶׁהָרִי הוּא פּוֹגֵם פָּגָם בְּיוֹם הַקֹּדֶשׁ. מִי שִׁיּוּשֵׁב בְּהַלּוּלַת הַמְּלָךְ, לֹא רְאוּי שִׁיעֻזֵּב אֶת הַמְּלָךְ וַיִּתְעַסֵּק בְּאַחֵר.

וּבְכֹל יוֹם צְרִיךְ לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה וּלְעוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת מִמָּה שֶׁצְּרִיךְ, וּבְשַׁבָּת בְּדַבְרֵי שְׁמַיִם וּבִקְדֻשַׁת הַיּוֹם צְרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר, וְלֹא בְּדַבְרֵי אַחֵר.

בֹּא רֵאָה, כָּאֵן כְּשֶׁקָּרַב פְּרָעָה לְעָרֶךָ קָרַב עִם יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא רָצָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיעוֹרְרוֹ יִשְׂרָאֵל הַתְּעוֹרְרוֹת לְמִטָּה כָּלֵל, שֶׁהָרִי הַהִתְעוֹרְרוֹת הָיָא לְמַעְלָה, שֶׁהָרִי הָאֲבוֹת הַקֹּדִימוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת זֹאת לְמַעְלָה, וּזְכוּתָם עוֹמֶדֶת לְפָנָיו, וְעוֹרְרוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת זוֹ וְלֹא רָצָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיעוֹרְרוֹ לְמִטָּה כָּלֵל. וְשֶׁהָרִי בְּמִקוֹם שֶׁל מַעְלָה הָיָה זֶהוּ

דְּנִפְשָׁא וְגוֹפָא עֲנוּגָא דְעֵלְאִין וְתַתְּאִין. וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת, מָאִי וְקִרְאתָ. דִּיזְמִין לִיהָ. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּלוּמַר, זְמִינִין, כְּמָה דְמְזֻמִּין אוֹשְׁפִיזָא לְבִיתֵיהָ. וְעַל דָּא וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג, דִּיזְמִין לִיהָ, כְּמָה דְמְזֻמִּין אוֹשְׁפִיזָא, בְּפִתּוּרָא מִתְקַנָּא, בְּבֵיתָא מִתְקַנָּא כְּדָקָא יְאוּת, בְּמִיכְלָא וּבְמִשְׁתֵּיָא כְּדָקָא יְאוּת, יִתִּיר עַל שְׂאֵר יוֹמִין. וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם. לְקֹדֶשׁ יי' מְכוּבָד: דָּא יוֹם כַּפּוּרִים. תְּרִי דְאֵינוֹן חַד. וּכְבִּדְתוּ מַעֲשׂוֹת (דף מ"ז ע"ב) דְּרָכֶיךָ, כְּמָה דְאוֹקִימָנָא.

בְּמִצְוֵי חֲפִצֶךָ וּדְבַר דְּבַר, וְהָא אֲתַמַּר, בְּגִין דְּהָיָא מְלָה סְלֵקָא, וְאַתְעַר מְלָה דְחוּל לְעֵילָא. מָאֵן דְמְזֻמִּין אוֹשְׁפִיזָא, בִּיהָ בְּעֵי לְאַשְׁתַּדֵּלָא, וְלֹא בְּאַחֵרָא.

הָא חֲזִי הָהוּא מְלָה דְנִפְיָק מִפּוּמִיָּה דְבַר נֶשׁ, סְלֵקָא וְאַתְעַר אֲתַעְרוּתָא לְעֵילָא, אִי לְטַב, אִי לְבִישׁ. וּמָאֵן דִּיִּתִּיב בְּעֲנוּגָא דְשַׁבָּתָא, אֲסִיר לִיהָ לְאַתְעַרָא מְלָה דְחוּל, דְּהָא פְּגָיִם פְּגִימוֹ בְּיוֹמָא קֹדִישָׁא. מָאֵן דִּיִּתִּיב בְּהִילּוּלָא דְמִלְפָּא, לֹא יִתְחַזִּי לְמִשְׁבַּק לְמִלְפָּא, וַיִּתְעַסֵּק בְּאַחֵרָא. וּבְכֹל יוֹמָא בְּעֵי לְאַחֲזָאָה עוֹבְדָא, וְלְאַתְעַרָא אֲתַעְרוּתָא מִמָּה דְאַצְטְרִיךְ. וּבְשַׁבָּת, בְּמִלֵּי דְשְׁמַיָּא, וּבִקְדוּשָׁה דְיוֹמָא בְּעֵי לְאַתְעַרָא, וְלֹא בְּמִלָּה אַחֵרָא.

הָא חֲזִי, הֵכָא כַּד אֲתַקְרִיב פְּרָעָה לְאַגְתָּא קָרַבָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, בְּהָהוּא זְמַנָּא, לֹא בְּעֵי קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, דִּיִּתְעַרוֹן יִשְׂרָאֵל אֲתַעְרוּתָא לְתַתָּא כָּלֵל, דְּהָא אֲתַעְרוּתָא לְעֵילָא הוּא, דְּהָא אֲבָהֶן אֲקֹדִימוֹ וְאַתְעַרוֹ אֲתַעְרוּתָא דָּא לְעֵילָא, וְזְכוּתָא דְלַהוֹן קְאִים קְמִיָּה, (וְאַתְעַרוֹ אֲתַעְרוּתָא דָּא) וְלֹא בְּעָא קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא דִּישְׂרָאֵל יִתְעַרוֹן לְתַתָּא כָּלֵל. (דְּהָא בְּאַתְרָהּ לְעֵילָא הָיָה) הֵדָּא הוּא

שְׁכַתוּב ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחְרִישוּן. וְדַאי תַּחְרִישוּן וְלֹא תַעֲוֹרוּ דְבַר, שְׁלֵא צְרִיף לָכֶם. וְכַאן נִכְלַל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְהָרִי הַתַּעֲוֹרוֹ בּוֹ הַחֲבָרִים.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי שְׁנִינוּ, ה' בְּכָל מְקוֹם זֶה רַחֲמִים, וְאַף עַל גַּב שְׁעוֹרֶף קָרַב וְעוֹשֶׂה דִין, אוֹתוֹ דִין הוּא בְּאַהֲבָה. וְכֵן רְאִינוּ, שְׁכַתוּב ה' יִלְחַם לָכֶם, וְלֹא נִרְאָה בְּאוֹתוֹ דִין רַחֲמִים כָּלֵל, שְׁהָרִי כְּתוּב לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אַחַד.

אָמַר לוֹ, דְבַר זֶה שְׁמַעְתִּי מֵרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁאָמַר, שְׁאֵפְלוּ כַּאן הָיָה הַדִּין בְּרַחֲמִים, שְׁהֵיטָּ כֶּסֶף עֲלֵיהֶם וּמָתוּ, וְאַחַר כֵּן הוֹצִיא אוֹתָם הַיָּם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בְּכַבּוּדָם וּנְקַבְּרוּ בְּאַרְץ, וְלֹא רָצָה הָאָרֶץ לְקַבֵּל אוֹתָם, עַד שֶׁהוֹשִׁיט לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְמִינוֹ, וְקַבְּלָהּ אוֹתָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ, וְלִכֵּן נִקְרָא זֶה הַדִּין בְּרַחֲמִים הֵיחָד.

וְלִכֵּן לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁיַעֲוֹרוּ יִשְׂרָאֵל דְבַר בְּעוֹלָם, שְׁאֵם יַעֲוֹרוּ יִשְׂרָאֵל דְבַר, לֹא יַעֲוֹרוּ אֶת שֵׁם הַרַחֲמִים, וְלֹא יַעֲשֶׂה דִין בְּרַחֲמִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחְרִישוּן, שְׁלֵא תַעֲוֹרוּ דְבַר. שְׁהָרִי שֵׁם הַרַחֲמִים צְרִיף לַעֲוֹר עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת דִין בְּרַחֲמִים. וְעַל זֶה בִּקֵּשׁ שְׁלֵא תַעֲשׂוּ פָגֶם וְתַעֲוֹרוּ דְבַר אַחַר.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב (זכריה יד) וַיִּצָּא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הַהֵם. אִם כֵּן, זֶה דִין שְׁהֵיחָ בְּרַחֲמִים. אָמַר לוֹ, כֵּן הָיָה וְדַאי הַדִּין בְּרַחֲמִים, שְׁמוֹתָם לֹא נִמְצָא כְּשֶׁאֵר מוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם שְׁלֵא יִהְיוּ כְּמוֹת שְׁאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם

דְּכַתִּיב יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחְרִישוּן. תַּחְרִישוּן וְדַאי, וְלֹא תַתַּעֲרוּן מְלָה, דְּלֹא אֲצַטְרִיף לָכוּ, וְהִכָּא אֲתַפְּלִיל שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּאַתְוֹן רְשִׁימָן, וְהָא אֲתַעֲרוּ בֵּיה חֲבָרִיא.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ אֲזָלִי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי תַנְיִנָּא, יי', בְּכָל אֲתַר רַחֲמִי, וְאַף עַל גַּב דְּאַגָּח קָרְבָּא, וְעַבִּיד דִּינָא, הֵהוּא דִּינָא בְּרַחֲמִיּוּתָא הוּא. וְהִכָּא חֲמִינָא, דְּכַתִּיב יי' יִלְחַם לָכֶם, וְלֹא אֲתַחֲזִי בְּהֵהוּא דִּינָא רַחֲמִי כָּלֵל, דְּהָא כְּתִיב לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אַחַד.

אָמַר לֵיה, מְלָה דָא שְׁמַעְנָא מֵרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר, דְּאַפִּילוּ הִכָּא דִּינָא בְּרַחֲמִי הָוָה, דְּחָפָא עֲלֵיהוֹן יַמָּא וּמִיתוּ, וּלְבַתַּר אֲפִיק לֹוֹן יַמָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעָא בִּיקְרִיהוֹן, וְאַתְקַבְּרוּ בְּאַרְעָא, וְלֹא בְּעָאת אֲרַעָא לְקַבְּלָא לֹוֹן, עַד דְּאוֹשִׁיט לָהּ קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא יְמִינֵיהּ, וְקַבִּילַת לֹוֹן, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (שמות טו) נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ. וּבְגִין דָּא, (תנ"ח) הָאִי דִּינָא בְּרַחֲמִי הָוָה.

וְעַל דָּא, לֹא בְּעָא קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא דִּיתַעֲרוּן יִשְׂרָאֵל מְלָה בְּעֵלְמָא, דְּאִי יַתַּעֲרוּן יִשְׂרָאֵל מְלָה, לֹא יַתַּעֲרוּן שְׁמָא דְּרַחֲמִי, וְלֹא יַתַּעֲבִיד דִּינָא בְּרַחֲמִי, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב יי' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחְרִישוּן, דְּלֹא תַתַּעֲרוּן מִיְדֵי. דְּהָא שְׁמָא דְּרַחֲמִי בְּעִי לְאַתַּעֲרָא עֲלֵיהוּ, לְמַעַבְדֵּי דִּינָא בְּרַחֲמִי. וְעַל דָּא בְּעִי, דְּלֹא תַעֲבִדוּן פְּגִימוּ, וְתַתַּעֲרוּן מְלָה אַחְרָא.

אָמַר לֵיה, וְהָא כְּתִיב, (זכריה יד) וַיִּצָּא יי' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הַהֵם. אִי הִכִּי דָא דִּינָא בְּרַחֲמִי הָוָה. אָמַר לֵיה, הִכִּי הָוָה וְדַאי, דִּינָא בְּרַחֲמִי הָוָה, דְּמוֹתָא דְּלֵהוֹן לֹא אֲשַׁתְּכַח כְּמוֹתָנָא דְּשְׁאֵר בְּנֵי עֵלְמָא, אֲלֵא חָס עֲלֵיהוּ קַדְשָׁא

שְׁהַרְגוּ אוֹתָם, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֵא
צַעַר. זֶהוּ דִין בְּרַחֲמִים.

וּבְכָל מְקוֹם שֶׁשׁ זֶה הוּא דִין
בְּרַחֲמִים, פָּרַט לְמְקוֹם אֶחָד,
שְׁכַתוֹב (ישעיה מב) ה' כַּגְבוֹר יֵצֵא וְגו'.
וְכִי כַּגְבוֹר וְלֹא גְבוֹר? אֲלֵא יִשְׁנֶה
לְבוּשׁוֹ וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁים אַחֲרָיִם.
כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת, יִשְׁנֶה מִינוּ.

וְעַם כֹּל זֶה, הַדִּין הוּא יֵתֵר, אֲבָל יֵשׁ
בּוֹ רַחֲמִים, כַּפְתּוֹב כַּגְבוֹר, וְלֹא
גְבוֹר. כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת, וְלֹא אִישׁ
מְלַחְמוֹת. שְׂוֹדָאֵי אָף עַל גַּב
שְׁעוֹשֶׂה דִין, חָס עַל מַעֲשָׂיו. וְלִכְן
ה' יִלְחַם לָכֶם וְאִתְּם תַּחְרִישׁוּן.
אֲשֶׁרִי חֲלַקְתִּי לְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בְּהֵם לְחַלְקוֹ
וְלִירְשָׁתוֹ, שְׁכַתוֹב (דברים לב) כִּי חֲלַק
ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֵק אֵלַי.
דָּבָר זֶה נִתְבָּאָר בְּסִפְרָא דְצַנִּיעוּתָא,
וְשֵׁם הוּא הַסּוֹד שְׁלוֹ, וַיֹּאמֶר ה' אֵל
מֹשֶׁה. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וַאֲמַר, (יונה
א) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֵל ה' אֱלֹהָיו מִמְּעֵי
הַדָּגָה. מַה כְּתוֹב לְמַעַל? וַיִּמַּן ה'
דָּג גְּדוֹל. וַיִּמַּן - כְּמוֹ שְׁנֹאמֶר (דניאל
א) וַיִּמַּן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ.
אֲשֶׁר מָנָה אֶת מַאֲכָלְכֶם.

אֲבָר פְּסוּק זֶה כִּף צָרִיף לְהִיּוֹת:
וַיִּמַּן ה' אֶת יוֹנָה לְדָג, שֶׁהוּא מְנָה,
הוּא שְׁלַח אוֹתוֹ. אֲלֵא וַדָּאֵי אוֹתוֹ
דָּג הִזֵּה מְנָה לְיוֹנָה לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ
מִשְׁאָר דְּגֵי הַיָּם וַיְהִיֵּה גִנוּז בְּתוֹכוֹ.
וְכִינּוֹן שְׁהַכְּנִיסוֹ לְתוֹכוֹ, רָאָה יוֹנָה
בְּמַעֲיוֹ רַחֵב שֶׁל מְקוֹם הַיָּם (רחב של
מְקוֹם מַעֲיוֹ) כְּמוֹ הַיֵּכָל גְּדוֹל, וּשְׁנֵי עֵינָיו
אוֹתוֹ דָּג שְׁמַאֲרִים כְּשִׁמְשׁ, וְאֲבָן
טוֹבָה הִיָּתָה בְּמַעֲיוֹ שְׁמַאֲרָה לוֹ,
וְהִיָּה רוֹאֶה כֹּל מַה שְׁבִיִּים
וּבְתַהוּמוֹי.

בְּרִיף הוּא, דְּלֵא יְהוֹן כְּמוֹתְנָא דְשְׁאָר בְּנֵי
עַלְמָא, דְקִטְלוּ לוֹן, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֵא צַעַרָא,
הָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ.

וּבְכָל אֲתֵר, שְׁמָא דָא, דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ, בַּר
אֲתֵר חַד, דְכְּתִיב, (ישעיה מב) יִי כַּגְבוֹר יֵצֵא
וְגו'. וְכִי כַּגְבוֹר וְלֹא גְבוֹר. אֲלֵא יִשְׁנֵי
לְבוּשׁוֹי, וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁין אַחֲרָנִין. כְּאִישׁ
מְלַחְמוֹת, יִשְׁנֵי זִינִיָּה.

וְעַם כֹּל דָא, דִּינָא הוּא יֵתֵר, אֲבָל רַחֲמֵי בֵיה,
כְּמָה דְכְּתִיב, כַּגְבוֹר, וְלֹא גְבוֹר. כְּאִישׁ
מְלַחְמוֹת, וְלֹא אִישׁ מְלַחְמוֹת. דְּוֹדָאֵי אָף עַל
גַּב דְעַבִּיד דִּינָא, חָס עַל עוֹבְדוֹי, וְעַל דָא, יִי
יִלְחַם לָכֶם וְדָאֵי וְאִתְּם תַּחְרִישׁוּן. זְכָאָה
חֻלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא בְּרִיר
לוֹן לְחֻלְקִיָּה וְאַחֲסַנְתִּיָּה, דְכְּתִיב, (דברים לב) כִּי
חֲלַק יִי עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר יִי אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֵק אֵלַי. (שמות יד)
מָלָה דָא הָא אוּקְמוּהָ בְּסִפְרָא
דְצַנִּיעוּתָא, וְתַמָּן הוּא רְזָא דִילִיָּה, וַיֹּאמֶר יִי
אֵל מֹשֶׁה. ר' יְהוּדָה פִּתַח וַאֲמַר, (יונה ב) וַיִּתְפַּלֵּל
יוֹנָה אֵל יִי אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה, מַה כְּתִיב
לְעִילָא, וַיִּמַּן יִי דָג גְּדוֹל. וַיִּמַּן: כְּמָה דְאִתְּ
אֲמַר (דניאל א) וַיִּמַּן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ.
אֲשֶׁר מָנָה אֶת מַאֲכָלְכֶם.

אֲבָר הָאֵי קָרָא הָכִי (דף מ"ז ע"ב) מִיבְעֵי לִיָּה,
וַיִּמַּן יִי אֶת יוֹנָה לְדָג, דְּהוּא מְנָה הוּא
דְמִשְׁדֵּר לִיָּה. אֲלֵא וַדָּאֵי, הַהוּא דָג הוּא הָוָה
מְנָה לְיוֹנָה, לְנִטְרָא לִיָּה מִן שְׁאָר נוֹנֵי יִמָּא,
וַיְהִיֵּי גִנִּיז בְּגוּיָּה. וְכִינּוֹן דְאֵעֲלִיָּה בְּגוּיָּה, חֲמָא
יוֹנָה בְּמַעֲוֵי, פּוֹתֵיָא דְאֲתֵר יִמָּא (כ"א פּוֹתֵיָא דְאֲתֵר

דְמַעֲוֵי) כְּמוֹ הַיֵּכָל רַבְרָבָא, וְתִרִין עֵינּוֹי דְהַהוּא נוֹנָא, דְנִהַרִין כְּשִׁמְשָׁא, וְאֲבָן
טְבָא הָוָה בְּמַעֲוֵי, דְנִהַרִיר לִיָּה, וְהוּוָה חָמֵי כֹל מַה דִּי בְּיִמָּא וּבְתַהוּמוֹי.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, מָאִי דְכָתִיב, (יִוְנָה ב) קָרָאתִי
מִצָּרָה לִי, הָא לָא אֲתַחְזִי, דְּכָל הָאִי
רוּחָא הָוָה לִיָּה. אֶלָּא וְדָאִי, בִּינֹן דְּאַחְמִי לִיָּה
הֵהוּא נּוֹנָא, כָּל מָה דִּי בְּיָמָא וּבִתְהוּמוֹי, מִית,
דְּלָא יְכִיל תְּלַת יוֹמִין לְמַסְבַּל. כְּדִין עָקַת לִיָּה
לְיוֹנָה.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּינֹן דְּחָמָא יוֹנָה כָּל הֵהוּא
רוּחָא, הָוָה חַדִּי. אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וּמָה תְּבַעֵי יַתִּיר, לְהָא אֶעֱלִנָּא לָךְ הָכָא.
מָה עֵבֵד, קְטַל לְהֵהוּא נּוֹנָא וּמִית, וְכָל שְׂאָר
נוּגֵי יָמָא, הָווּ סַחְרֵי סַחְרֵינִיָּה דְּהֵהוּא נּוֹנָא, דָּא
נְשִׁיף לִיָּה מֵהָאִי גִיסָא, וְדָא נְשִׁיף לִיָּה מֵהָאִי
גִיסָא. כְּדִין חָמָא יוֹנָה גְרַמוֹי בְּעָאקוּ, מִיַּד
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ.

בְּקַדְמוּתָא דְּג, וְהִשְׁתָּא דְּגָה. כְּמָה דְּאַתָּה אָמַר,
(שמות ז)

וְכַדִּין כְּתִיב, קָרָאתִי מִצָּרָה לִי. וְלָא כְּתִיב
הִייתִי בְּצָרָה, אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלָּא קָרָאתִי,
מֵהֵהוּא עָקוּ דְּעָאקִין לִי נוּגֵי יָמָא. מִבְּטָן
שְׂאוּל שׁוֹעֵתִי, דְּהָא מִית. וְלָא כְּתִיב מִבְּטָן
חִי, אוֹ מִבְּטָן דְּג, אֶלָּא דְּוַדָּאִי הָוָה מִית.

בִּינֹן דְּצִלִּי צְלוּתִיָּה, קְבִיל לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וְאַחֲיִיָּה לִיָּה לְהָאִי נּוֹנָא, וְאַפִּיק
לִיָּה לְיִבְשֵׁתָא לְעִינִיָּהוּן דְּכָלָא. דְּכָתִיב, וַיֹּאמֶר
יְיָ לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה. וְחָמוּ כְּלָהוּ, עֵבִידָתָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מָה כְּתִיב, וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ אֱלֹהֵיוּ מִמְּעֵי
הַדָּגָה, לְאַתֵּר דְּהָוָה קְשִׁיר בֵּיָּה, מִשְׁמַע
דְּכָתִיב יְיָ אֱלֹהֵיוּ, וְלָא כְּתִיב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ
וְלָא יַתִּיר, אֶלָּא יְיָ אֱלֹהֵיוּ. אוֹף הָכָא, וַיֹּאמֶר
יְיָ אֶל מֹשֶׁה מָה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי דִּיִּיקָא.

דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ מִלְּאִסְגָּאָה

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּן, מָה שְׁפָתוּב
קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, הָרִי לָא נְרָאָה
שְׁכַל הַרוּחָה הַזֹּו הִיָּתָה לוֹ? אֶלָּא
וְדָאִי, בִּינֹן שְׁהִרָאָה לוֹ אוֹתוֹ הַדָּג
כָּל מָה שְׂבִיָּם וּבִתְהוּמוֹי - מִת, שְׁלָא
יְכִיל שְׁלֵשָׁה יָמִים לְסַבַּל, וְאִזּוּ הִיָּתָה
לְיוֹנָה מִצּוּקָה.

שְׂאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּינֹן שְׂרָאָה
יוֹנָה אֶת כָּל אוֹתָהּ רוּחָה, הָיָה
שְׂמַח. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה
תְּרַצָּה יוֹתֵר? וְכִי לְזָה הַכְּנַסְתִּי אוֹתָךְ
כָּאֵן? מָה עָשָׂה? הַרְג אֶת אוֹתוֹ דָּג
וּמִת, וְכָל שְׂאָר דְּגֵי הַיָּם הָיוּ סְבִיב
אוֹתוֹ דָּג. זָה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מִצָּד זָה,
וְזָה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מִצָּד זָה, וְאִזּוּ רָאָה
יוֹנָה אֶת עֲצָמוֹ בְּצָרָה. מִיַּד -
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'.

בְּתַחֲלִיָּה דְּג, וְכַעַת דְּגָה, כְּנֹאֲמַר
וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בִּיָּאֵר מִתָּה. וְאִזּוּ כְּתוּב
קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, וְלָא כְּתוּב הִייתִי
בְּצָרָה אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלָּא
קָרָאתִי, מֵאוֹתָהּ צָרָה שְׁהִצִּיקוּ לִי
דְּגֵי הַיָּם. מִבְּטָן שְׂאוּל שׁוֹעֵתִי,
שְׁהָרִי מִת. וְלָא כְּתוּב מִבְּטָן חִי אוֹ
מִבְּטָן דְּג, אֶלָּא שְׁהִיָּה וְדָאִי מִת.

בִּינֹן שְׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוּ, קְבִיל אוֹתוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַחֲזִיָּה אֶת הַדָּג
הַזֶּה, וְהוֹצִיאֵו לְיִבְשָׁה לְעֵין כָּל,
שְׁפָתוּב וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקָּא אֶת
יוֹנָה. וְכָלִם רָאוּ אֶת מַעֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

מָה כְּתוּב? וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'
אֱלֹהֵיוּ מִמְּעֵי הַדָּגָה, לְמִקּוּם שְׁהִיָּה
קְשׁוּר בּוֹ. מִשְׁמַע שְׁפָתוּב ה' אֱלֹהֵיוּ,
וְלָא כְּתוּב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה' וְלָא יוֹתֵר,
אֶלָּא ה' אֱלֹהֵיוּ. אָף כָּאֵן, וַיֹּאמֶר ה'
אֶל מֹשֶׁה מָה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי דְּוִקָא.
דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ
מִלְּהַרְבּוֹת בְּדְבָרִים. זָה לָא זְמַן
תְּפַלָּה כְּעַת. וַיִּסְעוּ, וְכִי לְאִיָּה
מִקּוּם צָוָה אוֹתוֹ שְׁיִסְעוּ, שְׁהָרִי עַל

מַלְיָן, לָאו עֵידָנָא דְּצְלוּתָא

הַיָּם הֵם הָיוּ שְׂרוּיִים? אֵלָּא חֲזַר לְמַעְלָה, שְׂכַתּוֹב מֵהַ תְּצַעֵק אֵלַי, שְׂהָרִי כָּלֶם בְּמִקּוֹם זֶה עוֹמְדִים. וְעַל זֶה וַיִּסְעוּ, וַיִּסְעוּ מִזֶּה, שְׂזֶה אֵינוֹ הַזְּמַן (אֵלָּא בְּעֵתִיק תְּלוּי הַדָּבָר).

וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְּךָ וּגּוֹ'. הָרַם אֶת מִטְּךָ, שָׁבוּ רְשׁוּם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. נִטָּה יָדְךָ בְּצַד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וּכְיִזוֹן שְׁהַמִּים יִרְאוּ אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, הֵם יִכְרְחוּ מִמֶּנּוּ וּמִלְּפָנָיו (לְפָנָיו). וְעַל זֶה וּנְטָה אֶת יָדְךָ, לְצַד אַחַד, שְׁאֵת הַצְּדָדִים הַאֲחֵרִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמִּטָּה הַצְּטָרֶף אוֹתוֹ לְמִים (לְדָבָרִים) אַחֲרֵים.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, רְאִיתִי שְׁלִפְעָמִים הַמִּטָּה הַזֶּה נִקְרָא מִטָּה הַאֲלֵהִים, וְלִפְעָמִים נִקְרָא מִטָּה מִשֵּׁה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וּשְׁנַיִם הָיוּ וּכְךָ בִּאֲרָנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא, יָפָה אָמַר, שְׁכָלֶם אַחַד, בֵּין שְׁתֵּאמַר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בֵּין שְׁתֵּאמַר שֶׁל מִשֵּׁה. וְהַמִּטָּה הַזֶּה, לְעוֹרֵר צַד הַגְּבוּרָה. וְעַל זֶה וּנְטָה אֶת יָדְךָ, יָד שְׁמָאל, שְׁהִיא מְצַד הַגְּבוּרָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹי לְאוֹתָם שְׁלֵא רוּאִים וְלֵא מְסַתְּפָלִים בַּתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְפָנֶיהֶם בְּכָל יוֹם, (וְלֵא יוֹדְעִים) וְלֵא מְשִׁיחִים. בֵּא רֵאזָה, מְצַד הַגְּבוּרָה מִתְּעוֹרְרִים הַמִּים בְּעוֹלָם, וְיוֹצֵאִים מִים, וְכַעַת רוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַבֵּשׁ אֶת הַמִּים, לְמָה וּנְטָה אֶת יָדְךָ, שְׁהוּא שְׁמָאל?

אֵלָּא הָרַם אֶת מִטְּךָ לְיַבֵּשׁ אֶת הַמִּים, וּנְטָה אֶת יָדְךָ לְהַשִּׁיב אֶת הַמִּים, לְעוֹרֵר אֶת צַד הַגְּבוּרָה וְלְהַשִּׁיב הַמִּים עַל הַמְּצָרִים. וּמִשׁוּם כֶּף שְׁנֵי דְבָרִים כָּאן, שְׂכַתּוֹב הָרַם אֶת מִטְּךָ, וּנְטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבְקַעְזָהוּ.

וְהָרִי הַתְּהוֹמוֹת הָיוּ? אֵלָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה גֵס בַּתּוֹף גֵּס, כְּנֵאמַר קִפְאוּ תְּהֵמַת בְּלִבְיָם. וְהָיוּ

הַשֵּׁתָּא. וַיִּסְעוּ, וְכִי לֹאן אֶתְר פְּקִיד לֹון דִּינְטְלוֹן, דְּהָא עַל יִמָּא הוּוּ שְׂרָאן. אֵלָּא אֶהְדָּר לְעֵילָּא, דְּכַתִּיב מֵהַ תְּצַעֵק אֵלַי, דְּהָא כְּלָהוּ בְּאֶתְר דָּא קַיִימִי. וְעַל דָּא וַיִּסְעוּ, יִנְטְלוֹן מִן דָּא, דְּלָאוּ עֲדָנָא הוּא. (ס"א אֵלָּא בְּעֵתִיקָא תְּלוּיָא מִלְתָּא).

וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְּךָ וּגּוֹ'. (שְׁמוֹת י"ד) הָרַם אֶת מִטְּךָ, דִּי בֵיה רְשִׁים שְׁמָא קְדִישָׁא, אֲרַפִּין יָדְךָ בְּסִטְרָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא, וּכְיִזוֹן דִּיחֲמוֹן מִיָּא שְׁמָא קְדִישָׁא, יַעֲרְקוֹן מַגִּיָּה. וּמִקְמִיָּה (ג"א קַמִּיָּה) וְעַל דָּא, וּנְטָה אֶת יָדְךָ, לְסִטְרָא חֲדָא, דְּסִטְרִין אַחֲרִינִין דְּהִהוּא מִטָּה, אַצְטְרִיף לְךָ לְמִינִין (ג"א לְמִלּוֹן) אַחֲרִינִין.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, חֲמִינָא, דְּזַמְנִין אַתְקַרִּי הָאִי מִטָּה, מִטָּה הַאֲלֵהִים, וְלְזַמְנִין אַתְקַרִּי מִטָּה דְּמִשֵּׁה. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן (תְּרִי הוּוּ וְהָכִי אוּקְרִינָא) בְּסִפְרָא דְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, שְׁפִיר קָאמַר, דְּכְלָהוּ חַד, בֵּין תִּימָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבֵין תִּימָא דְּמִשֵּׁה, וְהָאִי מִטָּה, לְאַתְעֲרָא סִטְרָא דְּגְבוּרָה. וְעַל דָּא, וּנְטָה אֶת יָדְךָ, יָדָא דְשְׁמָאלָא, דְּאִיְהוּ בְּסִטְרָא דְּגְבוּרָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וּוִי לְאִינוֹן דְּלֵא חֲמָאן, וְלֵא מְסַתְּפָלִין בְּאוּרִייתָא, וְאוּרִייתָא קְאָרִי קַמִּיָּהוּ בְּכָל יוֹמָא, (ס"א וְלֵא יַדְעוּן) וְלֵא מְשִׁיחִין. תָּא חֲזִי, בְּסִטְרָא דְּגְבוּרָה מִתְּעַרִּי מִיָּא בְּעַלְמָא, וּנְפָקִי מִיָּא, וְהַשֵּׁתָּא בְּעֵי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנִגְבָּא מִיָּא, אֲמָאִי וּנְטָה אֶת יָדְךָ, דְּאִיְהוּ שְׁמָאלָא.

אֵלָּא הָרַם אֶת מִטְּךָ, לְנִגְבָּא מִיָּא. וּנְטָה אֶת יָדְךָ, לְאַתְבָּא מִיָּא, לְאַתְעֲרָא סִטְרָא דְּגְבוּרָה, וְלְאַתְבָּא מִיָּא עַל מְצָרִים. וּבְגִין כֶּף, תְּרִין מְלִין הָכָא, דְּכַתִּיב הָרַם אֶת מִטְּךָ, וּנְטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבְקַעְזָהוּ.

וְהָא תְּהוֹמֵי הוּוּ. אֵלָּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֶבֶד

הולכים בפיבשה בתוך הים. זהו שכתוב ויבאו בני ישראל בתוך הים בפיבשה.

ויסר את אפן מרפבתיו. רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. פסוק זה פשוטו ונתבאר, אבל בא ראה, הקדוש ברוך הוא בכל מראה את שלטונו, ושלטונו זה לא יעבר לעולם ולעולמי עולמים.

ועשה שלטון באבות. נטל את אברהם והעמיד בו את העולם, שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ופרשוה. נטל את יצחק ושתל בו את העולם, שהוא קים לעולמים. זהו שכתוב ואת בריתי אקים את יצחק. נטל את יעקב, והושיבו לפניו והשתעשע עמו, והתפאר בו. זהו שכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

ובא ראה, יעקב אחז בעץ החיים שאין בו מות לעולמים, שכל החיים נתקנו באותו העץ, ונותן חיים לכל אותם שאחוזים בו, ולכן יעקב לא מת. ומתי מת? בשעה שכתוב (בראשית מט) ויאסף רגליו אל המטה. המטה, כמו שנאמר (שיר א) הנה מטתו שלשלמה, משום שבמטה זו כתוב רגליה ירדות מות, ולכן כתוב ויאסף רגליו אל המטה, ואז ויגוע ויאסף אל עמיו. ועשה הקדוש ברוך הוא את יעקב לבחיר האבות, זהו שכתוב (ישעיה מא) יעקב אשר בחרתיך.

בא ראה, כל המחנות שלמעלה וכל אותן המרפבות, כלם אחוזים אלה באלה, דרגות בדרגות. אלה עליונים ואלה תחתונים, וחיות

ניסא גו ניסא, כמה דאת אמר (שמות טו) קפא תהומות בלב ים. והווי אזלין בפיבשתא בגו ימא, הדא הוא דכתיב ויבאו בני ישראל בתוך הים בפיבשה. (דף מ"ח ע"ב)

ויסר את אופן מרפבתיו. (שמות יד) רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל תא חזי, קדשא בריך הוא בכלא אתחזי שלטנותא דיליה, ושלטניה די לא תעדי לעלם ולעלמי עלמין.

ועביר שולטנותא באבהן, נטל לאברהם, וקיים ביה עלמא, דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואוקמוה. נטיל יצחק, ושתיל ביה עלמא, דאיהו קיים לעלמין, הדא הוא דכתיב, (בראשית יד) ואת בריתי אקים את יצחק. נטל יעקב, ואותביה קמיה, ואשתעשע בהדיה, ואתפאר ביה, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

והא חזי, יעקב אחיד באילנא דחיי, דלית ביה מותא לעלמין, דכל חיין בההוא אילנא אשתכללו, ויהב חיין לכל אינון דאחידן ביה. ובגין כך, יעקב לא מית. ואימתי מית, בשעתא דכתיב, (בראשית מט) ויאסף רגליו אל המטה. המטה, כמה דאת אמר (שיר השירים א) הנה מטתו שלשלמה, בגין דבהאי מטה כתיב, (משלי ה) רגליה יורדות מות, ובגין כך ויאסף רגליו אל המטה כתיב, כדן ויגוע ויאסף אל עמיו. ועבד קדשא בריך הוא ליעקב שלימו דאבהן, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"א) יעקב אשר בחרתיך.

תא חזי, כל משריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, כלהו אחידן אלין באלין.

הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם, וְכָל הָאוֹכְלוֹסִים וְהַמִּחְנֹנֹת, כֻּלָּם נוֹסְעִים תַּחַת יְדֵיהֶ. עַל מַאֲמָרָה נוֹסְעִים וְעַל מַאֲמָרָה חוֹנִים.

וְזוֹרֵי הַחֲמִיזָה (הַעֲלִיּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה) שֶׁכָּל שְׂאֵר הַחַיּוֹת אַחוּזוֹת בָּהּ, וְהַשְּׂתַלְשְׁלוֹ (וּנְחֻמָּה) בַּשְּׂבִילָה כַּמָּה חַיּוֹת לַחַיּוֹת (אֵלּוּ יוֹרְדוֹת וְאֵלּוּ יוֹרְדוֹת). וְנִאֲחֲזוֹת דְּרָגוֹת בְּדְרָגוֹת, וְכָל הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים הוֹלְכִים וְשׁוֹטְטִים בֵּינֵם. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב (תַּהֲלִים קד) זֶה הֵימָּה גְדוֹל וְרַחֵב יְדָיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאֵין מִסְפָּר וְגו'.

וּבְשִׁמְעֶרְהָ הֵימָּה אֵת גְּלוֹי, כֹּל הָאֲנִיּוֹת עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת, וְנִמְצָא זַעַף, וְרוּחַ קָשָׁה הוֹלְכַת עֲלָיו בַּחֲזֶק, וְדָגֵי הַיָּם מִתְפָּזְרִים לְכָל צַד, אֵלֶּה לְמִזְרַח וְאֵלֶּה לְמַעְרָב, אֵלֶּה לְצַפּוֹן וְאֵלֶּה לְדָרוֹם. וְכָל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂרוּאִים אֵת הַרְשָׁם עֲלֵיהֶם, לוֹקְחִים אוֹתָם וּבוֹלְעִים אוֹתָם בְּמַעֲרוֹת הָעֶפֶר. וְכֹל הָאֲנִיּוֹת לֹא נוֹסְעוֹת מִמְּקוֹמָם, וְלֹא עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת, פָּרַט לְאוֹתָהּ שְׁעָה שְׂבָא מִנְהִיג אֶחָד שֶׁל הַיָּם וְיוֹצֵא לְהַשְׁלִים רוּחַ שֶׁל זַעַף הַיָּם. כִּיּוֹן שֶׁזֶּה עוֹלָה עַל הַיָּם, שׁוֹכֵף מִרְגּוֹזוֹ, וְנִמְצָאֵת מִנִּיחָה. וְאֵז כֹּל הָאֲנִיּוֹת הוֹלְכוֹת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא סוֹטוֹת לְיָמִין וְלִשְׂמָאל. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב שֶׁם אֲנִיּוֹת יִהְיוּ לְיוֹתָן זֶה יִצְרָף לְשַׁחַק בּוֹ. זֶה דְּוָקָא. וְכָל דָּגֵי הַיָּם מִתְפָּנְסִים לְמִקּוֹמָם, וְכָל אוֹתָן הַחַיּוֹת שִׁמְחוֹת עֲלֵיהֶן, וְחַיּוֹת הַשָּׂדֶה הַעֲלִיּוֹנוֹת שִׁמְחוֹת. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב (אִיּוֹב מ) וְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה יִשְׁחָקוּ שֵׁם.

בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁלְמַטָּה יִשׁ בֵּינֵם. כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְמַעֲלָה בֵּינֵם הַעֲלִיּוֹן. כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְמַטָּה. כְּמוֹ שֶׁלְמַטָּה יִשׁ בֵּינֵם הַתַּחְתּוֹן.

דְּרָגִין בְּדְרָגִין, אֵלִין עֲלָאִין וְאֵלִין תַּתְּאִין. וְחַיּוֹתָא קְדִישָׁא עֲלֵיהוּ, וְכִלְהוּ אוֹכְלוֹסִין וּמִשְׂרִיין, כִּלְהוּ נְטֻלִין תַּחוֹת יְדָהּ, עַל מִימְרָהָא נְטֻלִין, וְעַל מִימְרָהָא שְׂרָאן.

וְדָא הוּא חַיּוֹתָא, (ס"א עֲלָאָה קְדִישָׁא) דְּכָל שְׂאֵר חַיּוֹתָא, אַחֲדָן בָּהּ וְאִשְׁתַּלְשְׁלוּ (ס"א וְאִשְׁתַּכְּלְלוּ) בְּגִינָה כַּמָּה חַיּוֹן לְחַיּוֹן (ס"א אֵלִין סִלְקוֹן וְאֵלִין נַחְתִּין) וְאִתְאַחְדָן דְּרָגִין בְּדְרָגִין, וְכִלְהוּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין אִזְלִין וְשִׂאטִין בִּימָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תַּהֲלִים קד) זֶה הֵימָּה גְדוֹל וְרַחֵב יְדָיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאֵין מִסְפָּר וְגו'. וְכֹר סְלִיק יִמָּא גְלַגְלוֹי, כִּלְהוּ אַרְבִּין סִלְקִין וְנַחְתִּין, וְזַעַפָּא אִשְׁתַּכַּח, וְרוּחָא תְקִיפָא אִזְלָא עֲלֵיהּ בְתַקִּיפּוֹ. וְנוּגֵי יִמָּא מִתְבְּדִרִין לְכָל סֵטֶר, אֵלִין לְמִזְרַח, וְאֵלִין לְמַעְרָב, אֵלִין לְצַפּוֹן, וְאֵלִין לְדָרוֹם. וְכָל אֵינוֹן בְּנֵי עֲלָמָא, דְחִמָּאן רְשִׁימָא עֲלֵיהוּ, נְטֻלִין לוֹן, וּבִלְעִין לוֹן בְּקַפְטִירֵי עֶפְרָא.

וְכֹר אַרְבִּין לָא נְטֻלִין מֵאֲתַרִּיהוּ, וְלָא סִלְקִין וְנַחְתִּין, בַּר מַהֲהוּא שְׁעֵתָא, דְאֵתִי חַד דְּבִרָא בִימָא, וְיִדַע לְאִשְׁלָמָא רוּחָא דְזַעַפָּא דִימָא, כִּיּוֹן דְסִלִּיק דָּא עֲלֵיהּ דִימָא, שְׂכִיף מְרוּגְזָא, וְנִיחָא אִשְׁתַּכַּח, וְכִדִּין כִּלְהוּ אַרְבִּין אִזְלִין בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, וְלָא סֵטָאן לִימִינָא וּשְׂמָאלָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תַּהֲלִים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְיוּ לְיוֹתָן זֶה יִצְרָף לְשַׁחַק בּוֹ. זֶה דִּיּוּקָא. וְכָל נוּגֵי יִמָּא מִתְכַּנְּשִׁין לְאֲתַרִּיהוּ. וְכָל אֵינוֹן חַיּוֹן חֲדָאן עֲלָהּ, וְחַיּוֹן חֲקֵלָא עֲלָהּ חֲדָאן, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (אִיּוֹב מ) וְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה יִשְׁחָקוּ שֵׁם.

הָא חֲזִי, כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְמַטָּה, אֵת לְתַתָּא. כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְמַטָּה, אֵת לְעֵילָא בִימָא. כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְעֵילָא בִימָא עֲלָהּ. כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְתַתָּא. כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה יִשׁ לְתַתָּא, אֵת לְתַתָּא.

הגוף של אותו הים, הרי התעוררנו לחברינו, אך ורחב ראש וזרועות ושערות הגוף, הכל כמו שצריך, והכל נקרא בשמו. וכמו זה למטה לים שלמטה, כך גם הראש של הים וזרועות הים וגוף הים.

כתוב (בראשית מט) זבולן לחוף ימים ישכן. והרי ים אחד היה בגורלו, אלא מה זה לחוף ימים? ודאי שבארוה החברים בסוד עליון. וירכתו על צידו, כנאמר (שמות א) יצאי ירך יעקב. זבולן היה שוק הימין של הגוף, וים פגרת היה בגורלו, ומכאן נמצא החלזון של התכלת.

בא ראה, כמה מרכבות על מרכבות נמצאו, וגלגלי המרכבה רצים בחפזון, ולא מתעכבים אותם תומכי המרכבה לנסע עליהם, וכן כלם (וכאן ונהגו בכבודת בחפזון). בא ראה, המרכבה הממנה על המצרים, ואם תאמר פרשוה, לא נמצאת מרכבה שלמה, שהרי כתוב ויסר את אפן מרכבתיו. כמה מרכבות היו שהיו נוסעים על תומך גלגל אחד, שנפקדו עליהם. כיון שזה העבר משלטונו, כל המרכבות העברו משלטונם ולא נסעו. אז כלם למטה העברו משלטונם, שכתוב על מצרים (ירמיה מו) ועל פרעה ועל הבטחים בו.

ובאותו זמן השליט של מצרים שלט על כל שאר העמים. כיון שהעבר כח מצרים, נשבר כח שאר העמים. מנין לנו? שכתוב אז נבהלו אלופי אדום וגו', וכתוב שמעו עמים ירגזון וגו'. משום שכלם היו אחוזים בפלחן של המצרים, ואחוזים במצרים לסיוע שלהם. ובאותו זמן כלם בקשו את הסיוע של מצרים להתחזק. ועל זה, כיון ששמעו

גופא דההוא ימא, הא אתערנא לחברנא, אורכא ופותיא, רישא ודרעין ושערי גופא, פלא כמה דאצטריך, וכלא בשמיה אתקרי. וכגוונא דא לתתא לימא דלתתא, הכי נמי רישא דימא, ודרועין דימא, וגופא דימא. **בתיב** (בראשית מט) זבולון לחוף ימים ישכון. והא ימא חד הוה בעדביה אלא מאי לחוף ימים, ודאי אוקמוה חברייה ברזא עלאה. וירכתו על צידו, כמה דאת אמר (שמות א) יוצאי ירך יעקב. זבולון שוקא דימינא דגופא הוה, וים פגרת הוה בעדביה, ומתכא אשתכח חלזון לתכלתא.

הא חזי, כמה רתיכין על רתיכין אשתכחו, וגלגלוי דרתיכא רהטין בבהילו, ולא מתעכבי אינון סמכי רתיכא, לנטלא עליהון. **וכן** פלהו. (נ"א והכא ונהגו בכבודת בבהילו) תא חזי, רתיכא די ממנא על מצראי, (אי תימא) אוקמוה, רתיכא שלימתא לא אשתכח, דהא כתיב ויסר את אופן מרכבותיו, כמה רתיכין הוו, דהוו נטלין על חד סמיה גלגלא, דאתפקדו עלייהו, כיון דאתעבר האי משולטנותא דיליה, פלהו רתיכין אתעברו משולטניהון, ולא נטלו. כדיון פלהו לתתא אתעברו משולטנותא, דכתיב (ירמיה מו) על מצרים ועל פרעה ועל הבטחים (ד) ח"ט ע"א) בו.

ובהוא זמנא, שלטנותא דמצרים שליט על כל שאר עמין, כיון דאתבר חילא דמצרים, אתבר חילא דשאר עמין. מנלן, דכתיב, (שמות טו) אז נבהלו אלופי אדום וגו'. **וכתיב** (שמות טו) שמעו עמים ירגזון וגו'. בגין דכלהו הוו אחידן בפולחנא דמצרים, ואחידן במצרים לסיוע דלהון. ובההוא זמנא, פלהו בעאן לסיועא דמצרים, לאתתקפא. ועל דא,

את הגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים, רפו ידיהון, ולא יכילו למיקם, ואזדעזעו כלהו, ואתברו (משולשליהון) משלטונם.

ודאי שפושנשבר כחם למעלה, שנשבר כח של כל אותם שאחוזים בו. פיון שנשבר הפח של כלם למעלה, כל אלה שלמטה נשברו משום (אותו) הפח הזה שנשבר בתחלה, ומשום כך ויסר את אפן מרפבתיו כתוב. וינהגו בכבודות, שהרי פשה נשבר, לא היו הולכים.

בא וראה שפך הוא, שלא כתוב ויסר את אופני מרפבותיו, או אופן מרפבתו, אלא ויסר את אפן מרפבתיו, משום שפח זה שכלם היו נדבקים בו.

ועוד ויסר את אפן מרפבתיו - בא ראה, אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם להדבק בהם ולהיות להם חלק, ושם יהיו בחלקו. זהו שפתיב (דברים יג) וכו' תדבקון. וכתוב (שם ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם. בה' ממש. וכתוב (תהלים קלח) פי יעקב בחר לו יה. וכתוב פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. שהוציא אותם מזרע קדוש להיות חלקו, ועל זה נתן להם תורה קדושה עליונה גנוזה אלפים שנים עד שלא נברא העולם, והרי זה נאמר. ומשום אהבתו נתן אותה לישראל ללכת אחריה ולדבק בה.

בא ראה, כל המחנות העליונים, וכל אותן מרפבות, כלם אחוזים אלה באלה, דרגות בדרגות. אלו עליונים, ואלו תחתונים, והרי פרשוה, שכתוב (תהלים קד) זה היס גדול. וחסיה קדושה עליו, וכל האוכלוסים והמחנות, כלם נוסעים

בדרגין, אליון עליון, ואליון תתאין, והא אוקמוה, דכתיב, (תהלים קד) זה היס

פיון דשמעו גבורן דעבד קדשא ברוך הוא במצרים, רפו ידיהון, ולא יכילו למיקם, ואזדעזעו כלהו, ואתברו (משולשליהון) משולטנתהון.

ודאי פד אתבר חילא דלהון לעילא, אתבר חילא דכל אינון דאחידן ביה, פיון דאתבר חילא דכלהו לעילא, כל הני דלתתא אתברו, בגין (תהווא) האי חילא דאתבר בקדמיתא. ובגין כך ויסר את אפן מרפבותיו כתיב. וינהגו בכבודות, דהא כד דא אתבר, לא הוו אזלין.

תא חזי דהכי הוא, דלא כתיב ויסר את אופני מרפבותיו, או אופן מרפבתו, אלא ויסר את אופן מרפבותיו. בגין האי חילא, דכלהו הוו מתדבקן ביה. (כבי אקריו)

ותו, ויסר את אופן מרפבותיו, תא חזי, (ויסר את אופן מרפבותיו) זכאה חולקיהון דישראל, דקודשא ברוך הוא אתרעי בהו, לאתדבקא בהו, ולמהוי להו חולק, ולמהוי אינון חולקיה. הדא הוא דכתיב, (דברים יג) וכו' תדבקון. וכתיב (דברים ד) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם, ביי' ממש. וכתיב (תהלים קלח) פי יעקב בחר לו יה. וכתיב (דברים לב) פי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו. דאפיק לון מזרעא קדישא, למהוי חולקיה, ועל דא יתב לון אורייתא קדישא עלאה, גניזא תרי אלפין שנין, עד לא יתברי עלמא, והא אתמר. ובגין רחימותא דיליה יתבא לישראל, למהף אבתרה, ולא תדבקא בה.

תא חזי, פל משיריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, פלהו אחידן אליון באליון, דרגין בדרגין, אליון עליון, ואליון תתאין, והא אוקמוה, דכתיב, (תהלים קד) זה היס

פתחת ידיה. על מאמרה נוסעים ועל מאמרה חונים. בזמן שהיא נוסעת, כלם נוסעים, משום שכלם אחוזים בה.

ובא ראה, בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא להעביר את אוכלוסי פרעה למטה, העביר בתחלה את אותו פח שלהם כמו שהקמנו. מה עשה? העביר וסלק אותו מקום קדוש עליון שהיה מנהיג את כל אותן המרפבות. פיון שזה הסתלק, כל המחנות הללו לא יכלו להתנהג. וכיון שלא יכלו, העביר משלטונו אותו הממנה של מצרים והעביר באש דולקת, ואז השליט של המצרים הניז, ועל זה אנוסה מפני ישראל. מה הטעם? משום שראו את הממנה של מצרים נשרף באש.

רבי יצחק אמר, בשעה שקרבו ישראל לים, קרא הקדוש ברוך הוא לממנה הגדול שעל הים ואמר לו: בשעה שעשיתי את העולם, מניתי אותך על הים, ותנאי יש לי על הים - שיקרע את מימיו מלפני בני הגיע הזמן עכשו שיעברו בני בתוך הים. מה פתוב אחר כך? וישב הים לפנות בקר לאיתנו. מה זה לאיתנו? לתנאו שהיה לו עם הקדוש ברוך הוא כשברא את העולם.

והיו ישראל חונים על הים, והיו ישראל רואים את גלי הים עולים ויורדים. הרימו עיניהם, וראו את פרעה והאוכלוסים שלו, ופחדו וצעקו, והרי נתבאר. הים ראה - מה ראה הים? הוא ראה את ארנו של יוסף, וברח מלפניו. מה הטעם? ומשום שכתוב (בראשית לט) וינס ויצא החוצה, ועל זה הים ראה

ויצא החוצה. ועל דא הים

גדול. וחיזתא קדישא עליה, וכלהו אוכלוסין ומשריין, כלהו נטלין תחות ידה, על מימרה נטלין, ועל מימרה שראן. בעדנא דהיא נטלא, כלהו נטילין, בגין דכלהו אחידן בה. (אמר ר' יצחק).

והא חזי, בשעתא דבעי קדשא בריך הוא, לאעברא לאוכלוסין דפרעה לתתא, אעבר בקדמיתא לההוא חילא דלהון, כמה דאוקימנא. מה עבד. אעבר וסליק ההוא אתר קדישא עלאה, דהיה מדבר (פי' מנהיג) לכל אינון רתיכין, פיון דהאי אסתליק, הנהו כלהו משריין לא יכילו לדברא, פיון דאינון לא יכילו, ההוא ממנא דמצראי אעברו ליה משולטניה, ואעבר בנורא דדליק, וכדין שלטנותא דמצראי אתעדני. ועל דא, אנוסה מפני ישראל. מאי טעמא, בגין דחמו ממנא דמצרים אתוקד בנורא.

רבי יצחק אמר, בשעתא דקריבו ישראל לימא, קרא קדשא בריך הוא לממנא רברבא דעל ימא, אמר ליה, בשעתא דעבדית אנא עלמא, מניתי לך על ימא, ותנאי אית לי על ימא, די יבזע מימוי מקמי בני. השתא מטא עדנא, דיעברון בני בגו ימא. לבתר מה כתיב, וישב הים לפנות בקר לאיתנו. מאי לאיתנו, לתנאו דהיה ליה בקודשא בריך הוא כד ברא עלמא.

והווי ישראל שראן על ימא, והווי ישראל חמאן, גלגלי ימא סלקין ונחתין, זקפו עיניהו, וחמו לפרעה ולאוכלוסין דיליה, דחילו וצעקו. והא אתמר. הים ראה, מה חמא ימא. ארונא דיוסף קא חמא, וערק מקמיה. מאי טעמא, (בגין) דכתיב, (בראשית לט) וינס

וַיָּנֹס, וּכְתוּב וַיָּסֶר אֶת אַפְּן מִרְכְּבוֹתָיו וַגּוֹ' אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מֵהַ טֵעֵם? מִשּׁוֹם שָׂרְאוּ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם כְּאִלוֹ עוֹלָה בְּאֵשׁ, וְאָז אָמְרוּ אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּמִדְבָּר. אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי יוֹסִי, בֵּא וְאָמַר לָךְ, שְׁפִשְׂרוּצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִיר שְׁלוֹטוֹן שֶׁל הָאָרֶץ, אֵינוֹ עוֹשֶׂה עַד שְׁמַעְבִּיר הַשְּׁלִיט שְׁלֵהֶם בְּרַקִּיעַ, וְלֹא מַעֲבִיר אֶת הַשְּׁלִיט שְׁלֵהֶם עַד שְׁמַמְנָה אַחֵר בְּמִקְוֵמוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִגְרַע וְהַשְּׁלוֹטוֹן הַשְּׁמוּשׁ שְׁלֵהֶם בְּרַקִּיעַ, כְּדֵי לְקַיֵּם מֵהַ שְׁכֵתוֹב (דְּנִיאל ד') וְלִמֵּי שִׁיחֻפֵּץ יִתְנַנֵּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי כֶּף הוּא.

פְּתַח ר' יוֹסִי וְאָמַר, (תְּהִלִּים ח) ה' אֲדוֹנֵינוּ מֵהַ אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכֹל הָאָרֶץ. ה' אֲדוֹנֵינוּ - כְּשִׁרְוֹצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבֵּר אֶת כַּח הַעֲמִים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, מַחֲזִיק דֵּינוֹ עֲלֵיהֶם וְשׁוֹבֵר אוֹתָם, וּמַעֲבִיר מִלְּפָנָיו אֶת הַשְּׁלִיט שְׁלֵהֶם.

אֲשֶׁר תִּנְהַ הַוּדָה עַל הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר נִתְּתָ הִזָּה צְרִיף, אוֹ תִנְהַ הַוּדָה. מֵהוּ אֲשֶׁר תִּנְהַ הַוּדָה? אֵלֹא זֶהוּ סוּד שֶׁל הַנְּהַר הַעֲמַק שֶׁל הַכֹּל, וְדוֹר בְּקֶשׁ בְּקֶשְׁתוֹ לְהַשְׁפִּיעַ מִמֶּנּוּ עַל הַשָּׁמַיִם, וְזֶהוּ אֲשֶׁר, כְּנִאֲמַר (שְׁמוֹת א) אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה.

בְּשַׁעֲהַ שֶׁהַנְּהַר הַזֶּה הַעֲמַק שֶׁל הַכֹּל שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא עַל הַשָּׁמַיִם, אִזְ הַכֹּל בְּשִׁמְחָה, וְהַגְּבִירָה מִתְעַטֶּרֶת בְּמִלְּךָ, וְכֹל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁמְחָה. וְהַשְּׁלוֹטוֹן שֶׁל הַעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת מַעֲבִיר מִלְּפָנָיו הַגְּבִירָה, וְאָז זֹקְפִים רֹאשׁ כָּל הָאֲחֻזִּים בָּהּ.

בֵּין כֶּף רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהִזָּה בָּא, וּמִשָּׂא אֶחָד לְפָנָיו. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, גַּלְף, אוֹלֵי הָאִישׁ הַזֶּה עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת הוּא, אוֹ עִם הָאָרֶץ

רָאָה וַיָּנֹס, וּכְתוּב וַיָּסֶר אֶת אַפְּן מִרְכְּבוֹתָיו וַגּוֹ' אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מָאִי טֵעֵמָא. בְּגִין דְּחִמּוּ אַרְעָא דְּמִצְרַיִם, כְּאִלוֹ אֶתְרוּקְד בְּנוֹרָא, כְּדִין אָמְרוּ אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי, הוּוּ אֲזִלִּי בְּמִדְבָּרָא, אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי יוֹסִי, תָּא וְאִימָא לָךְ, דְּכַד קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּעֵי לְאַעֲבָרָא שׁוֹלְטָנוּתָא דְאַרְעָא, לָא עֲבִיד, עַד דְאַעֲבָר שְׁלְטָנוּתָא דְלַהוֹן בְּרַקִּיעָא, וְלֹא אַעֲבָר שְׁלְטָנָא דְלַהוֹן, עַד דְמַנִּי אַחֲרָא בְּאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְלֹא יִגְרַע (שׁוֹלְטָנוּתָא) שְׁמוּשָׁא דְלַהוֹן (דף מ"ט ט"ו ע"ב) בְּרַקִּיעָא, בְּגִין לְקִיָּימָא מֵהַ דְכֵתִיב, (דְּנִיאל ד') וְלִמֵּן דִּי יַצְבֵּא יִתְנַנֵּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי הָכִי הוּא.

פְּתַח ר' יוֹסִי וְאָמַר, (תְּהִלִּים ח) יי' אֲדוֹנֵינוּ מֵהַ אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכֹל הָאָרֶץ. יי' אֲדוֹנֵינוּ: כַּד בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְתַבְרָא חִילָא דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, אֶתְקִיף דֵּינֵיהּ עֲלֵיהוּ, וְתַבֵּר לוֹן, וְאַעֲבָר מִקְמֵיהּ שׁוֹלְטָנוּתָא דְלַהוֹן.

אֲשֶׁר תִּנְהַ הַוּדָה עַל הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר נִתְּתָ מִיבְעֵי לֵיהּ, אוֹ תִנְהַ הַוּדָה, מֵהוּ אֲשֶׁר תִּנְהַ הַוּדָה. אֵלֹא דָא הוּא רְזָא דְנִהְרָא עֲמִיקָא דְכִלְא, וְדוֹר בְּעָא בְּעוֹתִיָּה, לְמַנְגֵּד מִנֵּיהּ עַל הַשָּׁמַיִם, וְדָא הוּא אֲשֶׁר. כְּמָה דְאֶתְ אָמַר, (שְׁמוֹת א) אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה.

בְּשַׁעֲתָא דֵּהֲאִי נִהְרָא עֲמִיקָתָא דְכִלְא, נְגִיד וְנִפְיָק עַל הַשָּׁמַיִם, כְּדִין כִּלְא בְּחִידוֹ, וּמִטְרוּנִיתָא אֶתְעַטֶּרֶת בְּמִלְכָּא, וְכֹל עֲלָמִין כִּלְהוּ בְּחִידוֹ, וְשְׁלְטָנוּתָא דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, אֶתְעֲבָר מִקְמֵי מִטְרוּנִיתָא, וּכְדִין זִקְפִין רִישָׁא כָּל מְאֵן דְאַחֲדוּ בָהּ.

אֲדַחֲבֵי חִמּוּ חַד בַּר נָשׁ, דִּהְוָה אֶתִּי, וְחַד מְטוּלָא קָמֵיהּ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא,

הוא, ואסור להשתתף עמו בדרך. אמר רבי יוסי, נשב פאן ונראה, אולי הוא איש גדול. בין כך עבר לפניהם, ואמר להם, בסבוב של המעבר המספן הזה צריך לזיז, ואני יודע דרך אחרת, ונסטה מפאן, ואני רציתי לומר לכם, שלא אחטא בכם ולא אעבר על מה שכתוב (ויקרא ט) ולפני עור לא תתן מכשול, ואתם כמו סומים בדרך הזו, ולא תסתפנו בנפשכם. אמר רבי יוסי, ברוך הרחמן שחפינו פאן. התחברו עמו. אמר להם, לא לדבר שום דבר פאן עד שנעבר בזה. סטוי לדרך אחרת.

אחר שיצאו מאותו מקום, אמר להם, באותה הדרך האחרת היו הולכים פעם אחד פהן חכם, וכהן עם הארץ אחד עמו. קם אותו עם הארץ עליו באותו מקום והרגו. מאותו יום, כל מי שעובר באותו מקום, מספן את נפשו, והרי מתחברים שם שודדי הרים והורגים ומקפחים את בני האדם, ואלה שיודעים לא עוברים שם, ומבקש הקדוש ברוך הוא דם אותו הפהן בכל יום.

פתח (ישעיה י) ואמר, עוד היום בנב לעמד וגו'. הרי בארוה אותם ראשי הישיבה, אבל אני לא אומר לכם כך, אלא שסוד הדרך למדנו. עוד היום - איזה יום זה? אלא כך כתוב, (שמות ו) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב. וסוד הוא על פנסת ישראל, שאהרן הוא שושבינה, לתמן את ביתה ולשמש אותה ולהכניסה למלך להזדווג פאחד. מפאן והלאה, כל פהן שמשמש במקדש, הוא כמו אהרן.

נזיל, דלמא האי בר נש עובד עבודת פוכבים ומזלות הוא, או עם הארץ הוא, ואסיר לאשתתפא בהדיה בארחה. אמר רבי יוסי, גיטיב הכא, ונחמי, דלמא גברא רבא הוא.

אדהבו, אעבר קמיהו, אמר ליה, בדוקפא דמעברא דקוטיפא דהאי, חברותא אבעי, ואנא ידענא ארחה אחרא, ונסטי מהאי, ואנא בעינא דאימא לכו, ולא אתחייבנא בכו, ולא אעבר על מה דכתיב, (ויקרא ט) ולפני עור לא תתן מכשול, ואתון פסומין בארחה דא, ולא תסתפנו בנפשייכו. אמר רבי יוסי, בריך רחמנא דאוריכנא הכא, אתחברו בהדיה. אמר לון, לא תשתעו מידי הכא, עד דנעבר בהאי. סטוי בארחה אחרא.

בתר דנפקו מההוא אתר, אמר לון, בההוא ארחה אחרא, הוו אזלי זמנא חדא, חד פהן חכם, וחד פהן עם הארץ בהדיה, קם ההוא עם הארץ בההוא אתר עליה וקטליה. מההוא יומא כל מאן דאעבר בההוא אתר, מסתפן בנפשיה. והא מתחברין תמן משדדי טוריא, וקטלין וקפחין לבני נשא, ואינון דידיעי לא עברי תמן, ובעי קדשא בריך הוא דמא דההוא כהנא כל יומא.

פתח ואמר, (ישעיה י) עוד היום בנוב לעמוד וגו' הא אוקמוה אינון מארי מתיבתא. אבל אנא לא אמינא לכו הכי, אלא דרזא דמלה אוליפנא. עוד היום, מאן יומא דין. אלא, הכי כתיב, (שמות ו) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב. ורזא הוא, על פנסת ישראל, דאהרן הוא שושבינא דילה, לתקנא ביתה ולשמשא לה, ולמיעל לה למלפא לאזדווגא כחדא, מפאן ולהלאה, כל פהן דמשמש במקדשא, כגוונא דאהרן.

אחימלך פהנא רפא עלאה הוה, וכל אינון פהני בהדיה, פלהו הוו שושבינין דמטרוניתא, כיון דאתקטילו, אשתארת מטרוניתא בלחודהא, ואתאביד שושבינא דילה, ולא אשתכח מאן דמשמש קמה, ויתקן ביתה, ויחדי לה לאדווגא עם מלכא.

כדין מההוא יומא, אתעברא לשמאלא, וקיימא על עלמא, כמין על פלא, קטיל לשאול ולבנוי, אתאביד מינייהו מלכו, מיתו מישראל פמה אלפין וכמה רבוון. ועד פצון, ההוא חובה הוה תלי, עד דאתא סנחריב וארגזו פלא.

ודא הוא עוד היום בנוב, דא הוא יומא עלאה, ומאן איהו. דא כנסת ישראל, דאבדת שושבינין דילה, ההיא דאשתארת פלא ימינא, (דחיי ליה) לאתדבקא בשמאלא. דכהנא ימינא הוא. (ובגין כך הוה ליה לאתדבקא בשמאלא) ובגין כך, עוד היום בנוב לעמוד.

הא חזי, פתיב גבעת שאול נסה, שאול אמאי הכא. אלא בגין דהוא קטיל לכהני, וגרים דרועא ימינא, לאתעקרא מעלמא. אוף הכא, מההוא יומא, לא אעבר בר נש בההוא דוכתא, בגין דלא אסתפן בנפשיה. אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא, ולא אמרית לך דלמא גברא רפא הוא.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, פמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה - פמו אנו שחפנינו לך להתחבר עמך, וזהו אדם שמזמן לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך, פני השכינה, ועל זה פתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. הלכו.

ודא הוא עוד היום בנוב, דא הוא יומא עלאה, ומאן איהו. דא כנסת ישראל, דאבדת שושבינין דילה, ההיא דאשתארת פלא ימינא, (דחיי ליה) לאתדבקא בשמאלא. דכהנא ימינא הוא. (ובגין כך הוה ליה לאתדבקא בשמאלא) ובגין כך, עוד היום בנוב לעמוד.

הא חזי, פתיב גבעת שאול נסה, שאול אמאי הכא. אלא בגין דהוא קטיל לכהני, וגרים דרועא ימינא, לאתעקרא מעלמא. אוף הכא, מההוא יומא, לא אעבר בר נש בההוא דוכתא, בגין דלא אסתפן בנפשיה. אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא, ולא אמרית לך דלמא גברא רפא הוא.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, פמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה - פמו אנו שחפנינו לך להתחבר עמך, וזהו אדם שמזמן לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך, פני השכינה, ועל זה פתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. הלכו.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, פמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה - פמו אנו שחפנינו לך להתחבר עמך, וזהו אדם שמזמן לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך, פני השכינה, ועל זה פתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. הלכו.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. אשרי אדם, פמו אנו שמצאנו אותך וידענו ממך דבר חכמה. ואדם יפיק תבונה - פמו אנו שחפנינו לך להתחבר עמך, וזהו אדם שמזמן לו הקדוש ברוך הוא מתנה בדרך, פני השכינה, ועל זה פתוב (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. הלכו.

פָּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, (תהלים כב)
לְדוֹד מְזֻמּוֹר לֵה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ
וּגְוִי. לְדוֹד מְזֻמּוֹר בְּמִקּוֹם אֶחָד,
וּבְמִקּוֹם אֶחָד מְזֻמּוֹר לְדוֹד. מַה
בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֶּא לְדוֹד מְזֻמּוֹר -
הַשִּׁירָה שְׁאָמַר דּוֹד עַל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. מְזֻמּוֹר לְדוֹד - הַשִּׁירָה
שֶׁדּוֹד אָמַר עַל עֲצֻמוֹ.

לֵה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ. לֵה' - זֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ
- זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְכָל הָאוּכְלוֹסִין
שֶׁלֶּה שְׂמֵת־חִבְרִים עִמָּה, וְנִקְרְאִים
מְלֹאָה וְדָאִי הוּא, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(ישעיהו ו) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.
תָּבֵל וַיֵּשְׁבִי בָּהּ - זוֹהִי אֶרֶץ שֶׁל
מִטָּה שְׁנִקְרָאת תָּבֵל, וְאַחֲזוּזָה בְּדִין
וְשֶׁל עוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב
(תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תָּבֵל בְּצֶדֶק.
בֵּין לְאֶחָד, בֵּין לְעַם אֶחָד, בֵּין לְכָל
הָעוֹלָם - מֵהַדִּין הַזֶּה הוּא נִדּוּן.

בֹּא רֵאֵה, פְּרַעַה יִנַּק מֵהַדִּין הַזֶּה
עַד שְׁאֲבָדוֹ הוּא וְכָל עַמּוֹ. כִּיִּן
שְׂדִין זֶה הַתְּעוֹרֵר עָלָיו, אוֹתוֹ
מְמַנֶּה שֶׁהַתְּמַנֶּה עֲלֵיהֶם בְּשִׁלְטוֹן,
הַיּוֹזֵוֹ וְהַעֲבֵר, וְאִז כָּל אֱלֹהֵי שְׁלֹמֹה
נִאֲבָדוּ, שְׁכֵתוֹב וַיִּסַּר אֶת אַפְּן
מִרְכַּבְתָּיו. מַה זֶה אַפְּן מִרְכַּבְתָּיו?
מִרְכַּבְתָּיו שֶׁל פְּרַעַה. וּמִי הוּא
אוֹתוֹ אוֹפֵן שְׁלֵהֶם? אוֹתוֹ מְמַנֶּה
שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם, וְעַל זֶה מֵתוֹ כָּלֶם
בַּיָּם. לְמָה בַּיָּם? אֵלֶּא הַיָּם הַעֲלִיּוֹן
הַתְּעוֹרֵר עֲלֵיהֶם וְנִמְחָזוּ (וּנְמַסְרוּ)
בְּיַדֶּיהָ, וְלָכֵן כְּתוּב טַבְּעוּ בַּיָּם סוּף.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאִי כֶּף הוּא! וְעַל
זֶה כְּתוּב טַבְּעוּ בַּיָּם סוּף, סוּף כָּל
הַדְּרָגוֹת.

רַבִּי חִיָּא אָמַר, וַיִּנְהַגְהוּ בְּכַבְדָּת,
מַה זֶה בְּכַבְדָּת? אֵלֶּא מִכָּאן
לְמַדְנָה, שְׁבִדְרָף שְׁאָדָם הוֹלֵף
מוֹלִיכִים אוֹתוֹ. כְּתוּב בְּפְרַעַה
וַיִּכְבַּד לֵב פְּרַעַה, וַיְכַאוּתוֹ דָּבָר
הַנְּהִיג אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּכַבְדוֹת מִמֶּשׁ. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא: רָשַׁע, אַתָּה מְכַבֵּד אֶת

פָּתַח הַהוּא גְּבַרָא וְאָמַר (תהלים כד) לְדוֹד מְזֻמּוֹר
לִיִּי הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ וּגְוִי. לְדוֹד מְזֻמּוֹר
בְּאֶתֶר חַד, וּבְאֶתֶר אַחְרָא מְזֻמּוֹר לְדוֹד, מַה בֵּין
הָאִישׁ לְהָאִישׁ. אֵלֶּא לְדוֹד מְזֻמּוֹר, שִׁירָתָא דְקָאֻמַר
דּוֹד, עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מְזֻמּוֹר לְדוֹד, שִׁירָתָא
דְקָאֻמַר דּוֹד, עַל גְּרַמְיָהּ.

לִיִּי הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ. לִיִּי: דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
וְכָל אוּכְלוֹסִין דִּילָהּ, דְמִתְחַבְּרִין בִּיהֶּדְהָ,
וְאֶקְרוּן מְלֹאָהּ וְדָאִי הוּא. כְּמָה דְאֵתֶּא אָמַר,
(ישעיהו ו) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ תָּבֵל וַיֵּשְׁבִי בָּהּ:
דָּא הוּא אֶרְעָא דְלִתְתָּא, דְאֶקְרִי תָּבֵל, וְאַחֲזִידַת
בְּדִינָא (דְעֻלְמָא) דְלְעִילָא, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים
ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תָּבֵל בְּצֶדֶק, בֵּין לְחַד, בֵּין לְעַמָּא
חַד, בֵּין לְכָל עַלְמָא, מַהֲאִי דִינָא הוּא אֶתְדָּן.

תָּא חֲזִי, פְּרַעַה מַהֲאִי דִינָא יִנַּק, עַד
דְּאֶתְאֲבִידוֹ הוּא וְכָל עַמְיָהּ. כִּיִּן דִּהָאִישׁ
דִינָא אֶתְעַר עָלֶיהָ, הַהוּא מְמַנֶּה דְאֶתְמַנָּה
עֲלֵייהוּ בְּשִׁלְטְנוּתָא, אֶתְעַדִּי וְאֶתְעַבְר, כְּדִין
כְּלָהוּ דְלִתְתָּא, אֶתְאֲבִידוֹ, דְכְּתִיב וַיִּסַּר אֶת אַפְּן
מִרְכַּבְתָּיו. מַאי אַפְּן מִרְכַּבְתָּיו. מִרְכַּבְתָּיו
דְּפְרַעַה. וּמֵאֵן אִיהוּ הַהוּא אוֹפֵן דְלֵהוּן, הַהוּא
מְמַנֶּה דְשְׁלִיט עֲלֵייהוּ. וְעַל דָּא מֵיתוּ כְּלָהוּ
בִּימָא. אֲמַאי בִּימָא, אֵלֶּא יִמָּא עֲלָאָה אֶתְעַר
עֲלֵייהוּ, וְאֶתְמַחֵזוּ (נ"א וְאֶתְמַסְרוּ) בְּיַדֶּהָ. וּבְגִין כֶּף
טַבְּעוּ בַּיָּם סוּף כְּתִיב. אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְדָאִי הָכִי
הוּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, טַבְּעוּ בַּיָּם סוּף. סוּפָא
דְּדְרָגִין.

רַבִּי חִיָּא אָמַר, וַיִּנְהַגְהוּ בְּכַבְדוֹת. בְּכַבְדוֹת
מַהוּ. אֵלֶּא מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְבִבְהָהוּא
דְבָרוּתָא דְאֶתְדִּבֵּר בֵּיהּ בַּר נֶשׁ, מְדַבְּרִין לִיהּ.
בְּפְרַעַה כְּתִיב (שמות ט) וַיִּכְבַּד לֵב פְּרַעַה. בִּהָהוּא
מְלָה, דְבַר לִיהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכַבְדוֹת

לכף? אני אנהיג אותך בזה. ועל כף וינהגהו בכבדת.

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים - זהו הממנה שהתמנה על המצרים. אמר רבי יוסי, דבר זה קשה, פיון שהעבירו אותו משלטונו, איך יכל הוא לרדף אחרי ישראל?

א"ל ודאי הוא כף! אבל זה ויאמר מצרים - מצרים שלמטה. פי ה' נלחם להם במצרים - מצרים שלמעלה. שפיון שנשבר כחם מלמעלה, אז נשבר הכח והתקף שלהם למטה. זהו שכתוב פי ה' נלחם להם במצרים. במצרים דוקא. זהו התקף שלהם שלמעלה. וזהו שבארוה מלך מצרים סתם. כאן ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, שראו שהרי נשבר כחם והתקף שלהם שלמעלה.

בא ראה, כשמתעוררת כנסת ישראל הזו, מתעוררים כל אותם שאחוזים בה, וכל האחרים שלמטה, וישראל מעל כלם, שהרי הם נוטלים אותה בגוף האילן, והרי פרושה. ולכן ישראל אחוזים בה יותר מכל עובדי כוכבים ומזלות. וכשהם מתעוררים, וכל עמים עברים נשבר תקפם מאותם ששולטים עליהם.

בא ראה, הממנה הזו השליט על המצרים, דחק את ישראל בכמה שעבודים, כמו שבארוה. אחר שהוא נשבר בתחלה, נשברו אותן מלכיות (מלמטה). זהו שכתוב פי ה' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

ס"א תוספתא

ויסע מלאך האלהים וגו'. ומשנהו

ממש. אמר ליה קדשא בריך הוא, רשע, את אוקיר לכף. אנא אדבר לך בהאי, על דא וינהגהו בכבדות.

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים, דא ממנא דאתמני על מצראי. אמר רבי יוסי, האי מלה קשיא, פיון דאעברו ליה משולטנותיה, היך יכיל הוא למרדף אבתרייהו דישראל.

א"ל ודאי הכי הוא. אבל דא ויאמר מצרים, מצרים דלתתא. פי יי' נלחם להם במצרים, מצרים דלעילא, דכיון דאתבר חילהון מלעילא, כדין אתבר חילא ותוקפא דלהון לתתא, הדא הוא דכתיב פי יי' נלחם להם במצרים. במצרים דיקא. דא הוא תוקפא דלהון דלעילא. ודא הוא דאוקמוה מלך מצרים סתם. הכא, ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, דחמו דהא אתבר חילהון, ותוקפא דלהון, דלעילא.

הא חזי, פד אתערת האי כנסת ישראל, אתערו כל אינון דאחידן בה, וכלהו אחרנין דלתתא, וישראל לעילא מפלהו, דהא אינון נטלי לה בגופא דאילנא, והא אוקמוה. ובגיני כן ישראל אחידן בה, יתיר מפל עובדי כוכבים ומזלות. וכד אינון מתערין, (כל עמים עבו"ם) אתבר תוקפהון מאינון דשלטי עלייהו.

הא חזי, האי ממנא שלטנא דמצראי, דחיק לון לישראל, בכמה שעבודין, כמה דאוקמוה. לבתר דאתבר הוא בקדמיתא, אתברו אינון מלכותא (ס"א מלתתא), הדא הוא דכתיב פי יי' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

ס"א תוספתא ויסע מלאך האלהים וגו'. (שמות יד) (מתניתין) עד לא (ס"א אשתמע)

טָרַם (שנשקע) שְׁנַמְצָא אָוִיר טְהוֹר, וְלֹא מְאִירִים, הָאֲבָנִים הַנְּקוּבוֹת הֵיוּ סְתוּמוֹת. שְׁלֹשׁ רוּחוֹת שְׁכָלוּלוֹת בְּשֹׁלֵשׁ הָיוּ שְׁקוּעוֹת, וּמִים סְתוּמִים פָּתַח הַנְּקֻבִים בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲזָרוּ לְמִקּוֹמָם אוֹתָם אֲבָנִים (דורות).

אֲחֵר שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם דְּרָגוֹת, וְכֵן שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, הִתְבַּקְּעוּ וְנִנְקְבוּ הָאֲבָנִים פָּתַח צְרוּר שֶׁהִיָּה חֲקוּק, וְהִתְפָּסְסוּ הַדְּרָגוֹת וְנִעְשׂוּ כְּנוֹס אֶחָד. (נחלק ונעשו כנוס אחד).

אֲחֵר כַּף הִתְחַלְקוּ וְנִעְשׂוּ שְׁתֵּי דְרָגוֹת, חֲצִי מִים קָפְאוּ, וְחֲצִי שְׁקָעוּ. אֱלֹה עָלוּ וְאֱלֹה יָרְדוּ. מִכָּאֵן הִתְחִיל הָעוֹלָם לְהִתְחַלֵּק.

צְרוּר אֲחֵר (אחד) יֵשׁ לְמַעְלָה וְלַמַּעְלָה, וְהוּא חֲקוּק בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם חוֹתְמוֹת שֶׁל חוֹתְמַת תְּקִיפָה, וּבִהֶם שְׁקוּעִים גְּלִי הַיָּם. כְּשֶׁנוֹסְעִים, נִחְלָקִים לְאַרְבַּע זְוִיּוֹת. מִחֲצִית אַחַת עוֹלָה, וּמִחֲצִית שְׁנִיָּה יוֹרֶדֶת. מִחֲצִית אַחַת לְצַד צְפוֹן, וּמִחֲצִית אַחַת לְצַד דְּרוֹם. כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים בְּאֶחָד, גָּחִלִים שְׁלוֹהֵטִים קִימִים בְּלֹהֵט שְׁנִינּוֹת הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. עֲמוּד אֶחָד נֶעוּץ בְּתוֹךְ הַיָּם, דְּרָגָה שְׁשֻׁלוֹחָה שֶׁל שָׁר עֲלִיּוֹן עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד לְמַעְלָה מֵעֵלָה, נִתְקַן (מסתכל) לְמַרְחוֹק עַל קִיטוֹר הָאֲנִיּוֹת שְׁשֻׁטוֹת בֵּינָם. מִי רָאָה אֵיזָה גְּלִים שְׁעוֹלִים וְיוֹרְדִים וְהָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת בֵּיהֶם, וְדָגֵי הַיָּם מוֹשְׁכִים אֶת כָּל הָאֲנִיּוֹת הִלְלוּ לְכָל צַדִּי הָעוֹלָם.

אוֹתָהּ דְּרָגָה, כְּשִׁיּוֹרְדֶת מֵהָהוּא, עוֹמְדִים אֵלֶּף מִימִינוֹ וְאֵלֶּף מִשְׁמָאלוֹ. הִיָּה שָׁב וְיוֹשֵׁב בְּמִקּוֹמוֹ כְּמִלְךָ בְּכֶסֶף, אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁכִשְׁשֵׁט הַיָּם לְאַרְבַּעַת צַדִּי הָעוֹלָם, יוֹצֵאת עֲמוֹ, בּוֹ חוֹזְרֶת, וְהוּא שָׁב בְּקִיּוֹם הַמֶּלֶךְ.

אֲשֶׁתִּכַּח אֲוִירָא דְכִנְיָא, וְלֹא נְהִירִין, אֲבָנִין נִקְיָבִין הָיוּ סְתִימָאן. תְּלַת רוּחִין דְּכָלִּילָן בְּתַלְתָּ, הָיוּ שְׁקִיעֵן. וּמִיּוֹן סְתִימָן תַּחוֹת נִיקְבֵי. בְּשִׁבְעִין וַתִּרִין אַתְוּוֹן אַתְהֶדְרוּ לְאַתְרֵיהוּ (דף נ"ב) אֵינוֹן אֲבָנִין (ס"א ד"ו).

בְּתַר שִׁבְעִין וַתִּרִין דְּרָגִין, וְכֵן תְּלַת זְמַנִּין, אֲתַבְּקָעוּ וְאַתְנְקִיבוּ אֲבָנֵי, תַּחוֹת צְרוּרָא דְהוּהוּ חֲקִיק, וְאַתְפָּנְפוּ דְרָגִין, וְאַתְעַבִּידוּ כְּנוּפִיא חֲדָא. (ס"א אתפלג ואתעבירו כנופויא חד)

לְבַתַר אֲתַפְּלָגוּ, וְאַתְעַבִּידוּ תִרִין דְרָגִין, פְּלָגוּתָא מִיָּא אֲגִלִּידוּ, וּפְלָגוּתָא אֲשֶׁתַּקְּעוּ. אֵלִין סְלִיקוּ, וְאֵלִין נַחֲתוּ, מִהָכָא שְׂרָא עֲלָמָא לְאַתְפְּלָגָא.

צְרוּרָא אֲחֵרָא (נ"א חדא) אֵית לְעֵילָא, (לְעֵילָא) וְהוּא גְּלִיפָא בְּשִׁבְעִין וַתִּרִין חֲתִימָן דְּגוּשְׁפִּנְקָא תְּקִיפָא, וּבְהוּ שְׁקִיעֵן גְּלַגְלוּי דִּימָא. כַּד נְטָלִין, אֲתַפְּלָגוּ לְאַרְבַּע זְוִיּוֹן. פְּלָגוּ חֲדָא סְלִיק, וּפְלָגוּ חֲדָא נַחֲת, פְּלָגוּ חֲדָא לְסִטְר צְפוֹן, וּפְלָגוּ חֲדָא לְסִטְר דְּרוֹם. כַּד מִתְחַבְּרִין כְּחֲדָא, גּוֹמְרִין דְּלֵהֲטִין קִימִין, בְּלֹהֵט שְׁנַנָּא דְחֶרֶבָא דְמִתְהַפְּכָא.

חַד קִימָא נְעִיץ בְּגוּ יָמָא, דְּרָגָא שְׁלִיחָא דְאַפְרָכָא עֲלָאָה, סְלִיק בְּהָהוּא קִימָא לְעֵילָא לְעֵילָא, אֲשֶׁתְּכָלֵל (נ"א אסתכל) לְמַרְחִיק, קְטוּרָא דְאַרְבִּין דְּשֵׁאטִין בִּימָא. מָאן חָמִי גְּלַגְלוּי דְסִלְקִין וְנַחֲתִין וְרוּחָא דְנִשְׁיב בְּהוּ, וְנוּגֵי יָמָא נְגִדִין כָּל אֵינוֹן אַרְבִּין לְכָל סְטְרֵי עֲלָמָא.

הָהוּא דְרָגָא, כַּד נַחֲתִית מֵהָהוּא, קִימֵי אֵלֶּף מִימִינֵיהּ, וְאֵלֶּף מִשְׁמָאלֵיהּ, הָוָה תָּב וְיִתִּיב בְּאַתְרֵיהּ, כְּמִלְכָּא בְּכוּרְסִיָּה, הָהוּא דְרָגָא דְכַד שְׂאטֵי יָמָא לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא,

עֲמִיָּה נִפְקַת, בֵּיהּ תַּבַּת, הוּא תָּב בְּקִיּוּמָא דְמִלְכָּא.

וְאֵז יוֹצְאִים הַכְּרוֹזִים: מִי מִבְּעֵלֵי הָעֵינִים זֶקֶף אוֹתָם לְמַעַל לְמַעַל. בְּעֵלֵי הַפְּנָפִים יַעֲמֵדוּ בְּקִיּוּמָם. בְּעֵלֵי הַפְּנִים מְכַסִּים אוֹתָם, עַד שְׂנוֹסֵעַ בְּמִסְעוֹתָיו. וְאֵז וַיִּסַּע מִלֶּאֱךָ הָאֱלֹהִים.

רַבִּי חֲזִיא פִּתַח, (משלי לא) הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמְּרַחֵק תְּבִיא לַחֲמָה. הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר - זוּ כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל. מִמְּרַחֵק תְּבִיא לַחֲמָה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ישעיה ל) הִנֵּה שֵׁם ה' בֵּא מִמְּרַחֵק. תְּבִיא לַחֲמָה - בְּדִרְגָּה אַחַת שְׁשׁוּרָה עָלֶיהָ, וּבִה נִמְשְׁכוּ כָּל הַנְּחָלִים וְהַמְּעִינּוֹת הַלְלוּ שְׁהוֹלְכִים לָיִם, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'.

אֲלֵּי מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים. אִף עַל גֹּב שֶׁכָּל הַנְּחָלִים נִמְשְׁכִים לְאוֹתָהּ דִּרְגָּה, וְאוֹתָהּ דִּרְגָּה מוֹרִידָה (מוֹשְׁבַת) אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ יָם - אֵל תֹּאמַר, שֶׁהָרִי הָרִיק אוֹתָם, וְלֹא שׁוֹרִים בּוֹ אַחֲרֵים, וְלֹא שׁוֹפְעִים בּוֹ כְּבִתְחִלָּה, חֲזוֹר וְאָמַר אֵל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׁבִים. אֵלֵּא מְקוֹם אוֹתָהּ דִּרְגָּה שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים פַּעַם אַחַת, שֵׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת - שֵׁם הֵם שְׁבִים מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עָלִיּוֹן, וְלֹא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים, וְכֹלָם מִתְּכַנְּסִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְלָמָּה? לְלֶכֶת. לְלֶכֶת לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַיָּם, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר. מֵה שֵׁם אוֹתָהּ הַדִּרְגָּה? נִקְרָאת צְדִיק.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתוּב (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּן לְוִיתָן זֶה יִצְרָף לְשַׁחֵק בּוֹ. שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּן - בְּאוֹתוֹ הַיָּם שֶׁהוֹלְכִים וְשֻׁטִים עַד שֶׁבָּאִים לְהִתְחַבֵּר בְּאוֹתָהּ דִּרְגָּה, אֵז כְּתוּב לְוִיתָן זֶה יִצְרָף לְשַׁחֵק בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, לְמַעַל לְמַעַל יוֹתֵר, יֵשׁ זְוִיג אַחַר שְׁשׁוּרָה בְּחִבְיבּוֹת וְלֹא מִתְּפָרֵשׁ לְעֵלְמִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאֵן זְכִי

כְּרוֹזִין נְפָקִין, מֵאֵן מְאָרִי דְעֵינִין, יִזְדַּקְפָּאן לֹון לְעֵילָא לְעֵילָא. מְאָרִיהוֹן דְגַדְפִּין יְקוּמוּן בְּקִיּוּמֵיהוּ. מְאָרִי דְאַנְפִּין, חַפִּיין לֹון, עַד דְנָטִיל בְּמִטְלָנוּי. כְּדִין וַיִּסַּע מִלֶּאֱךָ הָאֱלֹהִים. (עד כאן).

רַבִּי חֲזִיא פִּתַח, (משלי לא) הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמְּרַחֵק תְּבִיא לַחֲמָה. הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר, דָּא כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל. מִמְּרַחֵק תְּבִיא לַחֲמָה, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (ישעיה ל) הִנֵּה שֵׁם יי' בֵּא מִמְּרַחֵק. תְּבִיא לַחֲמָה, בְּחַד דִּרְגָּא דְשָׂרִי עָלֶיהָ, וּבִיה אֵתְמִשְׁכוּ כָּל אֵלִין נְחָלִין וּמְבוּעִין דְאֵזְלִין בִּימָא, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'.

אֲלֵּי מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים, אִף עַל גֹּב דְכִלְהוֹ נְחָלִין אֵתְמִשְׁכֵּן בְּהֵוֹא דִרְגָּא, וְהֵוֹא דִרְגָּא נְחִית (נ"א נְיִיד) לֹון לְהֵוֹא ימָא, לָא תִימָא. דְהָא אָרִיק לֹון, וְהָא לָא שְׂרִיין בִּיה אַחְרַנִּין, וְלֹא נְגַדִין בִּיה כְּמִלְקָדְמִין, אֵהָדֵר וְאָמַר אֵל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׁבִים, אֵל מְקוֹם דְהֵוֹא דִרְגָּא דְנְחָלִין אֵזְלִין זְמָנָא חֲדָא, שֵׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת, תְּמָן אֵינוֹן תִּיבִין מֵהֵוֹא אַתְר עֲלָאָה, וְלֹא פִסְקִין לְעֵלְמִין, וּמִתְּכַנְּשִׁי כְּלֵהוּ בְּהֵוֹא אַתְר. וְלָמָּה. לְלֶכֶת. לְמַהֲ דְהֵוֹא אַתְר דִּימָא, כְּמָה דְאֵתְמַר, מֵה שְׁמִיה דְהֵוֹא דִרְגָּא. צְדִיק אֲקָרִי.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתִיב (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּן לְוִיתָן זֶה יִצְרָף לְשַׁחֵק בּוֹ. שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּן, בְּהֵוֹא ימָא דְאֵזְלִין וְשָׂאטִין, עַד דְאֵתְיִין לְאֵתְחַבְּרָא בְּהֵוֹא דִרְגָּא, כְּדִין כְּתִיב לְוִיתָן זֶה יִצְרָף לְשַׁחֵק בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, לְעֵילָא לְעֵילָא יִתִּיר, אֵית זְוִיגָא אַחְרָא, דְשָׂרִי בְּחִבְיבּוֹתָא, וְלֹא מִתְּפָרֵשׁ לְעֵלְמִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאֵן זְכִי

אמר רבי יהודה, מי זוכה לאותו זווג? אמר לו, מי שיש לו חלק לעולם הבא. דוקא בעולם הבא.

אמר לו, והרי מכאן למדנו, שכתוב לויתן זה יצרת לשחק בו, משמע שאמר זה, וזה וזאת ידיען אינון. אמר רבי אבא, תרוויכו שפיר קאמריתו, והא דרבי יהודה שפיר דיקא, וכלא זמין קדשא בריך הוא לאתענגא בהו לצדיקיא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על יי.

אמר רבי אבא, פמה אלפין, פמה רבבן דמשיירין קדישין, אית ליה לקודשא בריך הוא, מארי דאנפין עלאין, מארי דעינין, מארי דזינין, מארי דיללה, מארי דיבבא, מארי דרחמי, מארי דדינא, ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא בהיכלא קמיה.

בנגד אלה יש לגבירה מחנות מזינים. בששים (בששה) פנים נמצאים מחנות מזינים, וכלם חגורי חרב עומדים סביבה. פמה יוצאים וכמה נכנסים. בשש פנים טסים את כל העולם. לפני כל אחד ואחד גחלי אש בוער. לבושו אש לוהט. בגבו חרב שנונה לזהט בכל העולם לשמר לפניה. זהו שכתוב (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים.

מה זה דרך עץ החיים? זוהי הגבירה הגדולה, שהיא דרך לאותו עץ גדול חזק, עץ החיים, שכתוב (שיר א) הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל. ישראל שלמעלה, כלם אחזי חרב.

בשנוסעת הגבירה, כלם נוסעים עמה, זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים. וכי מלאך האלהים הוא נקרא? אמר רבי אבא, כן. בא ראיה,

לההוא זווגא. אמר ליה, מאן דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בעלמא דאתי דיקא.

אמר ליה, והא מהכא אוליפנא, דכתיב, (תהלים קד) לויתן זה יצרת לשחק בו, משמע

דקאמר זה, וזה וזאת ידיען אינון. אמר רבי אבא, תרוויכו שפיר קאמריתו, והא דרבי יהודה שפיר דיקא, וכלא זמין קדשא בריך הוא לאתענגא בהו לצדיקיא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על יי.

אמר רבי אבא, פמה אלפין, פמה רבבן דמשיירין קדישין, אית ליה לקודשא בריך הוא, מארי דאנפין עלאין, מארי דעינין, מארי דזינין, מארי דיללה, מארי דיבבא, מארי דרחמי, מארי דדינא, ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא בהיכלא קמיה.

דקביר אלין, אית לה למטרוניתא, משירין מזינין. בשתיין (בשהא) אנפין משתכחו

משירין מזינין. וכלהו חגירן חרבא, קיימאן בסחרנהא, פמה נפקין, פמה עיילין.

בשית גדפין טאסין כל עלמא. קמי כל חד וחד גומרין דנור דליק. לבושו, מתלהטא

אשא. בגבוי, שנא דחרבא מתלהטא בכל עלמא, לנטרא (דף נ"א ע"א) קמה. הדא הוא

דכתיב, (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.

מאן דרך עץ החיים. דא היא מטרוניתא רבתא, דהיא ארחא, לההוא אילנא

רבבא תקיף, אילנא דחיי. דכתיב, (שיר השירים א) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב

לה מגבורי ישראל. ישראל דלעילא, כלם אחזי חרב.

כד נטלא מטרוניתא, פלהו נטלין בהדה, הדא הוא דכתיב ויסע מלאך

כף אָמר רבי שמעון, התקין הקדוש ברוך הוא לפניו היכל קדוש, היכל עליון (קדוש), קריה קדושה, קריה עליונה, שנקראת ירושלים עיר הקדש. מי שנכנס למלך - לא נכנס אלא מאותה קריה קדושה, נוטל דרך למלך, שיהדרך מתקנת מכאן.

זהו שכתוב (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבאו בו. כל שליחות שרוצה המלך, יוצאת מבית הגבירה. וכל שליחות מלמטה למלך, (שרוצה המלך) נכנסת קדם לבית הגבירה, ומשם למלך. נמצא שהגבירה היא השליחה של הכל, מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה. ועל זה היא שליחה של הכל. זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל - ישראל שלמעלה. מלאך האלהים - זהו שכתוב בו ויה' הלך לפניהם וגו'. וזה ללכת יומם ולילה, כמו שבארנו.

וכי כבוד המלך הוא שהגבירה מלך, והיא תערוך קרב, והיא הולכת פשליח? אלא למלך שהזדווג בגבירה עליונה. ראה המלך את כבודה על כל שאר גבירות העולם, ואמר: כלם נחשבות לפילגשים (לחפה) כנגד הגבירה הזו שלי, היא עולה על כלן, מה אעשה לה? אלא כל הבית שלי יהיה בידיה. הוציא המלך כרוז: מכאן כל דברי המלך ימסרו בידי הגבירה. מה עשה? הפקיד המלך בידיה כל כלי זינו, כל אותם בעלי עורכי קרבות, וכל אותם אבנים יקרות של המלך וכל גנזי המלך. אומר: מכאן, כל מי שיצטרף לדבר עמי, לא יוכל לדבר עמי עד שיודיע לגבירה.

כל אינון אבנין יקרין דמלכא, כל גנזיאי דמלכא. אומר, מהכא, כל מאן דיצטרף למלכא עמי, לא יכיל למלכא עמי, עד דאודע לה מטרוניתא.

האלהים. וכי מלאך האלהים אתקרי. אומר רבי אבא אין. תא חזי, הכי אומר רבי שמעון, אתקין קדשא בריך הוא קמיה, היכלא קדישא, היכלא עלאה, (קדישא) קרפא קדישא, קרפא עלאה. ירושלים עיר הקדש אקרי, מאן דעאל למלכא, לא עאל אלא מההוא קרפא קדישא, נטיל ארחא למלכא, דארחא מהכא אתתקן.

הדא הוא דכתיב, (תהלים קיח) זה השער ליי' צדיקים יבאו בו. כל שליחותא דבעי מלכא מבי מטרוניתא נפקא, וכל שליחותא מתתא למלכא, (נ"א דבי מלכא) לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא, ומתמן למלכא. אשתכח דמטרוניתא איהי שליחא דכלא, מעילא לתתא, ומתתא לעילא. ועל דא, איהי שליחא דכלא, הדא הוא דכתיב ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל, ישראל דלעילא. מלאך האלהים, הדא הוא דכתיב ביה, ויי' הולך לפניהם וגו', והאי ללכת יומם ולילה, כמה דאוקמוה.

וכי יקרא הוא דמלכא, דמטרוניתא תזיל, והיא תגח קרבא, והיא אזלת שליחא. אלא, למלכא דאזדווג במטרוניתא עלאה, חמא מלכא יקירו דילה, על כל שאר מטרוניתא דעלמא, אומר כלהו משתפחין לחינתא (נ"א לחיפתא), ללךב האי מטרוניתא דילי. היא סלקא על כלא, מה אעביד לה. אלא כל ביתא דילי יהא בידהא, אפיק מלכא כרוזא, מהכא כל מלין דמלכא בידי דמטרוניתא יתמסרון. מה עביד. אפקיד מלכא בידהא כל זיינין דיליה, כל אינון מארי מגיחין קרבא,

גודל השכר והזכות בהוראת אצבע

הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

החפץ חיים והחזון איש זי"ע

במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)

מוז) מי שלא ראה אור הזהר לא ראה אור מימינו

אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו לאורו לילה ולהגות באמרי נעם מזיו זהר עליון אור הקדוש, חכו ממתקים וכלו מחמדים, מים שאין להם סוף וקץ להבין ולהשכיל במעשה בראשית ובמעשה המרכבה, ואין להיות מרכבה להתיחד ולהשיב נפש אל מקור מחצבה ושרשה. וזאת נחלט ונשרש בנפשי אשר מי שלא ראה אור ספר הזהר לא ראה אור מימינו.

(עטרת צבי פרשת בהעלתך)

מזח) מחמת שאין ספרי הזהר הקדוש באשכנז, על פן הם הולכים מלבשים במלבושי דייטש (גרמניה)

ענה ואמר זה אין אתה יודע שבאשכנז אינם נמצאים ספרי הזהר הקדוש. ואף על פי שנדפסו שם ספרי הזהר הקדוש, עם כל זה אינם מצויים שם רק נמכרו למדינתנו, ומחמת שאין שם ספרי הזהר הקדוש, על פן הם הולכים מלבשים במלבושי דייטש (גרמניה). כי הלבושים הם בחינת מקיפים, ומחמת זה צריכים לדקדק מאד להחזיק המלבושים בנקיות ולכבדם כראוי. ופסק באמצע ולא גלה כלל מה שיכות יש למלבושי דייטש למה שאין נמצאים שם ספרי הזהר הקדוש.

(חיי מוהר"ן רבינו נחמן מברסלב, תכ"ב)

מט) הלשון הקדוש של הזהר מעורר מאד לעבודת השם יתברך!

הלשון הקדוש של הזהר מעורר מאד לעבודת השם יתברך, דהינו השבח שמשבח ומפאר את העובד השם, דהינו הלשון הרגיל בזהר לומר זכאה וכו' על כל מצוה ועבודה, ולהפך הצעקה שצועק וי וכו', וי ליה וי לנשמתיה, על הסר מעבודת השם, אלו הלשונות מעוררים מאד את האדם לעבודתו יתברך.

(שיחות הר"ן רבינו נחמן מברסלב, ק"ח)

(נ) בזהר אינו נמצא אפלו תבה אחת יתרה.

(מדרש פנחס, רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, קונטרס א' אות נ"ג)

(נא) הזהיר ללמוד זהר הרבה

רבי פנחס מקאריץ זצ"ל הזהיר לומר הרבה תהלים וללמד

זהר הרבה.

(מדרש פנחס, רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, קונטרס ג' אות ב')

— לימוד היומי - כא טבת —

— פָּרָק ד' —

עקר בריאת האדם שילמד חכמת הנסתר

(א) עקר בריאת האדם שילמד חכמת הנסתר

קודשא בריך הוא ברא ליה לבר נש ברזא דחכמתא, ועביד ליה באומנותא סגי, ונפח באפוי נשמתא דחיי, למנדע ולאסתפלא ברזין דחכמתא, למנדע ביקרא דמאריה, כמה דאת אמר, (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו ולכבודי בראתיו דיקא.

(זהר חלק ב' דף קנ"ה.)

(ב) דבורי הזהר הקדוש הם קשוטי נפש החיים לנשמת האדם

ואני תמהתי על בעלי הבתים הכשרים למה יישנו כל הלילה ויבלו ימיהם בהבל, למה לא יעמדו באשמרת וכו', אם הוא בר הכי

ללמוד על כל פנים משניות למה ימנע עצמו מזה ולומר איזה דפין מן הזהר הקדוש, כי כל דבורים אלו, הם קשויטי הנפש, חיים לנפשו.

(היכל הברכה קאמארנא דברים פסוק י')

ג) כל אות ואות מהזהר הוא תקון לנשמה

ספר הזהר מלא מוסר, וכל אות ואות שלו הם תקונים גדולים לנשמה לתקן כל הגלגולים.

(נוצר חסד פרק ד' משנה כ')

ד) צריך לטרח בפרד"ס התורה עד היכן שיכול להשיג, ואם לאו נשמתו תתגלגל עוד פעם

בענין עסק התורה ענין עסקו בפרד"ס התורה שהוא ראשי תבות פ'שט ר'מו ד'רוש ס'וד בכל בחינת מהם כפי אשר יוכל להשיג עד מקום שידו מגעת לטרח ולעשות לו רב שילמדנו, ואם לא עשה כן הרי חסר מצוה אחת של תלמוד תורה שהיא גדולה ושקולה ככל המצוות, וצריך שיתגלגל עד שיטרח בד' בחינות של פרד"ס כנזכר.

(שער המצוות להאר"י זכרוננו לברכה דף א')

הששית היא מצוה פרטית, והיא לעסק בתורה, והיא שקולה כנגד כל המצוות, כי תלמוד תורה כנגד כלם, ויש בה ד' פרושים שסימנם פ'ר'ד'ס' פ'שט ר'מו ד'רוש ס'וד, וצריך לטרח ולעסק בכלם עד מקום שיד שכלו מגעת, ויבקש לו רב שילמדהו, ואם חסר אחת מארבעתם כפי השגתו יתגלגל על זה.

(שער הגלגולים הקדוש י"א, דף י"ד).

לימוד היומי - כב טבת

דע כי האדם מחיב לעסק בתורה בד' מדרגות שסימנם פרד"ס פ'שט ר'מו ד'רוש ס'וד, וצריך שיתגלגל עד שישלים אותם.

(שם סוף הקדמה י"ו)

(ה) הָרַב חַיִּים וַיִּטַּל הָיָה צָרִיךְ לַעֲסֹק תָּמִיד בְּכָל יְכַלְתּוֹ
בְּסֵפֶר הַזֵּהָר מִפְּנֵי שֶׁבְּאַחַד מִגְּלוּגּוּלָיו לֹא הָאֱמִין בָּזֶה

אָמַר לִי רַבֵּינוּ הָאֵר"י זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, כִּי לְסִפְּהָ שֶׁהֵייתִי בְּגִלְגּוּל
אֶחָד מִן הַקּוֹדְמִים בְּלִתִּי מֵאֱמִין בְּחֻכְמַת סֵפֶר הַזֵּהָר, שֶׁצָּרִיךְ
עֵתָה שְׂאֵעֶסֶק תָּמִיד בְּכָל יְכַלְתִּי בְּחֻכְמַת סֵפֶר הַזֵּהָר, וְשִׁזָּה הוּא
הָעֵקֶר הַגָּדוֹל שֶׁאֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עִתָּה בְּגִלְגּוּל זֶה. גַּם אָמַר לִי, כִּי
לְסִפְּהָ הַנִּזְכָּר לַעֲלִיל צָרִיךְ אֲנִי שְׂלֵא אֶקְשֶׁה קִשְׁיוֹת רַבּוֹת בְּזֵהָר עַד
אֲשֶׁר אֶלְמַד עִמוֹ זְמַן יְדוּעַ אֶצְלוֹ, וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה לִי רְשׁוֹת לְהַקְשׁוֹת
וְלִשְׂאֵל כָּל מָה שֶׁאֲנִי רוֹצֵה לְחַקֵּר וְלִידַע בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר.

(רַבֵּינוּ חַיִּים וַיִּטַּל זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה בְּשַׁעַר הַגְּלוּגּוּלִים דָּף מ"ט:)

(ו) אֵלֵיָּהוּ הַנְּבִיא אָמַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, שְׁבִדוּר
הָאֲחֵרוֹן יִתְפַּרְנְסוֹן מִתּוֹרָתוֹ שֶׁתְּהִיָּה מְתוֹק לְנַפְשׁ וּמְרַפָּא
לְעַצְמָם

אֵלֵיָּהוּ הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב יָרַד מִן הַשָּׁמַיִם עִם כֹּמֶה חַיִּילִין נְשָׁמוֹת
וְכֹמֶה מְלָאכִים וְשִׁכְנִיתָא עֲלָאָה עֲטָרָא עַל כְּלָהּ, וְאָמַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן יוֹחָאִי:

רַבִּי רַבִּי אֲנָתְּ הוּא אֵילָנָא דְרַבָּה וּתְקִיף בְּאוּרִייתָא, בְּעַנְפִין דִּילָךְ
דְּאֵינּוּן אֲבָרִין קַדִּישִׁין, כֹּמֶה עוֹפִין שְׂרִיין תַּמּוֹן, דְּנִשְׁמַתִּין קַדִּישִׁין
כְּגוֹוֹנָא דְלַעֲלִילָא, דְּאֲתַמַּר בֵּיהּ (ש"ס ט) וּבְעַנְפוֹהִי יְדוּרָן צַפְרֵי שְׂמַיָּא,
וְכֹמֶה בְּנֵי נֶשְׂאָה לְתַתָּא יִתְפַּרְנְסוֹן מֵהַאי חַבּוּרָא דִּילָךְ, כַּד יִתְגַּלִּי
לְתַתָּא בְּדָרָא בְּתַרְוָאָה בְּסוּף יוֹמֵיָא, וּבְגִינֵיהּ (וַיִּקְרָא כה י) וּקְרִאתֶם
דְּרוּר בְּאַרְץ וְגוֹמֵר.

(תְּקוּנֵי זֵהָר תְּקוּן ו' בְּסוּפוֹ)

כִּי זֶהוּ הַפְּרָנְסָה, שֶׁיְבִינּוּ וַיִּהְנוּ לְאוּרוֹ מְתוֹק לְנַפְשׁ וּמְרַפָּא לְעַצְמָם,
כִּי הַלּוּמֵד גִּירְסָא בְּעֲלָמָא הֵגַם שְׂיֵשׁ לוֹ שְׂכָר טוֹב בְּעַמְלוֹ וּמְקַדֵּשׁ
בְּטַהֲרָה נְשָׁמָתוֹ, עִם כָּל זֶה הַסְּגָלָה דְּבְגִינָהּ וּקְרִאתֶם דְּרוּר הִיא
כְּשִׁיתְפַּרְנְסוֹן וְיִלְמְדוּ פִּירוּשׁ הַמְּאֱמָרִים.

(כִּפְסָא מְלָךְ לְתְּקוּנֵי זֵהָר ש"ס)

על פי הנזכר לעיל בתקוני זהר, אשר הנשמות שלמעלה והאנשים שלמטה יתפרנסו על ידי הזהר הקדוש, על פי זה יבאר מה שכתב בזהר (חלק ג' דף רל"ב.) שאמר הרעיא מהימנא לרבי שמעון בן יוחאי: , בוצינא קדישא, אנשלים מלולי דרזין דחבורא קדמאה, לפרשא לון, דהא כל מארי מתיבתאן דלעילא, ומארי מתיבתאן דלתתא, בלהו מזומנין למשמע מלין אלין מפומך, ופירושין דילך. דהא חדוה ופורקנא, יתער בהון לעילא ותתא.

— לימוד היומי - כג טבת —

ז) נמצאים כמה מאמרים בזהר הקדוש שגלה רבי שמעון בר יוחאי לתלמידיו אחר הסתלקותו

אמר, שנמצאים כמה מאמרים בזהר הקדוש שגלה רבי שמעון בר יוחאי לתלמידיו אחר הסתלקותו. וזה ענין "ובחבורא קדמאה" שכתוב בזהר הקדוש בפרשת פנחס (חלק ג' ר"ט): ובשאר מקומות. פי העולם אינם מבינים מהו ענין "ובחבורא קדמאה", אף האמת שהוא גלה להם כמה תורות אחר פטירתו, ומה שגלה להם קדם קרא חבורא קדמאה. ובזה מישב היטב מה שנמצאים בספרי הזהר הקדוש ובתקונים פרוש על מימרות האמוראים שהיו אחר רבי שמעון בר יוחאי זמן מרובה. אף באמת אלו המאמרים גלה רבי שמעון בר יוחאי אחר פטירתו, ואז כבר היו אלו האמוראים בעולם. אחר כך מצאתי ענין זה באיזה ספר.

(ספר שיחות הר"ן רבינו נחמן מברסלב אות רע"ח)

ח) ענין "פתח" בזהר הקדוש

אמר על מה שמובא בזהר הקדוש: פתח רבי יצחק ואמר וכו', וכיוצא בזה בשאר החבריא קדישא, אמר: פתח רבי יצחק, כשהיה רק פותח את פיו, תקף ומיד היה אומר ומגלה תורה.

(ספר לקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן קי"ח)

ט) כל המספרים ומנינים שבהר, מדקדק במנין בדקדוק גדול על פי שמות שהיה קבלה בידם

אמר מי שבקי בזהר הקדוש כל דברי הזהר הם אחד, הינו להמשיך שפע, להמשיך משח רבות קודשא, ולקשר העולמות. ולפעמים מחבר שני דברים אלו ולפעמים שני דברים אחרים כפי הענין. ויש כמה דברים שהיו להם בקבלה איש מפי איש, כי כל דברי הקבלה הם בקבלה איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום. גם היה להם ספרים ספרא דרב המנונא וכו'. גם יש כמה וכמה דברים שגלו הם.

גם כל הענינים המבארים בזהר הקדוש במספר במנין כגון בעניני ההיכלות וכיוצא, שנאמר בזהר שיש כך וכך פתחים, וכיוצא באלו הדברים הנאמרים בזהר במספר במנין, ומדקדק במנין בדקדוק גדול, כגון כך וכך אלפים ושבעים וארבע וכיוצא, כל זה היה על פי שמות שהיה קבלה בידם שהיו להם כללים ולמוד ידוע על זה, כגון שם של מ"ב וכו'. וכל אלו המספרים הנאמרים בזהר הם כפי אותה הבחינה של אותו הענין שהיו יודעין שהוא על פי שם זה או על פי כלליות שלפעמים נכללין ונצטרפין השמות אלו באלו ועל פי מספר השמות וכללותן הם המספרים הנזכרים לעיל.

(חיי מוהר"ן מברסלב, תנח)

לימוד היומי - כד טבת

י) "המאור שבה מחזירו למוטב" – הפונה לתורת הסוד

במסכת סוטה (דף כ"א): עברה מכבה מצוה ואין עברה מכבה תורה, ופרש רש"י: לכבות את האהבה זו תורה, דכתיב הביאני אל בית היין, ודגלו עלי אהבה, יין סוד, עד כאן לשונו.

ונראה דרש"י בא להשמיענו כדברי רבותינו מתלמידי הבעל שם טוב הקדוש זכותו יגן עלינו, כי מה שכתב בתורה: המאור שבה מחזירו למוטב, לא על פלפולי התורה הנגליות לנו בלבד נאמרו הדברים, דהרי עיינו רואות ההפך הרבה פעמים בעונותינו

הרבים, וכמו שכתוב בזה בספר 'דרך אמת' להרב הקדוש מורינו הרב רבי פייביש מזבריזא זכותו יגן עלינו, וכן בשארי ספרים הקדושים, ובפרט בספרי המעוררים ומלהיבים לבבות בני ישראל ללמוד חכמת האמת, וכמו בספר 'סוד מרע ונעשה טוב' והוספות מורינו הרב צבי אלימלך זכותו יגן עלינו ודומיהן, עין שם דעקר קאי על מי שלומד ומאמין בפנימיות התורה וסודותיה אשר טמונים בתורה, אז יזכה בלמודו לדבקות בהשם יתברך, והמאור שבה מחזירו למוטב.

וזה שכתב רש"י בפרושו על הך דאין עברה מכפה תורה דהינו אהבה שנקרא יין סוד כנזכר.

וכן מצאתי כדברים האלו בירושלמי חגיגה (פרק א' הלכה י') הלואי אותי עזבו ותורתתי שמרו, השאור שבה היה מקרבן לתורה, ופירש בקרבן העדה: המאור שבה רמז לסודות החכמה, עין שם. וזה שנאמר בש"ס דילן (פסחים דף ג' עמוד ב' ובפתיחתא דמדרש רבה איכה) המאור שבה. ובירושלמי הנזכר איתא "השאור" שבה, הינו המעמיד, שהוא עקרו סודות התורה, כמו שכתוב בקרבן העדה דהעקר הם הנסתרות, זהו מחזיר למוטב כנזכר כו'. (עין עוד מה שכתב בסימן קל"ו, ובדברי תורה מהדורא ד' סימן קי"ג.).

(דברי תורה מהדורא ב' סימן ט')

— פֶּרֶק ה' —
**הַזְהָר תִּקּוּן לְהִשְׁכִּינָה וּמִקְרָב
 הַגָּאֵלָה**

(א) לַמּוֹד הַזְהָר בְּאַמַּת הוּא סַעַד וְסִמְךָ לְשִׁכְינָה

וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, מֵאֵי וְרוּחַ, אֶלָּא בְּוֹדָאֵי
 בְּזַמְנָא דְשִׁכְינְתָא נְחַתַּת בְּגִלוּתָא, הָאֵי רִיחַ נָשִׁיב עַל אֵינּוֹן
 דְּמִתְעַסְקֵי בְּאוּרֵייתָא, בְּגִין שִׁכְינְתָא דְאַשְׁתַּכַּחַת בִּינֵייהוּ, וְהָאֵי
 רִיחַ אֲתַעְבִּיד קָלָא, וְיִימָא הָכִי, אֵינּוֹן דְּמִיכִין דְּשִׁינְתָא בְּחוּרֵיהוֹן,
 סְתִימִין עֵינִין, אֲטִימִין דְּלִבָּא, קוּמוּ וְאַתְעֵרוּ לְגַבֵּי שִׁכְינְתָא, דְּאִית
 לְכוּן לְבָא בְּלֵא סְכְּלַתְנוּ לְמַנְדַּע בָּהּ, וְאִיהוּ בִּינֵיכוּ.

וְרָזָא דְמַלְכָּה קוּל אוֹמֵר קָרָא כּוּ' וְכָל חֶסֶדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׁדֶה (וְשַׁעֲיָה מ
 ו), כָּל חֶסֶד דְּעַבְדִּין לְגֵרְמֵייהוּ עַבְדִּין, וְאַפִּילוּ כָּל אֵינּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִין
 בְּאוּרֵייתָא, כָּל חֶסֶד דְּעַבְדִּין לְגֵרְמֵייהוּ עַבְדִּין כּוּ', דְּאֵלִין אֵינּוֹן
 דְּעַבְדִּין לְאוּרֵייתָא יְבֻשָּׁה, וְלֹא בְּעָאן לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּחֻכְמָה
 דְּקַבְּלָה כּוּ'.

(תקוני זהר תקון ל' דף ע"ג:)

וְאִם תִּיאַמֵּר בְּדוּרוֹת אֵלּוּ שְׁאַנּוּ עוֹסְקִים בְּזַהֵר מֵאֵי אֵיכָּא
 לְמִימַר, וְיֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁהוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי הַעִיד בְּתַקּוּנֵים
 שֶׁהִסְפֵּר בְּעַצְמוֹ יְהִיָּה נִסְתָּר עַד דּוֹר הָאַחֲרוֹן דּוֹר הַמְּשִׁיחַ, כִּי צִרְךָ
 גְּדוֹל הוּא עֶסֶק הַחֻכְמָה הַזֹּאת לִיחַד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְינְתֵי'

לסמוך אל זה בגלות, ולכן נתגלה הספר הזה בדור הזה האחרון, לראות אם יעסקו בו באמתות לעשות סמוך וסעד לשכינה.

(אור החמה לזהר דף ק"ה עמוד ב' בשם הרמ"ק)

מה שכתב שם בזהר (חלק ג' דף רפ"א). תפלה למשה הרעיא מהימנא, שקם ואשתטח קמי קודשא בריך הוא ובכה ואמר יהא רעוא כו', וזה דרכו להתפלל על ישראל שיתרצו מעשים ליחד השכינה להקל גזרת הגלות הקשה והגזרות המתחדשות אז על ישראל, וזה היה כונת רבי שמעון בן יוחאי עליו השלום בחבור זה, צרך גבוה לבטל הדינין, וכל דור ודור שחכמה זו מתגדלת ונוספת בהם, זוכים ליחד שכינה ולבטל הדינים והגזרות, וזו היתה תפלת משה רבינו עליו השלום.

(אור החמה לזהר חלק ג' דף רפ"א, בשם הרמ"ק)

— לימוד היומי - כו טבת —

וזהו עצמו היתה עקר כונת רבי שמעון בן יוחאי בחבור ספר הזהר, להיות השכינה בגלות באפס שפע באין תומך ואין עוזר, ורצה ליחדה עם התפארת? חוד מועט על ידי חבור זה במה שהיה הוא עם חבריו עוסקים בסוד, שזה גורם ליחד קודשא בריך הוא ושכינתו על ידי הסוד שהוא ר"ז דהינו או"ר, וגם על ידי חבור זה הוא בטול הקלפות, וקלות הגלות, והשבתת קטרוגם שהם לוחמות בכל עת ובכל שעה נגד השם ונגד שכינתו ונגד בני' שהם ישראל הנתונים בגלות בין האמות הנקראים חינון בישין ודבין, דאכלין ענא, שהם ישראל. ועסק התורה נקרא הקלע והחרב והרמח, והם בחינת הסודות להצילם מרעתם בחבור זה כו', והספר הזה עתיד להתפרסם בימי מלכא משיחא. והנה כל אותם שייזכו אליו יזכו לגאולה בעזרת השם, ובהשם בטחנו שנהיה בכלל הזוכים, אמן כן יהי רצון.

(הקדמה השנייה לספר אור החמה)

ב) בטול הדינים הוא על ידי למווד פנימיות התורה

הבעל שם טוב נשמתו בגנזי מרומים פרש הש"ס דגטין (ז). שלח ליה מר עוקבא לרבי אלעזר, בני אדם העומדים עלי ובדי למסרם למלכות כו', שרטט וכתב לי' דום להשם והתחולל לו (תהלים ל"ז), **השכם והערב עליהם לבית המדרש** והוא זפילם לפניך חללים חללים והם פלים מאליהם.

ופרש הוא זכרונו לברכה לחיי העולם הבא, שרבי אלעזר נתן לו עצה גדולה זו, **שעל ידי שישפים ויעריב עליהם לבית המדרש יתמתקו הדינים** ההם המלבשין באותן בני אדם שקמו עלי להצר לו, **כי מה שיש לאדם צרים למטה, הוא על ידי הדינים שיש עליו למעלה**, מהתערבות והתגברות סיגי הדינים והגבורות, ומתלבשין בבני אדם למטה שהם ראויים לכך שיגלגלו חוב על ידם.

והעצה היא, לבל יתגרה בהם, אלא להשכים ולהעריב עליהם לבית המדרש בפנימיות התורה שהוא סוד הדעת, על ידי שילמד ויתפלל בדחילו ורחימו, כמבאר למעלה שזה בחינת דעת ממש, ועל ידי הדעת והדבורים נתעלה למעלה להתאחד בעולם המחשבה, מקום שאין שם דינים ואין שטן ואין פגע רע חס ושלום, רק הטוב הגמור.

(מאור עינים פרשת ויצא)

ג) הזהר נתגלה להור האחרון פי בו יצאו מן הגלות ברחמים

והמשפילים יזהירו כזוהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזהר, מן זוהרא דאימא עלאה תשובה. באלין לא צריך נסיון, ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר הזהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי. ויתקיים בהון, (דברים לב) "ה' בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר".

(רעיא מהימנא בזהר פרשת נשא, דף קכ"ד:)